Organization for Security and Co-operation in Europe
OSCE Mission to Moldova

CDC CENTRUL DE DREPT CĂUŞENI

Violența în familie în Republica Moldova

Practică judiciară și acte normative naționale și europene

Chișinău 2014

Organization for Security and Co-operation in Europe
OSCE Mission to Moldova

CDC CENTRUL DE DREPT CĂUŞENI

VIOLENȚA ÎN FAMILIE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Practică judiciară și acte normative naționale și europene

Chișinău 2014

Cuprins

Prefață 1

Argument 2

Convenția CE privind prevenirea și combaterea violenței în familie 3

Comentariul explicativ al Convenției CE privind combaterea violenței în familie 5

Legea cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie 7

Hotărîrea Plenului CSJ cu privire la aplicarea legislației
în cazuri de violență în familie 9

Cauza Mudric c. Republicii Moldova 15

Cauza B. c. Republicii Moldova 17

Cauza Eremia c. Republicii Moldova 25

PREFAȚĂ

Mai multe studii au demonstrat că măsurile concrete luate pentru atingerea egalității de gen în viața publică și privată a unei țări contribuie la o dezvoltare economică și democratică mai rapidă și durabilă. Deși violența în familie și traficul de ființe umane afectează atît femeile cît și bărbații, precum și toate sferele societății, indiferent de sex, vîrstă, afiliere etnică și religioasă, acestea afectează în mod disproporționat femeile din Moldova. Studiile arată că în Moldova fiecare a patra femeie este supusă unei forme anumite de violență în familie, în timp ce numărul ordonanțelor de protecție emise și executate este în creștere.[1]

Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE) recunoaște importanța egalității în drepturi a femeilor și bărbaților drept element esențial în promovarea păcii, democrației durabile și a dezvoltării economice.

În Decizia Consiliului de Miniștri al OSCE referitoare la prevenirea violenței împotriva femeilor adoptată de cele 57 de state participante ale OSCE se remarcă faptul că violența împotriva femeilor este predominantă în regiunea OSCE și subminează securitatea. Statele participante sunt încurajate să adopte măsuri specifice îndreptate spre ridicarea nivelului de conștientizare a populației, asigurarea accesului victimelor la justiție și repararea prejudiciului moral; pedepsirea infractorilor, precum și consolidarea independenței economice a femeilor și accesul lor egal la educație.

În conformitate cu Planul de Acțiuni în domeniul Egalității de Gen și Decizia Consiliului de Miniștri 15/05 referitoare la combaterea violenței împotriva femeilor, OSCE continuă să ajute statele participante în elaborarea programelor și activităților îndreptate spre prevenirea tuturor formelor de violență bazată pe gen. Activitățile în domeniul prevenirii și combaterii violenței în bază de gen în arealul OSCE pot fi divizate în 3 categorii: asistență pentru consolidarea capacității ONG-urilor care activează în domeniul combaterii violenței față de femei; eforturi de prevenire prin intermediul campaniilor de conștientizare și advocacy în cadrul comunităților; precum și protecție sporită pentru victime prin intermediul infrastructurii consolidate (mecanisme de referire și adăposturi).

În ultimii ani, Misiunea OSCE în Moldova a susținut un șir de activități de informare publicului larg privind efectele devastatoare ale violenței în familie asupra vieții partenerilor de căsătorie, a copiilor, membrilor familiei extinse și a societății în întregime. Spectacolul CASA M., care se bazează pe relatările veridice ale victimelor violenței în familie, a fost jucat în orașele și satele Republicii Moldova pe parcursul mai multor ani. Misiunea OSCE organizează în continuare seminare de instruire pentru reprezentanții organelor de drept în domeniul implementării eficiente a ordonanțelor de protecție în cazurile de violență în familie.

Parteneriatul dintre Misiunea OSCE și Centrul de Drept din Căușeni datează din 2005, cînd a fost implementat primul proiect referitor la prevenirea și combaterea traficului de persoane în regiunea de sud-est a Republicii Moldova. În domeniul combaterii violenței în familie, avocații Centrului de Drept din Căușeni au fost primii din Republica Moldova care au inițiat și au obținut o ordonanță de protecție într-un caz de violență în familie la 25 septembrie 2009.

Suntem bucuroși să vă prezentăm rezultatul recentei colaborări cu Centrul de Drept și Asociația Obștească „Onoarea și Dreptul Femeii Contemporane" din Bălți și anume, compilarea celor mai recente cazuri de violență în familie examinate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului din Strasbourg împotriva Moldovei. Sperăm că această broșură va fi utilă profesioniștilor în domeniul dreptului responsabili de implementarea legislației anti-violență și protecția drepturilor fundamentale ale omului.

Aleksandra VIDOJEVIC
Consilier superior anti-trafic și gender

[1] Biroul National de Statistică al Republicii Moldova, în colaborare cu Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare, Programul Națiunilor Unite pentru Femei și Programul Națiunilor Unite pentru Populație, *Violența în Familie împotriva Femeilor în Republica Moldova,* și Avocații pentru Drepturile Omului, *Implementarea legislației interne a Republicii Moldova: Raport privind drepturile omului,* 2012.

Argument

Violența în familie, discriminarea și inegalitatea de gen sunt doar unele dintre problemele sociale cu care se confruntă Republica Moldova. Drept răspuns la aceste provocări au fost adoptate legi și alte acte normative ce vizează prevenirea și combaterea acestora.

Convenția Europeană a Drepturilor Omului la care Republica Moldova este parte începînd cu 12 septembrie 1997 este principalul instrument elaborat în cadrul Consiliului Europei pentru garantarea drepturilor fundamentale ale omului. Anume această Convenție garantează drepturi și libertăți care necesită a fi respectate de către fiecare stat membru. Statele semnatare ale Convenției au obligația să nu încalce drepturile și libertățile garantate și să asigure o protecție judiciară adecvată. Este de menționat faptul că asigurarea unei protecții eficiente a drepturilor și libertăților victimelor infracțiunilor în Republica Moldova este îngreunată de accesul limitat la jurisprudența Curții Europene și de cunoștințele insuficiente ale practicienilor, precum și de barierile lingvistice cu care se confrună grupurile profesionale din domeniu.

Această lucrare cu certitudine va asigura accesul la jurisprudența CtEDO, în special la cea referitoare la Republica Moldova în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie, Convenția avînd un efect direct asupra dreptului național. Specialiștii direct implicați în actul justiției trebuie să posede și să dezvolte în permanență cunoștințele teoretice și abilitățile practice în domeniul interpretării legislației naționale în lumina jurisprudenței CtEDO, dar și în procesul aplicării directe pe plan național a soluțiilor oferite de Curtea de la Strasbourg.

Această publicație este o sursă valoroasă de referință și sperăm că va fi utilă profesionoștilor sistemului judiciar, și anume: judecătorilor, procurorilor, avocaților, în vederea asigurării unui act de justiție echitabil și eficient. În egală măsură, culegerea va prezenta un interes pentru colaboratorii de poliție, funcționarii publici, ONG-urile specializate și publicul larg.

În afară de valoarea profesională și educațională, această publicație va constitui un ghid indispensabil ce face trimitere la valorile democratice fundamentale împărtășite de statele membre ale Consiliului Europei. Toți cei care participă la viața publică se vor inspira din această culegere și își vor realiza în deplina măsură rolul pro-activ în consolidarea unei culturi durabile a drepturilor omului în Republica Moldova.

ION OBOROCEANU
Procuror al raionului Căușeni
Consilier juridic de rangul 1

Convenția Consiliului Europei cu privire la prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței în familie

Preambul

Statele membre ale Consiliului Europei și alți semnatari ai prezentei Convenții,

Reamintind Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (ETS nr. 5, 1950) și protocoalele acesteia, Carta Socială Europeană (ETS nr. 35, 1961, revizuită în 1996, ETS nr. 163); Convenția Consiliului Europei privind acțiunile contra traficului de ființe umane (ETS nr. 197, 2005) și Convenția Consiliului Europei cu privire la protecția copiilor contra exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale (ETS nr 201, 2007);

Reamintind de următoarele recomandări ale Comitetului de Miniștri, adresate statelor-membre ale Counsiliului Europei: Recomandarea **Rec(2002)5** cu privire la protecția femeilor contra violenței, Recomandarea **CM/Rec(2007)17** cu privire standardele și mecanismele egalității gender, Recomandarea **CM/Rec(2010)10** cu privire la rolul femeilor și bărbaților în prevenirea și soluționarea conflictelor și menținerea păcii, precum și alte recomandări relevante;

Ținând cont de volumul crescând al jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, care stabilesc standarde importante în domeniul violenței împotriva femeilor;

Având în vedere Pactul internațional privind drepturile civile și politice (1966), Pactul internațional privind drepturile economice, sociale și culturale (1966), Convenția ONU privind eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei (CEDAW, 1979) și protocolul său opțional (1999) precum și Recomandarea generală nr. 19 a Comitetului CEDAW privind violența împotriva femeilor, Convenția ONU privind drepturile copilului (1989) și protocoalele sale opționale (2000) și Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități (2006);

Având în vedere Statutul Curții Penale Internaționale,a adoptat la Roma (2002);

Reamintind principiile de bază ale dreptului umanitar internațional și, în special Convenția de la Geneva (IV) privind protecția persoanelor civile în timp de război (1949) și Protocoale adiționale I și II la aceasta (1977);

Condamnînd toate formele de violență împotriva femeilor și violența în familie;

Recunoscînd că realizarea egalității de jure și de facto între femei și bărbați este un element crucial în prevenirea violenței împotriva femeilor;

Recunoscând că violența împotriva femeilor este o manifestare a raporturilor de forță dintotdeauna inegale dintre femei și bărbați, care au dus la dominația masculină, la discriminarea femeilor de către bărbați și la împiedicarea dezvoltării depline a acestora;

Recunoscând natura structurală a violenței împotriva femeilor drept violență bazată pe gen, precum și faptul că violența împotriva femeilor este unul dintre mecanismele sociale cruciale prin care femeile sunt forțate într-o poziție subordonată în comparație cu bărbații;

Recunoscând, cu o profundă îngrijorare, că femeile și fetele sunt deseori expuse la forme grave de violență, precum violența în familie, hărțuirea sexuală, violul, mariajul forțat, așa-numitele crime de onoare și mutilarea organelor genitale, ceea ce constituie o încălcare gravă a drepturilor femeilor și fetelor și un obstacol major la realizarea egalității între femei și bărbați;

Recunoscînd încălcările continui ale drepturilor omului în conflictele armate, care afectează populația civilă, și mai ales femeile, prin violuri și violență sexuală larg răspândite sau sistematice și potențialul violenței sporite pe bază de gen atât în timpul conflictelor, cât și după finalizarea acestora;

Recunoscând că femeile și fetele sunt expuse unui risc mai înalt de violență bazată pe gen, decât bărbații;
Recunoscînd că violența în familie afectează femeile în mod disproporționat și că bărbații pot fi și ei victime ale violenței în familie;

Recunoscînd că copiii sunt victime ale violenței în familie, inclusiv în calitate de martori ai violenței în familie;

Aspirând la edificarea unei Europe fără violență împotriva femeilor și violență în familie,

Au convenit după cum urmează:

Capitolul I
Scopuri, definiții, egalitate și nediscriminare, obligații generale

Articolul 1 - Scopurile Convenției

1. Prezenta Convenție are următoarele scopuri:
   a. protejarea femeilor de toate formele de violență, și prevenirea, urmărirea și eliminarea violenței împotriva femeilor și a violenței în familie;
   b. contribuirea la eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor și promovarea egalității reale între femei și bărbați, inclusiv prin abilitarea femeilor;
   c. elaborarea unui cadru cuprinzător, politicilor și măsurilor de protecție și asistență pentru toate victimele violenței împotriva femeilor și a violenței în familie;
   d. promovarea cooperării internaționale cu scopul de a elimina violența împotriva femeilor și violența în familie;
   e. susținerea și acordarea asistenței organizațiilor și organelor de urmărire pentru o cooperare eficientă cu scopul de a crea o abordare integrată la eliminarea violenței împotriva femeilor și a violenței în familie.

2. Pentru a asigura implementarea prevederilor sale de către Părți, prezenta Convenție stabilește un mecanism specific de monitorizare.

Articolul 2 - Domeniul de aplicare al Convenției

1. Prezenta Convenție este aplicabilă tuturor formelor de violență împotriva femeilor, inclusiv violența în familie, care afectează femeile în mod disproporționat.

2. Părțile sunt încurajate să aplice prevederile prezentei Convenție în legătură cu toate victimele violenței în familie. La implementarea prevederilor prezentei Convenții, Părțile vor acorda o atenție deosebită femeilor victime ale violenței bazate pe gen.

3. Convenția este aplicabilă pe timp de pace și în situații de conflict armat.

Articolul 3 - Definiții

Pentru scopurile prezentei Convenții:

a. "violența împotriva femeilor" este înțeleasă ca o încălcare a drepturilor omului și o formă de discriminare a femeilor și va însemna toate acțiunile de violență bazată pe gen, care cauzează sau pot cauza femeilor un rău sau o suferință fizică, sexuală, psihologică sau economică, inclusiv amenințarea cu asemenea acțiuni, forțarea sau privarea de libertate arbitrară, comisă atît în public, cît și în secret;
b. "violența în familie" înseamnă toate actele de violență fizică, sexuală, psihologică sau economică, care au loc în familie sau în unitatea domestică sau între foști sau actuali soți sau parteneri, indiferent de faptul dacă agresorul locuiește sau a locuit împreună cu victima;
c. "gen" înseamnă concepțiile sociale, care includ roluri, comportamente, activități și caracteristici, pe care o anumită societate le consideră adecvate pentru femei și bărbați;
d. „violență bazată pe gen împotriva femeilor" înseamnă violența orientată împotriva unei femei, fiindcă este femeie sau care afectează femeile în mod disproporționat;
e. „victimă" înseamnă orice persoană fizică, care este supusă comportamentului specificat în punctele a și b;
f. „femeile" includ fetele sub vârsta de 18 ani.

Articolul 4 - Drepturi fundamentale, egalitate și nediscriminare

1. Părțile vor lua măsurile necesare, legislative și de altă natură, pentru a promova și proteja drepturile tuturor persoanelor, și în particular ale femeilor, la o viață fără violență atît în sfera publică, cît și în cea privată.

2. Părțile condamnă toate formele de discriminare față de femei și iau, fără întîrziere, măsurile necesare, legislative și de altă natură, pentru a o preveni, în particular, prin:

- incorporarea în constituțiile naționale sau în legislația respectivă a principiului egalității între femei și bărbați, și asigurarea realizării practice a acestui principiu;
- interzicerea discriminării față de femei, inclusiv prin aplicarea sancțiunilor, acolo unde este potrivit;
- abrogarea legilor și practicilor de discriminare față de femei.

3. Implementarea prevederilor prezentei Convenții de către Părți, în particular a măsurilor de protecție a drepturilor victimelor, se va realiza fără discriminare pe bază de sex, gen, rasă, culoare, limbă, religie, opinie politică sau altă opinie, origine națională sau socială, asocierea la o minoritate națională, avere, naștere, orientare sexuală, identitate de gen, vîrstă, stare a sănătății, dizabilitate, statut marital, statut de migrant sau refugiat sau orice alt statut.

4. Măsurile speciale, care sunt necesare pentru a preveni și proteja femeile de violența pe bază de gen, nu vor fi considerate discriminare în conformitate cu prezenta Convenție.

Articolul 5 - Obligațiile statului și diligența cuvenită

1. Părțile se vor abține de la implicarea în orice act de violență împotriva femeilor și vor asigura că autoritățile, oficialii, agenții și instituțiile de stat și alți actori ce acționează din numele statului vor acționa în conformitate cu această obligație.

2. Părțile vor lua măsurile legislative și de altă natură necesare pentru a exercita diligența cuvenită la prevenirea, anchetarea, sancționarea și oferirea de despăgubiri pentru acțiunile de violență cuprinse în domeniul de aplicare al prezentei Convenții, comise de actori nestatali.

Articolul 6 - Politici sensibile la aspecte de gen

Părțile se obligă să integreze o perspectivă de gen la implementarea și evaluarea impactului prevederilor prezentei Convenții și la promovarea și implementarea eficientă a politicilor de egalitate între femei și bărbați și la abilitarea femeilor.

Capitolul II
Politici integrate și colectarea datelor

Articolul 7 - Politici cuprinzătoare și coordonate

1. Părțile vor lua măsuri legislative și de altă natură pentru a adopta și implementa politici generale la nivel de stat, eficiente, cuprinzătoare și coordonate, cuprinzînd toate măsurile relevante de prevenire și combatere a tuturor formelor de violență care cad sub incidența prezentei Convenții, și pentru a asigura o reacție globală la violența împotriva femeilor.

2. Părțile se vor asigura ca politicile menționate la alin. 1 plasează drepturile victimei în centrul tuturor măsurilor și sunt implementate prin cooperarea eficientă a tuturor agențiilor, instituțiilor și organizațiilor relevante.

3. Măsurile luate în baza prezentului articol vor include, dacă fi cazul, toți actorii relevanți, precum agențiile de stat, parlamentele și autoritățile naționale, regionale și locale, instituții naționale pentru protecția drepturilor omului și organizațiile societății civile.

Articolul 8 - Resurse financiare

Părțile vor aloca resurse financiare și umane necesare pentru implementarea adecvată a politicilor, măsurilor și programelor integrate de prevenire și combatere a tuturor formelor de violență care cad sub incidența prezentei Convenții, inclusiv a celor implementate de organizațiile neguvernamentale și societatea civilă.

Articolul 9 - Organizațiile neguvernamentale și societatea civilă

Părțile vor recunoaște, încuraja și susține la toate nivelurile activitatea organizațiilor neguvernamentale și a societății civile, active în combaterea violenței împotriva femeilor, și vor stabili o colaborare eficientă cu aceste organizații.

Articolul 10 - Organul de coordonare

1. Părțile vor desemna sau vor înființa unul sau mai multe organe responsabile de coordonarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea politicilor și măsurilor de prevenire și combatere a tuturor formelor violenței, cărora le este aplicabilă prezenta Convenție. Aceste organe vor coordona procesul de colectare a informațiilor menționate la art. 11, vor analiza și disemina rezultatele.

2. Părțile se vor asigura că organele desemnate sau înființate în conformitate cu prezentul articol obțin informații generale cu privire la măsurile luate în conformitate cu capitolul VIII.

3. Părțile se vor asigura că organele desemnate sau înființate în conformitate cu prezentul articol au capacitatea de a comunica direct și de a cultiva relații cu organe omoloage ale altor părți.

Articolul 11 - Colectarea datelor și cercetările

1. Pentru scopul implementării prezentei Convenții, Părțile se obligă:
   a. să colecteze la intervale regulate date statistice relevante dezagregate despre cazuri de orice formă de violență care cad sub incidența prezentei Convenții;
   b. să susțină cercetările în domeniul tuturor formelor de violență, care cad sub incidența prezentei Convenții, pentru a studia cauzele și efectele de bază, incidența și ratele de condamnare, precum și eficacitatea măsurilor luate pentru a pune în aplicare prezenta Concenție.

2. Părțile vor tinde să efectueze la intervale regulate studii populaționale pentru a evalua prevalența și tendințelor tuturor formelor de violență, care cad sub incidența prezentei Convenții.

3. Părțile vor oferi grupului de experți, menționat în art. 66 al prezentei Convenții, informațiile colectate în conformitate cu prezentul articol pentru a stimula cooperarea internațională și a permite analiza comparativă internațională.

4. Părțile vor asigura disponibilitatea publică a informațiilor colectate conform prevederilor prezentului articol.

Capitolul III
Prevenirea

Articolul 12 - Obligații generale

1. Părțile vor lua măsurile necesare pentru promovarea schimbărilor în tiparele sociale și culturale de conduită a femeilor și bărbaților, cu scopul de a eradica prejudecățile, obiceiurile, tradițiile și toate celelalte practici, care se bazează pe ideea inferiorității femeilor sau pe rolurile stereotipe ale femeilor și bărbaților.

2. Părțile vor lua măsurile legislative și de altă natură necesare pentru a preveni toate formele de violență, care cad sub incidența prezentei Convenții, din partea oricărei persoane fizice sau juridice.

3. Orice măsură luată în temeiul prezentului Capitol va lua în considerație și va tinde să soluționeze necesitățile specifice al persoanelor vulnerabile la anumite circumstanțe, și va plasa drepturile omului aparținând tuturor victimelor în centrul acestor măsuri.

4. Părțile vor lua măsurile necesare pentru a încuraja toți membrii societății și, în special, bărbații și băieții, să contribuie activ la prevenirea tuturor formelor de violență, care cad sub incidența prezentei Convenții.

5. Părțile vor asigura ca obiceiurile, cultura, religia, tradițiile sau așa numita onoare să nu fie considerate în nici un caz justificări a unor acțiuni violente care cad sub incidența prezentei Convenții.

6. Părțile vor lua măsurile necesare pentru promovarea programelor și activităților de abilitare a femeilor.

Articolul 13 - Sensibilizarea

1. Părțile vor promova sau vor petrece regulat și la toate nivelurile campanii sau programe de sensibilizare, inclusiv în cooperare cu instituțiile naționale de protecție a drepturilor omului și instituțiile pentru egalitate, societatea civilă și organizațiile neguvernamentale, în special organizații pentru femei, dacă este cazul, pentru a spori conștientizarea și înțelegerea diverselor manifestări ale tuturor forme de violență care cad sub incidența prezentei Convenții, și a consecințelor acestora pentru copii, precum și a necesității de a preveni aceste fenomene în cadrul publicului larg.

2. Părțile vor asigura răspîndirea pe larg în public a informațiilor privind măsurile disponibile de prevenire a acțiunilor de violență care cad sub incidența prezentei Convenții.

Articolul 14 - Educația

1. Dacă va fi cazul, Părțile vor lua măsurile necesare pentru a include în planurile de învățămînt de toate nivelurile materiale didactice, adaptate la capacitățile în dezvoltare ale studenților, privind egalitatea între femei și bărbați, rolurile genurilor libere de stereotipuri, respectul reciproc, soluționarea neviolentă a conflictelor în relațiile inter-personale, violența împotriva femeilor pe bază de gen și dreptul la integritate personală.

2. Părțile vor lua măsurile necesare pentru promovarea principiilor menționate în alin. 1 în învățământul informal, precum și în sport, activitățile culturale și recreative și mass-media.

Articolul 15 - Instruirea specialiștilor

1. Părțile vor asigura sau vor consolida instruirea adecvată a specialiștilor, care interacționează cu victimele sau autorii actelor de violență care cad sub incidența prezentei Convenții cu privire la prevenirea și detectarea unor astfel de cazuri de violență, egalitatea între femei și bărbați, necesitățile și drepturile victimelor, precum și modalitățile de prevenire a victimizării secundare.

2. Părțile vor încuraja ca instruirea menționată în alin. 1 să includă instruire privind cooperarea coordonată între agenții, pentru a permite referirea cuprinzătoare și adecvată a cazurilor de violență, care cad sub incidența prezentei Convenții.

Articolul 16 - Programele de intervenție preventivă și tratament

1. Părțile vor lua măsuri legislative și de altă natură pentru a crea sau susține programe menite să învețe autorii violenței în familie să adopte un comportament neviolent în relațiile inter-personale, în vederea prevenirii violenței în viitor și a modificării tiparelor de comportament violente.

2. Părțile vor lua măsuri legislative și de altă natură pentru a crea sau a susține programe de tratament menite să preîntîmpine comiterea repetată a violărilor de către agresori, în special agresorii sexuali.

3. La luarea măsurilor prevăzute în alin. 1 și 2, Părțile vor asigura ca securitatea, susținerea și drepturile omului ale victimelor să reprezinte o preocupare primară și ca aceste programe să fie stabilite și implementate, acolo unde este cazul, în colaborare strînsă cu serviciile specializate de susținere a victimelor.

Articolul 17 - Participarea sectorului privat și a mass-media

1. Cu condiția respectării corespunzătoare a libertății expresiei și independenței, Părțile vor încuraja sectorul privat, sectorul informațional și comunicațional și mass-media să participe la elaborarea și implementarea politicilor și la stabilirea principiilor călăuzitoare și a standardelor de autoreglementare pentru prevenirea violenței împotriva femeilor și sporirea respectului demnității acestora.

2. Părțile vor elabora și promova, în cooperare cu actorii din sectorul privat, abilitățile copiilor, părinților și educatorilor de a face față mediului informațional sau comunicațional potențial dăunător, cu conținut degradant, violent sau de natură sexuală.

Capitolul IV
Protecție și susținere

Articolul 18 - Obligații generale

1. Părțile vor lua măsuri legislative și de altă natură pentru a proteja toate victimele de acțiuni violente ulterioare.

2. Părțile vor lua măsurile legislative și de altă natură necesare în conformitate cu dreptul intern, pentru a asigura existența mecanismelor adecvate pentru încurajarea unei cooperări eficiente între agențiile de stat relevante, inclusiv sistemul judiciar, procurorii publici, organele de urmărire, autoritățile locale și regionale, organizațiile neguvernamentale și alte organizații și entități relevante la protejarea și susținerea victimelor și martorilor tuturor formelor de violență care cad sub incidența prezentei Convenții, inclusiv prin referirea la servicii de susținere generale și specializate, după cum este stabilit în art. 20 și 22 ale prezentei Convenției.

3. Părțile se vor asigura că măsurile luate în conformitate cu prezentul Capitol:
- sunt bazate pe înțelegerea din perspectivă de gen a violenței împotriva femeilor și a violenței în familie și se bazează pe drepturile omului și pe securitatea victimei;
- sunt bazate pe o abordare integrată, care ia în considerație relația dintre victime, agresori, copii și mediul social lărgit;
- au drept scop evitarea victimizării secundare;
- au drept scop abilitarea și independența economică a femeilor victime a violenței;
- permit, acolo unde este cazul, concentrarea în același loc a unei diversități servicii de protecție și susținere;
- se adresează necesităților specifice și sunt disponibile pentru persoanele vulnerabile, inclusiv copiii victime.

4. Prestarea serviciilor nu va depinde de dorința victimelor de a depune plîngere sau de a face declarații contra agresorilor.

5. Părțile vor lua măsurile necesare pentru a oferi protecție consulară și de altă natură și susținere cetățenilor și altor victime îndreptățite la o astfel de protecție în conformitate cu obligațiile acestora în baza dreptului internațional.

Articolul 19 - Informarea

Părțile vor lua măsuri legislative și de altă natură necesare pentru a se asigura că victimele obțin în timp util și într-o limbă pe care o înțeleg informație adecvată privind serviciile de susținere disponibile și măsurile legale.

Articolul 20 - Servicii de susținere generale

1. Părțile vor lua măsuri legislative și de altă natură necesare pentru a se asigura că victimele au acces la servicii de facilitare a reabilitării de pe urma violenței. Aceste măsuri trebuie să includă, dacă va fi cazul, astfel de servicii ca consiliere juridică și financiară, asistență financiară, cazare, educație, instruire și asistență la angajare.

2. Părțile vor lua măsuri legislative și de altă natură necesare pentru a asigura că victimele au acces la serviciile medicale și sociale și că serviciile sunt finanțate adecvat și specialiștii sunt instruiți să asiste victimele și să le direcționeze la servicii adecvate.

Articolul 21 - Asistența în cazul plîngerilor individuale/colective

Părțile vor asigura ca victimele să dispună de informații și acces la mecanismele regionale și internaționale aplicabile de depunere a plîngerilor. Părțile vor promova oferirea de asistență sensibilă și în cunoștință de cauză victimelor la depunerea unor astfel de plângeri.

Articolul 22 - Servicii de susținere specializate

1. Părțile vor lua măsuri legislative și de altă natură necesare pentru a oferi sau a asigura fără întîrziere tuturor victimelor supuse oricăror acțiuni violente, ce cad sub incidența prezentei Convenții, servicii de susținere specializate pe termen scurt și lung, avînd o distribuție geografică eficientă.

2. Părțile vor oferi sau vor asigura servicii specializate de susținere a femeilor tuturor femeilor-victime ale violenței și copiilor acestora.

Articolul 23 - Adăposturi

Părțile vor lua măsuri legislative și de altă natură necesare pentru a crea adăposturi ușor accesibile și adecvate, într-o cantitate suficientă pentru a asigura cazarea sigură și accesarea proactivă a victimelor, în special a femeilor și copiilor lor.

Articolul 24 - Linii fierbinți

Părțile vor lua măsuri legislative și de altă natură necesare pentru a crea linii telefonice de asistență, gratuite, cu acoperire națională și fără întrerupere (24/7), pentru a oferi consultații apelanților, confidențial sau cu respectarea anonimatului în legătură cu toate formele de violență care cad sub incidența prezentei Convenții.

Articolul 25 - Suport pentru victimele violenței sexuale

Părțile vor lua măsuri legislative și de altă natură necesare pentru a asigura crearea , în cantități suficiente, centre de referire în cazuri de criză după viol sau violență sexuală, ușor accesibile și adecvate, pentru a petrece examinarea medicală și medico-legală a victimelor, precum și pentru a le oferi susținere și consiliere în cazuri de traumă.

Articolul 26 - Protecția și susținerea copiilor martori

1. Părțile vor lua măsuri legislative și de altă natură necesare pentru a se asigura că la oferirea serviciilor de protecție și susținere victimelor se acordă o atenție cuvenită drepturilor și necesităților copiilor martori ai tuturor formelor de violență care cad sub incidența prezentei Convenții.

2. Măsurile luate în conformitate cu prezentul Articol vor include consiliere psihosocială, adaptată la vîrsta copiilor martori ai tuturor formelor de violență care cad sub incidența prezentei Convenții, și vor lua în considerație interesele superioare ale copilului.

Articolul 27 - Raportarea

Părțile vor lua măsuri legislative și de altă natură necesare pentru încuraja orice persoană, care a fost martorul comiterii unor acțiuni de violență, ce cade sub incidența prezentei Convenții, sau care are temeiuri rezonabile de a crede că asemenea acțiuni ar putea fi comise, sau că se pot aștepta acțiuni de violență viitoare, să raporteze asemenea acțiuni organizațiilor și autorităților competente.

Articolul 28 - Raportarea de către specialiști

Părțile vor lua măsurile necesare pentru a se asigura că impunerea prin dreptul intern a unor reguli de confidențialitate asupra unor specialiști nu constituie un obstacol pentru posibilitatea de a sesiza, în condiții adecvate, organizațiile sau autoritățile competente în cazul în care acești specialiști au temeiuri rezonabile să creadă că a fost comisă o acțiune de violență gravă, ce cade sub incidența prezentei Convenții, sau dacă se așteaptă că pe viitor vor fi comise acțiuni de violență gravă.

Capitolul V
Dreptul material

Articolul 29 - Dreptul civil și remedii

1. Părțile vor lua măsuri legislative și de altă natură necesare pentru a asigura victimele cu mijloace de apărare civile adecvate contra agresorilor.

2. Părțile vor lua măsuri legislative și de altă natură necesare pentru a asigura victimele, în conformitate cu principiile generale ale dreptului internațional, cu mijloace de apărare civile adecvate contra autorităților de stat, care nu și-au îndeplinit obligația de a lua măsurile preventive și de protecție necesare, aflate în limitele atribuțiilor lor.

Articolul 30 - Compensarea

1. Părțile vor lua măsuri legislative și de altă natură necesare pentru a se asigura că victimele au dreptul de a cere comensare de la agresori pentru oricare dintre infracțiunile prevăzute de prezenta Convenție.

2. Se va oferi compensare de stat adecvată persoanelor care au leziuni corporale grave sau sănătatea cărora a fost afectată, în măsura în care nu este asigurată repararea daunelor din alte surse, cum ar fi agresorul, compania de asigurări sau indemnizații medicale sau sociale finanțate de stat. Aceasta nu va împiedica Părțile să solicite regresarea compensației oferite de agresor, atât timp cât se acordă suficientă atenție siguranței victimei.

3. Măsurile luate în conformitate cu alin. 2 vor asigura acordarea compensațiilor într-un termen rezonabil.

Articolul 31 - Custodia, dreptul la vizite și siguranța

1. Părțile vor lua măsuri legislative și de altă natură necesare pentru a se asigura că la determinarea custodiei și a drepturilor la vizitarea copiilor se iau în considerație orice incidente semnificative de violență care cad sub incidența prezentei Convenții.

2. Părțile vor lua măsuri legislative și de altă natură necesare pentru a se asigura că exercitarea oricăror drepturi la vizită sau a custodiei nu pun în pericol drepturile și siguranța victimei sau a copiilor.

Articolul 32 - Consecințele civile ale mariajelor forțate

Părțile vor lua măsuri legislative și de altă natură necesare pentru a se asigura că mariajele încheiate forțat să poată fi lovite de nulitate, anulate sau dizolvate fără plasarea poverilor financiare sau administrative inutile asupra victimei.

Articolul 33 - Violența psihologică
Părțile vor lua măsuri legislative și de altă natură necesare pentru a criminaliza acțiunile săvârșite cu premeditare ce afectează gravă integritatea psihologică a unei persoane prin constrângere sau amenințări.

Articolul 34 - Urmărirea

Părțile vor lua măsuri legislative și de altă natură necesare pentru a criminaliza acțiunile săvârșite cu premeditare ce țin de amenințarea repetată a unei alte persoane, care provoacă acesteia temeri privind siguranța sa.

Articolul 35 - Violența fizică

Părțile vor lua măsuri legislative și de altă natură necesare pentru a criminaliza acțiunile săvârșite cu premeditare ce implică violență fizică împotriva unei alte persoane.

Articolul 36 - Violența sexuală, inclusiv violul

1. Părțile vor lua măsuri legislative și de altă natură necesare pentru a criminaliza următoarele acțiuni săvârșite cu premeditare:
   a. angajarea în penetrarea sexuală vaginală, anală sau orală, cu orice parte a corpului sau cu un obiect, a corpului unei alte persoane, fără consimțământul acesteia;
   b. angajarea în acțiuni neconsimțite de natură sexuală în privința unei persoane;
   c. incitarea unei alte persoane să se angajeze în acte de natură sexuală neconsimțite în privința unui terț.

2. Consimțământul se va oferi în mod voluntar în rezultatul liberului arbitru al persoanei, evaluat în contextul circumstanțelor înconjurătoare.

3. Părțile vor lua măsuri legislative și de altă natură necesare pentru a se asigura că prevederile alin. 1 se aplică și faptelor comise de foști sau actuali soți sau parteneri, după cum sunt recunoscuți de dreptul intern.

Articolul 37 - Mariajul forțat

1. Părțile vor lua măsuri legislative și de altă natură necesare pentru a criminaliza acțiunile săvârșite cu premeditare ce țin de forțarea unui adult sau a unui copil să încheie o căsătorie.

2. Părțile vor lua măsuri legislative și de altă natură necesare pentru a criminaliza acțiunile săvârșite cu premeditare ce țin de ademenirea unui adult sau a unui copil pe teritoriul unei Părți sau a unei țări, alta decît țara de reședință a acestuia, cu scopul de a forța acest adult sau copil să încheie o căsătorie.

Articolul 38 - Mutilarea organelor genitale feminine

Părțile vor lua măsuri legislative și de altă natură necesare pentru a criminaliza următoarele acțiuni săvârșite cu premeditare:
   a. exciziile, coaserea sau orice altă mutilare a labiilor mari, a labiilor mici, a clitorisului unei femei, sau a unor părți a acestor organe;
   b. forțarea sau determinarea unei femei să realizeze acțiunile menționate în punctul a;
   b. incitarea, impunerea sau determinarea unei fete să realizeze acțiunile menționate în punctul a.

Articolul 39 - Avortul forțat și sterilizarea forțată

Părțile vor lua măsuri legislative și de altă natură necesare pentru a criminaliza următoarele acțiuni săvârșite cu premeditare:
   a. efectuarea unui avort asupra unei femei fără consimțământul prealabil și în cunoștință de cauză al acesteia;
   b. efectuarea unei intervenții chirurgicale care are drept scop sau efect privarea de capacitate de reproducere naturală, fără consimțământul prealabil și în cunoștință de cauză al femeii sau fără ca aceasta să aibă o înțelegere a intervenției.

Articolul 40 - Hărțuirea sexuală

Părțile vor lua măsuri legislative și de altă natură necesare pentru a se asigura că orice formă de conduită fizică sau verbală de natură sexuală, cu scopul sau efectul de a viola demnitatea unei persoane, care, în particular, creează o atmosferă intimidantă, ostilă, degradantă, umilitoare sau insultătoare, este sancționată penal sau în alte forme juridice.

Articolul 41 - Complicitatea, instigarea și tentativa

1. Părțile vor lua măsuri legislative și de altă natură necesare pentru a criminaliza complicitatea sau instigarea la comiterea oricărei din infracțiunile prevăzute la art. 33, 34, 35, 36, 37, 38.a ale prezentei Convenții, atunci când asemenea complicitare sau instigare este savârsită cu premeditare.

2. Părțile vor lua măsuri legislative și de altă natură necesare pentru a criminaliza tentativele cu premeditare de comitere a infracțiunilor prevăzute la art. 35, 36, 37, 38.a și 39 ale prezentei Convenții.

Articolul 42 - Justificări inacceptabile pentru comiterea crimelor, inclusiv așa-numitele „crime de onoare"

1. Părțile vor lua măsuri legislative și de altă natură necesare pentru a se asigura că obiceiurile, cultura, religia, tradițiile sau onoarea să nu fie considerate justificări în cadrul urmăririlor penale, inițiate în rezultatul comiteii oricărei acțiuni de violență, care cad sub incidența prezentei Convenții. Aceasta se referă, în special, la afirmațiile precum că victima a încălcat normele și obiceiurile culturale, religioase, sociale sau tradiționale sau nu a respectat comportamentul adecvat.

2. Părțile vor lua măsuri legislative și de altă natură necesare pentru a asigura că incitarea, de către orice persoană, a unui copil să comită oricare dintre acțiunile menționate în alin. 1 nu va diminua răspunderea penală a persoanei respective pentru acțiunile comise.

Articolul 43 - Aplicabilitatea componențelor de infracțiune

Infracțiunile stabilite în conformitate cu prezenta Convenție se vor aplica indiferent de natura relației dintre victimă și agresor.

Articolul 44 - Jurisdicția

1. Părțile vor lua măsuri legislative și de altă natură necesare pentru stabilirea competenței jurisdicționale asupra oricărei încălcări comise în conformitate cu prezenta Convenție, atunci cînd încălcarea este comisă:
   a. pe teritoriul acestora; sau
   b. la bordul unei nave aflate sub pavilionul acestora; sau
   c. la bordul unei nave aeriene înregistrate conform legilor acestora; sau
   d. de unul din cetățenii acestora; sau
   e. de o persoană avînd reședință habituală pe teritoriul acestora.

2. Părțile vor tinde să ia măsurile legislative și de altă natură necesare pentru a stabili competența jurisdicțională asupra oricărei încălcări stabilite în conformitate cu prezenta Convenție, în cazul în care încălcarea este comisă față de unul din cetățenii acestora sau față de o persoană care își are reședința habituală pe teritoriul acestora.

3. Pentru urmărire încălcărilor stabilite în conformitate cu art. 36, 37, 38 și 39 ale prezentei Convenții, Părțile vor lua măsurile legislative și de altă natură necesare pentru a asigura că competența lor jurisdicțională nu este condiționată de criminalizarea acțiunilor pe teritoriul unde au fost comise.

4. Pentru urmărirea încălcărilor stabilite în conformitate cu art. 36, 37, 38, și 39 ale prezentei Convenții, Părțile vor lua măsuri legislative și de altă natură necesare pentru a asigura că competența lor jurisdicțională în privința alin. 1, punctele d și e nu este subordonată condiției conform căreia urmărirea poate fi inițiată ulterior raportării încălcării de către victimă sau prezentării informațiilor de către statul în care a fost comisă încălcarea.

5. Părțile vor lua măsuri legislative și de altă natură necesare pentru a stabili competența jurisdicțională asupra încălcărilor stabilite în conformitate cu prezenta Convenție, în cazurile în care presupusul autor se află pe teritoriul Părții și aceasta nu îl extrădează unei alte Părți, exclusiv în virtutea cetățeniei acestuia.

6. Cînd mai mult decît o Parte invocă competența jurisdicțională asupra unei pretinse încălcări stabilite în conformitate cu prezenta Convenție, Părțile implicate se vor consulta, acolo unde este cazul, privind determinarea celei mai potrivite jurisdicții pentru urmărire.

7. Fără a aduce atingere regulilor generale de drept internațional, prezenta Convenție nu exclude orice competență jurisdicțională penală exercitată de o Parte în conformitate cu dreptul intern.

Articolul 45 - Sancțiuni și măsuri

1. Părțile vor lua măsuri legislative și de altă natură necesare pentru a asigura că încălcările stabilite în conformitate cu prezenta Convenție sunt sancționate cu pedepse eficiente, proporționale și disuasive, avînd în vedere gravitatea încălcărilor. Pedepsele vor include, acolo unde va fi cazul, sentințe de privare de libertate, care ar putea duce la extrădare.

2. Părțile pot adopta măsuri în privința agresorilor, precum:
- monitorizarea sau supravegherea persoanelor condamnate;
- privarea de drepturi părintești, dacă interesele supreme ale copilului, care ar putea include siguranța victimei, nu pot fi garantate altfel.

Articolul 46 - Circumstanțele agravante

Părțile vor lua măsuri legislative și de altă natură necesare pentru ca următoarele circumstanțe, în măsura în care încă nu fac parte din elementele constitutive ale unei încălcări, să poată fi luate în considerație ca circumstanțe agravante la determinarea pedepsei în privința încălcărilor stabilite în conformitate cu prezenta Convenție:

a. încălcarea a fost comisă de fostul sau actualul soț sau partener, după cum este recunoscut de dreptul intern, de un membru al familiei, de o persoană care coabitează cu victima sau de o persoană care a abuzat de propria autoritate;
b. încălcarea sau încălcările legate au fost comise repetat;
c. încălcarea a fost comisă față de o persoană devenită vulnerabilă în anumite circumstanțe;
d. încălcarea a fost comisă față un copil sau în prezența unui copil;
e. încălcarea a fost comisă de două sau mai multe persoane acționînd în comun;
f. încălcarea a fost precedată sau însoțită de o violență extremă;
g. încălcarea a fost comisă cu folosirea unei arme sau cu amenințarea de a o folosi;

h. încălcarea a rezultat în vătămarea corporală sau psihologică gravă a victimei;
i. agresorul a fost condamnat anterior pentru încălcări similare.

Articolul 47 - Sentințe pronunțate de o altă Parte

Părțile vor lua măsuri legislative și de altă natură necesare pentru a prevedea posibilitatea luării în considerație, la determinarea sentinței, a sentințelor pronunțate de o altă Parte în legătură cu încălcările stabilite în conformitate cu prezenta Convenție.

Articolul 48 - Interzicerea obligativității proceselor sau sentințelor de soluționare alternativă a litigiilor

1. Părțile vor lua măsuri legislative și de altă natură necesare pentru a interzice obligativitatea proceselor de soluționare alternativă a litigiilor, inclusiv a medierii și concilierii, în toate formele de violență care cad sub incidența prezentei Convenții.

2. Părțile vor lua măsuri legislative și de altă natură necesare pentru a asigura că, în cazul aplicării unei amenzi, se va ține cont de capacitatea agresorului de a-și asuma obligațiile financiare față de victimă.

Capitolul VI
Cercetarea, urmărirea, legea procesuală și măsurile de protecție

Articolul 49 - Obligații generale

1. Părțile vor lua măsuri legislative și de altă natură necesare pentru a asigura că cercetarea și procedurile judiciare privind toate formele de violență, care cad sub incidența prezentei Convenții, se desfășoară fără întîrzieri neîntemeiate, luînd în considerație drepturile victimei la toate etapele procesului penal.

2. Părțile vor lua măsuri legislative și de altă natură necesare, în conformitate cu principiile fundamentale în domeniul drepturilor omului, și avînd în vedere înțelegea violenței din perspectiva genurilor, pentru a asigura cercetarea și urmărirea eficientă a încălcărilor stabilite în conformitate cu prezenta Convenție.

Articolul 50 - Reacția imediată, prevenirea și protecția

1. Părțile vor lua măsuri legislative și de altă natură necesare pentru a asigura că organele de urmărire responsabile reacționează la toate formele de violență care cad sub incidența prezentei Convenții prompt și adecvat prin oferirea unei protecții adecvate și imediate victimei.

2. Părțile vor lua măsuri legislative și de altă natură necesare pentru a asigura că organele de urmărire responsabile se angajează prompt și adecvat în prevenirea și protecția contra tuturor formelor de violență care cad sub incidența prezenței Convenții, inclusiv prin aplicarea măsurilor preventive operative și colectarea probelor.

Articolul 51 - Evaluarea și gestionarea riscurilor

1. Părțile vor lua măsuri legislative și de altă natură necesare pentru a asigura că evaluarea riscului de fatalitate și a gravității situației, precum și a riscului repetării violenței, este realizată de toate autoritățile relevante pentru a gestiona riscul și a asigura siguranța și susținerea coordonată.

2. Părțile vor lua măsuri legislative și de altă natură necesare pentru a asigura că evaluările, menționate în alin. 1, vor ține cont la toate etapele de investigare și aplicare a măsurilor de protecție a faptului că autorii actelor de violență, care cad sub incidența prezentei Convenții, dispun sau au acces la arme.

Articolul 52 - Ordonanțe prohibitive de urgență

Părțile vor lua măsuri legislative și de altă natură necesare pentru a asigura că autorităților competente li s-au acordat suficiente împuterniciri pentru a ordona în cazuri de violență domestică, în situații de pericol imediat, ca agresorul să părăsească pentru o perioadă de timp suficientă reședința victimei sau a persoanei aflate în pericol, și pentru a interzice agresorului accesul în reședință sau contactul cu victima sau persoana aflată în pericol. Măsurile luate în conformitate cu prezentul articol vor avea ca prioritate siguranța victimei sau a persoanei aflate în pericol.

Articolul 53 - Ordonanțe de restricție și protecție

1. Părțile vor lua măsuri legislative și de altă natură necesare pentru a asigura că victimele tuturor forme de violență care cad sub incidența prezentei Convenții beneficiază de ordonanțe de restricție sau protecție adecvate.

2. Părțile vor lua măsuri legislative și de altă natură necesare pentru a asigura că ordonanțele de restricție sau protecție menționate la alin. 1 sunt:
- disponibile pentru a asigura o protecție imediată și fără plasarea unor poveri financiare sau administrative exagerate asupra victimei;
- emise pentru o anumită perioadă sau pînă la modificare sau contramandare;
- acolo unde este necesar, emise *fără a fi necesară prezența părții vizate* și cu efect imediat;
- disponibile indiferent de și suplimentar la alte proceduri legale;
- permise a fi emise în procedurile legal ulterioare.

3. Părțile vor lua măsuri legislative și de altă natură necesare pentru a asigura că încălcarea ordonanțelor de restricție sau protecție, emise în conformitate cu alineatul 1, va fi pedepsită cu sancțiuni legale eficiente, proporționale și disuasive.

Articolul 54 - Cercetări și probe

Părțile vor lua măsuri legislative și de altă natură necesare pentru a se asigura că în orice proceduri de natură civilă sau penală probele legate de istoricul și conduita sexuală a victimei sunt permise numai atunci cînd este relevant și necesar.

Articolul 55 - Sesizări *ex parte* și *ex officio*

1. Părțile se vor asigura că cercetarea sau urmărirea încălcărilor prevăzute în conformitate cu art. 35, 36, 37, 38 și 39 ale prezentei Convenții nu vor depinde total de depunerea unei sesizări sau a unei cereri de către victimă, dacă încălcarea a fost comisă în tot sau în parte pe teritoriul Părții respective, și că va fi posibilă continuarea procedurilor chiar dacă victima și-a retras declarațiile sau plângerea.

2. Părțile vor lua măsuri legislative și de altă natură necesare pentru a asigura, în concordanță cu condițiile stabilite de dreptul intern, posibilitatea organizațiilor guvernamentale și neguvernamentale

și a consilierilor în sfera violenței domestice să asiste și/sau să ofere susținere victimelor, la solicitarea acestora, în cursul cercetărilor și procedurilor judiciare privind încălcările stabilite în conformitate cu prezenta Convenție.

Articolul 56 - Măsuri de protecție

1. Părțile vor lua măsuri legislative și de altă natură necesare pentru a proteja drepturile și interesele victimelor, inclusiv necesitățile speciale ale acestora în calitate de martori, la toate etapele cercetării și în cadrul procedurilor judiciare, în particular prin:

a. asigurarea protecției lor, precum și a familiilor lor și a martorilor, împotriva intimidării, actelor de răzbunare și a victimizării repetate;
b. asigurarea informării victimelor, cel puțin în cazurile în care victimele și familiile acestora ar putea fi în pericol, privind eliberarea temporară sau definitivă a agresorului sau evadarea acestuia;
c. informarea lor, în condițiile prevăzute de dreptul intern, despre drepturile lor și serviciile disponibile și rezumate privind urmările plângerii depuse de persoana respectivă, acuzațiile, progresul general al cercetării sau procedurii, și rolul persoanelor respective, precum și rezultatului cazului relevant;
d. asigurarea posibilității victimelor, de o manieră conformă cu regulile dreptului intern, de a fi audiate, de a prezenta probe și a prezenta opiniile, necesitățile și îngrijorările lor, direct sau prin intermediari, care vor fi luate în considerație;
e. asigurarea victimelor cu servicii de susținere adecvate, astfel încît drepturile și interesele lor să fie aduse la cunoștință în modul corespunzător și luate în considerație;
f. asigurarea adoptării măsurilor necesare pentru protecția intimității și imaginii victimei;
g. asigurarea evitării pe cît este posibil a contactelor dintre victime și agresori în încăperile instanțelor de judecată și a autorităților de urmărire;
h. asigurarea victimelor cu translatori independenți și competenți, în cazurile în care victimele participă la procesele de judecată sau oferă probe;
i. asigurarea posibilității victimelor de a face declarații în ședința de judecată, în conformitate cu regulile propriului drept intern, fără a fi prezente, sau cel puțin fără prezența agresorului bănuit, în special prin folosirea unor tehnologii de comunicare potrivite, dacă sunt disponibile.

2. Minorului victimă și minorului martor al violenței față de femei și al violenței domestice i se vor aplica, după necesitate, măsuri de protecție speciale, luînd în considerație interesele superioare ale copilului.

Articolul 57 - Asistența juridică

Părțile vor prevedea dreptul la asistență juridică și susținere juridică gratuită pentru victime, în condițiile stabilite de dreptul lor intern.

Articolul 58 - Termenul de prescripție

Părțile vor lua măsuri legislative și de altă natură necesare pentru a asigura că termenul de prescripție pentru inițierea unei proceduri juridice cu privire la încălcările stabilite în conformitate cu articolele 36, 37, 38 și 39 ale prezentei Convenții va constitui o perioadă suficientă și proporțională cu gravitatea încălcării în cauză pentru a permite o inițiere eficientă a procedurii după ce victima va atinge majoratul.

Capitolul VII
Migrație și azil

Articolul 59 - Statutul de reședință

1. Părțile vor lua măsuri legislative și de altă natură necesare pentru a se asigura că victimelor, al căror statut de reședință depinde de cel al soțului sau partenerului, după cum este recunoscut de legislația internă, li se va acorda în cazul circumstanțelor deosebit de dificile, la cerere, un permis de ședere autonom, în cazul desfacerii căsătoriei sau încetării relației ca urmare a violenței, indiferent de durata căsătoriei sau a relației. Condițiile de acordare și durata permisului de ședere autonom vor fi stabilite de dreptul național.

2. Părțile vor lua măsuri legislative și de altă natură necesare pentru a se asigura că victimele pot obține suspendarea procedurii de expulzare inițiate în legătură cu statutul de reședință dependent de cel soțului sau partenerului, după cum este recunoscut de dreptul intern pentru a li se acorda posibilitatea de a solicita permisul de ședere autonom.

3. Părțile vor elibera un permis de ședere, care poate fi reînnoit, în una din următoarele situații sau în ambele:
   a. dacă autoritatea competentă consideră că șederea lor este necesară datorită situației personale;
   b. autoritatea competentă consideră că șederea lor este necesară pentru scopul cooperării cu autoritățile competente la anchetă sau în cadrul procedurii penale.

4. Părțile vor lua măsuri legislative și de altă natură necesare pentru a se a asigura că victimele căsătoriilor forțate aduse într-o altă țară pentru căsătorie și care, drept urmare, și-au pierdut statutul de reședință în țara în care își aveau reședința habituală, vor putea redobîndi acest statut.

Articolul 60 - Solicitări de azil pe bază de gen

1. Părțile vor lua măsuri legislative și de altă natură necesare pentru a se asigura că violența împotriva femeilor bazată pe gen poate fi recunoscută ca o formă de persecutare în sensul Articolului 1, A (2) al Convenției privind statutul refugiaților din 1951 și ca o formă de lezare gravă care dă temei pentru protecție complementară/subsidiară.

2. Părțile se vor asigura că fiecare dintre temeiurile Convenției va beneficia de o interpretare care ia în considerație aspectele gender și că atunci cînd se va stabili că persecutarea temută decurge din unul sau mai multe dintre aceste temeiuri, solicitanților li se va acorda statut de refugiat conform instrumentelor relevante aplicabile.

3. Părțile vor lua măsuri legislative și de altă natură necesare pentru a elabora proceduri de recepție și servicii de susținere a solicitanților de azil, care să ia în considerație aspectele gender, inclusiv la determinarea statutului de refugiat și la solicitarea protecției internaționale.

Articolul 61 - *Interdicția de expulzare și returnare*

1. Părțile vor lua măsuri legislative și de altă natură necesare pentru a respecta principiul *interdicției de expulzare și returnare* în conformitate cu obligațiile existente conform dreptului internațional.

2. Părțile vor lua măsuri legislative și de altă natură necesare pentru a se asigura că victimele violenței împotriva femeilor care au nevoie de protecție, indiferent de statutul lor de reședință, nu vor fi returnate în nici un caz într-o țară, unde viața lor ar fi puse în pericol sau unde ar putea fi supuse torturii sau tratamentului inuman.

Capitolul VIII
Cooperarea internațională

Articolul 62 - Principii generale

1. Părțile vor coopera unele cu altele, în conformitate cu prezenta Convenție, prin aplicarea cît mai pe larg a instrumentelor internaționale și regionale de cooperare pe aspecte civile și penale, a aranjamentelor convenite în baza legislației uniforme sau reciproce și a legilor interne, cu scopul:

a. prevenirii, combaterii și urmăririi tuturor formelor de violență care cad sub incidența prezentei Convenții;
b. protejării și oferirii de asistență victimelor;
c. investigării sau procedurilor privind încălcările stabilite în conformitate cu prezenta Convenție;
d. executării hotărîrilor judecătorești civile și penale relevante emise de autoritățile judiciare ale Părților, inclusiv a ordonanțelor de protecție.

2. Părțile vor lua măsuri legislative și de altă natură necesare pentru a se asigura că victimele unei încălcări stabilite în conformitate cu prezenta Convenție și comise pe teritoriul unei Părți, alta decît cea în care își au reședința, pot depune o plîngere la autoritățile competente ale statului lor de reședință.

3. Dacă Partea care condiționează asistența juridică reciprocă în materie penală, extrădare sau executarea hotărîrilor judiciare civile și penale impuse de o altă parte la prezenta Convenție, de existența unui tratat, va primi o solicitare de cooperare juridică de la o parte cu care nu a încheiat un asemenea tratat, va putea considera prezenta Convenție ca bază pentru asistența juridică reciprocă în materie penală sau executarea hotărârilor judiciare civile și penale impuse de cealaltă parte cu privire la încălcările stabilite în conformitate cu prezenta Convenție.

4. Părțile vor tinde să integreze, acolo unde este cazul, prevenirea și lupta contra violenței față de femei și violenței domestice în programele de dezvoltare oferite în beneficiul terțelor state, inclusiv prin încheierea de acorduri bi- și multilaterale cu terțele state, în vederea facilitării protecției victimelor în conformitate cu art. 18, alin. 5.

Articolul 63 - Măsuri referitoare la persoanele aflate în pericol

Atunci cînd o Parte, în baza informației de care dispune, are temeiuri rezonabile să creadă că o persoană este în pericol imediat de a fi supusă pe teritoriul unei alte Părți vreunui act de violență menționat la art. 36, 37, 38 și 39 ale prezentei Convenții, Partea care deține informația este încurajată să transmită această informație fără întîrziere celei de-a doua Părți cu scopul de a asigura luarea măsurilor de protecție adecvate. Acolo unde este aplicabil, informația va include detalii privind normele de protecție existente în beneficiul persoanei aflate în pericol.

Articolul 64 - Informarea

1. Partea sesizată va informa prompt Partea solicitantă despre rezultatul final al acțiunilor întreprinse în conformitate cu prezentul capitol. Partea sesizată de asemenea va informa prompt partea solicitantă despre orice circumstanțe care fac imposibilă îndeplinirea acțiunii solicitate sau pot să ducă la întîrzieri considerabile.

2. În limitele stabilite de dreptul intern, o Parte poate, fără o solicitare prealabilă, să transmită unei alte Părți informația obținută în cadrul propriilor cercetări, dacă consideră că divulgarea unei asemenea informații ar asista Partea primitoare în prevenirea unei infracțiuni stabilite în conformitate cu prezenta Convenție sau în inițierea sau desfășurarea cercetărilor sau procedurilor referitoare la aceste infracțiuni sau ar genera o solicitare de cooperare de către acea Parte în baza prezentului capitol.

3. Partea care primește informația în conformitate cu alineatul 2 va înainta această informație autorităților sale competente pentru a se iniția procedurile respective, în cazul în care se va considera oportun, sau ca această informație să fie luată în considerație în procedurile civile sau penale relevante.

Articolul 65 - Protecția datelor

Datele cu caracter personal vor fi stocate și utilizate respectând obligațiile asumate de Părți conform Convenției pentru protecția persoanelor cu privire la procesarea automatizată a datelor cu caracter personal (ETS nr. 108).

CAPITOLUL IX
MECANISMUL DE MONITORIZARE

Articolul 66 - Grupul de experți privind violența împotriva femeilor și violența în familie

1. Grupul de experți privind acțiunile contra violenței împotriva femeilor și a violenței în familie (în continuare denumit "GREVIO") va monitoriza implementarea prezentei Convenții de către Părți.

2. "GREVIO" va consta din minim 10 și maxim 15 membri, ținând cont de balanța geografică și de gen, precum și expertiza multidisciplinară. Membrii vor fi aleși de Comitetul Părților din rândul candidaților nominalizați de Părți pe un termen de patru ani, putînd fi realeși încă o dată, și aleși dintre cetățenii Părților.

3. Alegerea inițială a 10 membri va avea loc în decurs de un an de la intrarea în vigoare a prezentei Convenții. Alegerea a 5 membri adiționali va avea loc după cea de-a 25-ea ratificare sau aderare.

4. Alegerea membrilor "GREVIO" se va întemeia pe următoarele principii:
   a. membrii vor fi aleși prin proceduri transparente dintre persoane cu o moralitate înaltă, cunoscute pentru competența lor recunoscută în domeniul drepturilor omului, a egalității de gen, a violenței împotriva femeilor și a violenței în familie, sau în domeniul asistării și protecției victimelor sau care au demonstrat experiență profesională în sferele cărora le este aplicabilă prezenta Convenție;
   b. doi membri ai "GREVIO" nu pot fi cetățeni ai unuia și aceluiași stat;
   c. membrii trebuie să reprezinte principalele sisteme juridice;

d. membrii trebuie să reprezinte toți actorii și agențiile relevante în sfera violenței împoptriva femeilor și a violenței în familie;
e. membrii vor avea un mandat personal și vor fi independenți și imparțiali în exercitarea funcțiilor lor, fiind disponibili să-și execute obligațiile de o manieră eficientă.

5. Procedura de alegere a membrilor "GREVIO" va fi determinată de Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei, după consultarea și obținerea acordului unanim al Părților, în cadrul unei perioade de șase luni de la intrarea în vigoare a prezentei Convenții.

6. "GREVIO" va adopta propriile reguli de procedură.

7. Membrii GREVIO și alți membri ai delegațiilor, care efectuează vizitele de țară, după cum este specificat în art. 68, alin. 9 și 14, se vor bucura de privilegiile și imunitățile prevăzute în anexa la prezenta Convenție.

Articolul 67 - Comitetul Părților

1. Comitetul Părților va consta din reprezentanții Părților la Convenție.

2. Comitetul Părților va fi convocat de Secretarul General al Consiliului Europei. Prima sa ședință va fi ținută în decurs de un an de la de la intrarea în vigoare a prezentei Convenții, cu scopul alegerii membrilor GREVIO. Ulterior se va convoca la solicitarea unei treimi din numărul Părților, a Președintelui Comisiei sau a Secretarului General.

3. Comitetul Părților va adopta propriile reguli de procedură.

Articolul 68 - Procedura

1. Părțile vor înainta Secretarului General al Consiliului Europei, în baza unui chestionar pregătit de GREVIO un raport privind măsurile legislative și de altă natură de implementare a prevederilor prezentei Convenții, pentru a fi examinate de GREVIO.

2. GREVIO va analiza împreună cu reprezentanții Părții vizate raportul prezentat în conformitate cu alin. 1.

3. Procedurile de evaluare ulterioară a rezultatelor vor fi divizate în runde, durata cărora va fi determinată de GREVIO. La începutul fiecărei runde GREVIO va selecta prevederile concrete pe care se va baza procedura de evaluare și va expedia chestionarele.

4. GREVIO va stabili cele mai adecvate mijloace de realizare a procedurii de monitorizare. În particular poate adopta un chestionar pentru fiecare rundă de evaluare, care poate servi ca bază pentru procedura de evaluare ulterioară a rezultatelor implementării de către Părți. Acest chestionar va fi adresat tuturor Părților. Părțile vor completa chestionarul și vor îndeplini orice altă solicitare de informație din partea GREVIO.

5. GREVIO poate primi informație privind implementarea Convenției de la organizațiile neguvernamentale și societatea civilă, precum și de la instituțiile naționale de protecție a drepturilor omului.

6. GREVIO va ține cont de informațiile existente disponibile de la alte instrumente și organe regionale și internaționale în domeniile ce cad sub incidența prezentei Convenții.

7. La adoptarea unui chestionar pentru fiecare rundă de evaluare, GREVIO va ține cont de sistemele existente de colectare a datelor și cercetare ale Părților, după cum se specifică în art. 11 a prezentei Convenții.

8. GREVIO poate primi informații privind implementarea Convenției de la Comisionarul pentru Drepturile Omului al Consiliului Europei, Adunarea Parlamentară, de la organele specializate ale Consiliului Europei și de la cele create în cadrul altor instrumente internaționale. Plângerile prezentate acestor organe și rezultatele lor vor fi puse la dispoziția GREVIO.

9. GREVIO poate organiza, în cooperare cu autoritățile naționale și cu asistența experților naționali independenți, vizite de țară, dacă informațiile obținute sunt insuficiente sau în cazurile specificate în alin. 14. În cadrul acestor vizite, GREVIO poate fi asistat de specialiști în anumite domenii.

10. GREVIO va pregăti un proiect de raport conținînd analiza implementării prevederilor pe care se bazează implementarea, precum și sugestiile și propunerile privind modul în care Partea vizată poate soluționa problema identificată. Proiectul de raport va fi transmis pentru comentarii Părții supuse evaluării. Comentariile acesteia vor fi luate în considerație de GREVIO la adoptarea raportului.

11. În baza informațiilor și comentariilor primite de la Părți, GREVIO va adopta raportul și concluziile sale privind măsurile luate de Partea vizată pentru implementarea prevederilor prezentei Convenții. Acest raport și concluzii vor fi expediate Părții vizate și Comitetului Părților. Raportul și concluziile GREVIO vor fi publicate după adoptare, împreună cu eventualele comentarii ale Părții vizate.

12. Fără a aduce atingere procedurilor de la alineatele 1-8, Comitetul Părților poate adopta, în baza raportului și concluziilor GREVIO, recomandări adresate Părții (a) privind măsurile ce trebuie luate pentru a implementa concluziile GREVIO, stabilind, dacă este necesar, data prezentării informației privind implementarea lor, și (b) îndreptate spre promovarea cooperării Părții respective pentru implementarea eficientă a Convenției.

13. Dacă GREVIO va primi informație sigură, care indică o situație în care se cere o atenție imediată pentru a preveni sau limita scara sau numărul gravelor încălcări ale Convenției, GREVIO poate solicita prezentarea urgentă a unui raport special privind măsurile luate pentru a preveni tiparele grave, masive sau persistente de violență împotriva femeilor.

14. Luînd în considerație informația prezentată de Partea vizată, precum și orice altă informație sigură de care dispune, GREVIO poate desemna pe unul sau mai mulți dintre propriii membri să efectueze o cercetare și să raporteze urgent către GREVIO. Acolo unde acest lucru va fi justificat și cu acordul Părții, cercetarea poate include o vizită în teritoriul Părții.

15. După examinarea constatărilor și solicitărilor menționate în alin. 14, GREVIO va transmite aceste constatări Părților implicate și, dacă va fi cazul, Comisiei Părților și Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei, împreună cu comentarii și recomandări.

Articolul 69 - Recomandări generale

GREVIO poate adopta, acolo unde va fi cazul, recomandări generale privind implementarea prezentei Convenții.

Articolul 70 - Implicarea parlamentelor în monitorizare

1. Parlamentele naționale vor fi invitate să participe la monitorizarea măsurilor luate pentru implementarea prezentei Convenții.

2. Părțile vor transmite rapoartele GREVIO în parlamentele lor naționale.

3. Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei va fi invitată regulat să ia cunoștință de implementarea prezentei Convenții.

Capitolul X
Raportul cu alte instrumente internaționale

Articolul 71 – Raportul cu alte instrumente internaționale

1. Prezenta Convenție nu va afecta obligațiile născute în baza unor alte instrumente internaționale, la care Părțile la prezenta Convenție sunt sau vor deveni parte, și care conțin prevederi privind aspectele reglementate de prezenta Convenție.

2. Părțile la Convenție pot încheia între ele acorduri bilaterale sau multilaterale privind aspectele tratate în prezenta Convenție, în scopul completării sau consolidării prevederilor sale sau a facilitării aplicării principiilor încorporate în ea.

Capitolul XII
Modificarea Convenției

Articolul 72 - Modificări

1. Orice propunere de modificarea a prezentei Convenții, înaintată de o Parte, va fi comunicată Secretarului General al Consiliului Europei și înaintată de acesta/aceasta statelor-membre ale Consiliului Europei, tuturor semnatarilor, tuturor Părților, Uniunii Europene, tuturor statelor invitate să semneze prezenta Convenția în conformitate cu prevederile Articolului 75, și tuturor statelor invitate să adere la prezenta Convenție în conformitate cu prevederile art. 76.

2. Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei va analiza modificarea propusă și, după consultarea Părților la prezenta Convenție, care nu sunt membre ale Consiliului Europei, poate adopta modificarea cu majoritatea prevăzută în Articolul 20.*d* al Statutului Consiliului Europei.

3. Textul oricărei modificări adoptate de Comitetul de Miniștri în conformitate cu alin.2 va fi transmis Părților pentru acceptare.

4. Orice modificare adoptată în conformitate cu alin. 2 va intra în vigoare în prima a zi a lunii următoare după expirarea unei perioade de o lună de la data la care toate Părțile au informat pe Secretarul General despre acceptarea acesteia.

Capitolul XII
Dispoziții finale

Articolul 73 - Efectele prezentei Convenții

Prevederile prezentei Convenții nu vor aduce atingere prevederilor dreptului intern și instrumentelor internaționale cu forță obligatorie care sunt deja în vigoare sau pot intra în vigoare, și prin care se acordă sau se vor acorda persoanelor drepturi mai favorabile în prevenirea și combaterea violenței împoriva femeilor și a violenței în familie.

Articolul 74 - Soluționarea conflictelor

1. Părțile implicate în orice conflict care ar putea apărea în legătură cu aplicarea sau interpretarea prevederilor prezentei Convenții vor încerca mai întâi să găsească o soluție prin negocieri, conciliere, arbitraj și orice alte metode de soluționare pașnică, acceptate prin acord comun între ele.

2. Comitetul de Miniștri aș Consiliului Europei ar putea stabili proceduri de soluționare, care vor putea fi utilizate de Părți în cazuri de conflict, dacă convin asupra acestui fapt.

Articolul 75 - Semnarea și intrarea în vigoare

1. Prezenta Convenție va fi deschisă pentru semnare de către statele-membre ale Consiliului Europei, de către statele-nemembre care au participat la elaborarea sa și de către Uniunea Europeană.

2. Prezenta Convenție este supusă ratificării, acceptării sau aprobării. Instrumentele de ratificare, acceptare sau aprobare vor fi depozitate la Secretarul General al Consiliului Europei.

3. Prezenta Convenție va intra în vigoare în prima zi a lunii care urmează după expirarea perioadei de trei luni de la data la care 10 semnatari, inclusiv cel puțin opt state-membre ale Consiliului Europei, și-au exprimat acordul de a fi obligați prin Convenție în conformitate cu prevederile alin. 2.

4. În privința oricărui stat menționat la alin. 1 sau a Uniunii Europene, care va consimți ulterior să fie obligat prin Convenție, aceasta va intra în vigoare în prima zi a lunii care urmează după expirarea perioadei de trei luni de la data depozitării instrumentului acelui stat de ratificare, acceptare sau aprobare.

Articolul 76 - Aderarea la Convenție

1. După intrarea în vigoare a prezentei Convenții, Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei poate, după consultarea cu Părțile la Convenție și obținerea acordului lor unanim, să invite orice stat, care nu este membru al Consiliului Europei și care nu a participat la elaborarea Convenției, să adere la prezenta Convenție printr-o decizie luată de majoritatea prevăzută în art. 20.*d* al Statutului Consiliului Europei și prin votul unanim al reprezentanților statelor contractante care sunt în drept să activeze în Comitetul de Miniștri.

2. Cu privire la orice stat care aderă, Convenția va intra în vigoare în prima zi a lunii care urmează după expirarea perioadei de trei luni după data depozitării instrumentului de aderare la Secretarul General al Consiliului Europei.

Articolul 77 - Aplicarea teritorială

1. La momentul semnării sau depozitării instrumentului de ratificare, acceptare, aprobare sau aderare, orice stat al Uniunii Europene poate specifica teritoriul sau teritoriile pe care va fi aplicabilă Convenția.

2. Orice Parte poate, la orice dată ulterioară, printr-o declarație adresată Secretarului General al Consiliului Europei, să extindă aplicabilitatea prezentei Convenții pe orice alt teritoriu specificat în declarație și pentru ale cărui relații internaționale este responsabil sau din numele căruia este autorizat să asume obligații. Cu privire la asemenea teritorii, Convenția va intra în vigoare în prima zi a lunii care urmează după expirarea perioadei de trei luni după data primirii unei asemenea declarații de către Secretarul General.

3. Orice declarație făcută în baza celor două alineate precedente cu privire la teritoriile specificate în această declarație poate fi retrasă printr-o notificare adresată Secretarului General al Consiliului Europei. Retragerea va produce efecte în prima zi a lunii care urmează după expirarea perioadei de trei luni după data primirii unei asemenea notificări de către Secretarul General.

Articolul 78 - Rezerve

1. Nu pot fi făcute rezerve la prevederile prezentei Convenții, cu excepția cazurilor prevăzute în alin. 2 și 3.

2. Orice stat sau Uniunea Europeană, la momentul semnării sau la momentul depunerii instrumentului de ratificare, acceptare, aprobare sau aderare, Părțile pot, printr-o declarație adresată Secretarului General al Consiliului Europei, să declare că își rezervă dreptul de a nu aplica sau de a aplica doar în anumite cazuri sau condiționa de prevederile stipulate în:

- art. 30 alin. 2;
- art. 44, alin. 1.e, 3 și 4;
- art. 55 alin. 1 cu referirea la art. 35 cu privire la încălcările minore;
- art. 58 cu referire la art. 37, 38 și 39;
- art. 59.

3. Orice stat sau Uniunea Europeană, la momentul semnării sau la momentul depunerii instrumentului de ratificare, acceptare, aprobare sau aderare, Părțile pot, printr-o declarație adresată Secretarului General al Consiliului Europei, să declare că își rezervă dreptul de aplica sancțiuni administrative, și nu penale, pentru comportamentele specificate în art. 33 și 34.

4. Orice Parte poate retrage total sau parțial rezervarea prin intermediul unei declarații adresată Secretarului General al Consiliului Europei. Prezenta declarație va intra în vigoare la data primirii de către Secretarul General.

Articolul 79 - Valabilitarea și revizuirea rezervărilor

1. Rezervările menționate în art. 78, alin. 2 și 3, vor fi valabile o perioadă de 5 ani de la data intrării în vigoare a prezentei Convenții în legătură cu partea în cauză. Totuși, astfel de rezervări pot fi reactiualizate pentru perioade cu aceiași durată.

2. Optsprezece luni înainte de data de expirare a rezervării, Secretariatul General al Consiliului Europei vor înștiința partea implicată despre expirare. Nu mai târziu de trei luni până la expirare, Partea va notifica Secretaruil General despre faptul că-și va păstra, modifica sau retrage rezervarea. În lipsa notificării Părții în cauză, Secretariatul General va informa Partea în cauză că rezervarea se consideră a fi prelungită în mod automat pentru o perioadă de șase luni. Dacă Partea nu va notifica despre intenția de păstrare sau modificare a rezervării până la expirarea perioadei respective, rezervarea va fi pierdută.

3. Dacă o Parte face o rezervare conform art. 78, alin. 2 și 3, va oferi pentru GREVIO până la reînoire sau la cerere, o explicație a temeiurilor pentru continuare.

Articolul 80 - Denunțarea

1. Orice Parte poate să denunțe prezenta Convenție în orice moment printr-o notificare adresată Secretarului General al Consiliului Europei.

2. O asemenea denunțare va produce efecte în prima zi a lunii care urmează după expirarea perioadei de trei luni după data primirii unei asemenea notificări de către Secretarul General.

Articolul 81 - Notificarea

Secretarul General al Consiliului Europei va notifica statele-membre ale Consiliului Europei, statele care nu sunt membre și au participat la elaborarea Convenției, orice semnatar, orice Parte, Uniunea Europeană și orice stat invitat să adere la Convenție, cu privire la:

a. orice semnare;
b. depozitarea unui instrument de ratificare, acceptare, aprobare sau aderare;
c. orice dată de intrare în vigoare a prezentei Convenții în conformitate cu art. 75 și 76;
d. orice modificare adoptată în conformitate cu art. 72 și data la care o asemenea modificare va intra în vigoare;
e. orice rezervare sau retragere a rezervării făcută în conformitate cu prevederile art. 78;
f. orice denunțare declarată în conformitate cu prevederile art. 80;
g. orice altă acțiune, notificare sau comunicare referitoare la prezenta Convenție.

Întru confirmarea celor de mai sus, subsemnații, împuterniciți corespunzător, au semnat prezenta Convenție.

Semnat la …, la data de …, în limbile engleză și franceză, ambele versiuni având putere juridică egală, într-un singur exemplar, care va fi depozitat în arhiva Consiliului Europei. Secretarul General al Consiliului Europei va transmite copii autentificate fiecărui stat-membru al Consiliului Europei, statelor care nu sunt membre și care au participat la elaborarea prezentei Convenții, Uniunii Europene și oricărui stat invitat să adere la prezenta Convenție.

Anexa - Privilegii și imunități (Articolul 66)

1. Prezenta anexă se va aplica membrilor GREVIO menționate în art. 66 al prezentei Convenții, precum și altor membri ai delegației vizitei de țară. În sensul prezentei anexe, termenul „alți membri ai delegației vizitei de țară" vor include experții naționali independenți și specialiștii menționați în art. 68, alin. 9 al Convenției, angajații Consiliului Europei și traducătorii angajați de Consiliul Europei ce însoțesc GREVIO în timpul vizitelor de țară.

2. Membrii GREVIO și alți membri ai delegației vizitei de țară, în timpul exercitării funcțiilor ce țin de pregătirea și efectuarea vizitelor de țară, precum și vizitelor ulterioare de monitorizare, și călătoriile în legătură cu funcțiile respective, se bucură de următoarele privilegii și imunități:

a. imunitate de arestare și detenție personală și de confiscarea bagajelor personale, precum și imunitate de la procesele legale de orice tip cu referire la cuvintele spuse sau scrise și toate acțiunile efectuate de aceștia în capacitate oficială;
b. scutirile de orice restricții a libertății de circulare la ieșirea și întoarcere în țara de reședință, și intrarea sau ieșirea din țara în își exercită aceste funcții, și de la înregistrarea străinilor în țara pe care o vizitează sau prin care trec în procesul de exercitare a funcțiilor.

3. Pe parcursul călătoriilor efectuate pentru exercitarea funcțiilor lor, membrilor GREVIO și altor membri ai delegațiilor vizitei de țară li se vor oferi aceleași facilități în materie vamală și de control al schimbărilor ca și cele acordate reprezentanților guvernelor străine care realizează sarcini oficiale temporare.

4. Documentele ce țin de evaluarea implementarea Convenției efectuată de membrii GREVIO și alți membri ai delegațiilor vizitei de țară vor fi inviolabile în măsura în care se referă la activitatea GREVIO. Nu se va stopa sau cenzura corespondența oficială a GREVIO sau corespondența oficială a membrilor GREVIO și a altor membri ai delegațiilor vizitei de țară.

5. Pentru a asigura membrilor GREVIO și altor membri ai delegațiilor vizitelor de țară libertatea deplină de exprimare și independență completă în realizarea sarcinilor, imunitatea de procese legale cu referire la cuvintele spuse sau scrise și toate acțiunile efectuate de aceștia pentru realizarea sarcinilor va fi acordată în continuare, fără a ține seama de faptul că persoanele în cauză nu mai sunt implicate în realizarea unor astfel de sarcini.

6. Privilegiile și imunitățile sunt oferite persoanelor specificate în alin. 1 al prezentei anexe pentru a proteja exercitarea independentă a funcțiilor lor în interesul GREVIO și nu pentru beneficiile personale. Renunțarea la imunitățile persoanelor menționate în alin. 1 al prezentei anexe va fi realizată de Secretarul General al Consiliului Europei în cazul în care, în opinia acestuia, imunitatea va împiedica realizarea justiției și în cazurile în care renunțarea nu va prejudicia interesele GREVIO.

Convenția Consiliului Europei cu privire la prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței în familie

Raport explicativ

I. Introducere

1. Violența împotriva femeilor, inclusiv violența în familie, este una din cele mai grave forme de încălcare a drepturilor omului pe bază de gen din Europa, care este ținută încă sub tăcere. Violența în familie - față de alte victime, cum ar fi copii, bărbați și bătrâni - este de asemenea un fenomen ascuns, care afectează prea multe familii pentru a fi ignorat.

2. Nu sunt disponibile rate de prevalență pentru Europa, dar multe state membre efectuează tot mai multe studii pentru a evalua la nivel național amploarea fenomenului violenței împotriva femeilor. Deși metodologiile diferă între state, o privire de ansamblu asupra acestor studii sugerează faptul că, în țările respective, între 20 și 25% din numărul total al femeilor au suferit de violență fizică cel puțin odată pe parcursul perioadei adulte și peste 10% au suferit violențe sexuale implicând utilizarea forței. Dacă ne referim la toate formele de violență, inclusiv hărțuirea, ajungem la 45% din femei. Majoritatea actelor de violență sunt comise de către bărbați în mediul social din imediata lor apropiere, cel mai des de către parteneri sau foști parteneri.

3. Analiza datelor secundare susține estimarea moderată că aproximativ 12-15% din toate femeile s-au aflat într-o relație de abuz în familie după vârsta de 16 ani. Și mai multe femei continuă să sufere de violență fizică și sexuală din partea foștilor parteneri, chiar și după despărțire, ceea ce indică faptul că, pentru numeroase femei, sfârșitul unei relații abuzive nu înseamnă neapărat siguranță fizică.

4. Violența în familie împotriva copiilor este larg răspândită, iar studiile au relevat legătura dintre violența în familie împotriva femeilor și abuzul fizic asupra copiilor, precum și traumele cauzate copiilor care sunt martori ai violenței în familie. Referitor la alte forme de violență în familie, precum abuzul asupra bătrânilor și violența în familie față de bărbați, nu prea există date fiabile.

5. Violența împotriva femeilor este un fenomen prezent la nivel mondial. Prin Recomandarea generală nr. 19 privind violența împotriva femeilor (1992), Comitetul pentru eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei (Comitetul CEDAW) al Convenției Națiunilor Unite privind eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei (în continuare CEDAW) contribuie la asigurarea recunoașterii violenței bazate pe gen împotriva femeilor drept formă de discriminare față de femei. În 1993 Adunarea Generală a ONU a adoptat Declarația cu privire la eliminarea tuturor formelor de violență împotriva femeilor, care a pus bazele acțiunilor internaționale privind violența împotriva femeilor. În 1995, Declarația și Programul de Acțiuni de la Beijing au inclus eradicarea violenței împotriva femeilor ca un obiectiv strategic printre alte cerințe ale egalității de gen. În 2006, Secretarul General al ONU a prezentat un studiu aprofundat privind toate formele de violență împotriva femeilor, în care a indicat declarațiile și cadrul legal internațional cu privire la violența împotriva femeilor, însoțite de detalii despre ”practici promițătoare” care au avut un oarecare succes în abordarea acestei probleme.

6. Ca instrument regional oferit spre ratificare și aderare statelor nemembre, Convenția Consiliului Europei cu privire la prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței în familie completează

și extinde standardele stabilite în acest domeniu de alte organizații regionale pentru drepturile omului. Convenția interamericană privind prevenirea, pedepsirea și eradicarea violenței împotriva femeilor, adoptată în 1994 de către Organizația Statelor Americane, precum și Protocolul facultativ privind drepturile femeilor în Africa al Cartei africane a drepturilor omului și popoarelor, adoptat în 2003 de către Uniunea Africană, abordează problema violenței împotriva femeilor. Având un caracter mai complet, Convenția Consiliului Europei consolidează măsurile de prevenire și combatere a violenței împotriva femeilor și a violenței în familie adoptate la nivel mondial.

Acțiunile Consiliului Europei

7. Una din principalele preocupări ale Consiliului Europei, unde sunt reprezentate 47 de state membre și cei 800 de milioane de cetățeni ai acestora, este garantarea și protejarea drepturilor omului. Violența împotriva femeilor, inclusiv violența în familie, subminează valorile de bază ale Consiliului Europei.

8. De la începutul anilor ,90, Consiliul Europei, și în special Comitetul Director pentru Egalitatea între Femei și Bărbați (CDEG), a întreprins o serie de inițiative de promovare a protecției femeilor față de violență. În 1993, cea de a 3-a Conferință Europeană Ministerială privind Egalitatea între Femei și Bărbați a fost dedicată *Strategiilor de eliminare din societate a violenței împotriva femeilor: mass-media și alte mijloace.*

9. Un plan de acțiuni pentru combaterea violenței împotriva femeilor, care a fost elaborat ulterior, a asigurat primul cadru cuprinzător de politici pentru administrațiile naționale. Acesta a fost urmat în 2002 de adoptarea de către Consiliul Europei a Recomandării Rec(2002)5 a Comitetului de Miniștri, adresată statelor-membre, cu privire la protecția femeilor contra violenței. Este un act important, prin faptul că propune, pentru prima dată în Europa, o strategie cuprinzătoare pentru prevenirea violenței împotriva femeilor și protecția victimelor în toate statele-membre ale Consiliului Europei. Începând din 2002, acesta este cel mai important text de referință pentru statele-membre în combaterea violenței împotriva femeilor. Implementarea sa este monitorizată periodic printr-un cadru de monitorizare, pentru a se evalua progresele înregistrate. S-au încheiat mai multe cicluri de monitorizare, ale căror rezultate au fost evaluate și publicate. Acestea au arătat că, în special în domeniile legislației, investigațiilor poliției și urmăririi penale s-au făcut multe pentru a consolida reacția legii penale la violența împotriva femeilor. Mai există însă lacune. În alte domenii, în special în prestarea de servicii pentru victime, sunt puține semne de progres.

10. Pentru a da un nou impuls eradicării violenței împotriva femeilor și a-și reafirma angajamentul în acest scop, șefii de stat și de guvern din statele-membre ale Consiliului Europei au decis la cel de-al treilea Summit al lor (Varșovia, 16-17 mai 2005) să lanseze o campanie la scară largă privind această problemă, concepută și monitorizată atent de Grupul de Acțiune al Consiliului Europei pentru combaterea violenței împotriva femeilor, inclusiv a violenței în familie, ai cărui membri au fost desemnați de Secretarul General al Consiliului Europei.

11. Campania s-a desfășurat pe trei nivele: interguvernamental, parlamentar și local. Statelor-membre li s-a cerut să realizeze progrese semnificative în patru domenii principale: măsuri juridice și politice, susținerea și protejarea victimelor, colectarea datelor și sensibilizare. De asemenea, s-a solicitat statelor-membre să inițieze campanii naționale de lobby pentru implementarea mai hotărâtă a Recomandării **Rec(2002)5** cu privire la protecția femeilor contra violenței, ceea ce mai mult de jumătate din ele au și făcut.

12. Datorită rolului unic al Adunării Parlamentare a Consiliului Europei, care cuprinde delegații ale tuturor celor 47 de parlamente naționale, dimensiunea parlamentară a campaniei a fost semnificativă. Numeroși parlamentari, în mod individual sau în comun, au cerut insistent schimbarea legislației pentru

a proteja femeile de violența bazată pe gen. În dezbateri și audieri parlamentare privind violența împotriva femeilor, dar și în interviuri și declarații publice, parlamentarii au contribuit mult la creșterea gradului de conștientizare a acestei teme. Parlamentarii din multe state-membre continuă să militeze activ pentru schimbare și au creat o rețea de contact a parlamentarilor care se angajează să combată la nivel național violența împotriva femeilor.

13. Campania a scos la iveală amploarea problemei în Europa, dar a dezvăluit și exemple de bune practici și inițiative din multe state-membre. A sporit gradul de conștientizare în rândul actorilor cheie și a contribuit la plasarea pe agenda politică a diverselor forme de violență împotriva femeilor.

14. În plus, evaluarea măsurilor naționale de abordare a violenței împotriva femeilor, efectuată de Grupul de Acțiune, a demonstrat necesitatea armonizării normelor juridice și colectării de date relevante pentru a se asigura că victimele din toată Europa se bucură de același nivel de protecție și susținere. Prin urmare, Grupul de Acțiune a recomandat în Raportul Final de Activitate (EG-TFV (2008) 6) elaborarea de către Consiliul Europei a unei convenții a drepturilor omului vizând prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor.

15. Mai mult, Miniștrii de Justiție din Europa au decis la cea de-a 27-a conferință (Erevan, Armenia, 12-13 octombrie 2006) să evalueze necesitatea unui instrument juridic al Consiliului Europei referitor la violența față de partener, fiind conștienți că acest tip de violență se poate baza pe prejudecăți discriminatorii, exprimate prin inechități cauzate de gen, origine și dependență economică. În urma rezultatelor "Studiului de fezabilitate pentru o convenție împotriva violenței în familie" (CDPC (2007)09 rev), Comitetul European pentru Probleme Penale (CDPC) a ajuns la concluzia că un astfel de instrument ar fi necesar.
16. Adunarea Parlamentară a adoptat de mult timp o poziție politică fermă împotriva tuturor formelor de violență împotriva femeilor. Aceasta a adoptat numeroase rezoluții și recomandări privind diversele forme de violență împotriva femeilor, în special Rezoluția 1247 (2001) privind mutilarea genitală feminină, Rezoluția 1582 (2002) privind violența în familie, Rezoluția 1327 (2003) privind așa-numitele crime de onoare, Recomandarea 1723 (2005) privind căsătoriile forțate și căsătoriile copiilor, Recomandarea 1777 (2007) privind acțiunile violente cu caracter sexual legate de drogurile care facilitează violurile la întâlnire și, mai recent, Rezoluția 1654 (2009) privind omorurile de femei și Rezoluția 1691 (2009) privind violarea femeilor, inclusiv violul marital.

17. Adunarea Parlamentară a solicitat în mod repetat standarde obligatorii din punct de vedere legal privind prevenirea, protecția împotriva și urmărirea penală a celor mai răspândite forme de violență bazată pe gen și și-a manifestat susținerea pentru elaborarea Convenției Consiliului Europei cu privire la prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței în familie.

Convenția Consiliului Europei cu privire la prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței în familie

18. Ca răspuns la recomandarea Grupului de Acțiune de a elabora o convenție privind violența împotriva femeilor și conform rezultatelor studiului de fezabilitate privind o convenție referitoare la violența față de partener, Comitetul de Miniștri a decis să înființeze un comitet multi-disciplinar însărcinat să elaboreze standarde obligatorii din punct de vedere legal, care să reglementeze aceste două domenii: violența împotriva femeilor și violența în familie.

19. Ca urmare, în cadrul celei de-a 1044-a reuniuni a Adjuncților Miniștrilor din Consiliul Europei (10 decembrie 2008), au fost adoptați termenii de referință pentru Comitetul ad-hoc cu privire la prevenirea

și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței în familie (CAHVIO), cu scopul de a elabora unul sau mai multe instrumente juridic obligatorii ”de prevenire și combatere a violenței în familie, inclusiv a formelor specifice de violență împotriva femeilor, a altor forme de violență împotriva femeilor, de protecție și susținere a victimelor acestor tipuri de violență, precum și de urmărire penală a autorilor”. De asemenea, Adjuncții Miniștrilor au cerut ca CAHVIO ”să prezinte, până la 30 iunie 2009, un raport intermediar privind poziția sa față de subiecții și conținutul instrumentelor propuse, metodele sale de lucru și calendarul activității sale, pentru a permite Comitetului de Miniștri să ia o decizie, dacă este necesar, cu privire la aceste probleme”. Raportul intermediar a reflectat opinia Comitetului că în Convenție trebuie să se pună accent pe eliminarea violenței împotriva femeilor. În plus, Convenția va aborda violența în familie, care afectează disproporționat femeile, permițând totodată aplicarea prevederilor sale la toate victimele violenței în familie. În cadrul celei de-a 1062-a reuniuni (1 iulie 2009), Adjuncții Miniștrilor ”au luat notă de raportul intermediar (...)” și ”au solicitat CAHVIO să-și continue activitatea conform programului și calendarului de lucru stabilite în raportul intermediar, și în special să elaboreze instrumentele propuse în raport”. Pe această bază, în decembrie 2009 CAHVIO a început negocierile referitoare la Convenția cu privire la prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței în familie. Pentru a finaliza textul, CAHVIO a organizat șase reuniuni: în decembrie 2009, februarie, iunie/iulie, septembrie, noiembrie și decembrie 2010.

20. Textul proiectului de convenție a fost aprobat de CAHVIO în cursul reuniunii sale din decembrie 2010, fiind transmis Comitetului de Miniștri pentru a fi prezentat Adunării Parlamentare în vederea avizării. La 11 martie 2011 Adunarea Parlamentară și-a dat avizul cu privire la proiectul convenției.

21. Pe baza Recomandării Rec(2002)5 cu privire la protecția femeilor contra violenței, Convenția stabilește, pentru prima dată în Europa, standarde obligatorii din punct de vedere legal pentru prevenirea violenței împotriva femeilor și a violenței în familie, protecția victimelor și pedepsirea autorilor unor asemenea acte. Ea elimină o lacună importantă din domeniul protecției drepturilor femeilor și încurajează Părțile să extindă protecția sa la toate victimele violenței în familie. Convenția stabilește însă cadrul eradicării violenței împotriva femeilor în contextul mai larg al obținerii unei egalități de esență între femei și bărbați, promovând astfel cu tărie recunoașterea violenței împotriva femeilor ca formă de discriminare.

II. Comentariu referitor la prevederile Convenției

Preambul

22. Preambulul reafirmă angajamentul semnatarilor față de respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului. Sunt reamintite doar cele mai importante instrumente juridice internaționale care abordează direct domeniul de aplicare al acestei Convenții din cadrul Consiliului Europei și al Națiunilor Unite.

23. În timpul procesului de negociere a Convenției s-au luat în considerare aceste instrumente juridice internaționale, în special cele elaborate de Consiliul Europei. Pe lângă acestea, legiuitorii au ținut cont de următoarele recomandări ale Adunării Parlamentare a Consiliului Europei: Recomandarea 1450 (2000) privind violența împotriva femeilor în Europa, Recomandarea 1582 (2002) privind violența în familie împotriva femeilor, Recomandarea 1723 (2005) privind căsătoriile forțate și căsătoriile copiilor, Recomandarea 1759 (2006) privind unificarea parlamentelor în combaterea violenței în familie împotriva femeilor, Recomandarea 1777 (2007) privind acțiunile violente cu caracter sexual legate de drogurile care facilitează violurile la întâlnire, Recomandarea 1817 (2007) privind unificarea parlamentelor în combaterea violen-

ței în familie împotriva femeilor: evaluare la mijlocul Campaniei, Recomandarea 1847 (2008) cu privire la combaterea violenței împotriva femeilor: spre o convenție a Consiliului Europei, Recomandarea 1873 (2009) cu privire la violența sexuală împotriva femeilor în conflictele armate, Recomandarea 1868 (2009) cu privire la acțiunile de combatere a încălcărilor drepturilor omului pe bază de gen, inclusiv răpirea femeilor și fetelor, Recomandarea 1861 (2009) privind omorurile de femei, Recomandarea 1881 (2009) cu privire la nevoia urgentă de a combate așa-numitele crime de onoare, Recomandarea 1887 (2009) privind violarea femeilor, inclusiv violul marital, Recomandarea 1891 (2009) privind femeile migrante: în pericol sporit de violență în familie, Recomandarea 1905 (2010) privind copiii care sunt martori ai violenței în familie. De asemenea, legiuitorii au luat în considerare Recomandarea 260(2009) privind combaterea violenței în familie împotriva femeilor și Rezoluția 279(2009) privind combaterea violenței în familie împotriva femeilor a Congresului Autorităților Locale și Regionale ale Consiliului Europei.

24. În plus, negocierile au fost inspirate de următoarele declarații politice:
   a. Declarația și Planul de Acțiuni adoptate la cea de-a cincea Conferință Ministerială Europeană privind Egalitatea dintre Femei și Bărbați (Skopje, 22-23 ianuarie 2003);
   b. Planul de Acțiuni adoptat la cel de-al treilea Summit al șefilor de state și de guverne ale Consiliului Europei (Varșovia, 16-17 mai 2005);
   c. Declarația "A face egalitatea de gen să devină realitate" adoptată de Comitetul de Miniștri al consiliului Europei (Madrid, 12 mai 2009);
   d. Rezoluția nr.1 privind prevenirea violenței în familie și răspunsul la aceasta, adoptată la cea de-a 29-a Conferință a Miniștrilor Justiției din Statele Membre ale Consiliului Europei (Tromso, Norvegia, 18-19 iunie 2009);
   e. Planul de Acțiuni și Rezoluția adoptate la cea de-a șaptea Conferință Europeană Ministerială asupra Egalității între Femei și Bărbați (Baku, 24-25 mai 2010);
   f. Declarația de la Beijing și Platforma de acțiune, adoptate la cea de-a patra Conferință Mondială a Femeilor din 1995, raportul Comitetului Ad Hoc privind sesiunea specială 23 a Adunării Generale a Națiunilor Unite (Beijing + 5 declarații politice și documentul final), precum și declarațiile politice ale sesiunii 49 a Comisiei Națiunilor Unite privind Statutul Femeilor din 2005 (Beijing + 10) și sesiunea 54 a Comisiei Națiunilor Unite privind Statutul Femeilor din 2010 (Beijing + 15) și Femeile 2000: Egalitatea de gen, dezvoltarea și pacea în secolul douăzeci și unu.

25. În Preambul este prezentat obiectivul de bază al Convenției: crearea unei Europe fără violență împotriva femeilor și violență în familie. În acest scop, este stabilită clar legătura dintre realizarea egalității de gen și eradicarea violenței împotriva femeilor. Pe baza acestei premise, se recunoaște natura structurală a violenței împotriva femeilor și faptul că aceasta reprezintă o manifestare a unei relații de putere istoricește inegale între femei și bărbați. În consecință, Preambulul pregătește cadrul diverselor măsuri incluse în Convenție, care plasează eradicarea violenței împotriva femeilor în contextul mai larg al combaterii discriminării față de femei și asigurării egalității de gen în lege și în realitate. Trebuie să observăm că expresia „discriminarea față de femei" ar trebui interpretată ca fiind "orice diferențiere, excludere sau restricție bazată pe sex, care are drept efect sau scop să compromită ori să anihileze recunoașterea, beneficiul sau exercitarea de către femei, indiferent de starea lor matrimonială, pe baza egalității dintre bărbat și femeie, a drepturilor omului și libertăților fundamentale, în domeniile politic, economic, social, cultural și civil sau în orice alt domeniu", așa cum se prevede în art. din CEDAW. Totodată, legiuitorii au dorit să confirme că violența împotriva femeilor și violența în familie pot fi explicate și înțelese în diverse moduri, la nivel structural, de grup și individual. Violența împotriva femeilor și violența în familie sunt fenomene complexe și este necesar să se utilizeze abordări diferite, în diferite combinații, pentru a le înțelege.

26. Legiuitorii au dorit să sublinieze faptul că violența împotriva femeilor încalcă grav și compromite sau anulează posesia de către femei a drepturilor omului, în special a drepturilor fundamentale la viață, securitate, libertate, demnitate, integritate fizică și emoțională, și că acest fenomen nu poate fi deci ignorat de către state. Mai mult, ei au recunoscut că violența nu afectează doar femeile, ci societatea în ansamblu, fiind necesare așadar măsuri urgente. În final, ei au accentuat faptul că unele grupuri de femei, precum femeile și fetele cu dizabilități, sunt adesea mai expuse riscurilor de violență, vătămare fizică, abuz, neglijare sau tratament neglijent, maltratare sau exploatare, atât acasă cât și în afara domiciliului.

27. Pe lângă constatarea că violența împotriva femeilor, inclusiv violența în familie împotriva femeilor, este un fenomen bazat clar pe gen, semnatarii recunosc în mod limpede că bărbații și băieții pot fi și ei victime ale violenței în familie și că ar trebui abordată și această latură a violenței. Acolo unde sunt implicați copii, se recunoaște faptul că nu este necesar ca aceștia să fie afectați direct de violență pentru a fi considerați victime, dar că expunerea lor la violență în familie este, de asemenea, traumatizantă și deci suficientă pentru a-i victimiza.

28. Legiuitorii au dorit să sublinieze că obligațiile din această Convenție nu impun Părților să ia măsuri în contradicție cu normele constituționale sau principiile fundamentale privind libertatea presei și libertatea de exprimare în alte mass-media.

29. Este important de reținut că măsurile incluse în Convenție nu aduc atingere obligațiilor pozitive ale statelor de a proteja drepturile recunoscute de Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (în continuare CADO). Măsurile ar trebui să ia în considerare și volumul în creștere al precedentelor judiciare ale Curții Europene a Drepturilor Omului, care stabilesc standarde importante în domeniul violenței împotriva femeilor, și care au oferit legiuitorilor orientări pentru elaborarea numeroaselor obligații și măsuri pozitive necesare pentru a preveni acest tip de violență.

Capitolul I
Scopuri, definiții, egalitate și nediscriminare, obligații generale

Articolul 1 – Scopurile Convenției

30. În alineatul 1 sunt prezentate scopurile Convenției. Alineatul 1 (a) prevede că scopul specific al Convenției este protecția femeilor de toate formele de violență, precum și prevenirea, urmărirea penală și eliminarea violenței împotriva femeilor și a violenței în familie.

31. În conformitate cu recunoașterea faptului (inclusă în Preambul) că există o legătură între eradicarea violenței împotriva femeilor și realizarea egalității de gen în lege și în realitate, alineatul 1 (b) precizează că Convenția va contribui la eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei și la promovarea egalității de esență între femei și bărbați. Legiuitorii au considerat esențial să precizeze că acesta este unul din scopurile Convenției.

32. Alineatul 1 (c) reflectă necesitatea unei abordări cuprinzătoare a protecției și asistenței tuturor victimelor violenței împotriva femeilor și a violenței în familie. Formele de violență care intră în domeniul de aplicare al acestei Convenții au urmări devastatoare asupra victimelor. Este necesar să se conceapă un cadru cuprinzător, nu numai pentru a se asigura siguranța ulterioară și restabilirea sănătății fizice și psihice a victimelor, ci și pentru a le permite acestora să-și refacă viața. Acest cadru trebuie să se bazeze pe o abordare legată de drepturile omului.

33. Alineatul 1 (d) se referă la cooperarea internațională, detaliată în Capitolul VIII. Cooperarea internațională nu este limitată la cooperarea juridică în probleme penale și civile, ci se extinde la schimbul de informații pentru prevenirea infracțiunilor stabilite în Convenție și pentru asigurarea protecției față de un pericol iminent.

34. Eliminarea violenței necesită o cooperare largă între mai multe agenții, ca parte a unei abordări integrate. Asigurarea acestei abordări de prevenire și combatere a violenței este prevăzută ca scop final al Convenției în alineatul 1 (e). Ea este dezvoltată în continuare în Capitolul II și în alte secțiuni ale Convenției.

35. Alineatul 2 subliniază că, pentru a asigura implementarea eficientă a prevederilor sale de către Părți, Convenția stabilește un mecanism special de monitorizare. Acesta este un mijloc prin care se asigură respectarea Convenției de către Părți și o garanție a eficienței pe termen lung a Convenției (a se vedea observațiile de la Capitolul IX).

Articolul 2 – Domeniul de aplicare al Convenției

36. Alineatul 1 prevede că Convenția este aplicabilă tuturor formelor de violență împotriva femeilor, inclusiv violența în familie. Legiuitorii au considerat important să accentueze faptul că majoritatea victimelor violenței în familie sunt femei.

37. Dispoziția din alineatul 2 privind domeniul de aplicare al Convenției încurajează Părțile să aplice Convenția și la violența în familie față de bărbați și copii. Prin urmare, Părțile au libertatea de a decide dacă extind aplicabilitatea Convenției la aceste victime. Ele pot face acest lucru în modul pe care îl consideră cel mai potrivit, ținând seama în special de situația specifică din țară și de evoluțiile din societate. Totuși, pentru a nu pierde din vedere diversele forme de violență bazată pe gen împotriva femeilor, alineatul 2 solicită Părților să acorde o atenție deosebită victimelor acestei forme de violență atunci când aplică prevederile Convenției. Aceasta înseamnă că violența bazată pe gen împotriva femeilor, în diversele sale forme de manifestare, una din ele fiind violența în familie, trebuie să se afle în centrul tuturor măsurilor luate pentru aplicarea Convenției.

38. Principiile de bază ale dreptului umanitar internațional și Statutul de la Roma al Curții Penale Internaționale, la care se face referire în Preambulul Convenției, prevăd responsabilitatea penală individuală, în temeiul dreptului internațional, pentru actele de violență care au loc în primul rând (dar nu numai) în timpul unui conflict armat. În Statutul de la Roma, art. 7 (crime împotriva umanității comise în cadrul unui atac generalizat sau sistematic lansat împotriva unei populații civile) și art. 8 (crime de război) se referă și la infracțiuni violente comise pe scară largă împotriva femeilor, cum ar fi viol sau violență sexuală. Însă formele de violență prevăzute de Convenție nu sunt limitate la perioadele de conflict armat sau de ocupație. Ca urmare, alineatul 3 prevede aplicarea continuă a Convenției în timpul conflictelor armate, ca o completare la principiile dreptului umanitar internațional și ale dreptului penal internațional.

Articolul 3 – Definiții

39. Articolul 3 prevede mai multe definiții care sunt aplicabile în tot textul Convenției.

„Violența împotriva femeilor”

40. Definiția ”violenței împotriva femeilor” clarifică faptul că, pentru scopurile Convenției, violența împotriva femeilor este înțeleasă ca o încălcare a drepturilor omului și o formă de discriminare. Această abor-

dare este în concordanță cu scopul Convenției, prevăzut în articolul 1 (b), și trebuie luată în considerare la aplicarea Convenției. Partea a doua a definiției este identică cu formularea din Recomandarea Rec(2002) 5 a Comitetului de Miniștri, adresată statelor-membre ale Consiliului Europei, din Recomandarea generală nr. 19 a Comitetului CEDAW privind violența împotriva femeilor (1992), precum și din articolul 1 al Declarației ONU cu privire la eliminarea tuturor formelor de violență asupra femeilor. Legiuitorii au extins însă definiția pentru a include noțiunea de ”suferință economică”, care poate avea legătură cu violența psihologică.

„Violența în familie”

41. Articolul 3 (b) include o definiție a violenței în familie care se referă la actele de violență fizică, sexuală, psihologică și economică produse în familie sau în unitatea domestică, indiferent de legăturile biologice sau juridice din cadrul familiei. Conform celor menționate în alineatul 40, violența economică poate avea legătură cu violența psihologică. Violența în familie include în principal două tipuri de violență: violența între foști sau actuali soți sau parteneri și violența între generații, care se produce în general între părinți și copii. Această definiție este neutră din punct de vedere al genului, referindu-se la victime și autori de ambele sexe.

42. Violența în familie sub forma violenței între soți sau parteneri include violența fizică, sexuală, psihologică și economică între foști sau actuali soți sau parteneri. Ea afectează disproporționat femeile, fiind deci bazată în mod clar pe gen. Deși s-ar părea că termenul ”în familie” limitează contextul în care se poate manifesta această formă de violență, legiuitorii au recunoscut că deseori violența continuă după încetarea unei relații și au convenit prin urmare că nu este necesar să se menționeze domiciliul comun al victimei și al agresorului. Violența în familie între generații include violența fizică, sexuală, psihologică și economică comisă de o persoană față de copilul sau părintele său (abuz asupra bătrânilor), sau acea formă de violență care are loc între oricare alți doi sau mai mulți membri ai familiei din generații diferite. Nici aici nu este necesar să se menționeze domiciliul comun al victimei și al agresorului.

„Gen”

43. Deoarece Convenția plasează obligația de prevenire și combatere a violenței împotriva femeilor în cadrul mai larg al realizării egalității între femei și bărbați, legiuitorii au considerat important să definească termenul ”gen”. În contextul Convenției, termenul “gen”, bazat pe cele două sexe (masculin și feminin), înseamnă concepțiile sociale, care includ roluri, comportamente, activități și caracteristici, pe care o anumită societate le consideră adecvate pentru femei și bărbați. Cercetările au demonstrat că unele roluri sau stereotipuri reproduc practici nedorite și periculoase și contribuie la acceptarea violenței împotriva femeilor. Pentru a depăși aceste roluri de gen, articolul 12 (1) prevede eradicarea prejudecăților, obiceiurilor, tradițiilor și tuturor celorlalte practici care se bazează pe ideea inferiorității femeilor sau pe rolurile stereotipe ale femeilor și bărbaților, ca obligație generală pentru prevenirea violenței. Într-o altă parte a sa, Convenția solicită o înțelegere din perspectivă de gen a violenței împotriva femeilor și a violenței în familie, ca bază pentru toate măsurile de protecție și susținere a victimelor. Aceasta înseamnă că, pentru a răspunde în mod adecvat la complexitatea fenomenului, aceste forme de violență trebuie abordate în contextul inegalității predominante dintre femei și bărbați, al stereotipurilor, rolurilor de gen și discriminării existente față de femei. În această definiție, termenul ”gen” nu este destinat să înlocuiască termenii ”femei” și ”bărbați” utilizați în Convenție.

„Violența bazată pe gen împotriva femeilor”

44. Termenul ”violență bazată pe gen împotriva femeilor” este utilizat în tot textul Convenției și se referă la violența îndreptată spre o femeie din cauza apartenenței sale la sexul feminin, sau care afectează disproporționat femeile. Ea diferă de alte tipuri de violență prin faptul că genul victimei reprezintă motivul principal al actelor de violență descrise la lit. a. Cu alte cuvinte, violența bazată pe gen se referă la orice vătămare produsă unei femei, care este atât cauza, cât și efectul relațiilor de putere inegale bazate pe diferențe percepute între femei și bărbați, care duc la poziția de subordonare a femeilor în sferele private și publice. Acest tip de violență este adânc înrădăcinat în structurile, normele și valorile sociale și culturale pe care se bazează societatea, fiind deseori perpetuat printr-o cultură a negării și tăcerii. Utilizarea expresiei ”violență bazată de gen împotriva femeilor” în Convenție este înțeleasă ca echivalent al expresiei ”violență bazată pe gen”, utilizată în Recomandarea generală nr. 19 a Comitetului CEDAW privind violența împotriva femeilor (1992), în Declarația Adunării Generale a ONU cu privire la eliminarea tuturor formelor de violență asupra femeilor (1993) și în Recomandarea Rec(2002)5 a Comitetului de Miniștri, adresată statelor-membre ale Consiliului Europei cu privire la protecția femeilor contra violenței (2002). Această expresie trebuie înțeleasă ca vizând protecția femeilor împotriva violenței rezultate din stereotipurile de gen și se referă în mod specific la femei.

„Victimă”

45. Convenția conține multe referiri la victime. Termenul ”victimă” se referă atât la victimele violenței împotriva femeilor, cât și la victimele violenței în familie, așa cum sunt definite în art. 3 (a), respectiv 3 (b). În timp ce victimele violenței împotriva femeilor pot fi doar femeile, inclusiv fetele, victimele violenței în familie pot fi bărbați, femei, dar și copii. În conformitate cu alte tratate internaționale privind drepturile omului, termenul ”copil” se referă la orice persoană cu vârsta sub optsprezece ani. Termenul ”victimă” trebuie înțeles în funcție de domeniul de aplicare al Convenției.

„Femei”

46. Conștienți de faptul că multe forme de violență prevăzute de Convenție sunt comise atât împotriva femeilor, cât și a fetelor, legiuitorii nu au avut intenția de a limita aplicarea Convenției doar la victimele adulte. Prin urmare, la lit. f. se precizează că termenul ”femei” se referă și la fetele cu vârsta sub optsprezece ani.

47. Convenția reprezintă un acord între state, creând obligații numai pentru acestea. Prevederile din articolele 3 și 4 nu generează noi drepturi, ci clarifică drepturile existente ale omului. Orice obligații ale persoanelor fizice vor rezulta din măsurile legislative și de altă natură pe care Părțile le adoptă conform Convenției.

Articolul 4 - Drepturi fundamentale, egalitate și nediscriminare

48. În alineatul 1 este menționat principiul că oricine are dreptul la o viață fără violență atât în sfera publică, cât și în cea privată. Pentru scopul Convenției, legiuitorii au considerat important să includă obligația specifică de a promova și proteja drepturile femeilor, care sunt preponderent victime ale violenței pe bază de gen.

49. Discriminarea față de femei este un teren fertil pentru tolerarea violenței împotriva femeilor. Orice măsuri luate pentru prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor trebuie să promoveze egalitatea între femei și bărbați, deoarece numai egalitatea de esență poate preveni actele de violență în viitor. În cazul *Opuz v. Turcia*, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a pus în discuție legătura dintre discriminare și violența împotriva femeilor, fiindcă aceasta afectează în special femeile, iar femeile nu sunt protejate de lege pe picior de egalitate cu bărbații.

50. Din aceste motive, în alineatul 2 se menționează principiul egalității de esență între femei și bărbați, cerându-se Părților nu doar să condamne toate formele de discriminare față de femei, dar să și incorporeze în lege principiul egalității, să asigure realizarea practică a acestui principiu, să interzică prin lege discriminarea și să abroge legile și practicile de discriminare față de femei. Se recunoaște faptul că posesiunea dreptului la o viață fără violență este legată de obligația Părților de a garanta egalitatea între femei și bărbați în exercitarea și posesiunea tuturor drepturilor civile, politice, economice, sociale și culturale, așa cum sunt prevăzute în instrumentele Consiliului Europei în domeniul drepturilor omului, în special CADO și protocoalele acesteia și Carta Socială Europeană, precum și în alte instrumente internaționale, în special CEDAW, la care acestea au aderat.

51. Este important de reținut că acest alineat oferă Părților două opțiuni pentru îndeplinirea cerinței de incorporare în legislație a principiului egalității între femei și bărbați: un amendament al Constituției, sau includerea sa într-un alt act legislativ. În plus, obligația de a asigura realizarea practică a egalității între femei și bărbați se referă la faptul că incorporarea sa în legislație este adesea insuficientă, și că sunt necesare măsuri practice pentru aplicarea principiului respectiv într-un mod semnificativ.

52. În alineatul 3 se interzice discriminarea în procesul de implementare a prevederilor Convenției de către Părți. Semnificația discriminării este identică cu cea din art. 14 al CADO. Lista criteriilor de discriminare se bazează pe cea din art. 14 al CADO și pe lista din Protocolul nr. 12 la CADO. Merită subliniat faptul că Curtea Europeană a Drepturilor Omului a aplicat art. 14 la unele criterii de discriminare care nu sunt menționate explicit în dispoziția respectivă (a se vedea, de exemplu, referitor la criteriul ”orientare sexuală”, sentința din 21 decembrie 1999 în cazul *Salguiero da Silva Mouta v. Portugalia*).

53. Având în vedere acest precedent judiciar, legiuitorii au dorit să adauge următoarele criterii de nediscriminare cu o mare relevanță pentru tema Convenției: gen, orientare sexuală, identitate de gen, vârstă, stare a sănătății, dizabilitate, statut marital, statut de migrant sau refugiat sau orice alt statut, înțelegându-se faptul că lista este deschisă. Cercetările privind comportamentul de căutare a ajutorului de către victimele violenței împotriva femeilor și victimele violenței în familie, dar și cele privind prestarea serviciilor aferente în Europa, arată că discriminarea față de anumite grupuri de victime este încă larg răspândită. E posibil ca femeile să fie supuse discriminării de către organele judiciare sau de aplicare a legii atunci când reclamă un act de violență bazată pe gen. La fel, homosexualii, lesbienele și bisexualii victime ale violenței în familie sunt deseori lipsiți de servicii de susținere din cauza orientării lor sexuale. Există și alte grupuri de persoane care ar putea fi supuse discriminării pe baza identității de gen, ceea ce, în cuvinte simple, înseamnă că genul cu care se identifică ele nu corespunde cu sexul atribuit lor la naștere. Sunt incluse aici categorii de persoane precum transsexualii, travestiții și alte grupuri de persoane care nu corespund cu ceea ce societatea a stabilit că aparține categoriilor ”bărbat” și ”femeie”. În plus, femeile care sunt migrante sau refugiate ar putea fi de asemenea lipsite de servicii de susținere din cauza statutului lor de reședință. Este important să subliniem faptul că femeile sunt mai expuse la forme diverse de discriminare, precum în cazul femeilor cu dizabilități sau/și aparținând unor minorități etnice, celor de etnie romă, sau celor infectate cu HIV/SIDA, ca să dăm doar câteva exemple. Lucrurile nu se schimbă atunci când ele devin victime ale violenței pe bază de gen.

54. Interzicerea discriminării prevăzută în alineatul 3 are o sferă mult mai restrânsă decât interzicerea discriminării față de femei prevăzută în alineatul 2 al acestui articol. Prima solicită Părților să se abțină de la discriminare în procesul de implementare a prevederilor Convenției, în timp ce a doua cere Părților să condamne discriminarea în domenii care depășesc competența Convenției.

55. Alineatul 4 se referă la măsurile speciale pe care o Parte la Convenție ar putea să le ia pentru a consolida protecția femeilor de violența bazată pe gen - măsuri de care vor beneficia doar femeile. Această prevedere nu anulează interzicerea generală a discriminării. Bazându-se pe art. 4 al CEDAW, acest alineat prevede că măsurile speciale, care sunt necesare pentru a preveni și proteja femeile de violența pe bază de gen, și care nu se referă la bărbați, nu vor fi considerate discriminare. Această prevedere este în conformitate cu conceptul de discriminare, așa cum este interpretat de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în jurisprudența sa referitoare la art. 14 din CADO. Această jurisprudență precizează în special faptul că nu orice distincție sau diferență de tratament echivalează cu o discriminare. De exemplu, în cazul *Abdulaziz, Cabales și Balkandali v. Regatul Unit*, Curtea a declarat că "o diferență de tratament este discriminatorie dacă nu are un obiectiv și o justificare rezonabilă, adică dacă nu urmărește un scop legitim sau nu există o relație de proporționalitate între mijloacele implicate și scopul care se urmărește a fi atins". Faptul că femeile se confruntă cu violență bazată pe gen, inclusiv violență în familie, într-o măsură mult mai mare decât bărbații poate fi considerat un obiectiv și o justificare rezonabilă pentru a implica resurse și a lua măsuri speciale doar în beneficiul femeilor victime.

56. A se vedea și alineatul 47.

Articolul 5 - Obligațiile statului și diligența cuvenită

57. În conformitate cu dreptul internațional, un stat este responsabil pentru un act ilegal pe plan internațional, care i se poate atribui, comis prin intermediul activității unor organe ale sale, precum poliția, funcționarii de imigrare și cei din penitenciare. Acest principiu este stabilit în Articolele Comisiei de Drept Internațional a ONU privind responsabilitatea statelor pentru actele ilegale pe plan internațional (2001), care sunt acceptate pe scară largă ca norme internaționale de drept cutumiar. Conform dreptului internațional umanitar, statul are atât obligații negative, cât și obligații pozitive: funcționarii de stat trebuie atât să respecte legea și să se abțină de la comiterea de acte ilegale pe plan internațional, cât și să protejeze persoanele de comiterea acestor acte de către alți actori nestatali. Alineatul 1 din articolul 5 se referă la obligația statului de a se asigura că autoritățile, funcționarii, agențiile, instituțiile și alți actori care acționează în numele statului se abțin de la acte de violență împotriva femeilor, în timp ce alineatul 2 prevede obligația Părților de a manifesta diligența cuvenită referitor la actele cuprinse în domeniul de aplicare al Convenției comise de actori nestatali. În ambele cazuri, nerespectarea obligațiilor va atrage după sine responsabilitatea statului.

58. În numeroase instrumente, interpretări și sentințe cu privire la violența împotriva femeilor din dreptul internațional umanitar s-a adoptat o cerință privind diligența cuvenită. Este vorba despre Recomandarea generală nr. 19 a Comitetului CEDAW privind violența împotriva femeilor (1992), articolul 4 din Declarația Adunării Generale a ONU cu privire la eliminarea tuturor formelor de violență asupra femeilor (1993), Convenția privind prevenirea violenței împotriva femeilor (Convenția de la *Belem do Para*, 1994), adoptată de Organizația Statelor Americane, și Recomandarea Rec(2002)5 a Comitetului de Miniștri, adresată statelor-membre ale Consiliului Europei cu privire la protecția femeilor contra violenței (2002). În plus, conținutul articolului 5 reflectă jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului. În jurisprudența sa recentă privind violența în familie, Curtea a adoptat obligația de diligență cuvenită (a se vedea cazul *Opuz v. Turcia*, 2009). S-a stabilit că obligația pozitivă de a proteja dreptul la viață (art. 2 din CADO) solicită autorităților statului să manifeste diligența cuvenită, de exemplu prin luarea măsurilor preventive operative, în cazul protejării unei persoane a cărei viață este în pericol.

59. Pe fondul acestor evoluții din domeniul dreptului și jurisprudenței internaționale, legiuitorii au considerat important să includă în Convenție un principiu al diligenței cuvenite. Acesta nu este o obligație față

de un rezultat, ci o obligație față de mijloace. Se solicită Părților să reacționeze la toate formele de violență prevăzute în domeniul de aplicare al Convenției, într-un mod care să permită autorităților competente să manifeste diligența cuvenită la prevenirea, anchetarea, sancționarea și repararea acțiunilor de violență. Nerespectarea acestei obligații atrage după sine responsabilitatea statului pentru o acțiune atribuită altfel exclusiv unui actor nestatal. Ca atare, violența împotriva femeilor comisă de actori nestatali depășește limitele de constituire a unei încălcări a drepturilor omului, menționată în art. 2, în măsura în care Părțile au obligația de a lua măsuri legislative și de altă natură necesare pentru a manifesta diligența cuvenită la prevenirea, anchetarea, sancționarea și repararea acțiunilor de violență prevăzute în domeniul de aplicare al Convenției, precum și de a asigura protecția victimelor, iar nerespectarea obligațiilor în acest sens încalcă și compromite sau anulează posesia de către femei a drepturilor omului și libertăților fundamentale.

60. Termenul ”despăgubire” se poate referi la diverse forme de despăgubire conform dreptului internațional umanitar, cum ar fi restituire, compensație, reabilitare, satisfacție și garanția nerepetării. Referitor la compensație, este important de reținut că această formă de despăgubire se oferă de către o Parte numai în condițiile prevăzute în art. 30 (2) din Convenție. În cele din urmă, termenul ”actor nestatal” se referă la persoane private, un concept exprimat deja la punctul II din Recomandarea Rec(2002)5 a Consiliului Europei cu privire la protecția femeilor contra violenței.

Articolul 6 - Politici sensibile la aspecte de gen

61. Deoarece articolul 6 este inclus în Capitolul I, care se referă la obligații generale ale Părților, aplicarea sa se extinde la toate celelalte articole din Convenție. Această obligație are un caracter dublu. Pe de o parte, ea solicită Părților să asigure o perspectivă de gen care se aplică nu numai la concepția măsurilor din cadrul implementării Convenției, dar și la evaluarea impactului acestora. Aceasta înseamnă că trebuie efectuată o evaluare a impactului de gen în etapa de planificare a oricărei măsuri pe care o Parte o ia în cadrul implementării Convenției. Mai mult, aceasta înseamnă că, în etapa de evaluare, Părțile trebuie să stabilească dacă există o diferențiere în funcție de gen în impactul prevederilor.

62. Pe de altă parte, acest articol solicită Părților să promoveze și să implementeze politici care au drept scop egalitatea între femei și bărbați și abilitarea femeilor. Această obligație completează obligația de a condamna și interzice discriminarea, inclusă în alineatul 2 din articolul 4. Convinși de necesitatea egalității între femei și bărbați și abilitării femeilor pentru a pune capăt tuturor formelor de violență prevăzute în domeniul de aplicare al Convenției, legiuitorii au considerat esențial să impună Părților o obligație care depășește măsurile specifice luate pentru a preveni și combate violența în scopul atingerii acestui obiectiv. Ea are legătură cu scopurile Convenției enumerate în art. 1, în special cu promovarea egalității de esență între femei și bărbați, inclusiv prin abilitarea femeilor, așa cum se arată în art. 1 (b).

Capitolul II
Politici integrate și colectarea datelor

63. La fel ca alte convenții recente negociate la nivelul Consiliului Europei, această Convenție urmează structura ”celor 3 P” - **P**revenire, **P**rotecție, **P**edepsire. Totuși, întrucât un răspuns eficient la toate formele de violență prevăzute în domeniul de aplicare al Convenției necesită mai mult decât măsurile luate în aceste trei domenii, legiuitorii au considerat necesar să includă încă un ”P” (**P**olitici integrate).

Articolul 7 - Politici cuprinzătoare și coordonate

64. În alineatul 1 se solicită Părților să conceapă și să implementeze politici care vor cuprinde o multitudine de măsuri luate de diverși actori și agenții și care, în ansamblu, asigură o reacție cu caracter integrat la violența împotriva femeilor. Această obligație este dezvoltată în continuare în alineatul 2. Se solicită Părților să se asigure că politicile adoptate sunt implementate prin cooperarea eficientă a tuturor agențiilor, instituțiilor și organizațiilor relevante. Exemplele de bune practici din unele state membre demonstrează că rezultatele sunt consolidate atunci când organele de aplicare a legii, sistemul judiciar, organizațiile neguvernamentale ale femeilor, agențiile de protecție a copilului și alți parteneri relevanți își unesc forțele pentru o anumită cauză, de exemplu pentru a efectua o evaluare precisă a riscurilor sau a concepe un plan de siguranță. Acest tip de cooperare nu trebuie să se bazeze pe persoane convinse de beneficiile schimbului de informații, ci necesită recomandări și protocoale de urmat pentru toate agențiile, precum și o instruire suficientă a specialiștilor cu privire la utilizarea și beneficiile acestora.

65. Pentru a se asigura că experiența și perspectiva părților interesate, agențiilor și instituțiilor relevante contribuie la orice proces de elaborare a politicilor în acest domeniu, alineatul 3 cere să se implice ”toți actorii relevanți, precum agențiile de stat, parlamentul național, autorități locale și regionale, instituții naționale de drepturi ale omului și organizațiile societății civile”. Această listă de actori nu este completă, intenția legiuitorilor fiind aceea de a se referi, în special, la organizațiile neguvernamentale ale femeilor și organizațiile migranților, dar și la instituțiile religioase. Instituțiile naționale de drepturi ale omului sunt cele înființate potrivit principiilor ONU pentru instituțiile naționale de promovare și protecție a drepturilor omului, adoptate prin Rezoluția 48/134 a Adunării Generale ONU din 1993. Deoarece instituții naționale de drepturi ale omului există în multe state membre ale Consiliului Europei, legiuitorii au considerat important să le includă în lista actorilor relevanți, în cazul în care ele există. Această prevedere nu include obligația de a crea astfel de instituții acolo unde ele nu există. Prin includerea în această prevedere a parlamentului național și a autorităților locale și regionale, legiuitorii au dorit să reflecte diversele niveluri ale competențelor de elaborare a legilor din Statele-Părți cu sistem federal. O modalitate de a asigura elementele unor politici complete și coordonate, pe de o parte, și implicarea tuturor agențiilor și instituțiilor relevante, pe de altă parte, ar fi elaborarea planurilor naționale de acțiuni.

Articolul 8 - Resurse financiare

66. Acest articol vizează asigurarea alocării unor resurse financiare și umane adecvate pentru activitățile efectuate atât de autoritățile publice, cât și de organizațiile neguvernamentale și ale societății civile. În statele-membre ale Consiliului Europei există practici diferite privind finanțarea de către stat a organizațiilor neguvernamentale (în continuare, ONG-uri) implicate în prevenirea și combaterea tuturor formelor de violență cărora le este aplicabilă Convenția. Obligația impusă Părților este deci de a aloca resurse financiare și umane pentru activitățile efectuate de ONG-uri și societatea civilă.

67. Având în vedere situațiile economice diferite ale statelor-membre, legiuitorii au ales să limiteze domeniul de aplicare a acestei obligații la alocarea de resurse adecvate. Aceasta înseamnă că resursele alocate trebuie să fie potrivite pentru obiectivul stabilit sau măsura ce urmează a fi aplicată.

Articolul 9 - Organizațiile neguvernamentale și societatea civilă

68. În multe state membre, majoritatea copleșitoare a serviciilor destinate victimelor violenței în familie, dar și serviciile destinate victimelor altor forme de violență împotriva femeilor, sunt prestate de

organizațiile neguvernamentale sau ale societății civile. Acestea au o tradiție îndelungată în furnizarea de adăpost, consultanță juridică, consiliere medicală și psihologică, dar și în operarea liniilor fierbinți și prestarea altor servicii esențiale.

69. Acest articol are scopul de a sublinia contribuția importantă pe care aceste organizații o au în prevenirea și combaterea tuturor formelor de violență cărora le este aplicabilă Convenția. Prin urmare, se cere Părților Convenției să recunoască activitatea acestora, de exemplu prin utilizarea experienței lor și implicarea lor ca parteneri la cooperarea între agenții sau la implementarea unor politici de stat cuprinzătoare, solicitate de art. 7. În afară de o astfel de recunoaștere, acest articol cere Părților Convenției să încurajeze activ și să sprijine activitatea ONG-urilor și a organizațiilor societății civile. Aceasta înseamnă asigurarea posibilităților de a-și desfășura activitatea în mod optim. Deși articolul 9 se referă doar la ONG-urile și societatea civilă care activează pentru combaterea violenței împotriva femeilor, Părțile ar trebui să meargă mai departe și să susțină activitatea ONG-urilor și a societății civile orientată spre violența în familie în general.

Articolul 10 - Organul de coordonare

70. Alineatul 1 impune obligația de a încredința unuia sau mai multor organe de stat patru sarcini specifice: coordonarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea politicilor și măsurilor pe care Partea respectivă la Convenție le-a conceput pentru prevenirea și combaterea tuturor formelor de violență cărora le este aplicabilă Convenția. Această obligație se poate respecta prin crearea unor noi organe oficiale sau împuternicirea unora deja existente. Termenul ”organ oficial” trebuie înțeles ca fiind orice entitate sau instituție din cadrul guvernului. Acesta poate fi un organism creat sau existent deja la nivel național sau regional. Dimensiunea, schema de încadrare și finanțarea, entitatea căreia i se subordonează și orice obligații de raportare urmează a fi decise de către Părți. În ceea ce privește sarcinile de implementare, monitorizare și evaluare, acest organ trebuie să se afle la nivelul din structura de stat care răspunde de executarea măsurilor. Aceasta înseamnă că, într-o structură federală de guvernare, este necesar să existe mai multe organe.
71. Cele patru sarcini pe care acest organ este împuternicit să le execute au ca scop asigurarea faptului că diversele măsuri luate de Statul-Parte pentru implementarea Convenției sunt bine coordonate și duc la un efort concertat al tuturor agențiilor și sectoarelor guvernării. Mai mult, ele au ca scop asigurarea implementării reale a oricăror noi politici și măsuri. Sarcina de monitorizare repartizată acestor organe se limitează la monitorizarea modului în care și a eficienței cu care sunt implementate la nivel național și/sau regional și local politicile și măsurile de prevenire și combatere a tuturor formelor de violență cărora le este aplicabilă Convenția. Ea nu include monitorizarea respectării Convenției în ansamblu, sarcină care revine mecanismului de monitorizare independent și internațional prevăzut în Capitolul IX al Convenției (a se vedea observațiile de la Capitolul IX). În final, evaluarea politicilor și măsurilor pe care aceste organe sunt autorizate să le aplice include evaluarea științifică a unei anumite politici sau măsuri, pentru a estima dacă ea satisface necesitățile victimelor și își atinge scopul, precum și pentru a descoperi orice consecințe nedorite. Această evaluare necesită date sigure despre administrație și populație, colectate de către Părți conform art. 11 din Convenție. Din acest motiv, organele înființate conform acestui articol primesc și sarcina de a coordona colectarea datelor necesare și de a analiza și difuza rezultatele obținute. Unele state membre au creat observatori ai violenței împotriva femeilor, care deja colectează o mare varietate de date. Deși aceste cazuri pot servi drept exemple, legiuitorii au hotărât să lase la latitudinea Părților decizia privind modul în care organele în cauză asigură coordonarea, analiza și difuzarea datelor.

72. Alineatul 2 din acest articol autorizează aceste organe să obțină informații despre măsurile pe care Partea respectivă le-a luat în conformitate cu Capitolul VIII (a se vedea observațiile de la Capitolul VIII). Este important de reținut că, din motive de protecție a datelor, autorizarea se limitează la primirea de informa-

ții generale (a se vedea observațiile de la articolul 65). Obligația este limitată deci la asigurarea faptului că organele create în baza acestui articol sunt informate permanent, la modul general și fără referiri la cazuri particulare, despre activitățile de cooperare internațională, inclusiv asistența juridică reciprocă pe aspecte civile și penale. Aceasta se face pentru a le permite să-și îndeplinească rolul.

73. Informațiile și cunoștințele dobândite prin schimb de experiență și practici au o mare valoare în prevenirea și combaterea tuturor formelor de violență cărora le este aplicabilă Convenția. Prin urmare, alineatul 3 oferă organelor create în baza acestui articol capacitatea de stabili contacte și relații de colaborare cu organe omoloage ale altor Părți la Convenție. Acestea vor permite un schimb fructuos de idei, care este reciproc avantajos și va duce la armonizarea practicilor.

Articolul 11 - Colectarea datelor și cercetările

74. Colectarea sistematică și adecvată a datelor este recunoscută de mult timp ca fiind o componentă esențială a unui proces eficient de elaborare a politicilor în domeniul prevenirii și combaterii tuturor formelor de violență cărora le este aplicabilă Convenția. În pofida acestei recunoașteri, cazurile de colectare sistematică a datelor despre administrație și populație în statele-membre ale Consiliului Europei sunt rare. În plus, datele disponibile sunt rareori comparabile între țări sau în timp, rezultând o înțelegere limitată privind amploarea și evoluția problemei. Prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței în familie necesită elaborarea de politici pe bază de probe. Acest lucru presupune documentarea eficientă a extinderii fenomenului, prin obținerea unor date sigure și comparabile, cu scopul de a orienta politica și a monitoriza implementarea măsurilor de abordare a problemei. În acest capitol este inclusă obligația de a ține cont de importanța colectării regulate a unor date reprezentative și comparabile, în vederea conceperii și implementării politicilor de prevenire și combatere a tuturor formelor de violență cărora le este aplicabilă Convenția. Sunt stabilite tipurile de date care trebuie colectate, analizate și pregătite pentru difuzare de către organul de coordonare creat conform articolului 10 și furnizate Grupului de experți independenți (GREVIO) responsabil pentru monitorizarea implementării Convenției (a se vedea Capitolul IX). În plus, se subliniază necesitatea susținerii cercetărilor în domeniul violenței împotriva femeilor și violenței în familie.

75. Obligația din alineatul 1 are un caracter dublu. În primul rând, pentru a concepe și implementa politici bazate pe probe și a aprecia dacă ele satisfac necesitățile persoanelor expuse la violență, la lit.a se cere Părților să colecteze la intervale regulate date statistice dezagregate și relevante despre cazuri ale tuturor formelor de violență prevăzute în domeniul de aplicare al Convenției. Informațiile statistice exacte, concepute special pentru a indica victimele și autorii acestor cazuri, sunt importante nu numai în eforturile de sensibilizare a factorilor de decizie politică și a publicului cu privire la gravitatea acestei probleme, ci pot încuraja și raportarea cazurilor de către victime sau martori. Datele statistice relevante pot include date administrative colectate din statistici întocmite de serviciile de asistență medicală și socială, organele de aplicare a legii și ONG-uri, precum și date judiciare obținute de autoritățile judiciare, inclusiv procurorii publici. Datele statistice administrative și judiciare colectate în mod adecvat pot contribui la reacția națională a Părților față de toate formele de violență prevăzute în domeniul de aplicare al Convenției, prin căutarea de informații despre activitatea instituțiilor de stat și informații despre infracțiunile de care se ocupă autoritățile în cadrul procedurii penale. Datele administrative despre servicii includ, de exemplu, evidența sistematică a datelor privind modul în care victimele violenței utilizează serviciile și modul în care agențiile statului și sectorul medical public (și privat), la rândul lor, ajută victimele în eforturile lor de a obține dreptate, îngrijire medicală, consiliere, adăpost sau alt tip de suport. Datele obținute de la agenții cu privire la utilizarea serviciilor nu se limitează doar la evaluarea eficacității politicilor în vigoare, ci pot oferi o bază pentru estimarea costului administrativ al violenței.

Mai mult, datele judiciare pot furniza informații despre sentințe și caracteristicile persoanelor condamnate, precum și despre ratele de condamnare.

76. În consecință, autoritățile publice, cum ar fi sistemul judiciar, poliția și serviciile de asistență socială, trebuie să creeze sisteme de date care să fie mai mult decât evidența internă a necesităților agenției. Iarăși, pentru a vedea dacă eficiența măsurilor și politicilor de prevenire, protecție și pedepsire a înregistrat un progres sau un regres, trebuie colectate, la intervale regulate, date statistice administrative și judiciare relevante. Utilitatea și relevanța acestor date depinde, mai presus de toate, de calitatea înregistrării lor. Deși legiuitorii au considerat că este cel mai bine ca Părțile să aleagă categoriile de date utilizate, ca cerință minimă, datele înregistrate privind victima și agresorul trebuie dezagregate în funcție de sex, vârstă, tipul de violență, relația agresorului cu victima, localizare geografică și alți factori pe care Părțile îi consideră importanți, cum ar fi dizabilitatea. De asemenea, datele înregistrate trebuie să conțină informații despre ratele de condamnare a autorilor tuturor formelor de violență prevăzute în domeniul de aplicare al Convenției, inclusiv numărul de ordonanțe de protecție emise. Studiul Consiliului Europei "Colectarea datelor administrative privind violența în familie în statele-membre ale Consiliului Europei" (EG-VEW-DC(2008)Study) identifică aceste categorii și altele și prezintă o abordare-model care conține recomandări referitoare la colectarea datelor administrative pe lângă practicile curente.

77. În al doilea rând, la lit.b apare obligația Părților de a susține cercetările în domeniul tuturor formelor de violență prevăzute în domeniul de aplicare al Convenției. Este esențial ca politicile și măsurile Părților pentru prevenirea și combaterea tuturor acestor forme de violență să se bazeze pe cercetări și cunoștințe de ultimă oră în domeniu. Cercetarea este un element-cheie al elaborării de politici pe bază de probe și, prin urmare, poate contribui mult la îmbunătățirea reacțiilor zilnice și practice ale sistemului judiciar, serviciilor de susținere și organelor de drept în cazurile de violență împotriva femeilor și violență în familie. Această prevedere cere deci Părților să se angajeze în susținerea eforturilor de cercetare pentru a cunoaște cauzele primare și efectele problemei, ratele de incidență și de condamnare, precum și eficiența măsurilor luate pentru a implementa Convenția.

78. În alineatul 2 se detaliază obligația Părților de a efectua sondaje ale populației. Aceasta presupune colectarea de date reprezentative din punct de vedere statistic despre populația-țintă, astfel încât ele să poată fi generalizate cu ușurință la o populație mai mare. Sondajele populației pot oferi o înțelegere mai generală, la nivel sociologic, a prevalenței, naturii, factorilor și consecințelor tuturor formelor de violență prevăzute în domeniul de aplicare al Convenției. De asemenea, ele pot furniza date fiabile despre expunerea la violență a victimelor, cauzele neraportării, serviciile oferite, precum și despre opiniile și atitudinile victimelor față de acest tip de violență. În plus, Părțile sunt obligate să efectueze astfel de sondaje la intervale regulate, pentru a face o evaluare pertinentă și comparativă a prevalenței și tendințelor tuturor formelor de violență prevăzute în domeniul de aplicare al Convenției urmărind evoluțiile lor în timp. În acest caz, alegerea dimensiunii eșantionului de populație și a regularității sondajelor rămâne la latitudinea Părților. În funcție de Partea care le efectuează, sondajele pot fi naționale, regionale sau locale. Este important însă de reținut că îmbinarea acestor niveluri poate oferi o imagine macroscopică a fenomenului, evidențiind totodată particularitățile locale sau regionale. La conceperea sondajelor populației, Părțile pot apela la Studiul multinațional privind sănătatea femeilor și violența în familie împotriva femeilor, publicat de OMS, precum și la Studiul internațional privind violența împotriva femeilor (IVAWS).

79. Legiuitorii au considerat important să sublinieze diferența dintre sondajele populației și datele statistice administrative și judiciare, pentru că ele servesc unor scopuri diferite și răspund la întrebări diferite. În timp ce primele pot indica nivelul de gravitate și frecvența, dar și factorii socio-economici și culturali ai violenței împotriva femeilor și violenței în familie, cele din urmă pot contribui la abordarea problemelor

de capacitate ale agențiilor de stat și pot estima eficiența serviciilor prestate victimelor acestui tip de violență. Utilizarea împreună a ambelor metode de colectare a datelor poate ajuta la obținerea unei înțelegeri profunde a problemei. Din cauza lipsei unor definiții comune și a unor indicatori comuni pentru a evalua prevalența și tendințele în materie de violență împotriva femeilor și violență în familie, datele disponibile permit rareori comparații trans-frontaliere. Prin urmare, alinierea colectării datelor la indicatorii standard și metodele deja existente sau în curs de elaborare ar fi în beneficiul Părților. Părțile ar trebui să ia în considerare evoluțiile sau inițiativele existente pentru a oferi date fiabile și comparabile, precum studiul privind violența împotriva femeilor al Agenției UE pentru Drepturi Fundamentale.

80. Așa cum se prevede în articolul 65, procesul de colectare, stocare și procesare a datelor trebuie să respecte standardele privind protecția datelor, incluse în Convenția Consiliului Europei pentru protecția persoanelor cu privire la procesarea automatizată a datelor cu caracter personal (ETS nr. 108), cu scopul de a asigura confidențialitatea și a respecta viața privată a victimelor, agresorilor și altor persoane implicate. Standardele prevăzute în articolul 65 nu se aplică numai în cazurile de schimb transnațional de date, ci în toate procesele de colectare, stocare și procesare a datelor.

81. În completarea art. 68 (7), alineatul al treilea din acest articol stipulează obligația Părților de a furniza Grupului de experți independenți menționat în Capitolul IX informațiile colectate, pentru a stimula cooperarea internațională și a permite o analiză comparativă internațională. Aceasta nu doar că permite identificarea bunelor practici existente, dar contribuie și la armonizarea lor între Părțile Convenției.

82. În cele din urmă, alineatul 4 include obligația de a asigura că informațiile colectate conform art. 11 sunt disponibile public. Rămâne însă la latitudinea Părților să stabilească forma și mijloacele, precum și tipurile de informații care vor fi puse la dispoziție. Atunci când pun la dispoziția publicului informațiile colectate conform art. 11, Părțile acordă o atenție specială dreptului la confidențialitate al persoanelor afectate.

Capitolul III
Prevenirea

83. Acest capitol include o varietate de prevederi care țin de prevenire în sensul larg al noțiunii. Prevenirea violenței împotriva femeilor și a violenței în familie necesită schimbări profunde în atitudinea publicului larg, depășirea stereotipurilor de gen și conștientizarea problemei. Autoritățile locale și regionale pot fi actori esențiali în implementarea acestor măsuri, adaptându-le la realitățile specifice.

Articolul 12 - Obligații generale

84. Acest articol cuprinde mai multe măsuri generale de prevenire, care pun bazele și constituie principiile generale pentru obligații mai specifice cuprinse în articolele următoare ale capitolului.

85. Obligațiile stipulate în alineatul 1 se bazează pe convingerea legiuitorilor că modelele de conduită ale femeilor și bărbaților sunt adesea influențate de prejudecăți, stereotipuri de gen și obiceiuri sau tradiții de discriminare a genurilor. Prin urmare, se solicită Părților să ia măsurile necesare pentru promovarea schimbărilor în mentalitate și atitudini. Această prevedere are rolul de a pătrunde în inimile și mințile celor care, prin conduita lor, contribuie la perpetuarea formelor de violență cărora le este aplicabilă Convenția. Fiind vorba despre o obligație generală, acest alineat nu intră în detalii privind măsurile specifice care trebuie luate, lăsându-le la discreția Părților.

86. Alineatul 2 cere Părților să ia măsuri legislative și de altă natură pentru a preveni toate formele de violență din partea oricărei persoane fizice sau juridice care intră în domeniul de aplicare al Convenției. În funcție de sistemele juridice naționale, unele din aceste măsuri pot necesita adoptarea unei legi, iar altele nu.

87. Pe lângă prevederea privind interzicerea discriminării, inclusă în art. 4, alineatul 3, acest alineat solicită măsuri pozitive pentru a se asigura că orice măsuri de prevenire se referă în mod special și țin cont de necesitățile persoanelor vulnerabile. Agresorii aleg adesea tocmai aceste persoane, deoarece știu că ele sunt mai puțin capabile să se apere sau să ceară pedepsirea agresorului și alte forme de reparație din cauza situației în care se află. Pentru scopurile Convenției, persoanele devenite vulnerabile în anumite circumstanțe includ: femeile gravide, femeile cu copii mici, persoanele cu dizabilități, inclusiv cele cu afecțiuni mintale sau cognitive, persoanele care trăiesc în zone rurale sau izolate, consumatorii de droguri, prostituatele, persoanele aparținând unor minorități naționale sau etnice, migranții - inclusiv migranții și refugiații fără documente, homosexualii, lesbienele, bisexualii și transsexualii, persoanele infectate cu HIV, persoanele fără adăpost, copiii și bătrânii.

88. În alineatul 4 se subliniază faptul că toți membrii societății pot avea o contribuție importantă la prevenirea violenței și trebuie încurajați în acest scop. Deoarece multe din formele de violență cărora le este aplicabilă Convenția sunt comise mai ales de bărbați și băieți, legiuitorii au considerat important să accentueze rolul deosebit al acestora în acțiunile de prevenire. Având în vedere că majoritatea bărbaților și băieților nu sunt agresori, legiuitorii au dorit să sublinieze faptul că aceștia pot contribui în mai multe forme, în special ca modele, agenți ai schimbării și avocați ai egalității între femei și bărbați și respectului reciproc. Criticând deschis violența, implicând și alți bărbați în activități de promovare a egalității de gen și acționând ca modele prin asumarea activă a rolului de îngrijire și a responsabilităților familiale, bărbații aduc o contribuție importantă la prevenirea violenței.

89. În alineatul 5 se precizează că obiceiurile, cultura, religia, tradițiile sau onoarea nu vor fi considerate în nici un caz justificări ale unor acțiuni violente care cad sub incidența Convenției. Prin urmare, Părțile sunt obligate să se asigure că legile lor naționale nu conțin ambiguități de interpretare cauzate de astfel de convingeri. Mai mult, această obligație se extinde și la prevenirea oricăror declarații, rapoarte sau proclamații oficiale care scuză violența bazată pe obiceiuri, cultură, religie, tradiții sau onoare. Această prevedere mai instituie un principiu-cheie, conform căruia interzicerea oricăror acte de violență prevăzute de Convenție nu poate fi invocată ca o limitare a drepturilor și libertăților culturale sau religioase ale agresorului. Acest principiu este important în societățile în care conviețuiesc comunități etnice și religioase distincte și în care atitudinile dominante privind acceptarea violenței pe bază de gen diferă în funcție de mediul cultural sau religios.

90. Rotunjind lista măsurilor generale de prevenire, alineatul 6 solicită promovarea programelor și activităților specifice de abilitare a femeilor. Este vorba despre abilitare în toate aspectele vieții, inclusiv abilitarea politică și economică. Această obligație reflectă obiectivul mai larg al realizării egalității de gen prin sporirea influenței femeilor și reducerea vulnerabilității lor la violență.

Articolul 13 – Sensibilizarea

91. Scopul acestui articol este de a asigura că publicul larg este pe deplin informat despre diversele forme de violență la care sunt expuse regulat femeile, precum și despre diferitele manifestări ale violenței în familie. Astfel, toți membrii societății vor putea să recunoască aceste forme de violență, să le critice și să ajute victimele lor (vecini, prieteni, rude sau colegi), acolo unde este cazul și când este posibil. Obligația

respectivă implică organizarea, în mod regulat, a unor campanii sau programe de sensibilizare publică, care să abordeze și să explice aceste probleme într-un mod sensibil la aspectele de gen. Activitățile de sensibilizare trebuie să includă difuzarea de informații privind egalitatea între femei și bărbați, rolurile de gen eliberate de stereotipuri, soluționarea neviolentă a conflictelor în relațiile inter-personale. Mai mult, legiuitorii au considerat că este important ca orice campanie să evidențieze consecințele nocive pe care violența împotriva femeilor și violența în familie le poate avea asupra copiilor, în mod direct sau indirect.

92. Există multe ONG-uri cu tradiție îndelungată în activități reușite de sensibilizare - la nivel local, regional sau național. Această prevedere încurajează așadar cooperarea cu instituțiile naționale de drepturi ale omului și organele responsabile pentru egalitate, societatea civilă și ONG-urile, în special organizațiile femeilor, acolo unde este cazul, pentru a ajunge la publicul larg. Această listă de actori nu este însă completă. Mai mult, expresia ”acolo unde este cazul” semnifică faptul că Părțile nu sunt obligate să creeze astfel de organe sau instituții acolo unde ele nu există. În final, trebuie menționat faptul că termenul ”organizațiile femeilor” se referă la ONG-uri ale femeilor care activează în domeniul protecției și susținerii femeilor care sunt victime ale violenței împotriva femeilor.

93. Alineatul 2 extinde obligația respectivă la difuzarea de informații concrete privind măsurile guvernamentale sau neguvernamentale disponibile pentru prevenirea violenței împotriva femeilor și a violenței în familie. Aceasta înseamnă difuzarea de broșuri sau afișe de informare, sau a unor materiale de informare on-line, despre serviciile oferite de poliție sau comunitatea locală și a datelor de contact ale serviciilor locale, regionale sau naționale, precum linii telefonice de asistență, adăposturi și multe altele.

Articolul 14 – Educația

94. Atitudinile, convingerile și modelele de comportament se formează foarte devreme în cursul vieții. Promovarea egalității de gen, a respectului reciproc și a soluționării neviolente a conflictelor în relațiile inter-personale trebuie să înceapă cât mai devreme, fiind în principal o responsabilitate a părinților. Instituțiile de educație au însă un rol important în consolidarea promovării acestor valori.

95. Alineatul 1 al acestui articol se referă la necesitatea de a crea, dacă Părțile consideră adecvat, materiale didactice pentru toate nivelurile de învățământ (primar, secundar și terțiar), care promovează aceste valori și informează despre diversele forme de violență cărora le este aplicabilă Convenția. Dacă Părțile consideră că materialele didactice sunt adecvate, acestea trebuie adaptate la capacitatea elevilor, cei din învățământul primar având nevoie, de exemplu, de materiale didactice corespunzătoare capacității lor de înțelegere. Prin materiale didactice se înțelege orice tip de materiale elaborate și aprobate oficial, care fac parte din programă, și care, acolo unde este cazul, pot fi disponibile tuturor profesorilor dintr-o anumită școală și trebuie utilizate în timpul orelor de curs. Expresia ”acolo unde este cazul” indică faptul că legiuitorii nu au dorit să impună Părților un model oarecare. Mai exact, această prevedere acordă Părților libertatea de a decide pentru care tip de învățământ și pentru care grupă de vârstă sunt considerate adecvate materialele didactice respective. Legiuitorii au adoptat această formulare pentru a permite o flexibilitate maximă la implementarea prevederii în cauză, ținând cont și de posibilitățile diferite ale Părților privind stabilirea materialelor didactice. Spre exemplu, unele state stabilesc obiectivele didactice în programa oficială, lăsând școlilor libertatea de a decide asupra metodelor de lucru și materialelor didactice utilizate pentru a atinge acele obiective. Termenul ”programă oficială” se referă la programul planificat al obiectivelor, conținutului, experiențelor de învățare, resurselor și evaluării oferit de o școală, acolo unde este cazul. El nu se referă la lecțiile ocazionale care pot fi ținute la o școală din cauza anumitor politici școlare.

96. Alineatul 2 extinde obligația de a promova egalitatea între femei și bărbați, rolurile de gen eliberate de stereotipuri, soluționarea neviolentă a conflictelor în relațiile inter-personale în tot învățământul neoficial, precum și în sport, în activitățile culturale și recreative, în mass-media. În statele-membre ale Consiliului Europei există diverse forme de învățământ neoficial, la care se face referire deseori în diverse moduri. În general, termenul "învățământ neoficial" se referă la activitatea organizată de educație din afara sistemelor oficiale, precum instituții, activități, proiecte de educație comunitare sau religioase, instituții bazate pe pedagogie socială și orice alt tip de activitate de educație oferită de grupuri comunitare și alte organizații (cercetași, tabere de vară, activități postșcolare, etc.). Prin sport și activități culturale și recreative se înțeleg instituțiile care desfășoară activități recreative în domeniile sportului, muzicii, artelor sau în alte domenii și care contribuie la procesul de învățare continuă din experiența cotidiană.

97. Mai mult, acest alineat cere Părților să includă mass-media în măsurile de promovare a principiilor de mai sus. Este important de reținut că legiuitorii au indicat clar faptul că orice măsuri luate în această privință vor lua în considerație principiul fundamental al independenței mass-media și libertății presei.

Articolul 15 – Instruirea specialiștilor

98. Instruirea și sensibilizarea specialiștilor cu privire la numeroasele cauze, manifestări și consecințe ale tuturor formelor de violență prevăzute în domeniul de aplicare al Convenției reprezintă un mijloc eficient de prevenire a violenței. Instruirea nu doar că permite sensibilizarea specialiștilor cu privire la violența împotriva femeilor și violența în familie, ci contribuie și la schimbarea perspectivei și conduitei lor față de victime. Mai mult, se ameliorează natura și calitatea suportului oferit victimelor.

99. Este esențial ca specialiștii aflați în contact regulat cu victimele sau cu agresorii să cunoască în mod corespunzător problemele asociate acestor forme de violență. Din acest motiv, alineatul 1 prevede obligația Părților de a asigura sau consolida instruirea specialiștilor relevanți, care au de-a face cu formele de violență prevăzute de Convenție, cu privire la prevenirea și depistarea violenței, egalitatea între femei și bărbați, necesitățile și drepturile victimelor, precum și cu privire la prevenirea revictimizării victimelor. Formarea profesională inițială și instruirea la locul de muncă trebuie să permită specialiștilor relevanți dobândirea instrumentelor potrivite pentru identificarea și gestionarea cazurilor de violență în faza incipientă și pentru luarea de măsuri preventive în consecință, prin stimularea sensibilității și competențelor necesare pentru a reacționa adecvat și eficient la locul de muncă. Legiuitorii au considerat că este cel mai bine ca Părțile să decidă modul de organizare a instruirii specialiștilor relevanți. Totuși, este important să se asigure o instruire continuă și însoțită de o monitorizare adecvată pentru ca noile competențe dobândite să fie aplicate în mod corespunzător. În final, este important ca instruirea să fie susținută și consolidată de protocoale și indicații clare, care să stabilească standardele ce vor fi respectate de specialiști în domeniile lor de activitate. Eficacitatea acestor protocoale, acolo unde este relevant, trebuie monitorizată, analizată și, dacă este nevoie, îmbunătățită periodic.

100. Specialiștii relevanți pot activa în sistemul judiciar, în practica juridică, în organele de drept și în sferele ocrotirii sănătății, asistenței sociale și educației. În instruirea specialiștilor implicați în procedurile judiciare (în special judecători, procurori și avocați), Părțile trebuie să țină cont de cerințele care decurg din independența profesiilor judiciare și de autonomia acestora în ceea ce privește organizarea instruirii pentru membrii lor. Legiuitorii au dorit să accentueze faptul că această prevedere nu contravine normelor care reglementează autonomia profesiilor juridice, dar că ea solicită Părților să asigure disponibilitatea instruirii pentru specialiștii care doresc să o urmeze.

101. Conținutul alineatului 2 este legat de obiectivul mai general al Convenției de a stabili o abordare cuprinzătoare față de toate formele de violență prevăzute în domeniul său de aplicare. Această prevedere cere Părților să aibă în vedere ca instruirea menționată în alineatul 1 să includă instruire privind cooperarea coordonată între agenții, completând astfel obligațiile prevăzute în articolul 7 al Convenției. Prin urmare, specialiștii ar trebui pregătiți și în domeniul cooperării între agenții, devenind capabili să lucreze în cooperare cu alți specialiști din diverse domenii.

Articolul 16 - Programele de intervenție preventivă și tratament

102. Programele de intervenție preventivă și tratament au fost elaborate pentru a ajuta agresorii să-și schimbe atitudinile și comportamentul, în vederea prevenirii altor acte de violență în familie și violență sexuală.

103. În alineatul 1 se cere Părților Convenției să creeze, sau să susțină crearea de programe, acolo unde ele nu există, sau să susțină orice programe existente pentru autorii violenței în familie. Există multe modele pentru lucrul cu autorii violenței în familie, iar decizia privind desfășurarea lor rămâne la latitudinea Părților sau a prestatorilor de servicii. Totuși, în toate modelele trebuie respectate următoarele elemente de bază.

104. Programele de intervenție privind violența în familie trebuie să se bazeze pe cele mai bune practici și pe cele mai eficiente modalități de lucru cu agresorii, constatate în urma cercetărilor. Programele trebuie să încurajeze agresorii să-și asume responsabilitatea pentru acțiunile lor și să-și analizeze atitudinile și convingerile cu privire la femei. Acest tip de intervenție necesită facilitatori competenți și instruiți. Pe lângă pregătirea în domeniul psihologiei și al naturii violenței în familie, ei trebuie să posede competențe culturale și lingvistice care să le permită să lucreze cu o mare diversitate de bărbați care participă la astfel de programe. Mai mult, este esențial ca aceste programe să nu se desfășoare în izolare, ci într-o strânsă cooperare cu serviciile specializate de susținere a femeilor, organele de aplicare a legii, sistemul judiciar, serviciul de probațiune și birourile de protecție sau de bunăstare a copilului, acolo unde este cazul. Participarea la aceste programe poate fi decisă prin ordonanță judecătorească sau voluntară. În oricare din cazuri, ea poate influența decizia victimei de a rămâne sau nu cu agresorul sau poate oferi victimei o impresie aparentă de siguranță. Ca urmare, trebuie să se acorde atenție în primul rând nevoilor și siguranței victimelor, inclusiv drepturilor acestora.

105. Al doilea alineat al acestui articol conține obligația de a crea sau a susține programe de tratament pentru autorii actelor de agresiune sexuală și viol. Aceste programe sunt create special pentru tratamentul agresorilor sexuali condamnați, în interiorul și în afara penitenciarului, cu scopul de a reduce la minim recidivismul. În statele-membre ale Consiliului Europei există diverse modele și abordări în acest sens. Și aici, legiuitorii au considerat că este cel mai bine ca Părțile și/sau prestatorii de servicii să decidă modul de desfășurare a acestor programe. Obiectivul lor final trebuie să fie prevenirea repetării infracțiunilor și reintegrarea cu succes a agresorilor în comunitate.

Articolul 17 - Participarea sectorului privat și a mass-media

106. Alineatul 1 conține două obligații diferite. În primul rând, se cere Părților să încurajeze sectorul privat, sectorul tehnologiei informațiilor și comunicațiilor (în continuare, sectorul TIC) și mass-media să participe la elaborarea și implementarea politicilor locale, regionale sau naționale și la eforturile de pre-

venire a violenței împotriva femeilor. Condițiile acțiunilor și tipurile acestora rămân la discreția fiecărei companii. În ceea ce privește mass-media, importanța acestei prevederi constă în faptul că se indică în mod specific că Părțile trebuie să respecte libertatea de expresie și independența presei; ultima condiție trebuie privită în special din perspectiva independenței editoriale.

107. În al doilea rând, se cere Părților să încurajeze sectorul privat, sectorul TIC și mass-media să stabilească principii călăuzitoare și standarde de autoreglementare pentru a consolida respectul față de demnitatea femeii și a contribui astfel la prevenirea violenței împotriva femeilor. Totuși, referirea din art. 17, alin. 1 la politici, principii călăuzitoare și standarde de autoreglementare pentru a preveni violența împotriva femeilor trebuie interpretată ca o încurajare adresată mai multor companii private să creeze protocoale sau indicații privind, de exemplu, modul de abordare a cazurilor de hărțuire sexuală la locul de muncă. De asemenea, ea are scopul de a încuraja sectorul TIC și mass-media să adopte standarde de autoreglementare pentru renunțarea la stereotipurile nocive referitoare la gen și la difuzarea imaginilor degradante pentru femei sau care sunt asociate cu violență și sex. Mai mult, acești actori sunt încurajați să creeze coduri etice de conduită pentru ca mass-media să reflecte violența împotriva femeilor pe baza drepturilor omului, într-un mod sensibil la aspectele de gen și fără a căuta senzaționalul. Toate aceste măsuri trebuie luate cu respectarea corespunzătoare a principiilor fundamentale ale libertății de expresie, libertății presei și libertății artistice.

108. Consiliul Europei, prin intermediul Comitetului de Miniștri și al Adunării Parlamentare, a cerut în repetate rânduri eliminarea stereotipurilor de gen și a inegalității dintre femei și bărbați, adoptând următoarele recomandări:

- Recomandarea nr. R (84) 17 a Comitetului de Miniștri, adresată statelor-membre, cu privire la egalitatea între femei și bărbați în mijloacele de comunicare în masă;
- Recomandarea 1555 (2002) a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei privind imaginea femeilor în mass-media;
- Recomandarea 1799 (2007) a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei privind imaginea femeilor în publicitate;
- Rezoluția 1751 (2010) și Recomandarea 1931 (2010) a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei privind combaterea stereotipurilor sexiste din mass-media.

109. Acest articol are scopul de a da un nou impuls eforturilor de atingere a obiectivului pe termen lung de prevenire și combatere a tuturor formelor de violență cărora le este aplicabilă Convenția. Comitetul Director privind Media și Noile Servicii de Comunicare (CDMC) a arătat în observațiile sale la Recomandarea 1931 (2010) că ”Abordarea stereotipurilor de gen va contribui la reducerea inegalității, inclusiv a violenței în bază de gen, care este una dintre cele mai inacceptabile expresii ale sale. Deoarece abordarea în mod eficient a acestei probleme va trebui să țină seama, în mod inevitabil, de principiul fundamental al independenței mass-media, este posibil ca doar măsurile de reglementare să nu asigure un răspuns satisfăcător. Prin urmare, sarcina respectivă revine în mare măsură chiar mass-media, care trebuie să includă principiul prezentării egale și tratamentului corect al diverselor persoane, cu identitățile lor specifice, în codurile lor profesionale și în mecanismele de autoreglementare și să combată stereotipurile în mod permanent. Luarea în considerare a unor soluții prin intermediul modelelor și abordărilor de administrare ar putea avea o eficiență și mai mare”.

Capitolul IV
Protecție și susținere

110. În timp ce obiectivul final al Convenției este prevenirea tuturor formelor de violență prevăzute în domeniul său de aplicare, victimele au nevoie de protecție adecvată față de alte acte de violență, precum și de sprijin și asistență pentru a depăși numeroasele consecințe ale violenței și a-și reface viețile. Acest capitol conține mai multe obligații privind crearea de servicii de susținere de specialitate și mai generală, în vederea satisfacerii necesităților persoanelor expuse la violență.

Articolul 18 - Obligații generale

111. Acest articol stipulează o serie de principii generale care trebuie respectate în prestarea serviciilor de protecție și susținere.

112. Alineatul 1 prevede obligația generală a Părților de a lua măsuri legislative și de altă natură pentru a proteja toate victimele de pe teritoriile lor de acțiuni violente ulterioare cărora le este aplicabilă Convenția.

113. Conform abordării generale multidisciplinare și cuprinzătoare promovată de Convenție, alineatul 2 solicită Părților să se asigure că, în conformitate cu dreptul intern, există mecanisme adecvate de cooperare eficientă între următoarele agenții considerate de legiuitori ca fiind relevante: sistemul judiciar, procurorii publici, organele de aplicare a legii, autoritățile locale și regionale, organizațiile neguvernamentale. Adăugând expresia ”alte organizații relevante”, legiuitorii s-au asigurat că lista nu este închisă, pentru a permite cooperarea cu orice alte organizații pe care Părțile le consideră relevante. Termenul ”mecanism” se referă la orice structură formală sau informală, cum ar fi protocoale convenite, mese rotunde, sau orice altă metodă prin care mai mulți specialiști pot coopera în mod standardizat. Nu este necesară crearea unui organ sau a unei instituții oficiale.

114. Accentul pus pe cooperarea între acești actori provine din convingerea că formele de violență cărora le este aplicabilă Convenția sunt abordate cel mai bine în mod coordonat și concertat de către mai multe agenții. Organele de aplicare a legii, deseori primele care iau contact cu victimele atunci când sunt chemate la locul unei infracțiuni, trebuie să aibă capacitatea de a îndruma victimele spre serviciile de susținere specializate, de exemplu un adăpost sau un centru pentru cazuri de criză după viol, administrate deseori de ONG-uri. Aceste servicii de susținere vor ajuta apoi victima, oferindu-i îngrijire medicală, colectând dovezi criminalistice, dacă este cazul, și oferindu-i consultanță juridică. De asemenea, ele vor ajuta victima să treacă la etapa următoare, care implică deseori apelarea la sistemul judiciar. Este important de reținut că această obligație nu se limitează la victime, ci se extinde și la martori, în special la copii.

115. În alineatul 3 sunt enumerate mai multe obiective și criterii, pe care ar trebui să le urmeze sau pe care ar trebui să se bazeze serviciile de protecție și susținere. În primul rând, toate măsurile luate sunt bazate pe înțelegerea din perspectivă de gen a violenței împotriva femeilor și a violenței în familie. Aceasta înseamnă că serviciile oferite trebuie să demonstreze o abordare relevantă pentru utilizatorii lor, care să recunoască dinamica de gen, impactul și urmările acestor forme de violență, și care să acționeze într-un cadru al respectării egalității de gen și drepturilor omului.

116. În al doilea rând, acest alineat solicită măsuri care iau în considerație relația dintre victime, agresori, copii și mediul social lărgit, pentru a se evita riscul abordării necesităților acestora în izolare și fără cunoașterea realității sociale. Legiuitorii au considerat important să asigure faptul că necesitățile victimelor

sunt evaluate prin prisma tuturor circumstanțelor relevante, pentru a permite specialiștilor să ia decizii informate și potrivite. Termenul ”abordare integrată” se referă la abordarea integrată bazată pe drepturile omului, menționată ca ”abordarea celor 3 P”, menită să integreze prevenirea, protecția și pedepsirea.

117. În al treilea rând, măsurile și serviciile care sunt bine intenționate, dar nu țin seama în mod adecvat de efectele devastatoare ale violenței și de durata procesului de recuperare, sau care tratează victimele fără sensibilitate, implică riscul victimizării secundare a utilizatorilor de servicii.

118. Mai mult, alineatul 3 solicită ca toate măsurile să aibă drept scop abilitarea și independența economică a femeilor victime ale violenței. Aceasta înseamnă asigurarea faptului că victimele sau utilizatorii serviciilor își cunosc drepturile și pot lua decizii într-un mediu favorabil, care îi tratează cu demnitate, respect și atenție. În același timp, serviciile trebuie să insufle victimelor un sentiment de control asupra propriilor vieți, ceea ce, în multe cazuri, presupune obținerea securității financiare, și în special a independenței economice față de agresor.

119. S-a demonstrat că acele servicii, inclusiv filiale ale organelor de aplicare a legii, care sunt situate în aceeași clădire sau foarte aproape unele de altele și cooperează între ele au înregistrat o creștere semnificativă a nivelului de satisfacție și, în unele cazuri, au dus la creșterea dorinței victimelor de a depune plângere sau a continua procedurile unui caz. Acestea sunt cunoscute sub denumirea de ”ghișee unice” și au fost testate în cazul serviciilor destinate violenței în familie, dar ele pot fi adaptate cu ușurință la alte forme de violență. Din acest motiv, în alineatul 3 se cere Părților să facă tot posibilul pentru a amplasa serviciile în aceeași clădire.

120. În final, în alineatul 3 se solicită Părților Convenției să se asigure că serviciile de susținere sunt disponibile pentru persoanele vulnerabile și se adresează necesităților specifice ale acestora. Termenul ”persoane vulnerabile” se referă la lista de persoane detaliată în observațiile de la art. 12. Părțile trebuie să pună aceste servicii la dispoziția victimelor indiferent de statutul socio-economic al acestora și să le ofere în mod gratuit, acolo unde este cazul.

121. Alineatul 4 se referă la o problemă serioasă cu care se confruntă victimele atunci când caută ajutor și susținere. Multe servicii publice și private își condiționează sprijinul de dorința victimelor de a depune plângere sau de a face declarații contra agresorilor. Dacă, din motive de teamă sau tulburare emoțională și atașament, victima nu dorește să depună plângere sau refuză să facă declarații în instanță, ea nu va primi consiliere sau cazare. Această atitudine este contrară principiului abilitării și abordării bazate pe drepturile omului și trebuie evitată. Este important de reținut că această prevedere se referă în primul rând la serviciile de susținere generale și specializate, menționate în articolele 20 și 22 din Convenție - cu excepția celor de asistență juridică.

122. Unele forme de violență care intră în domeniul de aplicare al Convenției pot avea o dimensiune internațională. Victimele unor forme de violență precum mariajul forțat sau violența în familie, dar și femeile și fetele amenințate cu mutilarea genitală, care se află în afara statului ai cărui cetățeni sunt, pot solicita protecție consulară și, posibil, asistență medicală și financiară. În alineatul 5 se cere Părților să ia măsurile necesare pentru a oferi protecție consulară și, dacă este cazul, alte forme de protecție și asistență, inclusiv asistență pentru victimele infracțiunilor violente, asistență în caz de arestare și detenție, eliberarea și repatrierea cetățenilor aflați în pericol, emiterea unor noi acte de identitate și alte forme de suport consular.

123. Această obligație nu se limitează la cetățenii unui stat-Parte la Convenție, ci se extinde la toate celelalte victime care, în conformitate cu obligațiile acestui stat în baza dreptului internațional, au dreptul la

protecție din partea statului respectiv, de exemplu cetățenii unui stat membru al Uniunii Europene care nu oferă protecție directă prin intermediul unei reprezentanțe permanente (ambasadă, consulat general sau consulat), conform art. 20 (2) lit. c din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene.

Articolul 19 – Informarea

124. Imediat după ce au suferit un act de violență, victimele nu sunt întotdeauna în stare să ia decizii pe deplin informate și abilitate, iar multe sunt lipsite de un mediu favorabil. Această prevedere pune accent în special pe necesitatea de a oferi victimelor informații despre diversele tipuri de servicii de susținere și măsuri legale care le stau la dispoziție. Trebuie să se ofere informații despre locurile de unde se poate primi ajutor, într-o altă limbă decât limba/limbile naționale, și în mod oportun, adică atunci când informația este utilă victimelor. Această prevedere nu obligă însă Părțile la Convenție să ofere informații în orice limbă, ci să se axeze pe limbile cu cea mai mare circulație în țările lor și pe o formă accesibilă de comunicare. Termenul ”informație adecvată” se referă la informația care satisface în mod suficient nevoia de informare a victimei. Aceasta poate include, de exemplu, nu doar numele unei organizații care prestează servicii de susținere, ci o broșură care conține datele de contact ale acesteia, orele de activitate și informații precise despre serviciile oferite.

Articolul 20 - Servicii de susținere generale

125. În cadrul prestării serviciilor pentru victime, se face distincție între servicii de susținere generale și specializate. Serviciile de susținere generale înseamnă ajutorul oferit de autoritățile publice, precum servicii sociale, servicii medicale, servicii de ocupare a forței de muncă, care oferă ajutor pe termen lung și nu sunt concepute exclusiv în folosul victimelor, ci deservesc publicul larg. În schimb, serviciile de susținere specializate oferă suport și asistență adaptată la necesitățile (adesea imediate) ale victimelor unor forme specifice de violență împotriva femeilor sau violență domestică și nu sunt destinate publicului larg. Deși pot fi prestate sau finanțate de autoritățile statului, serviciile specializate sunt oferite de mai ales de ONG-uri.

126. Obligația cuprinsă în art. 20, alin. 1 solicită serviciilor publice de asistență socială, precum serviciile locative, serviciile de ocupare a forței de muncă și de șomaj, serviciile publice de educație și formare profesională, serviciile publice de consiliere psihologică și juridică, dar și serviciilor de ajutor financiar, să aibă în vedere, atunci când e nevoie, necesitățile specifice ale victimelor formelor de violență care cad sub incidența Convenției. Deși multe victime se pot regăsi deja printre clienții acestor servicii, situația deosebit de dificilă și traumele acestora nu sunt întotdeauna abordate sau luate în considerare în mod suficient sau sistematic. Se cere așadar Părților la Convenție să asigure că victimele au acces la aceste servicii, că sunt tratate în mod favorabil și că nevoile lor sunt luate în considerare în mod adecvat.

127. Serviciile medicale și sociale sunt adesea primele care intră în contact cu victimele. Alineatul 2 urmărește să asigure că aceste servicii sunt finanțate adecvat pentru a face față nevoilor lor pe termen lung. Mai mult, se pune accent pe importanța instruirii personalului cu privire la diversele forme de violență, nevoile specifice ale victimelor și modul de răspuns la acestea într-un mod favorabil.

Articolul 21 - Asistența în cazul plângerilor individuale/colective

128. Această prevedere stabilește obligația Părților de a asigura că victimele dispun de informații și acces la mecanismele regionale și internaționale aplicabile de depunere a plângerilor. Termenul ”aplicabile” se referă numai la acele mecanisme regionale și internaționale de depunere a plângerilor care au fost ratificate

de către Părțile la această Convenție. Statele-membre ale Consiliului Europei sunt state-părți la un număr important de tratate regionale și internaționale privind drepturile omului și majoritatea au acceptat jurisdicția organismelor tratatelor respective și a mecanismelor de depunere a plângerilor. La epuizarea căilor naționale de atac, victimele tuturor formelor de violență care cad sub incidența prezentei Convenții pot apela așadar la mai multe mecanisme regionale și internaționale de depunere a plângerilor. Acestea pot fi destinate persoanelor fizice care pot, de exemplu, să se adreseze la Curtea Europeană a Drepturilor Omului sau la Comitetul CEDAW pentru alte căi de atac. De asemenea, ele pot avea un caracter colectiv, adică sunt disponibile unor grupuri de victime - de exemplu, mecanismul colectiv de depunere a plângerilor din cadrul Cartei Sociale Europene.

129. Asigurând faptul că victimele dispun de ”informații și acces la” aceste mecanisme, legiuitorii au dorit să sublinieze necesitatea de a oferi victimelor informații privind normele de admisibilitate și cerințele procedurale ale mecanismelor regionale și internaționale aplicabile de depunere a plângerilor, iar la epuizarea căilor naționale de atac, de a nu le fi împiedicat în nici un fel accesul la aceste mecanisme.

130. De asemenea, această prevedere are scopul să promoveze oferirea de asistență sensibilă și în cunoștință de cauză victimelor la depunerea unor astfel de plângeri, din partea statului, a asociaților baroului, a ONG-urilor relevante sau a altor actori. ”Asistența” poate consta din oferirea de informații și consultanță juridică. Asistența oferită trebuie să fie bine informată și adaptată la necesitățile victimei, astfel încât să faciliteze accesul victimei la mecanismele aplicabile de depunere a plângerilor.

Articolul 22 - Servicii de susținere specializate

131. Completând obligația cuprinsă în art. 20, această prevedere și cele care urmează solicită Părților la Convenție să creeze sau să dispună crearea unor servicii de susținere specializate și bine dotate.

132. Scopul unor astfel de servicii este de a efectua sarcina complexă de abilitare a victimelor, prin susținere și asistență optimă, care ține seama de necesitățile lor specifice. O mare parte din această sarcină este asumată de organizațiile femeilor și de serviciile de susținere asigurate, de exemplu, de autoritățile locale, prin personal specializat și experimentat, cu cunoștințe profunde despre violența bazată pe gen. Este important să se asigure o răspândire suficientă a acestor servicii pe tot teritoriul țării și o accesibilitate pentru toate victimele. Mai mult, aceste servicii și personalul aferent trebuie să aibă capacitatea de a aborda diversele tipuri de violență care cad sub incidența prezentei Convenții și să ofere susținere tuturor grupurilor de victime, inclusiv celor greu accesibile. Tipurile de susținere care trebuie oferite de serviciile specializate includ adăpost și cazare sigură, asistență medicală de urgență, colectarea de dovezi criminalistice în cazurile de agresiune sexuală și viol, consiliere psihologică pe termen scurt și lung, tratarea traumelor, consultanță juridică, servicii de susținere și comunicare, linii telefonice de asistență pentru îndrumarea victimelor spre tipul potrivit de serviciu și servicii speciale pentru copiii victime sau martori.

Articolul 23 – Adăposturi

133. Acest articol cere Părților să asigure crearea de adăposturi ușor accesibile și adecvate, într-o cantitate suficientă, ca mijloc important de îndeplinire a obligației de a oferi susținere și protecție. Scopul adăposturilor este de a asigura accesul imediat, preferabil non-stop, la cazare sigură pentru victime, în special femei și copiii lor, atunci când nu mai sunt în siguranță la domiciliu. Locuințele temporare sau adăposturile generale, precum cele pentru persoanele fără adăpost, nu sunt suficiente și nu vor asigura susținerea sau abilitarea necesară. Victimele se confruntă cu probleme numeroase și corelate, referitoare la sănătatea, siguranța, situația lor financiară și bunăstarea copiilor. Adăposturile specializate pentru femei sunt cea mai

bună opțiune pentru rezolvarea acestor probleme, deoarece funcțiile lor nu se limitează la oferirea unui loc sigur de trai. Ele oferă susținere femeilor și copiilor lor, dându-le posibilitatea să facă față experiențelor traumatizante, să renunțe la relațiile violente, să-și recâștige respectul de sine și să pună bazele unei vieți independente, după propria lor dorință. Mai mult, adăposturile pentru femei au un rol central în consolidarea legăturilor, cooperarea între agenții și sensibilizarea populației în comunitățile unde se află.

134. Pentru a-și îndeplini sarcina principală, cea de asigurare a securității femeilor și copiilor, este esențial ca toate adăposturile să aplice un set de standarde. În acest scop, trebuie să se evalueze starea de securitate a fiecărei victime și să se elaboreze un plan individual de securitate pe baza evaluării respective. Securitatea tehnică a clădirii adăpostului este un alt aspect esențial, deoarece acțiunile violente ale agresorilor constituie o amenințare atât pentru femei și copiii lor, cât și pentru personalul adăpostului și alte persoane din apropiere. În plus, este indispensabilă cooperarea eficientă cu poliția în ceea ce privește aspectele de securitate.

135. Această prevedere solicită crearea de adăposturi într-o cantitate suficientă pentru a oferi cazare temporară adecvată tuturor victimelor. Fiecare tip de violență necesită un tip diferit de susținere și protecție, iar personalul trebuie să fie instruit în acest scop. Termenul ”într-o cantitate suficientă” are intenția de a asigura satisfacerea necesităților tuturor victimelor în ceea ce privește numărul de locuri și susținerea specializată din adăpost. Raportul Final de Activitate al Grupului de Acțiune al Consiliului Europei pentru combaterea violenței împotriva femeilor, inclusiv a violenței în familie (EG-TFV (2008)6) recomandă cazarea sigură în adăposturi specializate pentru femei, disponibile în toate regiunile, având un loc de familie la 10.000 de locuitori. Numărul de locuri din adăposturi depinde însă de necesitățile reale. În cazul adăposturilor pentru alte forme de violență, numărul de locuri oferite depinde tot de necesitățile reale.

Articolul 24 - Linii fierbinți

136. Liniile telefonice de asistență sunt unul din cele mai importante mijloace prin care victimele găsesc ajutor și susținere. O linie telefonică de asistență, al cărei număr este făcut cunoscut pe scară largă, și care oferă asistență și consiliere în cazuri de criză și îndrumare spre servicii față-în-față, precum adăposturi, centre de consiliere și organele de poliție, reprezintă temelia oricărui serviciu de sprijin și consiliere pentru toate formele de violență care cad sub incidența prezentei Convenții. Prin urmare, acest articol conține obligația de a crea linii telefonice de asistență, gratuite, cu acoperire națională și fără întrerupere (24/7). Multe victime nu posedă documente și resurse, putând avea dificultăți la cumpărarea unei cartele telefonice sau la găsirea sumei de bani pentru plata unui apel telefonic. Chiar și plata unei sume foarte mici de bani poate constitui o povară pentru multe persoane care caută ajutor, deci este necesar să fie oferit acces gratuit la linia telefonică de asistență. Mai mult, multe sisteme de telefonie permit găsirea apelurilor gratuite prin intermediul facturii pentru telefon, indicând astfel agresorului faptul că victima caută ajutor și putând pune în pericol victima. Raportul Final de Activitate al Grupului de Acțiune al Consiliului Europei pentru combaterea violenței împotriva femeilor, inclusiv a violenței în familie (EG-TFV (2008)6) recomandă crearea a cel puțin unei linii telefonice de asistență, gratuită și națională, destinată tuturor formelor de violență împotriva femeilor, disponibilă 24 de ore pe zi și 7 zile pe săptămână, oferind suport de criză în toate limbile relevante.

137. Multe victime au dificultăți la căutarea în mod activ a ajutorului, iar prețul pentru efectuarea unui apel și comunicarea detaliilor intime și personale este mare. Este important deci ca apelantul să poată rămâne anonim, să fie consiliat de persoane instruite pentru astfel de situații și liniile telefonice de asistență să ofere informații și susținere în mod confidențial, dacă apelantul dorește acest lucru. În unele țări este important să se ofere asistență în mai multe limbi, pentru depășirea barierei lingvistice cu care se pot confrunta unii apelanți.

Articolul 25 - Suport pentru victimele violenței sexuale

138. Caracterul traumatizant al violenței sexuale, inclusiv al violului, necesită o reacție deosebit de sensibilă din partea personalului instruit și specializat. Victimele acestui tip de violență au nevoie imediat de îngrijire medicală și susținere în caz de traumă, împreună cu examinare medico-legală urgentă pentru colectarea probelor necesare punerii sub acuzare. Mai mult, deseori apare o necesitate importantă de consiliere și terapie psihologică - chiar după câteva săptămâni și luni de la eveniment.

139. Prin urmare, art. 25 pune un accent deosebit pe oferirea acestui tip de susținere specializată, obligând Părțile să asigure crearea, în cantități suficiente, a unor centre de referire în cazuri de criză după viol sau violență sexuală. Este important de reținut că Părților li se oferă o alternativă, nu li se impune obligația de a crea ambele tipuri de centre.

140. Centrele pentru cazuri de criză după viol pot avea diverse forme. De obicei, acestea oferă ajutor pe termen lung, care se axează pe consiliere și terapie, sub formă de consiliere față-în-față, grupuri de susținere și contacte cu alte servicii. De asemenea, ele asistă victimele în timpul procedurilor judiciare, oferindu-le susținere ”de la femeie la femeie” și alte tipuri de ajutor practic.

141. Pe de altă parte, centrele de referire în cazuri de violență sexuală pot fi specializate în îngrijire medicală imediată, practică medico-legală și intervenții în cazuri de criză. Ele pot fi create, de exemplu, într-un spital, pentru a trata cazurile de agresiune sexuală recentă prin efectuarea de controale medicale și referirea victimei la organizațiile comunitare specializate pentru alte servicii. De asemenea, ele se pot axa pe referirea imediată și adecvată a victimei la organizațiile specializate și adecvate pentru a i se oferi îngrijirea necesară, potrivit art. 25. Cercetările au demonstrat că este bine să se efectueze o examinare medico-legală, indiferent dacă acel caz va fi raportat sau nu poliției, și să se ofere posibilitatea de prelevare și păstrare a probelor, astfel încât decizia de a raporta sau nu violul să poată fi luată mai târziu.

142. Cerința de a crea astfel de centre impune Părților la Convenție obligația de a asigura că ele există în cantități suficiente, că sunt ușor accesibile și că serviciile lor sunt oferite în mod adecvat. Raportul Final de Activitate al Grupului de Acțiune al Consiliului Europei pentru combaterea violenței împotriva femeilor, inclusiv a violenței în familie (EG-TFV (2008)6) recomandă ca un astfel de centru să existe la fiecare 200.000 de locuitori, iar distribuția geografică a centrelor să permită accesul egal al victimelor din mediul rural și din mediul urban. Termenul ”adecvat” are intenția de a asigura că serviciile oferite sunt potrivite cu necesitățile victimelor.

Articolul 26 - Protecția și susținerea copiilor martori

143. Expunerea la violența fizică, sexuală sau psihologică și la abuzurile dintre părinți sau alți membri ai familiei au un impact serios asupra copiilor. Aceasta creează teamă, traume și efecte negative pentru dezvoltarea copiilor.

144. Din acest motiv, art. 26 stipulează obligația de a asigura că, la oferirea serviciilor și asistenței pentru victime, se acordă atenție drepturilor și necesităților copiilor martori la acte de violență. Termenul ”copii martori” se referă nu numai la copiii prezenți în timpul actelor de violență și care asistă în mod real la ele, ci și la cei care sunt expuși la țipete și alte sunete de violență în timp ce se ascund în apropiere, sau care sunt expuși la urmările pe termen lung ale acestor forme de violență. Este important să se recunoască și să se abordeze victimizarea copiilor ca victime ale tuturor formelor de violență care cad sub incidența prezentei Convenții, precum și dreptul lor la susținere. Prin urmare, alineatul 2 solicită măsuri psihoso-

ciale pe bază de probe, adaptate cât mai bine la vârsta și dezvoltarea copiilor martori, pentru ca aceștia să facă față experiențelor traumatizante, dacă este necesar. Toate serviciile oferite trebuie să ia în considerație interesele superioare ale copilului.

Articolul 27 – Raportarea

145. Prin cerința de a încuraja raportarea de către orice persoană care a fost martorul comiterii unei acțiuni de violență, ce cade sub incidența prezentei Convenții, sau care are temeiuri rezonabile de a crede că asemenea acțiuni ar putea fi comise, legiuitorii au dorit să evidențieze rolul important pe care persoanele - prietenii, vecinii, membrii familiei, colegii, profesorii sau alți membri ai comunității - îl pot avea în ruperea tăcerii care ascunde adesea violența din jur. Fiecare Parte are responsabilitatea de a stabili autoritățile competente cărora le pot fi raportate astfel de suspiciuni. Acestea pot fi organele de aplicare a legii, serviciile de protecție a copilului sau orice alte servicii sociale relevante. Termenul ”temeiuri rezonabile” se referă la o convingere onestă, raportată cu bună credință.

Articolul 28 – Raportarea de către specialiști

146. Conform acestui articol, Părțile la Convenție trebuie să asigure că unii specialiștii care sunt obligați în mod normal să respecte secretul profesional (de exemplu, medicii și psihiatrii) au posibilitatea de a sesiza organizațiile sau autoritățile competente în cazul în care au temeiuri rezonabile să creadă că a fost comisă o acțiune de violență gravă, ce cade sub incidența prezentei Convenții, sau dacă se așteaptă că pe viitor vor fi comise acțiuni de violență gravă. Aceste cerințe de raportare sunt cumulative și se referă, de exemplu, la cazuri tipice de violență în familie, în care victima a fost supusă deja la acțiuni de violență gravă și este posibil să aibă loc alte astfel de acțiuni.

147. Este important de reținut că această prevedere nu impune specialiștilor amintiți obligația de a raporta. Ea le oferă doar posibilitatea de a o face fără riscul de a încălca obligația de confidențialitate. Deși regulile de confidențialitate pot fi impuse de legislație, aspectele privind confidențialitatea și încălcarea ei pot fi reglementate și de coduri etice sau standarde profesionale pentru diverse categorii de specialiști. Această prevedere urmărește să asigure că nici un tip de regulă de confidențialitate nu poate împiedica raportarea unor acțiuni de violență gravă. Scopul ei este mai degrabă protejarea vieții și integrității victimelor, decât inițierea unei cercetări penale. Este important așadar să se permită specialiștilor care, după o evaluare atentă, doresc să protejeze victimele de violență, să facă acest lucru.

148. Termenul ”în condiții adecvate” înseamnă că Părțile pot stabili situațiile sau cazurile în care se aplică această prevedere. De exemplu, Părțile pot impune ca obligația din art. 28 să depindă de acordul prealabil al victimei, cu excepția unor cazuri specifice, precum cele în care victima este minoră sau nu este capabilă să se protejeze din cauza unor dizabilități fizice sau mentale. Mai mult, fiecare Parte este responsabilă pentru stabilirea categoriilor de specialiști cărora li se aplică această prevedere. Termenul ”unii specialiști” are intenția de a include orice număr de specialiști ale căror funcții presupun contacte cu femei, bărbați și copii care pot fi victimele unor forme de violență cărora le este aplicabilă Convenția. În plus, acest articol nu afectează drepturile, conform art. 6 din CADO, persoanelor acuzate de acte cărora li se aplică prezenta Convenție, în orice proceduri de natură civilă sau penală.

Capitolul V
Dreptul material

149. La fel ca în cazul altor convenții ale Consiliului Europei cu privire la combaterea unor forme specifice de violență, abuz sau rele tratamente, prevederile dreptului material constituie o parte esențială a instrumentelor. Cercetările privind legislația națională în vigoare în domeniul violenței împotriva femeilor și violenței în familie demonstrează clar că mai există multe lacune. Prin urmare, pentru prevenirea și combaterea eficientă a acestor forme de violență, trebuie consolidate măsurile de protecție juridică și reparație și trebuie luate în considerare bunele practici existente atunci când se fac modificări în sistemele legislative ale tuturor statelor membre. Legiuitorii au examinat măsurile de drept penal, civil și administrativ care urmează a fi introduse, pentru a asigura cuprinderea în Convenție a diverselor situații asociate actelor de violență vizate. Ca urmare, acest capitol conține o serie de măsuri de prevenire, protecție și compensație pentru victime și introduce măsuri punitive împotriva autorilor acelor forme de violență care necesită un răspuns din partea legislației penale.

150. Acest capitol stipulează obligația de a asigura diverse mijloace de apărare civile, care permit victimelor să solicite dreptate și compensație - în primul rând contra agresorului, dar și în raport cu autoritățile statului, dacă acestea nu și-au îndeplinit obligația de a lua măsurile preventive și de protecție necesare.

151. De asemenea, în capitolul V sunt stabilite mai multe infracțiuni. Acest tip de armonizare a dreptului intern facilitează măsurile luate împotriva infracționalității la nivel național și internațional, din mai multe motive. Deseori, măsurile naționale de combatere a violenței împotriva femeilor și a violenței în familie nu sunt luate în mod sistematic sau rămân incomplete din cauza lacunelor din legislație.

152. Scopul principal al măsurilor de drept penal este de a orienta Părțile în procesul de introducere a unor politici eficiente de ținere sub control a violenței împotriva femeilor și a violenței în familie - care sunt încă, din păcate, infracțiuni răspândite în Europa și nu numai.

153. Legiuitorii au fost de acord că, în principiu, toate prevederile de drept penal din Convenție trebuie prezentate într-un mod neutru privind genul; sexul victimei sau al agresorului nu trebuie să fie deci un element constitutiv al infracțiunii. Totuși, acest principiu nu împiedică Părțile să introducă prevederi specifice genului.

154. Legiuitorii au decis că această Convenție trebuie să evite reglementarea faptelor incluse deja în alte convenții ale Consiliului Europei, în special Convenția privind acțiunile contra traficului de ființe umane (ETS nr. 197) și Convenția cu privire la protecția copiilor contra exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale (ETS nr. 201).

155. Obligațiile cuprinse în articolele 33-39 solicită Părților la Convenție să asigure criminalizarea unei anumite acțiuni săvârșite cu premeditare. Legiuitorii au convenit asupra acestei formulări pentru a obliga Părțile să criminalizeze acțiunea respectivă. Totuși, Convenția nu obligă Părțile să introducă neapărat anumite prevederi specifice care criminalizează acțiunile descrise în Convenție. Referitor la art. 40 (hărțuirea sexuală), ținând seama de caracterul specific al acestei fapte, legiuitorii au considerat că ea poate face obiectul unor remedii fie în cadrul sancțiunilor din dreptul penal, fie în cadrul altor sancțiuni legale. În final, infracțiunile prevăzute în acest capitol reprezintă un consens minim, care nu nu exclude posibilitatea completării lor sau stabilirii unor standarde mai ridicate în dreptul intern.

156. În conformitate cu principiile generale ale dreptului penal, un acord valabil din punct de vedere juridic poate atrage răspunderea penală. Mai mult, alte acte justificabile din punct de vedere legal, de exemplu, actele de auto-apărare, de apărare a proprietății, sau cele necesare pentru proceduri medicale, nu atrag sancțiuni penale în temeiul acestei Convenții.

Articolul 29 - Dreptul civil și remedii

157. Alineatul 1 din acest articol are ca scop să asigure că victimele oricăror forme de violență care cad sub incidența prezentei Convenții pot apela la sistemele juridice naționale pentru mijloace de apărare civile adecvate împotriva agresorului. Pe de o parte, este vorba despre mijloace de apărare civile care permit unei instanțe civile să ordone unei persoane încetarea unui anumit comportament, abținerea de la un anumit comportament în viitor sau obligarea unei persoane să ia o anumită măsură (impuneri). Un mijloc de apărare civil de acest tip poate fi utilizat, de exemplu, pentru a ajuta fetele și băieții, care se confruntă cu posibilitatea de a fi căsătoriți împotriva voinței lor, să primească pașaportul sau alte documente importante reținute de o persoană (părinți, tutori sau alți membri ai familiei) împotriva voinței lor. Astfel de impuneri legale contribuie la asigurarea protecției împotriva actelor de violență.

158. Pe de altă parte, și în funcție de ordinea juridică națională dintr-un stat-Parte, mijloacele de apărare civile oferite conform acestei prevederi mai pot include decizii judecătorești care se referă mai specific la actele de violență prevăzute în domeniul de aplicare al Convenției, precum ordonanțe de interdicție, de restricție sau de nemolestare, menționate în art. 53. Acestea sunt foarte importante în cazurile de violență în familie și completează protecția imediată și, deseori, pe termen scurt oferită de ordonanțele de protecție de urgență, menționate în art. 52.

159. Mai mult, dreptul civil trebuie să prevadă mijloace legale de apărare împotriva defăimării și calomniei în contextul urmăririi și hărțuirii sexuale, dacă aceste acte nu sunt reglementate de legislația penală a Părților.

160. Toate ordonanțele emise în temeiul dreptului civil sunt precedate de o cerere din partea victimei, sau - în funcție de sistemul juridic - unui terț, și nu pot fi emise *ex officio*.

161. În timp ce alineatul 1 are ca scop să ofere victimelor mijloace de apărare civile împotriva agresorilor, alineatul 2 asigură că victimelor li se oferă mijloace de apărare contra autorităților de stat care nu și-au îndeplinit obligația de a lua măsurile preventive și de protecție necesare.

162. Se reiterează principiul răspunderii autorităților de stat, care, conform art. din prezenta Convenție, au obligația să manifeste diligența cuvenită la prevenirea, anchetarea și sancționarea acțiunilor de violență care cad sub incidența prezentei Convenții. Nerespectarea acestei obligații poate avea ca rezultat responsabilitatea legală, iar dreptul civil trebuie să ofere mijloace de apărare în astfel de cazuri. Aceste mijloace de apărare includ, printre altele, acțiuni de drept civil pentru daune, care trebuie să fie disponibile în cazul unui comportament neglijent și foarte neglijent. Gradul de responsabilitate civilă al autorităților de stat este reglementat de dreptul intern al Părților, care au libertatea de a decide ce tip de comportament neglijent este pasibil de acțiune judiciară.

163. Obligația inclusă la alineatul 2 este conformă cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului privind nerespectarea de către autoritățile publice a obligației pozitive care le revine în temeiul art. 2 din CADO (dreptul la viață). În cazul *Osman v. Regatul Unit*, iar apoi în cazul *Opuz v. Turcia*, Curtea a declarat că ”în cazul în care există o acuzație că autoritățile nu și-au respectat obligația pozitivă de a

proteja dreptul la viață în contextul îndatoririi mai sus menționate de a preveni și suprima infracțiunile contra persoanei, trebuie să se stabilească, spre satisfacția acesteia, faptul că autoritățile cunoșteau sau ar fi trebuit să cunoască la acel moment existența unui risc real și iminent pentru viața unei anumite persoane sau a unor anumite persoane, din partea acțiunilor criminale ale unui terț, și faptul că autoritățile nu au luat măsurile din domeniul lor de competență care, după o apreciere rezonabilă, ar fi fost de așteptat să evite acel risc". Curtea a precizat că responsabilitatea pentru neîndeplinirea obligațiilor nu se limitează la neglijența gravă sau ignorarea intenționată a îndatoririi de a proteja viața unei persoane.

164. În cazul decesului victimei, mijloacele de apărare disponibile rămân accesibile descendenților ei.

Articolul 30 – Compensarea

165. Acest articol stipulează dreptul la compensare pentru daunele suferite ca urmare a unei infracțiuni stabilite de prezenta Convenție. În alineatul 1 se stabilește principiul conform căruia agresorul este principalul responsabil pentru daune și restituire.

166. Compensarea poate fi solicitată și de la companiile de asigurări sau de la sistemele de indemnizații sociale și medicale finanțate de stat. În alineatul 2 se stabilește o obligație secundară a statului privind compensarea. Condițiile de solicitare a compensării pot fi stabilite de dreptul intern, de exemplu cerința că victima cere compensare în primul rând de la agresor. Legiuitorii au subliniat faptul că compensarea de stat trebuie acordată persoanelor care au leziuni corporale grave sau a căror sănătate a fost afectată. Trebuie remarcat că termenul "leziuni corporale" include leziunile care au provocat decesul victimei, iar termenul "sănătate afectată" include tulburările psihologice grave cauzate de actele de violență psihologică, menționate în art. 33. Deși compensarea de stat se limitează la leziuni "grave" și sănătate afectată, Părțile au libertatea de a prevedea măsuri de compensare mai generoase sau de a stabili limite mai înalte și/sau mai joase pentru oricare sau toate elementele de compensare care urmează a fi plătite de stat. În special, această prevedere nu aduce atingere obligațiilor Părților la Convenția Europeană privind Compensarea Victimelor Infracțiunilor Violente (ETS nr. 116).

167. Obligația secundară a statului privind compensarea nu împiedică Părțile să solicite regresarea compensației oferite de agresor, atât timp cât se acordă suficientă atenție siguranței victimei. Referirea la "siguranța victimei" cere Părților să asigure că orice măsuri luate pentru a solicita regresarea compensației oferite de agresor acordă atenția cuvenită consecințelor pe care aceste măsuri le au pentru siguranța victimei. Este vorba în special despre situațiile în care agresorul ar putea dori să se răzbune pe victimă pentru că trebuie să plătească compensație statului.

168. Această prevedere nu exclude posibilitatea unei contribuții intermediare a statului pentru compensarea victimei. O victimă care are nevoie urgentă de ajutor nu poate aștepta rezultatul unor proceduri adesea complicate. În astfel de cazuri, Părțile pot stipula că statul sau autoritatea competentă poate înlocui drepturile persoanei compensate cu suma compensației plătite sau, dacă ulterior persoana compensată primește reparație dintr-o altă sursă, poate recupera total sau parțial suma acordată.

169. În cazul în care compensarea de stat este plătită victimei deoarece agresorul nu dorește sau nu poate să o plătească, deși i s-a cerut prin ordonanță judecătorească să o facă, statul cere despăgubiri agresorului.

170. Pentru a asigura compensarea de către stat, Părțile pot crea scheme de compensare de stat, prevăzute în articolele 5 și 6 din Convenția Europeană privind Compensarea Victimelor Infracțiunilor Violente.

171. Trebuie remarcat faptul că alineatul 2 din acest articol lasă loc pentru rezervări, potrivit art. 78 (2) din Convenție. Această posibilitate de rezervare nu aduce atingere obligațiilor Părților conform altor instrumente internaționale în acest domeniu, precum Convenția Europeană privind Compensarea Victimelor Infracțiunilor Violente, menționată mai sus.

172. Deoarece multe victime ale formelor de violență care cad sub incidența prezentei Convenții nu au cetățenia statului-Parte în care s-a comis infracțiunea, compensarea secundară de stat trebuie extinsă la cetățenii străini.

173. Alineatul 3 are ca scop să asigure acordarea compensațiilor într-un termen rezonabil, adică într-un interval de timp potrivit.

174. Este important de reținut că compensarea se poate acorda nu doar conform dreptului civil sau administrativ, ci și conform dreptului penal, în cadrul unei sancțiuni penale.

Articolul 31 - Custodia, dreptul la vizite și siguranța

175. Această prevedere are ca scop să asigure că autoritățile judiciare nu emit ordonanțe privind dreptul la vizite ingorând incidentele de violență ce cad sub incidența prezentei Convenții. Este vorba despre hotărârile judecătorești care reglementează contactele dintre copii și părinții lor și alte persoane având legături de familie cu acei copii. Pe lângă alți factori, incidentele de violență împotriva îngrijitorului pașnic trebuie să conteze la fel de mult ca și cele împotriva copilului însuși, atunci când se iau decizii privind custodia și drepturile la vizitarea copiilor.

176. Alineatul 2 se referă la problema complexă a garantării drepturilor și siguranței victimelor și martorilor, luând în considerare drepturile părintești ale agresorului. În special în cazurile de violență în familie, problemele privind copiii comuni sunt deseori singurele legături care rămân între victimă și agresor. Respectarea ordonanțelor privind dreptul la vizite poate reprezenta un risc serios pentru siguranța multor victime și a copiilor acestora, deoarece, de obicei, aceasta înseamnă întâlnirea față-în-față cu agresorul. Prin urmare, acest alineat stabilește obligația de a asigura protecția victimelor și a copiilor lor de orice pericol viitor.

Articolul 32 - Consecințele civile ale mariajelor forțate

177. Acest articol se referă la consecințele juridice ale unui mariaj forțat și asigură că mariajele încheiate forțat pot fi ”lovite de nulitate, anulate sau dizolvate”. În sensul acestei prevederi, un mariaj ”lovit de nulitate” este un mariaj considerat valabil, dar care poate deveni nul dacă este contestat de una dintre părți; un mariaj ”anulat” este lipsit de consecințe juridice, indiferent dacă este contestat sau nu de una dintre părți. Un mariaj ”dizolvat”, cum este cazul divorțului, este lipsit de consecințe juridice doar de la data desfacerii sale. Legiuitorii au ținut cont de faptul că aplicarea în practică a acestui articol în ceea ce privește termenii utilizați (lovit de nulitate, anulat sau dizolvat) poate varia în funcție de noțiunile prevăzute în dreptul civil al fiecărei Părți.

178. Este important ca măsurile legale necesare conform acestei prevederi să fie ușor disponibile, fără plasarea poverilor financiare sau administrative inutile asupra victimei. Aceasta înseamnă că orice proceduri stabilite pentru anularea sau dizolvarea unui mariaj forțat nu trebuie să prezinte dificultăți insurmontabile care să ducă indirect la probleme financiare din partea victimei. Mai mult, forma de desfacere a mariajului nu trebuie să afecteze drepturile victimei unui mariaj forțat.

Articolul 33 - Violența psihologică

179. Acest articol se referă la infracțiunea de violență psihologică. Legiuitorii au convenit să criminalizeze orice acțiuni săvârșite cu premeditare ce afectează grav integritatea psihologică a unei persoane prin constrângere sau amenințări. Interpretarea termenului ”cu premeditare” rămâne la latitudinea dreptului intern, dar cerința privind acțiunea săvârșită cu premeditare se referă la toate elementele infracțiunii.
180. Extinderea infracțiunii se limitează la acțiunea săvârșită cu premeditare care afectează și lezează **grav** integritatea psihologică a unei persoane, faptă care poate fi comisă prin diverse mijloace și metode. Convenția nu prevede ce se înțelege prin afecțiune gravă. Trebuie să se facă uz de constrângere sau amenințări pentru ca un anumit comportament să intre sub incidența acestei prevederi.

181. Această prevedere se referă la mai mult la o linie de conduită decât la un singur eveniment. Scopul ei este să cuprindă natura penală a unui model abuziv de comportament care se manifestă în timp - în familie sau în afara ei. Deseori, violența psihologică precede sau însoțește violența fizică și sexuală din relațiile intime (violență în familie). Însă ea poate să apară și în alte situații, de exemplu la locul de muncă sau în mediul școlar. Este important să subliniem că, conform articolului 78, alineatul 3 din prezenta Convenție, orice stat sau Uniunea Europeană poate să declare că își rezervă dreptul de aplica sancțiuni administrative, și nu penale, pentru violența psihologică. Intenția legiuitorilor a fost de a păstra în Convenție principiul criminalizării violenței psihologice, acordând totodată flexibilitate în cazul în care sistemul juridic al unei Părți prevede numai sancțiuni administrative pentru aceste comportamente. Cu toate acestea, sancțiunile trebuie să fie eficiente, proporționale și disuasive, indiferent dacă Părțile decid să stabilească sancțiuni administrative sau penale.

Articolul 34 – Urmărirea

182. Acest articol se referă la infracțiunea de urmărire, și anume acțiunile săvârșite cu premeditare ce țin de amenințarea repetată a unei alte persoane, care provoacă acesteia temeri privind siguranța sa. Este inclus aici orice comportament repetat cu caracter de amenințare împotriva unei anumite persoane, care are drept urmare crearea unei senzații de teamă la acea persoană. Comportamentul amenințător poate consta din urmărirea în mod repetat a altei persoane, inițierea unei comunicări nedorite de o altă persoană sau înștiințarea altei persoane că este sub observație. Această faptă include deplasarea fizică în urma victimei, apariția la locul ei de muncă, la instituții sportive sau de învățământ, precum și urmărirea victimei în spațiul virtual (camere de chat, rețele de socializare, etc.). Inițierea unei comunicări nedorite presupune căutarea unui contact activ cu victima prin intermediul oricăror mijloace de comunicare disponibile, inclusiv căile moderne de comunicare și TIC.

183. Mai mult, comportamentul amenințător poate include diverse acțiuni, precum vandalizarea bunurilor unei alte persoane, lăsarea unor indicii subtile de contact cu obiectele personale ale unei persoane, contactul cu un animal de companie al unei persoane, atribuirea de identități false sau răspândirea de informații false pe Internet.

184. Pentru a intra în sfera de acțiune a acestei prevederi, orice acțiune de amenințare de acest fel trebuie să fie comisă cu premeditare și cu intenția de a crea victimei o senzație de teamă.

185. Această prevedere se referă la o linie de conduită care constă din incidente semnificative și repetate. Scopul ei este să cuprindă natura penală a unui model de comportament ale cărui elemente, luate separat, nu echivalează totdeauna cu un comportament infracțional. Ea se referă la un comportament îndreptat direct spre victimă. Totuși, Părțile o pot extinde la comportamente îndreptate spre orice persoană din

mediul social al victimei, inclusiv membrii familiei, prieteni și colegi. Experiența legată de urmărirea victimelor demonstrează că mulți urmăritori nu-și limitează acțiunile de urmărire la victima în sine, ci deseori vizează orice persoane apropiate victimei. De multe ori, această atitudine sporește în mod semnificativ sentimentul de frică și pierdere a controlului asupra situației, putând așadar să intre sub incidența acestei prevederi.

186. În final, exact ca în cazul violenței psihologice, alineatul 3 din articolul 78 prevede posibilitatea ca orice stat sau Uniunea Europeană să declare că își rezervă dreptul de a aplica sancțiuni administrative, atâta timp cât ele sunt eficiente, proporționale și preventive. Emiterea unei ordonanțe de interdicție ar trebui considerată o sancțiune administrativă în cadrul posibilității unei rezerve. Încă odată, intenția legiuitorilor a fost de a păstra principiul criminalizării urmăririi, acordând totodată flexibilitate în cazul în care sistemul juridic al unei Părți prevede numai sancțiuni administrative pentru urmărire.

Articolul 35 - Violența fizică

187. Acest articol criminalizează orice acțiuni de violență fizică împotriva unei alte persoane, indiferent de contextul în care se produc.

188. Termenul ”violență fizică” se referă la o vătămare a integrității corporale suferită ca urmare a utilizării forței fizice în mod direct și nelegitim. El include și violența care are ca urmare decesul victimei.

Articolul 36 - Violența sexuală, inclusiv violul

189. Acest articol se referă la infracțiunea de violență sexuală, inclusiv viol. În alineatul 1 sunt prevăzute toate formele de acte sexuale întreținute cu o altă persoană fără consimțământul liber exprimat al acesteia și care sunt săvârșite cu premeditare. Interpretarea termenului ”cu premeditare” rămâne la latitudinea dreptului intern, dar cerința privind acțiunea săvârșită cu premeditare se referă la toate elementele infracțiunii.

190. Litera a. se referă la penetrarea sexuală vaginală, anală sau orală a corpului unei alte persoane, fără consimțământul acesteia. Penetrarea se poate face cu orice parte a corpului sau cu un obiect. Prin cerința ca penetrarea să fie de natură sexuală, legiuitorii au dorit să accentueze limitele acestei prevederi și să evite problemele legate de interpretare. Termenul ”de natură sexuală” caracterizează un act cu conotație sexuală. El nu se aplică actelor care nu au o astfel de conotație sau nuanță. Litera b. se referă la toate actele de natură sexuală comise fără consimțământul liber exprimat al uneia din părțile implicate în penetrare. În final, litera c. se referă la situațiile în care victima este obligată să se angajeze în sau să consimtă la acte de natură sexuală întreținute cu sau comise de către o altă persoană decât agresorul. În relațiile de abuz, victimele sunt deseori forțate să se angajeze în acte sexuale cu o persoană aleasă de agresor. Litera c. se referă la cazurile în care agresorul nu este persoana care întreține actul sexual, ci cea care obligă victima să se angajeze în acte sexuale cu un terț, cu condiția ca această acțiune să aibă o legătură cu acțiunea săvârșită cu premeditare ce trebuie criminalizată conform art. 36 din Convenție.

191. La evaluarea elementelor constitutive ale infracțiunilor, Părțile trebuie să aibă în vedere jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului. În acest sens, legiuitorii au dorit să reamintească, sub rezerva interpretărilor posibile, sentința din 4 decembrie 2003 în cazul *M.C. v. Bulgaria*, în care Curtea a declarat că a fost ”convinsă că orice abordare rigidă privind urmărirea penală a infracțiunilor sexuale, precum solicitarea unor probe de opoziție fizică în toate circumstanțele, riscă să lase nepedepsite anumite forme de viol, punând astfel în pericol protecția eficientă a libertății sexuale a individului. În conformitate cu standardele

și tendințele actuale în acest domeniu, obligațiile pozitive ale statelor membre conform articolelor 3 și 8 din Convenție trebuie privite ca o solicitare de a sancționa și acuza orice act sexual neconsimțit, inclusiv în absența opoziției fizice din partea victimei" (art. 166). Curtea a mai menționat: "Indiferent de formularea specifică aleasă de legislativ, în mai multe state, urmărirea penală a actelor sexuale neconsimțite în toate circumstanțele este pusă în practică prin interpretarea termenilor relevanți prevăzuți de lege ("constrângere", "violență", "presiune", "amenințare", "înșelăciune", "surprindere" sau altele) și prin intermediul unei evaluări sensibile la context a probelor" (art. 161).

192. Urmărirea penală a acestei infracțiuni necesită o evaluare sensibilă la context a probelor pentru a stabili, de la caz la caz, dacă victima a consimțit liber să întrețină actul sexual. Această evaluare trebuie să confirme marea varietate de reacții comportamentale manifestate de victime față de actele de violență sexuală și viol și să nu se bazeze pe presupuneri privind un comportament tipic în asemenea situații. Este la fel de important să se asigure că interpretările din legislația referitoare la viol și urmărirea penală în cazurile de viol să nu fie influențate de stereotipuri de gen și mituri despre sexualitatea masculină și feminină.
193. În implementarea acestei prevederi, se solicită Părților la Convenție să includă în legislațiile penale noțiunea de lipsă a consimțământului liber exprimat pentru toate actele sexuale enumerate la literele a.-c. Totuși, rămâne la latitudinea Părților să stabilească formularea exactă a legislației și factorii despre care consideră că împiedică un consimțământ liber exprimat. În alineatul 2 se precizează doar că consimțământul se va oferi în mod voluntar în rezultatul liberului arbitru al persoanei, evaluat în contextul circumstanțelor înconjurătoare.

194. În alineatul 3 se explică obligația Părților la Convenție de a se asigura că infracțiunile de violență sexuală și viol prevăzute de prezenta Convenție se aplică tuturor actelor sexuale neconsimțite, indiferent de relația dintre agresor și victimă. Violența sexuală și violul sunt forme uzuale de manifestare a autorității și controlului în relațiile abuzive, care se pot produce în timpul relației și după despărțire. Este esențial să se asigure că nu există excepții de la criminalizarea și urmărirea penală a acestor fapte, când sunt comise împotriva unor foști sau actuali soți sau parteneri, după cum sunt recunoscuți de dreptul intern.

Articolul 37 - Mariajul forțat

195. Acest articol se referă la infracțiunea de mariaj forțat. În timp ce unele victime ale mariajului forțat sunt obligate să încheie o căsătorie în țara unde trăiesc (alineatul 1), multe altele sunt mai întâi duse într-o altă țară, deseori cea a strămoșilor lor, fiind obligate să se căsătorească cu un rezident din acea țară (alineatul 2). Din acest motiv, legiuitorii au considerat că este important să includă în această prevedere două tipuri de fapte: forțarea unei persoane să încheie o căsătorie și ademenirea unei persoane într-o altă țară cu scopul de a o forța să încheie o căsătorie.

196. Tipul faptei criminalizate în alineatul 1 este forțarea unui adult sau a unui copil să încheie o căsătorie. Termenul "forțare" se referă la forță fizică și psihologică în cazul în care se recurge la constrângere sau presiune. Infracțiunea este finalizată atunci când se încheie o căsătorie la care cel puțin o parte - din cauza circumstanțelor de mai sus - nu și-a dat consimțământul în mod voluntar.

197. Alineatul 2 criminalizează acțiunea de ademenire a unei persoane într-o altă țară cu scopul de a o forța să încheie o căsătorie împotriva voinței sale. Nu este obligatoriu ca acea căsătorie să fie încheiată. Termenul "ademenire" se referă la orice acțiune prin care autorul ademenește victima să călătorească într-o altă țară, de exemplu utilizând un pretext sau inventând un motiv, cum ar fi vizitarea unui membru al familiei care este bolnav. Intenția trebuie să se refere la acțiunea de ademenire a unei persoane peste hotare, precum și la scopul de a forța această persoană să încheie o căsătorie peste hotare. Legiuitorii au considerat

că această faptă trebuie reglementată de dreptul penal al Părților, astfel încât să se ia în considerare standardele stabilite în alte instrumente internaționale obligatorii din punct de vedere legal.

Articolul 38 – Mutilarea organelor genitale feminine

198. Datorită naturii sale, mutilarea organelor genitale feminine (FGM) este una din infracțiunile care încalcă principiul neutralității de gen din partea penală a acestei Convenții. Convenția stabilește infracțiunea de mutilare a organelor genitale feminine, ale cărei victime sunt obligatoriu femei sau fete. Scopul este de a criminaliza practica tradițională de tăiere a unor părți ale organelor genitale feminine, pe care unele comunități o aplică femeilor din cadrul lor. Legiuitorii au considerat important să includă mutilarea organelor genitale feminine ca infracțiune în prezenta Convenție, fiindcă această practică provoacă leziuni ireparabile pe viață și este utilizată de obicei fără consimțământul victimei.

199. Litera a. criminalizează exciziile, coaserea sau orice altă mutilare a labiilor mari, a labiilor mici, a clitorisului unei femei, sau a unor părți ale acestor organe, inclusiv atunci când sunt executate de specialiști medicali, așa cum se prevede în Rezoluția 61.16 a reuniunii mondiale privind sănătatea, organizată de OMS, privind măsurile de accelerare a eliminării mutilării organelor genitale feminine. Termenul ”excizie” se referă la îndepărtarea parțială sau totală a clitorisului și labiilor mari. Pe de altă parte, ”coaserea” se referă la închiderea labiilor mari prin unirea marginilor exterioare ale vulvei cu scopul de a îngusta orificiul vaginal. Termenul ”orice altă mutilare” se referă la toate celelalte modificări fizice ale organelor genitale feminine.

200. Pe de altă parte, litera b. se referă la acțiunea de favorizare a autorului faptelor prevăzute la lit. a, prin forțarea sau determinarea unei femei să se supună exciziilor, coaserii sau mutilării labiilor mari, labiilor mici sau clitorisului. Această parte a prevederii se aplică doar la victimele adulte.

201. Litera c. criminalizează acțiunea de favorizare a autorului faptelor prevăzute la lit. a, prin incitarea, impunerea sau determinarea unei fete să se supună exciziilor, coaserii sau mutilării labiilor mari, labiilor mici sau clitorisului. Această parte a prevederii se aplică doar victimelor fete și include situațiile în care o persoană, în special părinți, bunici sau alte rude își obligă fiica sau ruda să suporte procedura amintită. Legiuitorii au considerat că este important să facă diferența între victime adulte și victime minore, deoarece nu au dorit să criminalizeze incitarea femeilor să se supună oricărei acțiuni menționate la litera a.

202. La aplicarea prevederilor de la lit. b. și c., nu se consideră că o persoană a comis cu premeditare o infracțiune doar pentru că infracțiunea rezultată din obligarea, determinarea sau incitarea victimei era previzibilă. Este necesar ca acțiunile persoanei respective să poată cauza comiterea faptelor de la lit. a.

Articolul 39 - Avortul forțat și sterilizarea forțată

203. Acest articol criminalizează anumite acte intenționate legate de capacitatea de reproducere naturală a femeilor. Este vorba despre o altă infracțiune care încalcă principiul neutralității de gen din partea penală a acestei Convenții.

204. Litera a. prevede infracțiunea de avort forțat efectuat asupra unei femei sau fete. Este vorba despre întreruperea intenționată a sarcinii fără consimțământul prealabil și în cunoștință de cauză al victimei. Întreruperea sarcinii include oricare dintre diversele procedee care au ca rezultat expulzarea produsului de concepție. Pentru a intra în sfera de acțiune a acestei prevederi, avortul trebuie efectuat fără consimțământul prealabil și în cunoștință de cauză al victimei. Aici se include orice avort efectuat fără ca victima să fi luat o decizie în cunoștință totală de cauză.

205. Pe de altă parte, litera b. stabilește infracțiunea de sterilizare forțată a femeilor și fetelor. Această infracțiune este comisă atunci când intervenția chirurgicală are drept scop sau efect privarea unei femei sau a unei fete de capacitatea sa de reproducere naturală, fără consimțământul prealabil și în cunoștință de cauză al acesteia. Termenul ”sterilizare” se referă la orice procedeu care are drept rezultat pierderea capacității de reproducere naturală. Ca și la litera a., sterilizarea trebuie efectuată fără consimțământul prealabil și în cunoștință de cauză al victimei. Această prevedere se referă la orice sterilizare efectuată fără ca victima să fi luat o decizie în cunoștință totală de cauză, conform standardelor stabilite în Convenția pentru protecția drepturilor omului și a demnității ființei umane față de aplicațiile biologiei și medicinei: Convenția privind drepturile omului și biomedicina (ETS nr. 164).

206. Prezenta Convenție nu are scopul de a criminaliza orice intervenții medicale sau procedee chirurgicale efectuate, de exemplu, cu scopul de a ajuta o femeie prin salvarea vieții ei, sau pentru a ajuta o femeie lipsită de discernământ. Scopul acestei prevederi este, mai degrabă, de a sublinia importanța respectării drepturilor reproductive ale femeilor, permițându-le femeilor să decidă liber numărul și momentul nașterii copiilor lor și asigurând-le accesul la informații adecvate despre reproducere naturală și planificare familială.

Articolul 40 - Hărțuirea sexuală

207. Acest articol stabilește principiul conform căruia hărțuirea sexuală este sancționată penal sau în alte forme juridice, ceea ce înseamnă că legiuitorii au decis să ofere Părților libertatea de a alege tipul consecințelor la care s-ar putea aștepta autorul acestei infracțiuni. Considerând că, în general, este preferabil să plaseze în dreptul penal fapta reglementată de acest articol, legiuitorii au recunoscut că multe sisteme juridice naționale includ hărțuirea sexuală în dreptul civil sau în dreptul muncii. În consecință, fiecare Parte poate alege să reglementeze hărțuirea sexuală fie prin dreptul său civil, fie prin sancțiuni administrative sau în alte forme juridice, asigurând totodată faptul că hărțuirea sexuală este reglementată de lege.

208. Fapta la care se referă această prevedere are diverse tipuri. Ea include trei forme principale de comportament: conduită verbală, non-verbală sau fizică de natură sexuală, nedorită de către victimă. Conduita verbală se referă la cuvinte sau sunete exprimate sau comunicate de agresor, de exemplu: glume, întrebări, remarci, care pot fi orale sau în scris. Pe de altă parte, conduita non-verbală se referă la orice expresii sau forme de comunicare din partea agresorului, care nu implică cuvinte sau sunete, de exemplu: expresii faciale, mișcarea mâinilor sau semne. Conduita fizică se referă la orice comportament sexual al agresorului, putând include situații care implică un contact cu corpul victimei. La fel ca la art. 36, oricare din formele de comportament amintite trebuie să fie de natură sexuală pentru a intra în sfera de acțiune a acestei prevederi. Mai mult, oricare conduită de mai sus trebuie să fie nedorită de către victimă, adică impusă de către agresor. În plus, acțiunile menționate mai sus trebuie să aibă scopul sau efectul de a viola demnitatea victimei. În acest caz, conduita în cauză creează o atmosferă intimidantă, ostilă, degradantă, umilitoare sau insultătoare. Scopul acestei prevederi este să cuprindă un model de comportament ale cărui elemente, luate separat, nu se soldează în mod obligatoriu cu o sancțiune.

209. De obicei, faptele de mai sus sunt comise pe un fond de abuz de autoritate, promisiune a unei recompense sau amenințare cu o ripostă. În majoritatea cazurilor, victima și agresorul se cunosc, iar relația lor este caracterizată deseori prin diferențe de ierarhie și autoritate. Domeniul de aplicare al acestui articol nu se limitează la încadrarea în câmpul muncii. Totuși, trebuie remarcat faptul că cerințele privind responsabilitatea pot să difere în funcție de situația specifică în care are loc o conduită anume.

Articolul 41 - Complicitatea, instigarea și tentativa

210. Scopul acestui articol este de a stabili alte infracțiuni în legătură cu complicitatea sau instigarea la comiterea infracțiunilor prevăzute în Convenție și tentativa de comitere a unora din ele.

211. În alineatul 1 se cere Părților la Convenție să criminalizeze complicitatea sau instigarea la comiterea oricărei din următoarele infracțiuni prevăzute în prezenta Convenție: violența psihologică (art. 33), urmărirea (art. 34), violența fizică (art. 35), violența sexuală, inclusiv violul (art. 36), mariajul forțat (art. 37), mutilarea organelor genitale feminine (art. 38, lit. a) și avortul forțat și sterilizarea forțată (art. 39).

212. Legiuitorii au dorit să sublinieze faptul că termenii ”complicitatea sau instigarea” nu se referă doar la infracțiuni prevăzute de una din Părți în dreptul său penal, dar și la infracțiuni reglementate de dreptul civil sau administrativ. Acest aspect este deosebit de important, deoarece, conform art. 78, alin. 3, Părțile pot să aplice sancțiuni administrative, și nu penale, pentru violență psihologică (art. 33) și urmărire (art. 34).

213. Referitor la alineatul 2, privind tentativa, legiuitorii au considerat că tratarea unor infracțiuni drept tentativă dă naștere la dificultăți conceptuale. Mai mult, unele sisteme juridice limitează infracțiunile a căror tentativă se pedepsește. Din aceste motive, se cere Părților să criminalizeze doar tentativa de comitere a următoarelor infracțiuni: cazuri grave de violență fizică (art. 35), violența sexuală, inclusiv violul (art. 36), mariajul forțat (art. 37), mutilarea organelor genitale feminine (art. 38, lit. a) și avortul forțat și sterilizarea forțată (art. 39).

214. Referitor la violența fizică (art. 35), legiuitorii recunosc faptul că, în modul stabilit de Convenție, această infracțiune are un domeniu de aplicare foarte extins. Acesta include și cazurile de agresiune spontană, pentru care este dificil să se imagineze o tentativă. Prin urmare, Părțile au libertatea de a criminaliza tentativa de comitere a violenței fizice numai în cazuri grave de violență fizică. De asemenea, Convenția permite Părților să reglementeze tentativa de comitere a altor infracțiuni.

215. Ca în cazul tuturor infracțiunilor prevăzute de Convenție, complicitatea, instigarea și tentativa trebuie să fie săvârșite cu premeditare.

Articolul 42 - Justificări inacceptabile pentru comiterea crimelor, inclusiv așa-numitele „crime de onoare”

216. Legiuitorii au incorporat în această Convenție un principiu general important: nici o persoană aflată sub jurisdicția instanțelor uneia dintre Părțile la această Convenție nu poate să invoce în mod legitim ceva ce consideră a fi un element din cultura sau religia sa, sau o altă formă de logică personală, ca să justifice comiterea unui act care este doar un element de infracțiune, adică violența împotriva femeilor. Pentru a reglementa așa-numitele „crime de onoare”, legiuitorii au dorit să asigure că infracțiunile comise pentru a pedepsi o victimă din cauza comportamentului ei nu sunt justificate. Prin urmare, acest articol stabilește, în alineatul 1, obligația Părților să asigure că obiceiurile, cultura, religia, tradițiile sau așa-numita ”onoare” nu sunt considerate justificări ale unor acțiuni violente care cad sub incidența prezentei Convenții. Aceasta înseamnă că Părțile trebuie să se asigure că dreptul penal și dreptul procesual penal nu admit drept justificare afirmațiile agresorului că faptele au fost comise pentru a preveni sau a pedepsi o încălcare bănuită, percepută sau reală a normelor și a obiceiurilor culturale, religioase, sociale sau tradiționale sau a comportamentului adecvat.

217. În plus, această prevedere cere Părților să se asigure că convingerile personale privind organele judiciare nu duc la interpretări ale legii care echivalează cu o justificare a oricărui motiv menționat mai sus. Astfel, alineatul 1 reafirmă pentru domeniul dreptului penal obligația prevăzută în art. 12, alin. 5 din Convenție.

218. Pentru evitarea răspunderii penale, aceste fapte sunt comise deseori de un minor care nu a atins vârsta răspunderii penale, incitat de un membru adult al familiei sau al comunității. Din acest motiv, și pentru a evita lacunele răspunderii penale, legiuitorii au considerat că este necesar să stabilească, în alineatul 2, răspunderea penală a persoanelor care incită la astfel de infracțiuni. Alineatul 2 se aplică faptelor stabilite conform acestei Convenții în care minorul este principalul autor, dar nu se aplică infracțiunilor stabilite conform articolelor 38 (b), 38 (c) și 41.

Articolul 43 – Aplicabilitatea componențelor de infracțiune

219. Un mare număr de infracțiuni prevăzute în această Convenție sunt comise, de obicei, de membrii familiei, parteneri intimi sau alte persoane aflate în mediul social din imediata apropiere a victimei. Există multe exemple în practica din trecut a statelor-membre ale Consiliului Europei care arată că asemenea cazuri au fost exceptate de la urmărirea penală, în legislație sau în practică, atunci când victima și agresorul erau, de exemplu, căsătoriți sau aveau o relație. Cel mai grăitor exemplu este violul în cadrul căsătoriei, care, multă vreme, nu a fost recunoscut drept viol, din cauza relației dintre victimă și agresor.

220. Din acest motiv, legiuitorii au considerat că este necesar să stabilească principiul conform căruia tipul relației dintre victimă și agresor nu exclude posibilitatea prezenței oricărei infracțiuni prevăzute în această Convenție.

Articolul 44 – Jurisdicția

221. Acest articol stabilește diversele cerințe prin care Părțile trebuie să stabilească competența jurisdicțională asupra încălcărilor la care se referă Convenția.

222. Alineatul 1 (a) se bazează pe principiul teritorialității. Se solicită Părților să sancționeze încălcările stabilite în conformitate cu Convenția, atunci când acestea sunt comise pe teritoriul lor.

223. Alineatul 1 (b) și (c) se bazează pe o variantă a principiului teritorialității. Aceste puncte solicită Părților să stabilească competența jurisdicțională asupra încălcărilor comise la bordul unei nave aflate sub pavilionul acestora sau la bordul unei aeronave înregistrate conform legilor acestora. Această obligație este deja în vigoare în legislațiile multor state, navele și aeronavele fiind frecvent sub competența jurisdicțională a statului în care sunt înregistrate. Acest tip de competență jurisdicțională este extrem de util atunci când nava sau aeronava nu se află pe teritoriul statului la momentul comiterii infracțiunii, prin urmare alineatul 1 (a) nu va putea fi aplicat ca bază pentru impunerea jurisdicției. În cazul unei infracțiuni comise la bordul unei nave sau aeronave aflate în afara teritoriului Părții în care este înregistrată, s-ar putea ca, fără această normă, să nu existe nici un stat capabil să-și exercite competența jurisdicțională. În plus, dacă o infracțiune este comisă la bordul unei nave sau aeronave care doar tranzitează apele sau spațiul aerian al unui alt stat, pot exista impedimente practice pentru ca statul din urmă să-și exercite competența jurisdicțională și, deci, este util ca statul de înregistrare să aibă și el competență jurisdicțională.

224. Alineatul 1 (d) se bazează pe principiul naționalității. Teoria naționalității este aplicată cel mai frecvent de statele cu o tradiție a dreptului civil. Conform acestui principiu, cetățenii unui stat sunt obligați

să respecte legile acelui stat, chiar dacă se află în afara teritoriului său. Conform literei (d), dacă unul din cetățenii săi comite o încălcare peste hotare, o Parte are obligația de a fi capabilă să-l sancționeze. Legiuitorii au considerat că această prevedere este deosebit de importantă în combaterea anumitor forme de violență împotriva femeilor. Într-adevăr, unele state în care femeile și fetele sunt supuse la viol sau violență sexuală, mariaj forțat, mutilarea organelor genitale feminine, așa-numite „crime de onoare", avort forțat și sterilizare forțată nu au voința sau resursele necesare pentru a efectua investigații reușite, sau nu posedă cadrul legal corespunzător. Alineatul 2 permite ca aceste cazuri să fie judecate chiar atunci când ele nu sunt criminalizate în statul în care s-a comis încălcarea.

225. Alineatul 1 (e) se aplică persoanelor având reședință habituală pe teritoriul unei Părți. Acesta prevede că Părțile trebuie să stabilească competența jurisdicțională de a investiga faptele comise în străinătate de persoane având reședința habituală pe teritoriul lor, contribuind astfel la pedepsirea actelor de violență comise peste hotare. Alineatul 2 din articolul 78, cu privire la rezerve, permite Părților să nu aplice această competență jurisdicțională, sau să o aplice doar în anumite cazuri sau condiții.

226. Alineatul 2 este legat de naționalitatea sau statutul de reședință al victimei. Acesta se bazează pe premisa că interesele private ale victimelor se suprapun cu interesul general al statului de a pedepsi infracțiunile comise împotriva cetățenilor sau rezidenților săi. Prin urmare, dacă un cetățean al unei Părți sau o persoană având reședința habituală pe teritoriul acelei Părți este victimă a unei încălcări comise în străinătate, Partea respectivă va tinde să stabilească competența jurisdicțională pentru a iniția procedurile necesare. Nu există însă nici o obligație impusă Părților, fapt demonstrat de utilizarea expresiei "va tinde".

227. Alineatul 3 reprezintă un element important de valoare adăugată în această Convenție și un pas major spre protecția victimelor. Acesta elimină, în legătură cu cele mai grave încălcări prevăzute în Convenție, norma uzuală a criminalității duble, după care faptele trebuie să fie infracțiuni la locul unde sunt comise. Scopul acestei prevederi este de a combate anumite forme de violență împotriva femeilor, care pot fi - sau sunt, cel mai adesea - comise în afara teritoriului pe care se aplică această Convenție, cum ar fi mariajul forțat, mutilarea organelor genitale feminine, avortul forțat și sterilizarea forțată. Prin urmare, acest alineat se aplică exclusiv încălcărilor prevăzute la art. 36 (violența sexuală, inclusiv violul), art. 37 (mariajul forțat), art. 38 (mutilarea organelor genitale feminine) și art. 39 (avortul forțat și sterilizarea forțată) și celor comise de cetățenii Părții în cauză. Alineatul 2 din articolul 78, cu privire la rezerve, permite Părților să nu aplice această competență jurisdicțională, sau să o aplice doar în anumite cazuri sau condiții.
228. În alineatul 4, legiuitorii au dorit ca inițierea urmăririi penale a celor mai grave încălcări în statul de cetățenie sau de reședință habituală să nu fie subordonată condițiilor cerute în mod uzual de depunere a unei plângeri de către victimă sau de prezentare a informațiilor de către autoritățile statului în care a fost comisă încălcarea. Scopul acestei prevederi este de a facilita urmărirea penală a încălcărilor comise peste hotare. Deoarece unele state nu dispun de voința sau resursele necesare pentru a efectua investigații ale anumitor forme de violență împotriva femeilor și violență domestică, cerința privind o plângere a victimei sau prezentarea acuzațiilor de către autoritățile relevante constituie adesea un impediment pentru urmărirea penală. Acest alineat se aplică exclusiv încălcărilor prevăzute la art. 36 (violența sexuală, inclusiv violul), art. 37 (mariajul forțat), art. 38 (mutilarea organelor genitale feminine) și art. 39 (avortul forțat și sterilizarea forțată) și celor comise de cetățenii Părții în cauză. Alineatul 2 din articolul 78, cu privire la rezerve, permite Părților să nu aplice această competență jurisdicțională, sau să o aplice doar în anumite cazuri sau condiții.

229. Alineatul 5 se referă la principiul "aut dedere aut judicare" (extrădare sau judecare). Competența jurisdicțională stabilită în baza alineatului 5 este necesară pentru a asigura că Părțile care refuză să extrădeze un cetățean au capacitatea juridică de a efectua, în schimb, investigații și proceduri la nivel intern,

dacă sunt solicitate în acest sens de către Partea care a cerut extrădarea, în baza condițiilor instrumentelor internaționale relevante. Alineatul 4 nu împiedică Părțile să stabilească competența jurisdicțională doar dacă încălcarea poate fi pedepsită pe teritoriul unde a fost comisă, sau dacă încălcarea este comisă în afara jurisdicției teritoriale a vreunui stat.

230. Se poate întâmpla ca, în unele cazuri de violență care cad sub incidența prezentei Convenții, mai multe Părți să aibă competență jurisdicțională asupra unor sau tuturor participanților la o încălcare. De exemplu, o femeie poate fi ademenită pe teritoriul altui stat și forțată să încheie o căsătorie împotriva voinței sale. Pentru a evita dublarea procedurilor și inconvenientele inutile pentru victime și martori, sau pentru a facilita în alt mod eficiența sau corectitudinea procedurilor, Părțile afectate sunt solicitate, conform alineatului 6, să se consulte pentru a stabili locul adecvat în vederea urmăririi penale. În unele cazuri, cea mai eficientă opțiune ar fi alegerea unui singur loc pentru urmărirea penală; în alte cazuri, varianta optimă ar fi ca unii presupuși agresori să fie acuzați într-un stat, iar alții în alt stat sau alte state. Acest alineat permite oricare dintre metode. În final, obligația privind consultarea nu este absolută; consultarea va avea loc ”acolo unde este cazul”. Astfel, de exemplu, dacă una din Părți știe că nu este nevoie de consultare (adică a primit confirmarea că cealaltă Parte nu planifică luarea de măsuri), sau dacă o Parte este de părere că consultarea poate afecta investigațiile sau procedurile sale, poate să amâne sau să refuze consultarea.
231. Bazele competenței jurisdicționale stabilite în alineatul 1 din acest articol nu sunt exclusive. Alineatul 7 permite Părților să stabilească alte tipuri de competență jurisdicțională penală în conformitate cu dreptul intern.

Articolul 45 - Sancțiuni și măsuri

232. Acest articol este strâns legat de articolele 33 și 41, care definesc diversele încălcări ce trebuie să fie pedepsite conform dreptului penal. El se aplică însă tuturor tipurilor de sancțiuni, indiferent dacă sunt de natură penală sau nu. Conform obligațiilor impuse prin aceste articole, articolul 45 cere Părților să-și adapteze acțiunile la gravitatea încălcărilor și să stabilească sancțiuni ”eficiente, proporționale și disuasive”. Această cerință include stabilirea unor sentințe de privare de libertate, care ar putea duce la extrădare, acolo unde va fi cazul. Legiuitorii au hotărât să lase la latitudinea Părților decizia privind tipul încălcării care, conform Convenției, merită să fie pedepsită prin sentință de privare de libertate. Trebuie remarcat faptul că, potrivit art. 2 din Convenția europeană de extrădare a Consiliului Europei (ETS nr. 24), extrădarea se acordă referitor la încălcările care, în temeiul legislației părții solicitante și a părții solicitate, sunt pedepsite prin privare de libertate sau detenție de cel puțin un an, sau printr-o pedeapsă mai severă.

233. În plus, alineatul 2 prevede alte măsuri care pot fi luate în legătură cu agresorii. Sunt oferite două exemple: monitorizarea sau supravegherea persoanelor condamnate și privarea de drepturi părintești, dacă interesele supreme ale copilului, care ar putea include siguranța victimei, nu pot fi garantate altfel. Referirea la ”interesele supreme ale copilului” din al doilea exemplu este în concordanță cu decizia Curții Europene a Drepturilor Omului în cazul *Zaunegger v. Germania* (3 decembrie 2009), care declară că, în majoritatea statelor membre, ”deciziile privind atribuirea custodiei trebuie să se bazeze pe interesele supreme ale copilului” (art. 60). În particular, măsurile luate în legătură cu drepturile părintești nu trebuie să ducă niciodată la punerea în pericol sau vătămarea copilului. Deși acordarea drepturilor părintești și contactul cu copilul sunt adesea chestiuni asociate, legiuitorii au ținut cont de faptul că unele Părți pot face deosebire între aceste chestiuni în legislațiile lor interne, permițând deci unui părinte să aibă contacte cu copilul fără a i se acorda drepturi părintești. În special în cazurile de violență în familie împotriva unui părinte, la care este martor un copil, e posibil ca menținerea contactelor cu părintele agresor să nu servească intereselor supreme ale copilului. Asigurarea contactului cu părintele agresor poate nu numai să afecteze copilul, dar și să creeze un risc serios pentru siguranța victimei agresorului, deoarece oferă adesea agreso-

rului o oportunitate de a contacta sau a vedea victima, fapt care poate să nu corespundă unei ordonanțe de interdicție sau de restricție aflată în vigoare. Este important să se asigure că toate măsurile legale luate pentru a proteja victimele sunt coerente și nu sunt în opoziție cu măsurile legale luate în alte contexte.

Articolul 46 - Circumstanțele agravante

234. Articolul 46 cere Părților să se asigure că circumstanțele menționate la punctele a.-i. pot fi fi luate în considerație ca circumstanțe agravante la determinarea pedepsei în privința încălcărilor stabilite în Convenție. Este necesar ca aceste circumstanțe să nu facă încă parte din elementele constitutive ale unei încălcări. Acest principiu se aplică acelor cazuri în care circumstanțele agravante fac deja parte din elementele constitutive ale unei încălcări în legislația națională a unei Părți.

235. Utilizând expresia ”pot fi fi luate în considerație”, legiuitorii au dorit să sublinieze faptul că Convenția stabilește pentru Părți obligația de a se asigura că aceste circumstanțe agravante se află la dispoziția judecătorilor pentru a fi luate în considerație la pedepsirea agresorilor, deși judecătorii nu sunt obligați să le aplice. În plus, mențiunea ”în conformitate cu prevederile relevante din dreptul intern” are intenția de a reflecta faptul că diversele sisteme juridice din Europa abordează în mod diferit circumstanțele agravante, permițând așadar Părților să-și păstreze unele concepte juridice. Astfel, Părților li se oferă flexibilitate în implementarea acestei prevederi, fără a le obliga în special să-și modifice principiile referitoare la aplicarea sancțiunilor din sistemele de drept penal.

236. Prima circumstanță agravantă (lit. a.) este cea în care încălcarea a fost comisă de fostul sau actualul soț sau partener, după cum este recunoscut de dreptul intern, de un membru al familiei, de o persoană care coabitează cu victima sau de o persoană care a abuzat de propria autoritate. Aceasta s-ar referi la diversele situații în care încălcarea a fost comisă de fostul sau actualul partener marital sau nemarital, după cum este recunoscut de dreptul intern. S-ar putea include aici și membrii familiei victimei, cum ar fi părinții, bunicii, copiii sau persoanele care au o relație de familie cu victima. Prin ”persoane care coabitează cu victima” se înțeleg persoanele care trăiesc în aceeași gospodărie cu victima, în afara membrilor de familie. O persoană cu autoritate este orice persoană aflată într-o poziție de superioritate față de victimă, de exemplu un profesor sau un angajator. Elementul comun al acestor cazuri este atitudinea de încredere, care este, în mod normal, asociată unei astfel de relații, precum și prejudiciul emoțional specific care poate apărea în urma abuzului de această încredere atunci când se comite o încălcare într-o astfel de relație. În acest alineat, mențiunea ”parteneri, după cum sunt recunoscuți de dreptul intern” înseamnă că se includ, cel puțin, foștii sau actualii parteneri, în funcție de condițiile stabilite în dreptul intern, având în vedere că intimitatea și încrederea asociate acestei relații sunt cele care creează circumstanța agravantă.

237. A doua circumstanță agravantă (lit. b.) se referă la încălcările care au fost comise repetat. Este vorba despre orice încălcări stabilite de prezenta Convenție, precum și de orice încălcare legată comisă de același agresor de mai multe ori într-o anumită perioadă de timp. Astfel, legiuitorii au decis să sublinieze efectul extrem de negativ asupra unei victime care suferă în mod repetat același tip de faptă penală. Această situație este întâlnită adesea în cazurile de violență în familie, care au determinat legiuitorii să solicite posibilitatea înăspririi sentințelor judecătorești. Este important de reținut că încălcările de natură similară care au dus la condamnarea aceluiași agresor nu pot fi considerate ca fiind repetate, conform lit. b., ci reprezintă o circumstanță agravantă de sine stătătoare, conform lit. i.

238. A treia circumstanță agravantă (lit. c.) se referă la încălcările comise față de o persoană devenită vulnerabilă în anumite circumstanțe (a se vedea alineatul 87 pentru lista orientativă a posibilelor persoane vulnerabile).

239. A patra circumstanță agravantă (lit. d.) se referă la încălcările comise față un copil sau în prezența unui copil, ceea ce reprezintă o formă de victimizare a copilului însuși. Legiuitorii au dorit să evidențieze caracterul extrem de culpabil al comportamentului, în cazul în care oricare din încălcările prevăzute în această Convenție este comisă împotriva unui copil.

240. A cincea circumstanță agravantă (lit. e.) este cea în care încălcarea a fost comisă de două sau mai multe persoane acționând în comun. Este vorba despre un act colectiv, comis de două sau mai multe persoane.

241. A șasea circumstanță agravantă (lit. f.) se referă la încălcările precedate sau însoțite de o violență extremă. Este vorba despre actele de violență fizică de o intensitate deosebită și care prezintă un risc grav pentru viața victimei.

242. A șaptea circumstanță agravantă (lit. g.) se referă la folosirea unei arme sau amenințarea de a o folosi. Prin aceasta, legiuitorii subliniază comportamentul extrem de culpabil de folosire a unei arme, deoarece acesta poate cauza acte de violență gravă, inclusiv decesul victimei.

243. A opta circumstanță agravantă (lit. h.) este cea în care încălcarea a rezultat în vătămarea corporală sau psihologică gravă a victimei. Este vorba despre încălcări care provoacă suferințe fizice sau psihice deosebit de grave, în special cu consecințe pe termen lung pentru victimă.

244. Ultima circumstanță agravantă (lit. i.) este cea în care agresorul a fost condamnat anterior pentru încălcări similare. Prin aceasta, legiuitorii atrag atenția asupra riscului deosebit al recidivismului pentru multe din încălcările prevăzute de Convenție, în special violența în familie.

Articolul 47 - Sentințe pronunțate de o altă Parte

245. Unele din încălcările stabilite în conformitate cu prezenta Convenție pot avea un caracter transnațional sau pot fi comise de agresori care au fost judecați și condamnați într-o altă țară sau în mai multe țări. La nivel intern, multe sisteme juridice prevăd pedepse diferite, deseori mai aspre, în cazul în care o persoană a mai fost condamnată. În general, doar sentințele pronunțate de o instanță națională sunt considerate sentințe anterioare. În mod tradițional, sentințele pronunțate de instanțe străine nu sunt luate în considerare în mod obligatoriu, pe motiv că dreptul penal este o chestiune națională și pot exista diferențe față de legislația națională, precum și din cauza unei anumite suspiciuni față de hotărârile instanțelor străine.
246. Aceste argumente au astăzi mai puțină greutate, pentru că internaționalizarea standardelor dreptului penal - ca urmare a internaționalizării infracțiunilor - tinde să armonizeze legile diferitelor state. În plus, în interval de câteva decenii, statele au adoptat instrumente precum CADO, a căror aplicare a contribuit la crearea unei baze solide de garanții comune, care inspiră mai multă încredere în sistemele de justiție ale tuturor statelor semnatare.

247. Principiul recidivismului internațional este stabilit în numeroase instrumente juridice internaționale. De exemplu, conform art. 36(2)(iii) din Convenția unică privind substanțele narcotice, încheiată la New York la 30 martie 1961, sentințele pronunțate în străinătate trebuie luate în considerare în scopul stabilirii recidivismului, sub rezerva prevederilor constituționale, sistemului juridic și legislației naționale ale fiecărei Părți. Conform art. 1 din Decizia-cadru a Consiliului din 6 decembrie 2001 de modificare a Deciziei-cadru 2000/383/JAI privind consolidarea protecției împotriva falsificării, prin sancțiuni penale și de altă natură, cu ocazia introducerii monedei euro, statele membre ale Uniunii Europene trebuie să admită criminalitatea habituală stabilită de deciziile definitive emise în alt stat membru cu privire la falsificarea banilor.

248. Realitatea este că, la nivel internațional, nu există un concept standard privind recidivismul, iar legislația din unele stat nici nu conține acest concept. Faptul că sentințele pronunțate în străinătate nu sunt aduse întotdeauna în fața instanței în scopul condamnării este încă un obstacol practic. Totuși, art. 3 din Decizia-cadru nr. 2008/675/JAI privind luarea în considerație a condamnărilor în statele membre ale U.E. în cadrul unui nou proces penal stabilește în primul rând la modul general - fără limitare la anumite încălcări - obligația de a lua în considerare o sentință anterioară pronunțată în alt stat (membru).

249. Prin urmare, articolul 47 prevede posibilitatea de a lua în considerare, la evaluarea unei sentințe, sentințele definitive pronunțate de o altă Parte. Pentru a respecta această prevedere, Părțile pot să stipuleze în legislațiile lor interne faptul că sentințele anterioare pronunțate de instanțe străine vor avea ca urmare o pedeapsă mai aspră atunci când sunt anunțate autorității competente. De asemenea, Părțile pot stipula că, în baza competențelor lor generale de evaluare a circumstanțelor persoanei la stabilirea sentinței, instanțele trebuie să ia în considerare sentințele respective. Această posibilitate trebuie să mai includă principiul conform căruia agresorul nu va fi tratat mai rău decât ar fi fost tratat dacă sentința anterioară ar fi fost pronunțată în țara sa.

250. Această prevedere nu impune instanțelor sau organelor de urmărire penală nici o obligație pozitivă de a lua măsuri pentru constatarea faptului dacă persoanele urmărite penal au primit sentințe definitive din partea instanțelor altei Părți. Totuși, trebuie remarcat faptul că, conform art. 13 din Convenția Europeană cu privire la asistența mutuală în materie penală (ETS nr. 13), autoritățile judiciare ale unei Părți pot solicita unei alte Părți extrase din și informații cu privire la cazierul judiciar, dacă sunt necesare într-un dosar penal.

Articolul 48 - Interzicerea obligativității proceselor sau sentințelor de soluționare alternativă a litigiilor

251. Dreptul intern al multor state membre ale Consiliului Europei prevede procese și sentințe de soluționare alternativă a litigiilor - în dreptul penal și civil. În special în dreptul familiei, se consideră că metodele de soluționare alternativă a litigiilor sunt în favoarea relațiilor de familie și duc la o soluționare mai durabilă a litigiilor. În unele sisteme juridice, procesele și sentințele de soluționare alternativă a litigiilor, cum ar fi medierea sau concilierea, sunt utilizate și în dreptul penal.

252. Deși legiuitorii nu pun la îndoială avantajele acestor metode alternative în multe cazuri de drept penal și civil, ei doresc să evidențieze efectele negative pe care aceste metode le pot avea în cazurile de violență care cad sub incidența prezentei Convenții, în special dacă participarea la astfel de metode de soluționare alternativă a litigiilor este obligatorie și înlocuiește procedurile judiciare contradictorii. Victimele acestor forme de violență nu vor intra în procesele de soluționare alternativă a litigiilor la un nivel egal cu cel al agresorului. Însăși natura acestor încălcări face ca victimele, fără excepție, să rămână cu un sentiment de frică, neputință și vulnerabilitate, în timp ce agresorul iradiază o senzație de putere și dominație. Pentru a evita ca violența împotriva femeilor și violența în familie să reintre în sfera privată și pentru a permite victimei să-și caute dreptatea, statul are responsabilitatea de a oferi acces la proceduri judiciare contradictorii, prezidate de un judecător neutru și desfășurate pe baza legislației naționale în vigoare. În consecință, alineatul 1 cere Părților să interzică în dreptul intern penal și civil participarea obligatorie la orice procese de soluționare alternativă a litigiilor.

253. Alineatul 2 din acest articol are ca scop prevenirea altor consecințe nedorite pe care măsurile legale le pot avea asupra victimei. Mulți dintre autorii încălcărilor prevăzute în Convenție sunt membri de familie ai victimei. Mai mult, deseori ei sunt unicul întreținător de familie și, prin urmare, unica sursă a unui

venit familial posibil limitat/redus. Aplicarea unei amenzi agresorului va afecta deci venitul familiei sau capacitatea agresorului de a plăti pensie de întreținere și poate duce la probleme financiare din partea victimei. O astfel de măsură poate reprezenta așadar o pedeapsă indirectă pentru victimă. Prin urmare, această prevedere cere Părților să se asigure că orice amendă aplicată agresorului nu va duce în mod indirect la probleme financiare din partea victimei. Este important de reținut că ea nu influențează independența sistemului judiciar și o abordare separată a sancțiunilor.

Capitolul VI
Cercetarea, urmărirea, legea procesuală și măsurile de protecție

254. Acest capitol conține diverse prevederi care se referă la o gamă largă de aspecte legate de cercetare, urmărire, legea procesuală și protecția împotriva tuturor formelor de violență care cad sub incidența prezentei Convenții, cu scopul de a consolida drepturile și obligațiile prevăzute în capitolele anterioare ale Convenției.

Articolul 49 - Obligații generale

255. Legiuitorii au dorit să prevină acordarea unei priorități scăzute pentru cercetarea și procedurile judiciare privind incidentele de violență împotriva femeilor și violență în familie, fapt care contribuie în mod semnificativ la apariția unui sentiment de siguranță în rândul agresorilor și favorizează menținerea unui nivel înalt de acceptare a acestor forme de violență. Pentru atingerea acestui obiectiv, alineatul 1 stabilește obligația de a asigura că cercetarea și procedurile judiciare privind toate formele de violență, care cad sub incidența prezentei Convenții, se desfășoară fără întârzieri neîntemeiate. Această obligație contribuie la asigurarea probelor esențiale, crește ratele de condamnare și pune capăt impunității. Este important de reținut că, deși este esențial să se asigure cercetări și proceduri rapide, este la fel de important să se respecte drepturile victimelor în timpul acestor etape. Prin urmare, alineatul 1 cere Părților să evite, în măsura posibilă, agravarea oricărui pericol la adresa victimelor în timpul cercetării și procedurilor judiciare și să ofere victimelor asistență în timpul procesului penal.

256. Alineatul 2 completează obligația respectivă, stabilind obligația de a asigura cercetarea și urmărirea eficientă a cazurilor care implică orice forme de violență care cad sub incidența prezentei Convenții. Aceasta înseamnă, de exemplu, stabilirea faptelor relevante, interviuri cu toți martorii disponibili și efectuarea examinărilor medico-legale pe baza unei abordări multi-disciplinare și cu utilizarea unei metodologii actuale de cercetări penale, pentru a asigura o analiză completă a cazului. Legiuitorii au considerat important să specifice, ca parte a acestei obligații, necesitatea de a asigura efectuarea tuturor cercetărilor și procedurilor în conformitate cu principiile fundamentale în domeniul drepturilor omului, și având în vedere înțelegerea violenței din perspectiva genurilor. Aceasta înseamnă, în special, că orice măsuri luate pentru implementarea acestei prevederi nu aduc atingere drepturilor apărării și cerințelor unui proces corect și echitabil, conform art. 6 din CADO.

Articolul 50 - Reacția imediată, prevenirea și protecția

257. Alineatul 1 cere organelor de urmărire responsabile să reacționeze prompt și adecvat, prin oferirea unei protecții adecvate și imediate victimei, în timp ce alineatul 2 solicită acestor organe să se angajeze prompt și adecvat în prevenirea și protecția contra tuturor formelor de violență care cad sub incidența prezenței Convenții, inclusiv prin aplicarea măsurilor preventive operative și colectarea probelor.

258. Respectarea acestei obligații include, de exemplu, următoarele:
- dreptul organelor de urmărire responsabile de a intra în locul unde se află o persoană expusă la risc;
- tratarea și consilierea în mod adecvat a victimei de către organele de urmărire responsabile;
- audierea fără întârziere a victimei de către personal instruit special, dacă este cazul, de sex feminin, în spații astfel concepute încât să se stabilească o relație de încredere între victimă și personalul de aplicare a legii; și
- asigurarea unui număr adecvat de agenți de aplicare a legii de sex feminin, inclusiv la nivelurile înalte de responsabilitate.

259. Trebuie luate măsuri eficiente pentru a preveni cele mai flagrante forme de violență - omorul sau tentativa de omor. Fiecare caz de acest fel trebuie analizat atent pentru a se identifica orice deficiență posibilă în privința protecției, în vederea îmbunătățirii și extinderii măsurilor de prevenire.

Articolul 51 - Evaluarea și gestionarea riscurilor

260. Preocupările pentru siguranța victimei trebuie să fie în centrul oricăror intervenții în cazuri de orice formă de violență care cad sub incidența prezentei Convenții. Acest articol prevede așadar obligația de a asigura că toate autoritățile relevante, nu doar poliția, evaluează în mod eficient și concep un plan pentru a gestiona riscurile de siguranță cu care se confruntă o anumită victimă, de la caz la caz, conform unei proceduri standard și în cooperare și coordonare reciprocă. Mulți agresori își amenință victimele cu acte de violență gravă, inclusiv moartea, și și-au supus și în trecut victimele la acte de violență gravă. Prin urmare, este esențial ca orice evaluare și gestionare a riscurilor să aibă în vedere posibilitatea repetării violenței, în special a violenței fatale, și să evalueze adecvat gravitatea situației.

261. Scopul acestei prevederi este să asigure crearea unei rețele eficiente de specialiști din mai multe agenții pentru a proteja victimele cu risc ridicat. Evaluarea riscurilor trebuie efectuată deci cu scopul de a gestiona riscul identificat, prin elaborarea unui plan de siguranță pentru victima în cauză, asigurând siguranța și susținerea coordonată, dacă este nevoie.

262. Totuși, este important să se asigure că orice măsuri luate pentru evaluarea și gestionarea riscului repetării violenței permit respectarea, în orice moment, a drepturilor acuzatului. În același timp, este extrem de important ca aceste măsuri să nu agraveze nici o vătămare suferită de victimă, iar cercetarea și procedurile judiciare să evite victimizarea secundară.

263. Alineatul 2 extinde obligația de a asigura că evaluările menționate în alin. 1 al acestui articol vor ține cont în mod adecvat de informații sigure privind posesia armelor de foc de către agresori. Posesia armelor de foc de către agresori nu doar că reprezintă un mijloc eficient de exercitare a controlului asupra victimelor, ci sporește și riscul de omucidere. Acest caz este întâlnit în special în situații post-conflict sau în țări cu tradiție în posesia armelor, care pot oferi agresorilor acces mai facil la arme. Dar acte foarte grave de violență împotriva femeilor și violență în familie prin utilizarea armelor de foc sunt comise și în alte state. Din acest motiv, legiuitorii au considerat că este esențial să impună Părților obligația de a asigura că orice evaluare a riscurilor la care este expusă o victimă ține cont în mod sistematic, la toate etapele de investigare și aplicare a măsurilor de protecție, de faptul că agresorul posedă, în mod legal sau ilegal, sau are acces la arme de foc, cu scopul de a garanta siguranța victimei. De exemplu, la emiterea ordonanțelor prohibitive de urgență, a ordonanțelor de restricție și protecție, precum și la pronunțarea sentințelor de condamnare pentru orice forme de violență care cad sub incidența prezentei Convenții, Părțile pot adopta în sistemele juridice interne măsurile care pot fi necesare pentru a permite

confiscarea imediată a armelor și muniților. În plus, pentru a reglementa toate armele care pot fi utilizate în cazuri grave de violență, în special cuțitele de atac, Părțile sunt încurajate să țină cont, pe cât posibil, de posesia unor astfel de arme sau de accesul la ele.

Articolul 52 - Ordonanțe prohibitive de urgență

264. În situații de pericol imediat, cea mai eficientă modalitate de garantare a siguranței unei victime a violenței în familie este impunerea unei distanțe fizice între victimă și agresor. În multe cazuri, această măsură cere ca unul din cei doi să părăsească, pentru un anumit timp, domiciliul comun, sau ca agresorul să părăsească domiciliul victimei. În loc să plaseze victimei, deseori însoțită de copii, deseori cu foarte puține bunuri personale și pentru o perioadă nedeterminată de timp, povara căutării la repezeală a unui loc sigur într-un adăpost sau în altă parte, legiuitorii au considerat că este important să asigure îndepărtarea agresorului pentru a permite victimei să rămână acasă. Prin urmare, această prevedere stabilește obligația de a acorda autorităților competente împuterniciri pentru a ordona agresorului, în cazuri de violență în familie, să părăsească reședința victimei și pentru a interzice agresorului accesul în reședință sau contactul cu victima. Pericolul imediat trebuie evaluat de autoritățile relevante. Legiuitorii au hotărât să lase la latitudinea Părților decizia privind durata unei astfel de ordonanțe, dar această durată trebuie să fie suficientă pentru a asigura o protecție eficientă victimei. în statele-membre ale Consiliului Europei, astfel de ordonanțe au o durată de la 10 zile la 4 săptămâni, cu sau fără posibilitatea de înnoire. De asemenea, legiuitorii au hotărât să permită Părților să identifice și să împuternicească, în funcție de sistemele lor juridice și constituționale, autoritatea competentă să emită astfel de ordonanțe și procedura aplicabilă.

265. Termenul ”pericol imediat” se referă la orice situații de violență în familie în care pericolul este iminent sau s-a materializat deja și este posibil să apară din nou.

266. În final, această prevedere cere Părților să se asigure că orice măsuri luate pentru implementarea ei acordă atenția cuvenită siguranței victimei sau a persoanei aflate în pericol. Se demonstrează astfel caracterul de protecție al acestei măsuri.

Articolul 53 - Ordonanțe de restricție sau protecție

267. Această prevedere stabilește obligația de a asigura că legislația națională prevede ordonanțe de restricție și/sau protecție pentru victimele tuturor formelor de violență care cad sub incidența prezentei Convenții. În plus, se stabilesc mai multe criterii pentru aceste ordonanțe, care să asigure că ele își ating scopul de a oferi protecție față de alte acte de violență.

268. Deși această prevedere se referă la ordonanțele de restricție ”sau” protecție, legiuitorii au ținut cont de faptul că legislația națională a unei Părți poate stipula utilizarea combinată a ordonanțelor de restricție și protecție. O ordonanță de restricție sau protecție poate fi considerată ca o completare a unei ordonanțe prohibitive de urgență. Scopul ei este să ofere o cale de atac rapidă pentru protecția persoanelor expuse riscului oricăror forme de violență care cad sub incidența prezentei Convenții, prin interzicerea, restricționarea sau prescrierea unui anumit comportament al agresorului. Gama largă de măsuri care intră sub incidența acestor ordonanțe explică diversele denumiri atribuite - ordonanță de restricție, ordonanță de interdicție, ordonanță de evacuare, ordonanță de protecție sau impunere legală. În pofida acestor diferențe, ele servesc aceluiași scop: prevenirea comiterii actelor de violență și protecția victimei. Pentru scopurile prezentei Convenții, legiuitorii au hotărât să utilizeze termenul ordonanță de restricție sau protecție ca termen generic.

269. Legiuitorii au hotărât să lase la latitudinea Părților alegerea regimului juridic adecvat în care pot fi emise aceste ordonanțe. Includerea ordonanțelor de restricție sau protecție în dreptul civil, în dreptul procesual penal, în dreptul administrativ sau în toate acestea depinde de sistemul juridic național și, mai presus de toate, de necesitatea unei protecții eficiente a victimelor.

270. Alineatul 2 conține mai multe specificații pentru ordonanțele de restricție sau protecție. La primul punct, se solicită ca aceste ordonanțe să asigure o protecție imediată și să fie disponibile fără plasarea unor poveri financiare sau administrative exagerate asupra victimei. Aceasta înseamnă că orice ordonanță trebuie să aibă efect imediat după ce a fost emisă și să fie disponibilă fără proceduri judiciare de durată. Orice taxe judiciare percepute solicitantului, cel mai probabil victima, nu trebuie să constituie o povară financiară inutilă care ar împiedica victima să depună plângere. Totodată, orice proceduri stabilite privind solicitarea unei ordonanțe de restricție sau protecție nu trebuie să prezinte dificultăți insurmontabile pentru victime.

271. La al doilea punct, se solicită ca ordonanțele să fie emise pentru o anumită perioadă sau până la modificare sau contramandare. Această prevedere rezultă din principiul certitudinii juridice, care cere ca durata unei măsuri legale să fie clar menționată. Mai mult, ordonanța va înceta să aibă efect dacă este modificată sau contramandată de un judecător sau un alt funcționar competent.

272. La al treilea punct, se cere Părților să se asigure că, în anumite cazuri și acolo unde este necesar, aceste ordonanțe pot fi emise fără a fi necesară prezența părții vizate și cu efect imediat. Altfel spus, un judecător sau un alt funcționar competent poate avea autoritatea de a emite o ordonanță temporară de restricție sau protecție doar pe baza solicitării uneia din părți. Trebuie remarcat faptul că, în conformitate cu obligațiile generale prevăzute în art. 49 (2) din această Convenție, emiterea unei astfel de ordonanțe nu trebuie să aducă atingere drepturilor apărării și cerințelor unui proces corect și echitabil, conform art. 6 din CADO. Aceasta înseamnă, în special, că persoana împotriva căreia s-a emis o astfel de ordonanță trebuie să aibă dreptul de a o contesta în fața autorităților competente și potrivit procedurilor interne adecvate.

273. La al patrulea punct, se cere să se asigure victimelor posibilitatea de a obține o ordonanță de restricție sau protecție indiferent dacă aleg sau nu să inițieze alte proceduri legale. De exemplu, cercetările au demonstrat că, acolo unde există astfel de ordonanțe, multe victime care doresc să solicite o ordonanță de restricție sau protecție nu sunt pregătite să formuleze acuzații penale (care ar duce la cercetări penale și, probabil, la urmărire penală) împotriva agresorului. Intenția de a solicita o ordonanță de restricție sau protecție nu trebuie deci să fie condiționată de organul de urmărire penală în privința aceluiași agresor. De asemenea, ea nu trebuie să fie condiționată de inițierea procedurilor de divorț, etc. Totodată, faptul că procedurile de natură civilă sau penală privind același ansamblu de fapte împotriva aceluiași agresor sunt în curs de desfășurare nu trebuie să împiedice emiterea unei ordonanțe de restricție sau protecție. Nu se exclude însă dreptul Părților de a stipula în legislațiile naționale prevederea că, după primirea solicitării de a emite o ordonanță de restricție sau protecție, poate fi inițiată urmărirea penală.

274. La al cincilea punct, se cere Părților să ia măsuri pentru a se asigura că o ordonanță de restricție sau protecție poate fi introdusă în orice alte proceduri legale împotriva aceluiași agresor. Scopul acestei prevederi este să permită ca emiterea unei astfel de ordonanțe împotriva aceluiași agresor să fie adusă la cunoștința oricărui alt judecător care prezidează proceduri legale privind aceeași persoană.

275. Scopul alineatului 3 este să asigure respectarea ordonanțelor de restricție sau protecție, solicitând sancțiuni ”eficiente, proporționale și disuasive” pentru încălcarea acestora. Sancțiunile respective pot fi penale sau de altă natură juridică și pot include sentințe de privare de libertate, amenzi sau orice alte sancțiuni legale care sunt eficiente, proporționale și disuasive.

276. În final, deoarece stabilirea adevărului în cazurile de violență în familie poate fi uneori dificilă, Părțile pot lua în considerare limitarea posibilității oponentului/agresorului de a dejuca încercările victimei de a solicita protecție, luând măsurile necesare pentru a asigura că, în cazurile de violență în familie, ordonanțele de restricție sau protecție menționate la alineatul 1 nu pot fi emise împotriva victimei și agresorului în mod reciproc. De asemenea, Părțile trebuie să ia în considerare eliminarea din legislația națională a oricăror termeni de comportament provocator în legătură cu dreptul de a solicita ordonanțe de restricție sau protecție. Asemenea noțiuni permit interpretări abuzive, care au scopul de a discredita victima și trebuie eliminate din legislația referitoare la violența în familie. În final, Părțile pot lua în considerare luarea de măsuri pentru a asigura că intenția de a solicita o ordonanță de restricție sau protecție, amintită în alineatul 1, nu se limitează la victime. Aceste măsuri au o importanță deosebită pentru victimele cu incapacitate juridică, precum și pentru victimele vulnerabile, care s-ar putea să nu dorească să solicite o ordonanță de restricție sau protecție din motive de teamă sau tulburare emoțională și atașament.

Articolul 54 - Cercetări și probe

277. În procedurile judiciare, probele legate de istoricul și conduita sexuală a victimei sunt utilizate uneori pentru a discredita probele prezentate de victimă. Apărarea recurge uneori la probe din istoricul și comportamentul sexual anterior pentru a contesta respectabilitatea, credibilitatea și lipsa consimțământului victimei. Este vorba în special despre cazurile de violență sexuală, inclusiv viol. Prezentarea acestui tip de probe poate favoriza perpetuarea stereotipurilor dăunătoare după care victimele s-ar caracteriza prin promiscuitate, și deci imoralitate, nemeritând protecția oferită de dreptul civil și penal. Acestea pot duce la inegalitate reală, deoarece este mai probabil ca victimele, aproape exclusiv femei, să primească protecție dacă ele sunt considerate ca având un caracter respectabil.

278. Legiuitorii au considerat că este esențial să sublinieze faptul că comportamentul sexual anterior al victimei nu trebuie considerat drept scuză pentru actele de violență împotriva femeilor și violență domestică, permițând iertarea agresorului sau diminuarea responsabilității sale. Totuși, ei au conștientizat faptul că, în unele state Părți la Convenție, admisibilitatea și aprecierea probelor sunt la discreția judecătorilor, în timp ce în altele, ele sunt prestabilite strict de normele din dreptul procesual penal. Articolul 54 stipulează obligația Părților de a lua măsuri legislative și de altă natură necesare pentru a se asigura că probele legate de istoricul și conduita sexuală a victimei sunt permise sau apreciate numai atunci când este relevant și necesar. Altfel spus, această prevedere limitează admisibilitatea probelor respective, atât în proceduri civile, cât și penale, la cazurile în care ele sunt relevante pentru un anumit aspect al procesului și dacă au o valoare probativă semnificativă. Ea nu exclude deci admisibilitatea probelor respective. În cazurile în care judecătorii admit probe din istoricul sexual al victimei, ele vor fi prezentate doar dacă se evită victimizarea secundară. Victimele trebuie să aibă acces la recurs legal fără a suferi alte traume din cauza istoricului și conduitei sexuale.

Articolul 55 - Sesizări *ex parte* și *ex officio*

279. Conștienți de caracterul deosebit de traumatizant al încălcărilor reglementate de acest articol, legiuitorii au căutat să reducă povara reprezentată uneori de cercetările și urmăririle penale de durată, asigurând totodată trimiterea în judecată a agresorilor. Prin urmare, scopul acestei prevederi este să permită efectuarea cercetării și urmăririi penale fără a plasa victimei sarcina inițierii acestor proceduri și garantării siguranței victimei.

280. Alineatul 1 impune Părților obligația de a se asigura că cercetarea anumitor categorii de încălcări nu va "depinde total" de depunerea unei sesizări sau a unei cereri de către victimă, și că va fi posibilă continuarea procedurilor chiar dacă victima și-a retras declarațiile sau plângerea. Legiuitorii au decis să utilizeze

termenul ”depinde total” pentru a se referi la diferențele procedurale dintre sistemele juridice, având în vedere că cercetarea sau urmărirea încălcărilor enumerate în acest articol este responsabilitatea statului și a autorităților sale. În special, legiuitorii au fost de părere că actele care provoacă vătămarea gravă a integrității corporale sau moartea trebuie abordate prompt și direct de autoritățile competente. Deoarece multe încălcări cărora le este aplicabilă această Convenție sunt comise de membrii familiei, parteneri intimi sau persoane aflate în mediul social din imediata apropiere a victimei, având ca urmare sentimente de rușine, teamă și neputință, numărul sesizărilor, și deci al pedepselor, este redus. Prin urmare, organele de aplicare a legii trebuie să cerceteze în mod proactiv, pentru a colecta probe materiale, mărturii ale martorilor, expertize medicale, etc., cu scopul de a se asigura că urmărirea poate fi efectuată chiar dacă victima și-a retras declarațiile sau plângerea, cel puțin cu privire la încălcările grave, cum ar fi violența fizică având ca urmare decesul sau vătămarea integrității corporale.

281. Alineatul 1 din acest articol lasă loc pentru rezervări referitor la articolul 35 în ceea ce privește încălcările minore, potrivit art. 78 alin. 2 din prezenta Convenție. Legiuitorii au dorit să facă o distincție clară între încălcările grave de violență fizică având ca urmare vătămarea gravă a integrității corporale sau decesul, pentru care ar fi exclusă posibilitatea rezervării, și cele minore, adică încălcările de violență fizică fără consecințele amintite mai sus. Rămâne însă la latitudinea Părților să decidă care sunt ”încălcările minore” de violență fizică.

282. În vederea abilitării victimelor și stimulării acestora să ducă până la capăt urmărirea penală, alineatul 2 cere Părților să se asigure că organizațiile victimelor, consilierii pregătiți în domeniul violenței în familie sau alte tipuri de servicii de susținere au posibilitatea să asiste și să ofere susținere victimelor în cursul cercetărilor și procedurilor judiciare. Exemplele de bune practici au demonstrat că victimele care sunt susținute sau asistate de servicii de susținere specializate în cursul cercetărilor și procedurilor sunt mai predispuse să înainteze o plângere și să depună mărturie și mai bine pregătite să-și asume sarcina dificilă emoțional de a contribui la rezultatul procedurilor. Acest alineat nu se referă la un serviciu juridic, ci la unul practic/psihologic. Este vorba despre pregătirea psihologică/emoțională a victimelor pentru a rezista la depunerea mărturiei în fața acuzatului, însoțirea victimelor la tribunal și/sau susținerea lor în orice alt mod practic și emoțional.

Articolul 56 – Măsuri de protecție

283. Această prevedere s-a inspirat din art. 31 alin. 1 din Convenția Consiliului Europei pentru protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale (ETS nr. 201). Alineatul 1 conține o listă incompletă de proceduri concepute pentru a proteja victimele tuturor formelor de violență care cad sub incidența prezentei Convenții în timpul procedurilor judiciare. Aceste măsuri de protecție se aplică în toate etapele procedurilor, atât în cursul cercetării, efectuată fie de organele de aplicare a legii, fie de autoritățile judiciare, cât și în cursul procedurilor judiciare. Deși nu există o necesitate legală în acest sens, deoarece Părțile pot adopta oricând măsuri mai favorabile decât cele prevăzute în Convenție, legiuitorii au dorit să clarifice faptul că măsurile de protecție menționate sunt orientative. Părțile sunt deci libere să ofere măsuri suplimentare de protecție. Este important de subliniat faptul că, în art. 56 alin. 1, se menționează că măsurile trebuie luate în conformitate cu regulile propriului drept intern sau ”dacă este posibil”, adică Părțile au libertatea de a utiliza orice mijloace pe care le consideră optime în vederea atingerii obiectivelor acestei prevederi. Acesta este cazul la lit. *c*, *d*, *g* și *i*.

284. Mai întâi, lit. a. prevede obligația Părților de a lua măsuri legislative și de altă natură necesare pentru a asigura protecția victimelor, precum și a familiilor lor și a martorilor. Părțile trebuie să se asigure că victimele sunt protejate împotriva intimidării, actelor de răzbunare și a victimizării repetate.

285. Referitor la lit. b., legiuitorii au subliniat importanța obligației de a informa victimele, cel puțin în cazurile în care victimele și familiile acestora ar putea fi în pericol, privind eliberarea temporară sau definitivă a agresorului sau evadarea acestuia. Această obligație nu împiedică Părțile să informeze victimele și în alte situații, dacă este nevoie (de exemplu, în cazurile când există riscul de răzbunare sau intimidare, sau când, deoarece victima locuiește aproape de agresor, ei s-ar putea întâlni față în față în mod întâmplător). Unele sisteme juridice solicită ca victima să depună o cerere în prealabil pentru a primi această informație. În asemenea cazuri, Părțile trebuie să informeze victima despre această posibilitate.

286. În plus, lit. c. stabilește dreptul victimelor (și al familiilor lor, sau al reprezentanților lor legali, în cazul copiilor victime) de a fi informate privind progresul general al cercetării sau procedurii în care sunt implicate. În aceeași ordine de idei, se stipulează că victimele trebuie informate despre drepturile lor, serviciile disponibile și urmările plângerii depuse, despre acuzațiile, progresul general al cercetării sau procedurii, rolul lor și rezultatul cazului respectiv. Deși această prevedere nu impune, Părțile trebuie să se asigure că informațiile respective sunt oferite într-o limbă pe care victimele o înțeleg (a se vedea observațiile de la art. 19).

287. Referitor la lit. d., scopul acestei prevederi este de a permite victimelor să fie audiate, să prezinte probe și să aleagă mijloacele de a-și prezenta opiniile, necesitățile și îngrijorările care vor fi luate în considerație. Părțile vor lua măsurile necesare pentru a se asigura că prezentarea și luarea în considerație a opiniilor, necesităților și îngrijorărilor victimelor se face direct sau prin intermediari.

288. Lit. e se referă mai specific la asistența generală oferită victimelor pentru a se asigura că drepturile și interesele lor sunt aduse la cunoștință în modul corespunzător și luate în considerație în toate etapele cercetării și procedurilor judiciare.

289. Obligația prevăzută la lit. f. impune luarea măsurilor necesare pentru a asigura protecția intimității victimei. Se solicită luarea de măsuri, dacă este cazul, și în conformitate cu dreptul intern, pentru a preveni difuzarea publică a oricăror informații care pot duce la identificarea victimelor. Legiuitorii au dorit însă să sublinieze că protecția intimității și imaginii victimei se extinde la riscul de divulgare ”publică”, și că aceste cerințe nu împiedică dezvăluirea informațiilor respective în contextul procedurilor reale, cu scopul de a respecta principiul conform căruia ambele părți trebuie audiate, precum și drepturile inerente ale apărării în timpul urmăririi penale.

290. Lit. g. prevede protecția victimelor, în special prin prevenirea traumatizării lor datorită contactului cu presupusul autor al faptei în încăperile instanțelor de judecată și ale autorităților de urmărire. Această prevedere se aplică în toate etapele urmăririi penale (inclusiv cercetare), cu câteva excepții: organele de urmărire și autoritatea judiciară trebuie să aibă capacitatea de a renunța la această cerință, de exemplu atunci când victima dorește să participe la audieri, sau când contactul dintre victimă și agresorul bănuit este necesar sau util pentru a asigura desfășurarea în mod satisfăcător a procedurilor (de exemplu, dacă o confruntare pare a fi necesară).

291. Lit. h. prevede obligația de a asigura victimelor, dacă este necesar, translatori independenți și competenți. Pentru a asigura independența, unele sisteme juridice solicită translatorilor să depună jurământ. Deoarece statutul victimelor diferă între diversele sisteme judiciare, legiuitorii au considerat important să clarifice în textul Convenției faptul că această prevedere se aplică atunci când victimele iau parte la proceduri sau când prezintă probe. În multe cazuri, victimele nu vorbesc sau vorbesc puțin limba statului în care sunt supuse la acte de violență împotriva femeilor și violență în familie. Ignorarea problemelor lingvistice se adaugă la izolarea lor și, deseori, este unul dintre factorii care le împiedică să-și revendice drepturile. În

astfel ce cazuri, accesul la translatori este necesar pentru a le ajuta în cursul cercetării și procedurilor judiciare. Această măsură este esențială pentru garantarea accesului la drepturi, care este o condiție prealabilă pentru accesul la justiție, iar Părțile trebuie să aibă în vedere asigurarea gratuită a victimelor cu translatori.

292. În final, litera i. prevede obligația Părților de a asigura victimelor posibilitatea de a depune mărturie în ședința de judecată fără a fi prezente, sau cel puțin fără prezența agresorului bănuit. În unele state, legea prevede înregistrarea audio-video a audierilor victimelor și protejarea acestor audieri prin mijloace ca: limitarea accesului la audieri și la înregistrări, posibilitatea ca victima să solicite oricând o pauză în înregistrare și să obțină, la cerere, o transcriere completă, cuvânt cu cuvânt, a audierii. Înregistrările și transcrierile pot fi apoi utilizate în instanță, în locul prezenței în persoană a victimei. De asemenea, unele sisteme juridice permit victimelor să fie prezente în instanță prin videoconferință. Victima este audiată într-o încăpere separată, posibil în prezența unui expert și a tehnicienilor. Pentru a limita pe cât posibil impactul psihologic al prezenței victimei în aceeași încăpere cu agresorul sau al întâlnirii cu acesta prin videoconferință, câmpul vizual al ambilor poate fi restrâns astfel încât victima să nu poată vedea agresorul și/sau invers. Dacă, de exemplu, victima trebuie să se prezinte la audieri, ea poate prezenta probe din spatele unui ecran sau atunci când agresorul nu se află în sala de judecată. Prin urmare, Părțile trebuie să respecte obligația stabilită în această prevedere prin folosirea unor tehnologii de comunicare potrivite, dacă sunt disponibile.

293. În cazul minorului victimă și minorului martor, alineatul 2 prevede că Părțile trebuie să acorde o atenție specială necesităților acestuia și să ia măsuri de protecție speciale, deoarece, în general, un minor este mai vulnerabil decât un adult și poate fi mai ușor intimidat. În consecință, măsurile de protecție speciale trebuie să ia în considerație interesele superioare ale copilului, putând include măsuri precum neobligarea copilului să depună mărturie în prezența agresorului. Referitor la termenul ”minor martor”, a se vedea și observațiile de la art. 26.

Articolul 57 - Asistența juridică

294. Imediat după ce au suferit un act de violență, multe victime ale violenței împotriva femeilor și violenței în familie pot fi obligate să-și părăsească bunurile sau locurile de muncă în orice clipă. Deseori procedurile judiciare și administrative sunt prea complicate, iar victimele au nevoie de asistența unui consilier juridic pentru a putea să-și exercite drepturile în mod satisfăcător. În astfel de cazuri, victimele ar putea avea dificultăți în calea unui acces eficient la mijloace legale de apărare, din cauza costurilor ridicate aferente căutării dreptății. Din acest motiv, legiuitorii au considerat că este esențial ca Părțile să aibă obligația de a prevedea dreptul la asistență juridică și susținere juridică gratuită pentru victime, în condițiile stabilite de dreptul lor intern. Această prevedere s-a inspirat din art. 15 alin. 2 din Convenția Consiliului Europei privind acțiunile contra traficului de ființe umane (ETS nr. 197).

295. Articolul 57 nu acordă victimei un drept automat la asistență juridică gratuită. Fiecare Parte poate decide care sunt cerințele pentru a obține această asistență. Pe lângă această prevedere, Părțile trebuie să țină cont de art. 6 din CADO. Chiar dacă art. 6 alin. 3 (c) din CADO prevede asistența gratuită din partea unui avocat desemnat oficial numai în urmărirea penală, jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (cazul *Airey v. Irlanda*, 9 octombrie 1979) recunoaște, în anumite situații, și dreptul la asistență juridică gratuită într-un caz civil, reieșind din art. 6 alin. 1 din CADO, interpretat ca stabilind dreptul la o instanță pentru determinarea drepturilor și obligațiilor civile (a se vedea cazul *Golder v. Regatul Unit*, 21 februarie 1975). Opinia Curții este că un acces eficient la o instanță poate necesita asistență juridică gratuită. Poziția sa este că trebuie să se stabilească dacă prezentarea în fața instanței fără asistența unui avocat poate fi eficientă, în sens că persoana respectivă ar putea să-și prezinte cazul în mod adecvat și satisfăcător. Aici, Curtea a luat în considerare complexitatea procedurilor și natura emoțională a unei situații - care ar

putea fi rareori compatibilă cu gradul de obiectivitate cerut de pledoaria în instanță - atunci când se decide dacă o persoană este în stare să-și prezinte cazul în mod eficient. În caz contrar, persoana respectivă trebuie să primească asistență juridică gratuită. Astfel, chiar în absența unei legislații care acordă asistență juridică gratuită în cazuri civile, trebuie să se aprecieze dacă, în interesul justiției, un solicitant fără mijloace financiare trebuie să beneficieze de asistență juridică în cazul în care nu-și permite un avocat.

Articolul 58 – Termenul de prescripție

296. Această prevedere stipulează că termenul de prescripție pentru inițierea unei proceduri juridice va constitui o perioadă suficientă pentru a permite o inițiere eficientă a procedurii după ce victima va atinge majoratul. Prin urmare, obligația respectivă se aplică numai în legătură cu minorul victimă, care este deseori incapabil, din diverse motive, să raporteze încălcările comise împotriva sa înainte de vârsta majoratului. Expresia ”o perioadă suficientă pentru a permite o inițiere eficientă a procedurii” înseamnă, în primul rând, că după ce minorii devin adulți, ei trebuie să aibă la dispoziție un timp suficient pentru depășirea traumelor suferite, putând astfel să depună o plângere și, în al doilea rând, că organele de urmărire trebuie să fie în stare să înainteze acuzații pentru încălcările comise.

297. Pentru a respecta cerințele de proporționalitate care se aplică în urmărirea penală, legiuitorii au limitat însă aplicarea acestui principiu la încălcările stipulate în art. 36, 37, 38 și 39, în privința cărora se justifică extinderea termenului de prescripție. Cu toate acestea, alineatul 2 din articolul 78, cu privire la rezerve, permite Părților viitoare să declare că își rezervă dreptul de a nu aplica acest principiu, sau de a-l aplica doar în anumite cazuri sau condiții în privința articolelor 37, 38 și 39.

Capitolul VII
Migrație și azil

298. Femeile migrante, inclusiv femeile migrante fără documente, precum și femeile care solicită azil formează două sub-categorii de femei deosebit de vulnerabile la violența bazată pe gen. În ciuda statutului juridic diferit și a motivelor diferite pentru care și-au părăsit țara natală și condițiile de trai, ambele grupuri, pe de o parte, sunt expuse unui risc sporit de violență împotriva femeilor și, pe de altă parte, se confruntă cu aceleași dificultăți și obstacole structurale în depășirea violenței.

299. Acest capitol conține mai multe obligații având ca scop introducerea unei înțelegeri sensibile la aspectele de gen a violenței împotriva femeilor migrante și solicitante de azil. De exemplu, se introduce posibilitatea de a acorda un permis de ședere autonom femeilor care sunt victime ale violenței bazate pe gen. Mai mult, acest capitol stabilește obligația de a recunoaște violența bazată de gen împotriva femeilor drept o formă de persecuție și include obligația de a asigura că, la stabilirea statutului de refugiat, se va utiliza o interpretare care ia în considerație aspectele de gen. În plus, acest capitol prevede obligația de a introduce în procesul de azil proceduri, recomandări și servicii de susținere care să ia în considerație aspectele de gen. În final, acest capitol conține prevederi referitoare la respectarea principiului interdicției de expulzare și returnare cu privire la victimele violenței împotriva femeilor.

300. Prevederile din articolele 60 și 61 ale acestei Convenții sunt formulate astfel încât să fie compatibile cu Convenția din 1951 privind statutul refugiaților și articolul 3 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale, în interpretarea Curții Europene a Drepturilor Omului. În plus, aceste prevederi nu depășesc domeniul de aplicare al instrumentelor amintite, ci conferă acestora o dimensiune practică.

Articolul 59 - Statutul de reședință

301. Cercetările au demonstrat că teama de deportare sau de pierdere a statutului de reședință este un instrument foarte eficient, utilizat de agresori pentru a împiedica victimele violenței împotriva femeilor și violenței în familie să solicite ajutor din partea autorităților sau să se despartă de agresor. Majoritatea statelor-membre ale Consiliului Europei cer soților sau partenerilor să rămână căsătoriți sau să păstreze relația pe o perioadă de la unu la trei ani pentru ca soțului sau partenerului să i se acorde permisul de ședere autonom. Ca urmare, multe victime al căror statut de reședință depinde de cel al agresorului mențin relații în care sunt obligate să îndure abuzuri și violență pe perioade lungi de timp.

302. Legiuitorii au considerat necesar să se asigure victimele că riscul pierderii statutului de reședință nu reprezintă un impediment pentru renunțarea de către ele la căsătorii sau relații abuzive și violente. Obligația din alineatul 1 cere Părților la Convenție să ia măsurile legislative și de altă natură necesare pentru a se asigura că victimelor migrante, al căror statut de reședință depinde de cel al soțului sau partenerului, li se va acorda un permis de ședere autonom cu o valabilitate limitată în cazul desfacerii căsătoriei sau încetării relației.

303. În alineatul 1 se precizează că, în cazul circumstanțelor deosebit de dificile, se va acorda un permis de ședere autonom. Părțile trebuie să considere că victimele formelor de violență care cad sub incidența prezentei Convenții, comise de soț sau partener sau iertate soțului sau partenerului, se află în circumstanțe deosebit de dificile. Legiuitorii au considerat că este cel mai bine ca Părțile să stabilească, conform dreptului intern, condițiile privind acordarea permisului de ședere autonom și durata acestuia, la cererea victimei. Este vorba despre stabilirea autorității publice competente să decidă dacă relația a încetat ca urmare a violenței suportate de victimă, precum și probele care trebuie aduse de victimă. Probele referitoare la violență pot fi, de exemplu, procese-verbale ale organelor de poliție, o sentință judecătorească, o ordonanță de interdicție, adeverințe medicale, o sentință de divorț, certificate de la serviciile sociale sau rapoarte de la ONG-urile femeilor, ca să numim doar câteva.

304. Mai mult, alineatul 1 subliniază faptul că permisul de ședere autonom trebuie acordat indiferent de durata căsătoriei sau a relației. Se stipulează obligația de a asigura că victimele tuturor formelor de violență care cad sub incidența prezentei Convenții primesc, ca drept al lor, permise de ședere autonomă, chiar dacă desfacerea căsătoriei sau încetarea relației are loc înainte de sfârșitul perioadei de probă. Astfel, victimele vor putea obține protecția necesară din partea autorităților, fără a se teme că agresorul se va răzbuna retrăgând sau amenințând că retrage avantajele oferite de statutul de reședință, aflate sub controlul său. Această obligație este deosebit de importantă în cazurile de mariaj forțat în care victimele sunt obligate să rămână căsătorite în perioada de probă, dacă nu sunt pregătite să fie deportate după divorț.

305. În plus, alineatul 1 se aplică soților sau partenerilor, după cum sunt recunoscuți de legislația internă. Partenerii necăsătoriți sunt incluși în această prevedere în măsura în care mai multe state-membre ale Consiliului Europei acordă permise de ședere partenerilor care pot să demonstreze, în condițiile stabilite de dreptul intern, că trăiesc într-o relație similară căsătoriei sau că relația are un caracter permanent.

306. Al doilea alineat se referă la cazurile când victimele care s-au alăturat soților sau partenerilor în cadrul unui proces de reunificare a familiei fac obiectul repatrierii din cauza procedurii de expulzare inițiate cu privire la soțul sau partenerul abuziv și violent. În majoritatea statelor-membre ale Consiliului Europei statutul de reședință al soților sau partenerilor este legat de cel al soțului sau partenerului garant. Aceasta înseamnă că victima continuă să fie supusă la abuz în țara sa de origine, având ca rezultat anularea *de facto* a protecției. Acest aspect este deosebit de important în cazurile în care țara de origine are standarde mai

reduse de prevenire, protecție și pedepsire în domeniul violenței împotriva femeilor și violenței în familie decât țara gazdă. În aceste cazuri, expulzarea victimelor nu are doar efecte negative pentru viețile lor, dar poate reprezenta și un obstacol pentru eforturile organelor de aplicare a legii de a combate violența împotriva femeilor și violența în familie. Ca urmare, alineatul 2 cere Părților să ia măsurile legislative necesare pentru a se asigura că victimele aflate în astfel de situații pot obține suspendarea procedurii de expulzare inițiate împotriva lor, pentru a solicita un statut de reședință din motive umanitare. Alineatul 2 este aplicabil atunci când soțul sau partenerul garant este autorul unui act de violență în familie, caz în care el va fi expulzat împreună cu soțul sau partenerul său, adică victima. Scopul acestui alineat este de a oferi protecție în caz de expulzare; nu este vorba despre un statut de reședință în sine.

307. Alineatul 3 s-a inspirat din art. 14 alin. 1 din Convenția Consiliului Europei privind acțiunile contra traficului de ființe umane (ETS nr. 197). Acesta impune Părților obligația de a elibera victimelor violenței în familie permise de ședere, care pot fi reînnoite, în condițiile stabilite de dreptul lor intern. Sunt stabilite două cerințe pentru eliberarea unui permis de ședere. În primul rând, este vorba despre cazurile în care situația personală a victimei este de așa natură încât măsura de a obliga victima să părăsească teritoriul țării ar fi nerezonabilă (lit. a.). Îndeplinirea de către victimă a cerinței privind situația personală trebuie decisă având în vedere factori precum siguranța, starea sănătății, situația familială a victimei, sau situația din țara sa de origine, printre altele. În al doilea rând, se stabilește cerința de cooperare cu autoritățile competente în cazurile în care s-au inițiat cercetări sau proceduri penale împotriva agresorului (lit. b.). Aceasta înseamnă că victima poate primi un permis de ședere, dacă mărturia și cooperarea sa sunt necesare în cadrul cercetării și urmăririi penale. Valabilitatea permisului de ședere urmează a fi decisă de către Părți, deși durata stabilită trebuie să corespundă cu scopul prevederii. Mai mult, Părțile la Convenție au obligația de a acorda permise de ședere care pot fi reînnoite. Refuzul înnoirii sau retragerea unui permis de ședere fac obiectul condițiilor prevăzute în dreptul intern al fiecărei Părți.

308. Alineatul 4 se referă la situațiile în care o victimă a unei căsătorii forțate, aflată în posesia unui permis de ședere într-un stat-Parte la Convenție, a fost adusă într-o altă țară și, drept urmare, și-a pierdut statutul de reședință în țara în care își avea reședința habituală. În majoritatea statelor-membre ale Consiliului Europei un permis de ședere devine nevalabil dacă posesorul lui părăsește acel stat pe o durată mai mare decât un număr precizat de luni consecutive. Totuși, această condiție are în vedere doar persoanele care părăsesc acea țară în mod voluntar. Dacă victima unei căsătorii forțate părăsește țara fără voia sa, depășind astfel perioada prevăzută de aflare în afara Părții în care își are reședința habituală, permisul său de ședere devine nevalabil. Din acest motiv, acest alineat obligă Părțile la Convenție să prevadă posibilitatea ca aceste victime să-și redobândească statutul de reședință, având în vedere că au fost obligate să părăsească țara în care își aveau reședința habituală, în special în cazul dizolvării sau anulării unei căsătorii.

309. În final, trebuie remarcat faptul că alineatul 2 din articolul 78, cu privire la rezerve, permite Părților viitoare la această Convenție să-și rezerve dreptul de a nu aplica sau de a aplica doar în anumite cazuri sau condiții prevederile din articolul 59.

Articolul 60 - Solicitări de azil pe bază de gen

310. Multă vreme, azilul nu a abordat diferența dintre femei și bărbați în ceea ce privește cauza și modul expunerii la persecuții. Ignorarea aspectelor de gen la stabilirea statutului de refugiat și a protecției internaționale a condus la situații în care solicitările femeilor care s-au refugiat datorită violenței bazate pe gen au rămas neacceptate. Totuși, în deceniul trecut, evoluția legilor și standardelor internaționale privind drepturile omului, precum și a jurisprudenței în acest domeniu, a determinat tot mai multe state membre ale Consiliului Europei să recunoască unele forme de violență împotriva femeilor drept un tip de persecu-

ție legată pe gen, în sensul art. 1 A(2) din Convenția din 1951 privind statutul refugiaților. Fără îndoială, violul și alte forme de violență legată de gen, precum mutilarea organelor genitale feminine, violența legată de zestre, violența gravă în familie, sau traficul de persoane sunt acte utilizate ca forme de persecuție, comise de actori statali sau nestatali.

311. Deși alineatul 1 stipulează ceea ce deja se aplică în practică, legiuitorii au considerat important să includă obligația Părților de a lua măsuri legislative și de altă natură necesare pentru a se asigura că violența împotriva femeilor bazată pe gen poate fi recunoscută ca o formă de persecuție în sensul Articolului 1, A(2) al Convenției privind statutul refugiaților din 1951 și ca o formă de lezare gravă. Altfel spus, se cere Părților la Convenție să admită faptul că violența bazată pe gen poate echivala cu persecuția, ducând la acordarea statutului de refugiat. Recunoașterea violenței bazate pe gen ca o formă de persecuție, în sensul art. 1 A(2) din Convenția din 1951 privind statutul refugiaților, implică recunoașterea faptului că o femeie poate fi persecutată din cauza genului ei, adică din cauza identității și statutului ei de femeie. Părțile sunt obligate să se asigure că violența împotriva femeilor bazată pe gen poate fi recunoscută ca o formă de lezare gravă, care necesită protecție complementară/secundară. Aceasta nu implică faptul că orice violență bazată pe gen este considerată automat o ”lezare gravă”. Cu alte cuvinte, protecția internațională poate fi acordată femeilor care sunt cetățeni ai unui stat terț, sau care sunt apatride, și care nu sunt considerate refugiați, dar care, în cazul returnării în țara de origine sau în țara unde au locuit anterior, ar fi expuse la violență bazată pe gen, ceea ce ar echivala cu un tratament inuman sau degradant sau le-ar amenința grav viața. Prin urmare, dreptul la protecție internațională nu se limitează la protecție conform Convenției din 1951, ci poate să provină și din alte standarde internaționale și regionale bine stabilite, cum ar fi CADO sau Directiva UE pentru Calificare. Totodată, acest alineat nu are intenția de a anula prevederile Convenției din 1951, în special cu privire la condițiile de acordare a statutului de refugiat, impuse de art. 1 din această Convenție.

312. Alineatul 2 completează obligația prevăzută la alineatul 1. Obligația din alineatul 2 are un caracter dublu. Pe de o parte, ea cere Părților să se asigure că fiecare dintre temeiurile Convenției din 1951 va beneficia de o interpretare care ia în considerație aspectele de gen. Temerile bine întemeiate de persecuție trebuie să se bazeze pe unul sau mai multe din temeiurile Convenției din 1951. La examinarea temeiurilor privind persecuția, se consideră adesea că violența bazată pe gen se încadrează în categoria ”apartenență la un anumit grup social”, trecând cu vederea celelalte temeiuri. Asigurarea unei interpretări care ia în considerație aspectele de gen presupune recunoașterea și înțelegerea modului în care genul poate avea un impact asupra cauzelor din spatele tipului de persecuție sau vătămare suferită. Pe de altă parte, alineatul 2 cere Părților să permită acordarea statutului de refugiat dacă se stabilește faptul că persecutarea temută decurge din unul sau mai multe dintre aceste temeiuri. Este important de reținut că adoptarea unei interpretări care ia în considerație aspectele de gen nu înseamnă că toate femeile vor avea automat dreptul la statutul de refugiat. Actul care echivalează cu o temere bine întemeiate de persecuție va depinde de circumstanțele specifice fiecărui caz. Este extrem de important să reținem că statutul de refugiat trebuie acordat ”conform instrumentelor relevante aplicabile”, adică în condițiile stipulate expres de aceste instrumente, cum ar fi, de exemplu, de art. 1 al Convenției din 1951.

313. În ceea ce privește persecuția pe motive de rasă sau naționalitate, femeile pot fi expuse la anumite tipuri de persecuție care le afectează în mod special. De exemplu: violența sexuală și controlul reproducerii în cazuri de ”epurare” rasială și etnică. În ceea ce privește persecuția pe motive religioase, femeile pot fi persecutate pentru că nu se conformează normelor religioase și obiceiurilor privind comportamentul acceptabil. Acest lucru este valabil în special în cazul așa-numitelor „crime de onoare”, care afectează disproporționat femeile. Persecuția pe motive de apartenență la un anumit grup social este tot mai prezentă în plângerile legate de gen și a dobândit treptat o susținere internațională. Dacă se consideră că femeile

care fug din calea persecuției legate de gen, cum ar fi mutilarea organelor genitale feminine, mariajul forțat și chiar violența gravă în familie, formează un ”anumit grup social”, ele pot primi azil. Unele femei pot fi identificate astfel ca un grup specific, care posedă o caracteristică comună naturală, nealterată sau fundamentală în alt mod, diferită de experiența comună a fugii de persecuție. În final, persecuția pe motive de opinie politică poate include persecuția pe motive de opinii privind rolurile genurilor. De exemplu, unele femei pot fi persecutate pentru că nu se conformează rolurilor și normelor societății privind comportamentul acceptabil și pentru critica la adresa rolurilor tradiționale ale genurilor. Atunci când iau măsurile necesare pentru a asigura că definiția refugiaților primește o interpretare care ia în considerație aspectele de gen, Părțile pot recurge la recomandările ICNUR privind protecția internațională: persecuția legată de gen în contextul art. 1 A(2) din Convenția din 1951 și/sau Protocolul din 1967 cu privire la statutul refugiaților, mai 2002. În plus, atunci când se asigură că fiecare din temeiurile convenției primește o interpretare care ia în considerație aspectele de gen, Părțile pot, dacă doresc, să extindă interpretarea respectivă la homosexuali, lesbiene, bisexuali și transsexuali, care pot fi expuși la forme speciale de persecuție și violență legată de gen.

314. Alineatul 3 conține câteva obligații. Prima obligație impusă Părților este de a elabora proceduri de primire care să ia în considerare diferențele dintre femei și bărbați referitoare la experiențe și necesitățile specifice de protecție, pentru a le asigura dreptul la siguranță atunci când au în vedere standardele de tratament pentru primirea solicitanților de azil. Exemple de proceduri de primire care iau în considerație aspectele de gen: identificarea cât mai devreme a victimelor violenței împotriva femeilor; cazarea separată a bărbaților singuri și a femeilor singure; toalete separate sau, cel puțin, orare diferite stabilite și monitorizate pentru utilizarea toaletei de către bărbați și femei; camere care pot fi încuiate de cei care le ocupă; iluminat adecvat în tot centrul de primire; personal de pază, inclusiv femei, instruit cu privire la necesitățile specifice de gen ale rezidenților; instruirea personalului de primire; cod de conduită aplicabil și la prestatorii de servicii privați; măsuri formale de intervenție și protecție în cazuri de violență bazată pe gen; furnizarea de informații femeilor și fetelor cu privire la violența bazată pe gen și serviciile de asistență disponibile; etc.

315. În alineatul 3 se mai impune obligația de a crea servicii de susținere a solicitanților de azil luând în considerație aspectele de gen și care se adresează nevoilor speciale ale acestora. Se pot include aici măsuri precum acordarea de consiliere suplimentară psiho-socială și în cazuri de criză, precum și îngrijire medicală pentru persoanele care au suferit traume, deoarece multe femei care solicită azil au fost supuse la abuzuri sexuale sau de altă natură și sunt deosebit de vulnerabile. De asemenea, serviciile de susținere trebuie să aibă ca scop abilitarea femeilor, pentru a le permite să-și refacă viețile în mod activ.

316. Elaborarea și implementarea de recomandări cu privire la gen sunt acțiuni esențiale pentru ca actorii relevanți să înțeleagă modul în care pot include elementele care iau în considerație aspectele de gen în politicile și practicile lor. Recomandările oferă un punct de reper esențial pentru o mai bună conștientizare a necesităților speciale de protecție pentru femeile solicitante de azil care au fost victime sau sunt expuse riscului violenței bazate pe gen. Părțile trebuie însă să aibă în vedere faptul că, pentru a avea succes, trebuie luate măsuri specifice care să garanteze că aceste recomandări sunt implementate. Recomandările trebuie să se refere la o mai bună conștientizare și reacție privind aspectele sensibile sau factorii personali de cultură și religie, precum și la recunoașterea traumelor.

317. Pentru a examina în mod adecvat solicitările de azil depuse de femei și fete care sunt victime ale violenței bazate pe gen, alineatul 3 impune obligația de a elabora proceduri de azil care să ia în considerație aspectele de gen, inclusiv la determinarea statutului de refugiat și la solicitarea protecției internaționale (a se vedea și alineatul 312 pe scurt). Se includ, printre altele: furnizarea de informații femeilor privind

procedurile de azil; posibilitatea ca femeile care depind de alte persoane să fie intervievate separat și fără prezența membrilor de familie; posibilitatea ca femeile să invoce necesități separate de protecție și motive specifice genului, care să ducă la o solicitare separată de protecție internațională; elaborarea de recomandări bazate pe gen privind soluționarea solicitărilor de azil; instruire. Se mai includ interviuri care să ia în considerație aspectele de gen, realizate de un intervievator asistat, la nevoie, de un translator; posibilitatea ca solicitantul să-și exprime preferința față de sexul intervievatorului și al translatorului, care va fi satisfăcută atunci când este posibil; respectarea confidențialității informațiilor obținute în cursul interviurilor. Pentru indicații suplimentare, Părțile pot apela la documentele în domeniu ale Adunării Parlamentare, în special la Rezoluția 1765 (2010) și la Recomandarea 1940 (2010) privind solicitările de azil legate de gen.

318. În cele patru alineate anterioare ale acestei secțiuni, a fost detaliată o listă de măsuri posibile pe care Părțile le pot lua atunci când implementează prevederile din alineatul 3. Prin aceasta, legiuitorii au dorit să includă în Raportul Explicativ câteva exemple de bune practici care au fost deja elaborate în mai multe state. Totuși, trebuie remarcat faptul că alineatul 3 permite fiecărei Părți să aleagă ce proceduri, recomandări și servicii de susținere care iau în considerație aspectele de gen urmează a fi create.

Articolul 61 - Interdicția de expulzare și returnare

319. Stipulat în art. 33 din Convenția din 1951 privind statutul refugiaților, principiul interdicției de expulzare și returnare reprezintă un pilon al azilului și protecției internaționale a refugiaților, dobândind statutul de normă internațională de drept cutumiar. Aceasta înseamnă că principiul respectiv se aplică în toate statele, indiferent dacă au aderat sau nu la Convenția din 1951.

320. Principiul interdicției de expulzare și returnare este deosebit de important pentru solicitanții de azil și refugiați. Potrivit acestui principiu, sub rezerva anumitor excepții și limitări stabilite în Convenția din 1951, statele nu vor expulza sau returna un solicitant de azil sau un refugiat într-o țară în care viața sau libertatea sa ar fi amenințate. De asemenea, articolul 3 din CADO împiedică returnarea unei persoane într-un stat în care ea poate fi expusă unui risc real de tortură, tratamente inumane sau degradante ori pedepse. Expulzarea sau returnarea unei persoane într-un stat unde este persecutată contravine angajamentului comunității internaționale de a asigura posesia de către orice persoană a drepturilor omului. Principiul interdicției de expulzare și returnare mai include neinterzicerea accesului pe teritoriul unui stat a solicitanților de azil care au ajuns sau care sunt împiedicați să ajungă la frontierele sale.

321. Protecția împotriva expulzării și returnării se aplică oricărei persoane care este un refugiat conform condițiilor Convenției din 1951. Aceasta se aplică și solicitanților de azil al căror statut nu a fost stabilit oficial și care pot fi supuși persecuției dacă sunt returnați în țara de origine sau de reședință habituală. Alineatul 1 impune obligația statelor, conform dreptului internațional, de a respecta principiul interdicției de expulzare și returnare cu privire la victimele violenței bazate pe gen care se tem de persecuție în cazul returnării.

322. Alineatul 2 confirmă faptul că obligația de a respecta principiul interdicției de expulzare și returnare se aplică în mod egal victimelor violenței împotriva femeilor care au nevoie de protecție, completând astfel primul alineat. Mai exact, alineatul 2 reiterează obligația Părților de a lua măsuri legislative și de altă natură necesare pentru a se asigura că victimele violenței împotriva femeilor, care au nevoie de protecție, nu vor fi returnate în nici un caz, dacă există un risc efectiv ca viața să le fie pusă în pericol sau să fie supuse torturii, tratamentelor inumane sau degradante ori pedepselor. Este important să se asigure respectarea acestor obligații, indiferent de statutul de reședință al femeilor în cauză. Aceasta înseamnă că protecția împotriva returnării se aplică tuturor victimelor violenței împotriva femeilor care nu au fost încă

confirmate ca fiind refugiați conform Convenției din 1951, indiferent de țara de origine sau de statutul lor de reședință, și care ar fi expuse la violență bazată pe gen, echivalentă cu relele tratamente menționate mai sus, dacă ar fi expulzate/returnate. Chiar dacă solicitările de azil le sunt respinse, statele trebuie să se asigure că aceste persoane nu vor fi expulzate/deportate într-o țară în care există riscul efectiv de a fi supuse torturii, tratamentelor inumane sau degradante ori pedepselor. Totuși, acest alineat nu se va interpreta ca fiind în contradicție cu prevederile relevante ale Convenției din 1951 și, în special, nu împiedică aplicarea art. 33 alin. 2 din Convenția respectivă.

Capitolul VIII
Cooperarea internațională

323. Capitolul VIII stabilește prevederile referitoare la cooperarea internațională între Părțile la Convenție. Ele nu sunt limitate la cooperarea judiciară pe aspecte civile și penale, ci se referă și la cooperarea pentru prevenirea tuturor formelor de violență care cad sub incidența prezentei Convenții și asistența acordată victimelor.

324. În ceea ce privește cooperarea judiciară în general, și mai specific în sfera penală, Consiliul Europei are deja un set important de instrumente pentru stabilirea standardelor. Trebuie menționate în acest sens Convenția europeană de extrădare (ETS nr. 24), Convenția europeană cu privire la asistența mutuală în materie penală (ETS nr. 30) și protocoalele lor adiționale (ETS nr. 86, 98, 99 și 182), Convenția europeană despre valabilitatea internațională a sentințelor pe cauzele penale (ETS nr. 70), Convenția privind spălarea banilor, depistarea, sechestrarea și confiscarea veniturilor provenite din activitatea infracțională (ETS nr. 141) și Convenția Consiliului Europei privind spălarea banilor, depistarea, sechestrarea și confiscarea veniturilor provenite din activitatea infracțională și finanțarea terorismului (ETS nr. 198). Aceste tratate reprezintă instrumente trans-sectoriale, care se aplică unui mare număr de încălcări, putând fi implementate pentru a permite cooperarea judiciară în materie penală în cadrul procedurilor care vizează încălcările prevăzute în Convenție. Întrucât toate statele-membre ale Consiliului Europei sunt părți la Convenția europeană de extrădare și la Convenția europeană cu privire la asistența mutuală în materie penală, legiuitorii sunt sfătuiți, în general, să nu reproducă prevederi privind asistența juridică reciprocă și extrădarea în instrumente specializate, ci să includă prevederea generală de mai sus și să facă referință în alt mod la instrumente orizontale în memorandumul explicativ care însoțește convenția elaborată.

325. Din acest motiv, legiuitorii au ales să nu reproducă în această Convenție prevederi similare celor incluse în instrumente trans-sectoriale precum cele menționate mai sus. De exemplu, ei nu au dorit să introducă aranjamente separate de asistență mutuală care ar înlocui celelalte instrumente și aranjamente aplicabile, din cauză că ar fi mai eficient să se bazeze, ca regulă generală, pe aranjamentele introduse prin tratatele de asistență mutuală și extrădare aflate în vigoare, cu care specialiștii sunt complet familiarizați. Acest capitol conține așadar numai prevederi care completează convențiile existente.

Articolul 62 - Principii generale

326. Articolul 62 stabilește principiile generale care trebuie să reglementeze cooperarea internațională.

327. Întâi de toate, Părțile sunt obligate să coopereze unele cu altele pe scară largă, și în special pentru a reduce, pe cât posibil, obstacolele din calea circulației rapide a informațiilor și probelor.

328. Apoi, art. 62 clarifică faptul că obligația de a coopera are un domeniu de aplicare general: ea se referă la prevenirea, combaterea și urmărirea tuturor formelor de violență care cad sub incidența prezentei Convenții (lit. a.), protejarea și oferirea de asistență victimelor (lit. b.), investigare sau proceduri privind încălcările stabilite în conformitate cu prezenta Convenție (lit. c.) și executarea hotărârilor judecătorești civile și penale relevante emise de autoritățile judiciare ale Părților (lit. d.).

329. Alineatul 2 se bazează pe art. 11, alineatele 2 și 3 din Decizia-cadru a Consiliului UE din 15 martie 2001 privind statutul victimelor în cadrul procedurilor penale. Scopul său este de a facilita depunerea unei plângeri de către victimă, permițându-i să o înregistreze la autoritățile competente din statul de reședință.
330. Aceste autorități pot apoi fie să inițieze procedurile, dacă legislația le permite, fie să transmită plângerea autorităților statului în care s-a comis încălcarea, în conformitate cu prevederile relevante ale instrumentelor de cooperare aplicabile statelor respective.

331. Alineatul 3 autorizează o Parte care condiționează asistența juridică reciprocă în materie penală, extrădare sau executarea hotărârilor judiciare civile și penale de existența unui tratat să considere Convenția drept bază legală pentru cooperarea judiciară cu o Parte cu care nu a încheiat un astfel de tratat. Această prevedere, care nu are nici un sens între statele-membre ale Consiliului Europei în ceea ce privește asistența juridică reciprocă în materie penală și extrădare, din cauza existenței Convenției europene de extrădare și Convenției europene cu privire la asistența mutuală în materie penală, datând din 1957, respectiv 1959, și a protocoalelor la acestea, prezintă interes datorită posibilității oferite statelor terțe de a adera la Convenție.

332. În final, conform alineatului 4, Părțile trebuie să tindă să integreze prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței în familie în programele de dezvoltare oferite în beneficiul terților state. Multe state membre ale Consiliului Europei desfășoară astfel de programe, care acoperă domenii diverse, precum restaurarea sau consolidarea statului de drept, dezvoltarea instituțiilor judiciare, combaterea criminalității, asistență tehnică la implementarea convențiilor internaționale. E posibil ca unele din aceste programe să se desfășoare în țări caracterizate de niveluri înalte ale violenței împotriva femeilor și violenței în familie. În acest context, pare adecvat ca programele de măsuri să țină cont de și să includă aspecte privind, în special, prevenirea acestor tipuri de infracțiuni, inclusiv pentru a facilita protecția victimelor în conformitate cu art. 18 alin. 5.

Articolul 63 - Măsuri referitoare la persoanele aflate în pericol

333. Principalul obiectiv al acestei prevederi este de a stimula încă odată Părțile la prezenta Convenție să consolideze schimbul de informații și, pe lângă acest caz specific, să prevină comiterea anumitor acte de violență împotriva femeilor și violență în familie care au legătură cu o serie de încălcări stabilite de prezenta Convenție. Unele forme de violență care intră în domeniul de aplicare al acestei Convenții pot avea o dimensiune transnațională. Din acest motiv, legiuitorii au identificat câteva încălcări prevăzute în prezenta Convenție, precum mariajul forțat sau mutilarea organelor genitale feminine, și au stabilit principiul conform căruia o Parte care are temeiuri rezonabile să creadă că o persoană este în pericol imediat de a fi supusă vreunui act de violență menționat trebuie să transmită această informație Părții în care s-ar putea produce acel act de violență. Informația trebuie să se bazeze pe ”temeiuri rezonabile” că există un pericol imediat. Legiuitorii nu au considerat necesar să includă în Convenție criterii cu privire la ceea ce reprezintă temeiurile rezonabile. Prin urmare, rămâne la latitudinea Părților să stabilească, în funcție de informațiile colectate de la caz la caz, când vor comunica informația respectivă pentru a preveni actele de violență menționate. Informația respectivă va include detalii privind măsurile de protecție luate în beneficiul persoanei aflate în pericol.

Articolul 64 – Informarea

334. Articolul 64 confirmă un principiu deja prezent în domeniul cooperării internaționale, și în particular în domeniul penal, care prevede schimbul eficient și oportun de informații între state cu scopul de a preveni o posibilă încălcare stabilită în conformitate cu prezenta Convenție, a iniția cercetări privind o astfel de încălcare sau a urmări un agresor. În special, alineatul 1 cere ca Partea solicitată să comunice Părții solicitante rezultatul acțiunilor întreprinse. Alineatul 2 permite fiecărei Părți să aleagă (evident, formularea utilizată - *poate* - nu obligă la luarea acestei măsuri) dacă va transmite sau nu unei alte Părți informația privind cercetările sale. Aceasta se va face ”fără o solicitare prealabilă” de către cealaltă Parte.

335. De asemenea, alineatul 3 stabilește principiul conform căruia, când o Parte primește o informație (care vizează, în general, o autoritate administrativă centrală responsabilă de cooperarea internațională în materie penală), Partea respectivă va înainta această informație autorităților care, conform dreptului său intern, sunt competente să o utilizeze. În general, autoritățile competente sunt poliția, procuratura sau judecătorii. Autoritățile competente vor aprecia apoi dacă acea informație este sau nu adecvată pentru cercetările sau procedurile judiciare pe care le efectuează. Este important de reținut că schimbul de informații solicitat prin această prevedere nu se limitează la cercetări sau proceduri penale, ci se extinde la acțiuni de drept civil, inclusiv ordonanțe de protecție.

Articolul 65 – Protecția datelor

336. Această prevedere se referă la problema datelor cu caracter personal privind toate formele de violență care cad sub incidența prezentei Convenții. Din cauza posibilelor pericole la adresa persoanelor, în special a victimelor, dacă datele acestora circulă fără vreo garanție sau vreun control, art. 65 se referă în mod specific la Convenția pentru protecția persoanelor cu privire la procesarea automatizată a datelor cu caracter personal (ETS nr. 108), în ceea ce privește stocarea și utilizarea datelor. Articolul 65 stipulează că această prevedere se aplică potrivit obligațiilor asumate de Părți în temeiul convenției de mai sus. Totuși, ea împiedică statele care nu sunt Părți conform Convenției nr. 108 să ratifice această Convenție. Convenția nr. 108 prevede în special că datele cu caracter personal vor fi stocate numai în scopuri legale specificate și nu vor fi utilizate în moduri incompatibile cu aceste scopuri. Se mai prevede că aceste date nu vor fi stocate în nici o formă care permite identificarea subiectului datelor, sau pe o perioadă mai lungă decât cea necesară scopurilor pentru care datele sunt înregistrate și stocate. De asemenea, Convenția nr. 108 obligă la luarea unor măsuri adecvate de securitate, care să împiedice accesul neautorizat la date și modificarea sau divulgarea acestora.

Capitolul IX
Mecanismul de monitorizare

337. Capitolul IX al Convenției conține prevederi care vizează asigurarea implementării eficiente a Convenției de către Părți. În raportul său intermediar, CAHVIO a declarat că ”Părerea Comitetului este că un mecanism de monitorizare puternic și independent este extrem de important pentru a asigura că toate Părțile la Convenție oferă un răspuns adecvat la această problemă.” În consecință, legiuitorii au considerat că sistemul de monitorizare preconizat de Convenție trebuie să fie un punct forte al acesteia. Mecanismul de monitorizare este conceput astfel încât să acopere domeniul de aplicare al acestei Convenții. Convenția instituie Grupul de experți privind violența împotriva femeilor și violența în familie (în continuare, “GREVIO”), care este un organism de experți, format din specialiști independenți și bine pregătiți în domeniile drepturilor omului, egalității de gen, violenței împotriva femeilor și violenței în familie, dreptului

penal, precum și în susținerea și protecția victimelor violenței împotriva femeilor și violenței în familie, având sarcina de a ”monitoriza implementarea prezentei Convenții de către Părți”. De asemenea, Convenția instituie Comitetul Părților, format din reprezentanții Părților la Convenție.

Articolul 66 - Grupul de experți privind violența împotriva femeilor și violența în familie (GREVIO)

338. După cum s-a menționat mai sus, GREVIO are sarcina de a monitoriza implementarea prezentei Convenții de către Părți. “GREVIO” va consta din minim 10 și maxim 15 membri.

339. Alineatul 2 al acestui articol subliniază necesitatea de a asigura un echilibru geografic și de gen, precum și expertiza multidisciplinară la alegerea membrilor, care trebuie să fie cetățeni ai Părților la Convenție. Membrii GREVIO vor fi aleși de Comitetul Părților din rândul candidaților nominalizați de Părți.

340. Alineatul 3 stabilește criteriile de alegere a membrilor GREVIO în legătură cu numărul de ratificări ale Convenției.

341. În alineatul 4 se subliniază principalele competențe ale experților din cadrul GREVIO, precum și principalele criterii pentru alegerea acestora, care pot fi rezumate astfel: ”independență și experiență”. În special, membrii GREVIO trebuie să reprezinte actorii și agențiile relevante din sfera violenței împotriva femeilor și a violenței în familie. Dacă sunt nominalizați de Părți, ei pot fi, de exemplu, reprezentanți ai ONG-urilor.

342. Alineatul 5 prevede că procedura de alegere a membrilor “GREVIO” (însă nu alegerea în sine) va fi determinată de Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei. Această prevedere este ușor de înțeles, deoarece procedura de alegere este o parte importantă a aplicării Convenției. Fiind vorba despre o convenție a Consiliului Europei, legiuitorii au considerat că această funcție trebuie să aparțină totuși Comitetului de Miniștri, iar Părțile să fie responsabile de alegerea membrilor GREVIO. Procedura de alegere va fi determinată de Comitetul de Miniștri după consultarea și obținerea acordului unanim al Părților. Această cerință confirmă faptul că toate Părțile la Convenție trebuie să aibă posibilitatea de a stabili procedura respectivă și să fie pe picior de egalitate.

343. Alineatul 6 prevede că GREVIO își va adopta propriile reguli de procedură.

344. Scopul alineatului 7 este să permită tuturor membrilor delegațiilor care efectuează vizitele de țară, după cum este specificat în art. 68, alin. 9 și 14, să fie pe picior de egalitate și să se bucure de aceleași privilegii și imunități. Acordul General privind Privilegiile și Imunitățile Consiliului Europei este deschis doar statelor membre. Totuși, Convenția este deschisă și statelor nemembre. Cu privire la alte convenții ale Consiliului Europei care stipulează vizite de țară, procedura uzuală este aceasta: Comitetul de Miniștri solicită semnarea unui acord bilateral de către statele nemembre, având drept urmare un proces de durată ce poate întârzia aderarea la convenție. Din acest motiv, și ca o măsură de protecție pentru viitor, această prevedere este inclusă direct în textul Convenției, pentru a se evita procedurile de durată în vederea negocierii acordurilor bilaterale cu statele nemembre.

Articolul 67 – Comitetul Părților

345. Articolul 67 stabilește celălalt pilon al sistemului de monitorizare, care este organismul politic (”Comitetul Părților”), format în modul indicat mai sus.

346. Comitetul Părților va fi convocat prima dată de Secretarul General al Consiliului Europei, în decurs de un an de la de la intrarea în vigoare a prezentei Convenții, cu scopul alegerii membrilor GREVIO. Apoi se va convoca la solicitarea unei treimi din numărul Părților, a Președintelui GREVIO sau a Secretarului General al Consiliului Europei.

347. Crearea acestui organism va asigura participarea egală a tuturor Părților la procesul decizional și la procedura de monitorizare a Convenției și va consolida cooperarea dintre Părți, precum și dintre Părți și GREVIO, în scopul unei implementări adecvate și eficiente a Convenției.

348. Alineatul 3 prevede că Comitetul Părților își va adopta propriile reguli de procedură.
Articolul 68 – Procedura

349. Articolul 68 detaliază funcționarea procedurii de monitorizare și interacțiunea dintre GREVIO și Comitetul Părților.

350. În alineatele 1 și 2 se prevede că GREVIO va examina un raport privind măsurile legislative și de altă natură luate de fiecare Parte pentru implementarea prevederilor prezentei Convenții împreună cu reprezentanții Părții vizate. Acest raport este prezentat de către Partea respectivă în baza unui chestionar pregătit de GREVIO. Ideea este de a avea o bază de referință a măsurilor legislative și de altă natură introduse de Părți la data aderării la Convenție în ceea ce privește implementarea concretă și generală a Convenției.

351. Alineatul 3 clarifică faptul că procedurile de evaluare care urmează primului raport și aprecierea prevăzută la alineatele 1 și 2 vor fi divizate în runde, și că GREVIO va selecta prevederile pe care se va axa monitorizarea. Ideea este ca GREVIO să stabilească în mod independent, la începutul fiecărei runde, prevederile pentru procedura de monitorizare din perioada în cauză.

352. Alineatul 4 prevede că GREVIO va stabili cele mai adecvate mijloace de realizare a evaluării. Acestea pot include un chestionar sau o altă solicitare de informații. Termenul ”chestionar” se referă la un set de întrebări sau indicații în scris, cu scopul de a obține informații cu caracter calitativ și cantitativ privind măsurile luate pentru implementarea Convenției. Acesta nu este doar o colectare de date statistice/numerice, asigurată de cadrul de monitorizare privind implementarea Recomandării Rec(2002)5 cu privire la protecția femeilor contra violenței. Mai mult, acest alineat precizează că Părțile vizate trebuie să răspundă la solicitările adresate de GREVIO. Părțile la Convenție nu trebuie solicitate să răspundă la întrebări privind implementarea Recomandării Rec(2002)5 cu privire la protecția femeilor contra violenței.

353. Alineatul 5 stabilește un principiu important, acela că GREVIO poate primi informații de la organizațiile neguvernamentale și societatea civilă, precum și de la instituțiile naționale de protecție a drepturilor omului.

354. Alineatele 6, 7 și 8 introduc principiul că GREVIO trebuie să utilizeze cât mai bine orice sursă de informații existentă. Acesta are scopul tot de a evita suprapunerea inutilă a activităților efectuate deja în alte situații.

355. Alineatul 9 subliniază că GREVIO poate organiza, în subsidiar, vizite de țară. Legiuitorii au dorit să clarifice faptul că vizitele de țară trebuie să fie o modalitate auxiliară de monitorizare și că ele trebuie organizate doar când este nevoie, în două situații specifice: 1) dacă informațiile obținute sunt insuficiente și nu există alte modalități fezabile de obținere sigură a informațiilor, sau 2) dacă GREVIO primește informații sigure, care indică o situație în care se cere o atenție imediată pentru a preveni sau limita scara

sau numărul gravelor încălcări ale Convenției. Aceste vizite de țară trebuie organizate în cooperare cu autoritățile competente ale Părții în cauză, adică ele se stabilesc în avans și datele lor sunt fixate în cooperare cu autoritățile naționale, care sunt anunțate în timp util.

356. Alineatele 10 și 11 prezintă etapa de elaborare a raportului și concluziilor GREVIO. Din aceste prevederi reiese în mod evident că GREVIO trebuie să poarte un dialog cu Partea vizată atunci când întocmește raportul și concluziile. Prevederile Convenției vor fi implementate în mod adecvat tocmai printr-un astfel de dialog. GREVIO își va publica raportul și concluziile, împreună cu orice comentarii ale Părții supuse evaluării. Astfel se încheie sarcina GREVIO cu privire la Partea respectivă și prevederile în cauză. Raportul și concluziile GREVIO, care vor fi publicate după adoptare, nu pot fi modificate de către Comitetului Părților.

357. Alineatul 12 se referă la rolul Comitetului Părților în procedura de monitorizare. Acesta prevede că Comitetul Părților poate adopta recomandări care (a) indică măsurile ce trebuie luate de Partea în cauză pentru a implementa concluziile GREVIO, stabilind, dacă este necesar, data prezentării informației privind implementarea lor, și (b) promovează cooperarea Părții respective pentru implementarea adecvată a Convenției. Acest mecanism va asigura respectarea independenței GREVIO în funcția sa de monitorizare, introducând totodată o dimensiune ”politică” în dialogul dintre Părți.

358. Alineatele 13, 14 și 15 stabilesc o procedură specială, conform căreia GREVIO poate solicita prezentarea de către Partea vizată a unui raport privind măsurile luate de acea Parte pentru a preveni un model grav, masiv sau persistent de acte de violență care cad sub incidența prezentei Convenții. Condiția pentru solicitarea unui raport special este ca GREVIO să primească informații sigure, care indică o situație în care se cere o atenție imediată pentru a preveni sau limita scara sau numărul gravelor încălcări ale Convenției. Pe baza informațiilor primite (de la Partea vizată, precum și de la orice altă sursă de informații), GREVIO poate desemna pe unul sau mai mulți dintre membrii săi să efectueze o cercetare și să raporteze urgent către GREVIO. În cazuri foarte speciale, cercetarea poate include o vizită în teritoriul Părții. Rolul principal al ”raportorului/raportorilor” trebuie să fie colectarea tuturor informațiilor necesare și aprecierea faptelor în legătură cu situația concretă. Normele de procedură ale GREVIO vor stabili detaliile de funcționare a acestei ”proceduri de cercetare”. Însă obiectivul principal este ca GREVIO să cunoască și să înțeleagă mai bine situațiile în care, conform unor informații sigure, sunt implicate foarte multe victime ale acelorași acte de violență. Constatările cercetării vor fi transmise Părții vizate și, dacă va fi cazul, Comitetului Părților și Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei, împreună cu comentarii și recomandări.

Articolul 69 - Recomandări generale

359. Inspirându-se din art. 21 (1) al CEDAW, acest articol prevede că GREVIO poate adopta, acolo unde va fi cazul, recomandări generale privind implementarea prezentei Convenții. Recomandările generale au o semnificație comună pentru toate Părțile și se referă la articole sau teme incluse în prezenta Convenție. Ele nu sunt specifice unei țări. Deși aceste recomandări generale nu sunt obligatorii din punct de vedere legal, ele reprezintă un reper important pentru Părți, consolidând înțelegerea diverselor teme ale Convenției și oferind indicații clare, care pot contribui la implementarea eficientă a prevederilor incluse în Convenție. De asemenea, ele trebuie să facă parte din următoarele runde de monitorizare.

Articolul 70 - Implicarea parlamentelor în monitorizare

360. Această prevedere stabilește rolul parlamentelor naționale în monitorizarea implementării prezentei Convenții. În alineatele 1 și 2 este inclusă obligația Părților la Convenție de a invita parlamentele nați-

onale să participe la monitorizare (alineatul 1) și să transmită rapoartele GREVIO în parlamentele naționale pentru consultare (alineatul 2). Legiuitorii au subliniat rolul important pe care îl au parlamentele naționale în implementarea Convenției, care, în multe cazuri, necesită modificări legislative. Ca urmare, ei au considerat că este esențial să implice parlamentele naționale în evaluarea implementării Convenției.

361. Alineatul 3 din acest articol precizează implicarea Adunării Parlamentare a Consiliului Europei în monitorizarea măsurilor luate de Părți pentru implementarea prezentei Convenții. Fiind prima prevedere de acest fel dintr-o convenție a Consiliului Europei, alineatul 3 stipulează că Adunarea Parlamentară va fi invitată regulat să ia cunoștință de implementarea prezentei Convenții. Astfel, legiuitorii au dorit să confirme rolul important pe care Adunarea Parlamentară în joacă în introducerea problemei violenței împotriva femeilor pe agenda politică a Consiliului Europei și a statelor membre ale acestuia. Ca urmare a angajamentului de durată al Adunării Parlamentare față de această chestiune și a numeroaselor recomandări adoptate în acest domeniu, participarea Adunării Parlamentare la monitorizarea acestei Convenții consolidează în mod semnificativ rezultatele monitorizării.

Capitolul X
Raportul cu alte instrumente internaționale

Articolul 71 – Raportul cu alte instrumente internaționale

362. Articolul 71 se referă la relația dintre Convenție și alte instrumente internaționale.

363. Conform Convenției de la Viena privind dreptul tratatelor (1969), art. 71 urmărește să asigure coexistența armonioasă a Convenției cu alte tratate - multilaterale sau bilaterale - sau instrumente referitoare la problemele reglementate de Convenție. Se includ aici, de exemplu, Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și protocoalele acesteia, Carta Socială Europeană (revizuită, ETS nr. 163), Convenția Consiliului Europei privind acțiunile contra traficului de ființe umane (ETS nr. 197), Convenția ONU privind eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei și protocolul său opțional, Convenția ONU privind drepturile copilului și protocoalele sale opționale cu privire la implicarea copiilor în conflicte armate, vânzarea copiilor, prostituția infantilă și pornografia infantilă, Convenția Internațională privind Eliminarea Tuturor Formelor de Discriminare Rasială și protocolul său opțional, Convenția din 1951 privind statutul refugiaților și protocolul său opțional și Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități.

364. Această Convenție are scopul de a consolida protecția și a asigura susținerea victimelor violenței împotriva femeilor și violenței în familie. Din acest motiv, art. 71 alin. 1 are ca scop să asigure că prezenta Convenție nu va afecta obligațiile născute în baza unor alte instrumente internaționale, la care Părțile la prezenta Convenție sunt sau vor deveni parte, și care conțin prevederi privind aspectele reglementate de prezenta Convenție. Această prevedere precizează încă odată obiectivul general al acestei Convenții, adică protecția drepturilor victimelor violenței împotriva femeilor și violenței în familie și garantarea nivelului maxim de protecție pentru acestea.

365. Art. 71 alin. 2 declară în mod pozitiv că Părțile pot încheia între ele acorduri bilaterale sau multilaterale - sau orice alte instrumente juridice - privind aspectele tratate în prezenta Convenție. Totuși, formularea precizează că Părțile nu pot încheia vreun acord care le diminuează obligațiile din prezenta Convenție.

Capitolul XI
Modificarea Convenției

366. Modificările prevederilor Convenției pot fi propuse de către Părți. Ele trebuie comunicate Secretarului General al Consiliului Europei și tuturor statelor-membre ale Consiliului Europei, tuturor semnatarilor, tuturor Părților, Uniunii Europene, tuturor statelor invitate să semneze sau să adere la prezenta Convenție.

367. În etapa următoare, Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei examinează și adoptă modificarea propusă. Înainte de a decide privind modificarea, Comitetul de Miniștri se consultă cu Părțile la Convenție și obține acordul unanim al acestora. Această cerință confirmă faptul că toate Părțile la Convenție trebuie să aibă posibilitatea de a participa la procesul decizional privind modificările și să fie pe picior de egalitate.

Capitolul XII
Dispoziții finale

368. Cu câteva excepții, prevederile din acest capitol se bazează în mod esențial pe Modelul unic de clauze finale pentru convențiile și acordurile încheiate în cadrul Consiliului Europei, aprobat de Comitetul de Miniștri la a 315-a reuniune a vice-miniștrilor din februarie 1980. Articolele 73-81 utilizează formularea standard din Modelul de clauze, sau se bazează pe practica de durată a elaborării tratatelor la Consiliul Europei.

Articolul 73 – Efectele prezentei Convenții

369. Art. 73 garantează acele prevederi din dreptul intern și instrumentele internaționale cu forță obligatorie prin care se acordă protecție suplimentară contra violenței împotriva femeilor și a violenței în familie; prezenta Convenție nu se va interpreta în sensul limitării acestei protecții. Expresia ”drepturi mai favorabile” se referă la posibilitatea plasării unei persoane într-o situație mai favorabilă decât cea prevăzută în Convenție.

Articolul 74 - Soluționarea conflictelor

370. Legiuitorii au considerat important să includă în textul Convenției un articol privind soluționarea conflictelor, care impune Părților obligația de a căuta mai întâi o soluție pașnică pentru orice diferend referitor la aplicarea sau interpretarea Convenției.

371. Diversele tipuri de soluții pașnice menționate în primul alineat al acestui articol (negocieri, conciliere, arbitraj) sunt acceptate în dreptul internațional. Aceste metode de soluționare nu sunt cumulative, astfel că Părțile nu sunt obligate să le epuizeze înainte de a recurge la alte metode de soluționare pașnică. Orice proceduri de soluționare a conflictelor trebuie convenite de Părțile vizate.

372. Alineatul 2 prevede că Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei ar putea stabili proceduri nonjudiciare, care vor putea fi utilizate de Părți în cazuri de conflict apărute în legătură cu aplicarea sau interpretarea Convenției. Legiuitorii au decis să nu se refere la proceduri judiciare precum cea care reglementează Curtea Internațională de Justiție, deoarece mai multe state care au participat la elaborarea acestei Convenții nu au acceptat competența obligatorie a acestui organism judiciar și nu au dorit să o facă cu

privire la această Convenție. Totuși, acest articol nu împiedică Părțile în conflict să înainteze cazul lor la Curtea Internațională de Justiție, dacă convin în acest sens.

Articolul 75 - Semnarea și intrarea în vigoare

373. Alineatul 1 prevede că Convenția este deschisă pentru semnare nu numai de către statele-membre ale Consiliului Europei, ci și de către Uniunea Europeană și statele-nemembre ale Consiliului Europei (Canada, Sfântul Scaun, Japonia, Mexic și SUA) care au participat la elaborarea sa. După intrarea în vigoare a Convenției, conform alineatului 3, alte state nemembre care nu sunt incluse în această prevedere pot fi invitate să adere la Convenție, conform art. 76 alin. 1.

374. Alineatul 2 prevede că instrumentele de ratificare, acceptare sau aprobare ale acestei Convenții vor fi depozitate la Secretarul General al Consiliului Europei.

375. Alineatul 3 prevede că numărul de ratificări, acceptări sau aprobări necesar pentru intrarea în vigoare a Convenției este 10. Această cifră reflectă convingerea că este nevoie de un grup important de state pentru inițierea cu succes a acțiunii dificile de prevenire și combatere a violenței împotriva femeilor și a violenței în familie. Totuși, cifra respectivă nu este atât de mare încât să întârzie în mod inutil intrarea în vigoare a Convenției. În conformitate cu practica Organizației de elaborare a tratatelor, din cele 10 state inițiale, cel puțin 8 trebuie să fie membre ale Consiliului Europei.

Articolul 76 – Aderarea la Convenție

376. După consultarea cu Părțile la Convenție și obținerea acordului lor unanim, Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei poate să invite orice stat, care nu este membru al Consiliului Europei și care nu a participat la elaborarea Convenției, să adere la prezenta Convenție. Această decizie necesită majoritatea de două treimi, prevăzută în art. 20.d al Statutului Consiliului Europei, și votul unanim al reprezentanților Părților la această Convenție.

Articolul 77 - Aplicarea teritorială

377. Alineatul 1 precizează teritoriile pe care va fi aplicabilă Convenția. Aici, trebuie subliniat faptul că excluderea de către statele Părți a unor părți din teritoriul lor de la aplicarea Convenției, fără motive întemeiate (cum ar fi existența unor sisteme juridice diferite, care se aplică în chestiunile reglementate de Convenție) este incompatibilă cu obiectul și scopul Convenției.

378. Alineatul 2 se referă la extinderea aplicării Convenției de către o Parte în teritorii pentru ale căror relații internaționale este responsabilă sau din numele cărora este autorizată să asume obligații.

379. Cu privire la acest aspect particular, și fără a aduce atingere prevederilor din art. 44, prezenta Convenție nu creează nici o obligație extrateritorială.

Articolul 78 – Rezerve

380. Articolul 78 precizează că nu pot fi făcute rezerve la prevederile prezentei Convenții, cu excepția cazurilor prevăzute în alin. 2 și 3. Declarația privind rezerva, prezentată conform alineatelor 2 și 3, trebuie să explice motivele pentru care o Parte a solicitat o rezervă.

381. Articolele enumerate în alineatul 2 din acest articol sunt prevederi în legătură cu care legiuitorii nu au ajuns la un acord unanim, în ciuda eforturilor depuse pentru un compromis. Scopul acestor rezerve este să permită o ratificare cât mai largă a Convenției, permițând totodată Părților să-și păstreze unele concepte juridice de bază. Prevederile în cauză sunt următoarele: art. 30 alin. 2 (compensația de stat); art. 44, alin. 1.e, 3 și 4 (jurisdicția); art. 55 alin. 1 (Sesizări *ex parte* și *ex officio*); art. 58 (Termenul de prescripție); art. 59 (Statutul de reședință). Trebuie remarcat faptul că posibilitatea rezervei a fost restrânsă ulterior în privința articolelor 55 și 58, deoarece rezervele la art. 55, alin. 1 sunt permisibile numai cu privire la art. 35, referitor la încălcări minore, la fel cum rezervele la art. 58 sunt permisibile numai referitor la art. 37, 38 și 39.

382. Alineatul 3 prevede o formă specială de rezervă în legătură cu art. 33 (violența psihologică) și art. 34 (urmărirea). Părțile pot să își rezerve dreptul de aplica sancțiuni administrative, și nu penale, pentru comportamentele specificate în aceste articole. Prin urmare, posibilitatea rezervei nu se aplică articolelor menționate în ansamblu, ci doar modului în care ele pot fi implementate de către Părți la nivel național.
383. Prin posibilitatea de retragere a rezervelor în orice moment, alineatul 4 are ca scop reducerea divergențelor ulterioare dintre legislațiile care au incorporat prevederile acestei Convenții.

Articolul 79 – Valabilitatea și revizuirea rezervelor

384. Rezervele sunt excepții de la interpretarea uniformă a standardelor prevăzute de Convenție. Prin urmare, legiuitorii au considerat că este adecvat să prevadă o revizuire periodică a rezervelor, pentru a încuraja Părțile să le elimine sau să indice motivele menținerii lor. Potrivit alineatului 1, rezervele menționate în art. 78, alin. 2 și 3, vor fi valabile o perioadă de 5 ani. Această durată a fost decisă pentru stabilirea unui echilibru între, pe de o parte, obiectivul eliminării treptate a rezervelor existente și, pe de altă parte, necesitatea de a asigura Părților un timp suficient pentru a-și reexamina rezervele la nivel național. După acest termen, rezervele își vor pierde valabilitatea, dacă nu sunt reînnoite în mod expres. În orice caz, este necesar ca Părțile să informeze Secretarul General al Consiliului Europei despre intențiile lor privind rezervele existente.

385. Alineatul 2 conține o procedură pentru anularea automată a rezervelor care nu au fost reînnoite. În final, potrivit art. 79 alin. 3, Părțile trebuie să ofere pentru GREVIO, până la reînnoire sau la cerere, o explicație a temeiurilor pentru continuarea unei rezerve. În caz de reînnoire a unei rezerve, nu este necesară o solicitare prealabilă din partea GREVIO. În toate cazurile, GREVIO va putea examina explicațiile oferite de către Partea respectivă pentru a-și motiva continuarea rezervelor.

Articolul 80 – Denunțarea

386. În conformitate cu Convenția ONU de la Viena privind dreptul tratatelor, art. 80 permite oricărei Părți să denunțe Convenția.

Articolul 81 – Notificarea

387. Articolul 81 enumeră notificările pe care Secretarul General al Consiliului Europei, în calitate de depozitar al Convenției, trebuie să le facă, desemnând și destinatarii acestor notificări (state și Uniunea Europeană).

L E G E

CU PRIVIRE LA PREVENIREA ȘI COMBATEREA VIOLENȚEI ÎN FAMILIE

nr. 45-XVI din 01.03.2007
Monitorul Oficial nr.55-56/178 din 18.03.2008

* * *

C U P R I N S

Capitolul I
DISPOZIȚII GENERALE
Articolul 1. Obiectul legii
Articolul 2. Noțiuni principale
Articolul 3. Subiecții violenței în familie
Articolul 4. Cadrul legislativ
Articolul 5. Principiile de bază ale prevenirii și combaterii violenței în familie
Articolul 6. Sfera de acțiune a legii

Capitolul II
AUTORITĂȚILE ȘI INSTITUȚIILE ABILITATE CU FUNCȚII DE PREVENIRE ȘI DE COMBATERE A VIOLENȚEI ÎN FAMILIE
Articolul 7. Autoritățile și instituțiile abilitate cu funcții de prevenire și de combatere a violenței în familie
Articolul 8. Competențele autorităților administrației publice centrale și locale
Articolul 9. Competențele Departamentului Instituțiilor Penitenciare
Articolul 10. Competențele centrelor/serviciilor de reabilitare a victimelor și agresorilor

Capitolul III
MECANISMUL DE SOLUȚIONARE A ACTELOR DE VIOLENȚĂ ÎN FAMILIE
Articolul 11. Dreptul la protecție al victimei
Articolul 12. Persoanele care pot depune cerere despre comiterea actelor de violență în familie
Articolul 13. Depunerea cererii
Articolul 14. Modalitatea examinării cererii
Articolul 15. Măsurile de protecție
Articolul 16. Finanțarea
Articolul 17. Sancțiuni

Capitolul IV
DISPOZIȚII FINALE
Articolul 18. Intrarea în vigoare. Îndatoririle Guvernului

Notă: În cuprinsul legii sintagmele „Ministerul Protecției Sociale, Familiei și Copilului” și „Ministerul Educației și Tineretului” se substituie, respectiv, prin sintagmele „Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei”

și „Ministerul Educației", iar sintagma „Ministerul Administrației Publice Locale," se exclude conform Legii nr.109 din 04.06.2010, în vigoare 30.07.2010

Prevenirea și combaterea violenței în familie fac parte din politica națională de ocrotire și sprijinire a familiei și reprezintă o importantă problemă de sănătate publică. Pentru consolidarea, ocrotirea și sprijinirea familiei, pentru asigurarea respectării principiilor fundamentale ale legislației referitor la familie, egalității de șanse între femei și bărbați în realizarea dreptului lor uman la viață fără violență,

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Capitolul I
DISPOZIȚII GENERALE

Articolul 1. Obiectul legii

Prezenta lege stabilește bazele juridice și organizatorice ale activității de prevenire și de combatere a violenței în familie, autoritățile și instituțiile abilitate cu funcții de prevenire și de combatere a violenței în familie, mecanismul de sesizare și soluționare a cazurilor de violență.

Articolul 2. Noțiuni principale

În sensul prezentei legi, următoarele noțiuni semnifică:

violență în familie – orice acțiune sau inacțiune intenționată, cu excepția acțiunilor de autoapărare sau de apărare a unor alte persoane, manifestată fizic sau verbal, prin abuz fizic, sexual, psihologic, spiritual sau economic ori prin cauzare de prejudiciu material sau moral, comisă de un membru de familie contra unor alți membri de familie, inclusiv contra copiilor, precum și contra proprietății comune sau personale;

violență fizică – vătămare intenționată a integrității corporale ori a sănătății prin lovire, îmbrîncire, trîntire, tragere de păr, înțepare, tăiere, ardere, strangulare, mușcare, în orice formă și de orice intensitate, prin otrăvire, intoxicare, alte acțiuni cu efect similar;

violență sexuală – orice violență cu caracter sexual sau orice conduită sexuală ilegală în cadrul familiei sau în alte relații interpersonale, cum ar fi violul conjugal, interzicerea folosirii metodelor de contracepție, hărțuirea sexuală; orice conduită sexuală nedorită, impusă; obligarea practicării prostituției; orice comportament sexual ilegal în raport cu un membru de familie minor, inclusiv prin mîngîieri, sărutări, pozare a copilului și prin alte atingeri nedorite cu tentă sexuală; alte acțiuni cu efect similar;

violență psihologică – impunere a voinței sau a controlului personal, provocare a stărilor de tensiune și de suferință psihică prin ofense, luare în derîdere, înjurare, insultare, poreclire, șantajare, distrugere demonstrativă a obiectelor, prin amenințări verbale, prin afișare ostentativă a armelor sau prin lovire a animalelor domestice; neglijare; implicare în viața personală; acte de gelozie; impunere a izolării prin detenție, inclusiv în locuința familială; izolare de familie, de comunitate, de prieteni; interzicere a realizării profesionale, interzicere a frecventării instituției de învățămînt; deposedare de acte de identitate; privare intenționată de acces la informație; alte acțiuni cu efect similar;

violență spirituală – subestimare sau diminuare a importanței satisfacerii necesităților moral-spirituale prin interzicere, limitare, ridiculizare, penalizare a aspirațiilor membrilor de familie, prin interzicere, limitare, luare în derîdere sau pedepsire a accesului la valorile culturale, etnice, lingvistice sau religioase; impunere a unui sistem de valori personal inacceptabile; alte acțiuni cu efect similar sau cu repercusiuni similare;

violență economică – privare de mijloace economice, inclusiv lipsire de mijloace de existență primară, cum ar fi hrană, medicamente, obiecte de primă necesitate; abuz de variate situații de superioritate pentru a sustrage bunurile persoanei; interzicere a dreptului de a poseda, folosi și dispune de bunurile comune; control inechitabil asupra bunurilor și resurselor comune; refuz de a susține familia; impunere la munci grele și nocive în detrimentul sănătății, inclusiv a unui membru de familie minor; alte acțiuni cu efect similar;

prejudiciu moral – cauzare de suferințe unui membru de familie, inclusiv unui copil, în cadrul familiei sau al unor alte relații interpersonale, care duce la umilire, frică, înjosire, incapacitate de apărare împotriva violenței fizice, la sentimente de frustrare;

prejudiciu material – daune materiale, susceptibile de evaluare sau estimare financiară/pecuniară, rezultînd din orice act de violență în familie, în concubinaj, precum și costurile pentru instrumentarea cazurilor de violență în familie;

agresor – persoană care comite acte de violență în familie, în concubinaj;

victimă – persoană, adult sau copil, supusă actelor de violență în familie, în concubinaj;

ordonanță de protecție – act legal prin care instanța de judecată aplică măsuri de protecție a victimei.

Articolul 3. Subiecții violenței în familie

(1) Subiecți ai violenței în familie sînt: agresorul și victima – cetățeni ai Republicii Moldova, cetățeni străini și apatrizii care locuiesc pe teritoriul ei.

(2) Subiecți ai violenței în familie pot fi:
a) în condiția conlocuirii – persoanele aflate în relații de căsătorie, de divorț, de concubinaj, de tutelă și curatelă, rudele lor pe linie dreaptă sau colaterală, soții rudelor, alte persoane întreținute de acestea;
b) în condiția locuirii separate – persoanele aflate în relații de căsătorie, copiii lor, inclusiv cei adoptivi, cei născuți în afara căsătoriei, cei aflați sub tutelă sau curatelă, alte persoane aflate la întreținerea acestora.

Articolul 4. Cadrul legislativ

(1) Legislația cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie constă din Constituția Republicii Moldova, din prezenta lege, din alte acte normative, din tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă tratatul internațional la care Republica Moldova este parte stabilește alte norme decît prezenta lege, se aplică normele tratatului internațional.

Articolul 5. Principiile de bază ale prevenirii și combaterii violenței în familie

Prevenirea și combaterea violenței în familie se efectuează pe următoarele principii:
a) legalitatea;
b) egalitatea;
c) confidențialitatea;
d) accesul la justiție;
e) protecția și securitatea victimei;
f) cooperarea autorităților administrației publice cu societatea civilă și cu organizațiile internaționale.

Articolul 6. Sfera de acțiune a legii

Prevederile prezentei legi se aplică în egală măsură cetățenilor Republicii Moldova, cetățenilor străini și apatrizilor care locuiesc pe teritoriul ei.

Capitolul II
AUTORITĂȚILE ȘI INSTITUȚIILE ABILITATE CU FUNCȚII DE PREVENIRE ȘI DE COMBATERE A VIOLENȚEI ÎN FAMILIE

Articolul 7. Autoritățile și instituțiile abilitate cu funcții de prevenire și de combatere a violenței în familie

(1) Autoritățile și instituțiile abilitate cu funcții de prevenire și de combatere a violenței în familie sînt:
a) autoritățile administrației publice centrale de specialitate (Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Ministerul Educației, Ministerul Sănătății, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Justiției);
b) autoritățile administrației publice locale de specialitate:
- secțiile/direcțiile de asistență socială și de protecție a familiei;
- direcțiile generale de învățămînt, tineret și sport;
- organele ocrotirii sănătății;
- organele afacerilor interne;
c) comisiile pentru probleme sociale de pe lîngă autoritățile administrației publice locale;
d) centrele/serviciile de reabilitare a victimelor și agresorilor;
e) alte organizații cu activități specializate în domeniu.

(2) Autoritatea publică centrală abilitată cu funcții de elaborare și de promovare a politicilor de prevenire și de combatere a violenței în familie și de asistență socială a victimelor și agresorilor este Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei.

(3) Pe lîngă Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei se creează Consiliul coordonator interministerial în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie, în componența căruia intră cîte un reprezentant al autorităților centrale, conform alin.(1), reprezentanții societății civile și alte părți interesate. Consiliul coordonator interministerial este responsabil de asigurarea coordonării și colaborării dintre ministere și alte autorități administrative centrale cu competențe în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie. Regulamentul Consiliului coordonator interministerial este aprobat prin hotărîre de Guvern.

(4) Autoritatea publică locală abilitată cu funcții de implementare a politicilor de prevenire a violenței în familie și de asistență socială a victimelor și agresorilor este secția/direcția raională de asistență socială și protecție a familiei, în cadrul căreia se desemnează un specialist responsabil de domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie.

(5) Celelalte servicii publice de nivel local vor desemna persoane cu atribuții privind prevenirea și combaterea violenței în familie, responsabile de coordonarea activităților specifice în cadrul instituției sale și de colaborarea în desfășurarea activităților comune la nivelul teritoriului administrativ, în baza unor proceduri stabilite de conlucrare în prevenirea și combaterea cazurilor de violență în familie.

[Art.7 completat prin Legea nr.167 din 09.07.2010, în vigoare 03.09.2010]

Articolul 8. Competențele autorităților administrației publice centrale și locale

(1) Autoritățile administrației publice centrale (Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Ministerul Educației, Ministerul Sănătății, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Justiției), în limitele competenței lor:

a) asigură elaborarea și promovarea politicii de consolidare a familiei, de prevenire a violenței în familie, de acordare a protecției și asistenței victimelor și agresorilor;
b) coordonează activitatea în domeniu a structurilor descentralizate/desconcentrate;
c) coordonează, evaluează și monitorizează activitatea centrelor/serviciilor de reabilitare a victimelor și agresorilor;
d) stabilesc procedurile de identificare, de înregistrare și de raportare a cazurilor de violență în familie, conform principiilor statistice, dezagregate pe sexe;
e) consolidează capacitățile resurselor umane din domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie;
f) conlucrează cu organizații neguvernamentale, cu persoane fizice și juridice implicate în activități de prevenire și de combatere a violenței.

(2) Autoritățile administrației publice locale:

a) creează comisii pentru probleme sociale și organizează la nivel local activitatea acestora;
b) formează echipe multidisciplinare în domeniu;
c) organizează centre/servicii de reabilitare a victimelor și agresorilor în conformitate cu standardele internaționale;
d) organizează campanii de informare, studii și alte acțiuni privind prevenirea violenței în familie;
e) dezvoltă parteneriate sociale cu organizații neguvernamentale, inclusiv cu fundații, sindicate, patronate, cu organisme internaționale care să contribuie la prevenirea și combaterea violenței în familie;
f) constată, prin decizie a comisiei pentru probleme sociale, existența sau dispariția pericolului pentru viața și sănătatea victimei în urma aplicării măsurilor de protecție.

(3) Secțiile/direcțiile de asistență socială și de protecție a familiei, prin intermediul specialistului responsabil de domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie:

a) conlucrează cu organele afacerilor interne în activitatea de identificare a persoanelor predispuse la comiterea actelor de violență în familie;
b) actualizează baza de date, la nivel teritorial, ce vizează fenomenul violenței în familie;
c) plasează, după caz, victima în centrul de reabilitare, oferindu-i asistența corespunzătoare;
d) desfășoară activitate de consiliere psihologică și psihosocială a victimelor, în vederea lichidării

consecințelor actelor de violență în familie, prin mijloace proprii sau redirecționînd cazul către specialiști din centrele de reabilitare;
e) înlesnesc, la solicitarea organelor de drept, accesul agresorului la programele de reabilitare;
f) apără drepturile și interesele legitime ale victimelor, inclusiv ale victimelor minore;
g) realizează, în comun cu alte autorități abilitate și în colaborare cu organizațiile neguvernamentale din domeniu, programe informaționale în vederea prevenirii violenței în familie;
h) determină necesitatea creării de centre/servicii de reabilitare a victimelor și a agresorilor, asigură acestor centre/servicii sprijin metodologic și informațional;
i) monitorizează și coordonează activitățile profesionale ale asistenților sociali din cadrul primăriilor de prevenire a violenței în familie, de sprijinire/consiliere a victimelor și de resocializare a agresorilor;
j) prezintă Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei rapoarte semestriale despre activitățile desfășurate în teritoriu de secții/direcții, asistenți sociali conform parteneriatelor stabilite;
k) monitorizează victimele și le acordă asistență după ce au părăsit centrele de reabilitare.

(4) Direcțiile generale de învățămînt, tineret și sport:
a) asigură informarea și instruirea cadrelor didactice în vederea calificării actelor de violență în familie, aplicării metodelor și mijloacelor de prevenire a unor astfel de acte și de sesizare a autorităților abilitate;
b) realizează, în comun cu alte autorități abilitate și în colaborare cu organizațiile neguvernamentale din domeniu, programe educaționale pentru părinți și copii în vederea prevenirii și combaterii violenței în familie;
c) asigură desfășurarea activităților de consiliere în vederea reabilitării psihologice și psihosociale a copiilor victime ale violenței în familie;
d) comunică autorităților abilitate, prin intermediul cadrelor didactice, sesizînd de îndată în mod obligatoriu autoritatea tutelară și poliția, cazurile de violență în familie, inclusiv cazurile de violență în familie împotriva copiilor.

(5) Instituțiile medicale de toate tipurile și nivelurile:
a) organizează campanii de informare;
b) comunică poliției și autorității tutelare, prin intermediul cadrelor medicale, cazurile de violență în familie;
c) asigură consiliere și asistență medicală victimelor;
d) inițiază și realizează programe și servicii adresate agresorilor; asigură realizarea programelor de dezalcoolizare, dezintoxicare, de tratament psihoterapeutic, după caz, cu suportul cheltuielilor din mijloacele abuzatorului sau, după caz, din fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală;
e) inițiază parteneriate durabile cu toate programele care vizează sănătatea mamei și a copilului;
f) încheie contracte de prestare a serviciilor medicale cu centrele/serviciile de reabilitare a victimelor și agresorilor.

(6) Organele afacerilor interne, la nivel de structură specializată:
a) identifică, înregistrează și raportează cazurile de violență în familie;
b) asigură evidența nominală a agresorilor;
c) sesizează, în cazul copiilor victime ale violenței în familie, autoritățile tutelare;
d) examinează cererile și sesizările parvenite din partea cetățenilor, instituțiilor medicale, centrelor medico-legale și a altor instituți referitor la conflicte familiale, la acte de violență, la amenințări cu moartea sau la existența unui pericol iminent de realizare a lor;
e) vizitează familiile ai căror membri sînt luați la evidență, efectuează lucrul de prevenire a comiterii repetate a actelor de violență în familie;

f) efectuează, în situații de criză, reținerea administrativă a agresorului, în funcție de gravitatea cazului;
g) se adresează către autorități judecătorești pentru obținerea ordonanței de protecție în situație de criză în baza cererii depuse de victimă sau a sesizării de caz; asigură executarea ordonanței de protecție;
h) în cazul comiterii actului de violență în familie, explică victimei drepturile ei, iar la cererea acesteia, îi acordă ajutor spre a fi plasată în centrul de reabilitare;
i) informează victima despre dreptul ei de a beneficia de asistență juridică gratuită;
j) asigură agresorilor, inclusiv celor aflați în arest administrativ, accesul la serviciile de reabilitare;
k) asigură securitatea, paza și ordinea publică în centrele de reabilitare a victimelor;
l) monitorizează și instrumentează, în comun cu asistenții sociali, cazurile de violență în familie din teritoriul deservit, actualizează baza de date cu informații din domeniu;
m) conlucrează cu autoritățile abilitate în domeniu, cu societatea civilă în vederea prevenirii și combaterii violenței în familie.

[Art.8 completat prin Legea nr.167 din 09.07.2010, în vigoare 03.09.2010]

Articolul 9. Competențele Departamentului Instituțiilor Penitenciare

De competența Departamentului Instituțiilor Penitenciare țin:
a) organizarea de servicii și programe de reabilitare și resocializare a agresorilor în penitenciare;
b) conlucrarea cu alte autorități abilitate în domeniu.

Articolul 10. Competențele centrelor/serviciilor de reabilitare a victimelor și agresorilor

(1) Centrul de reabilitare a victimelor violenței în familie, denumit în continuare – *centru*, este instituție specializată care oferă cazare, hrană, asistență juridică, socială, psihologică și medicală de urgență, pază și protecție, precum și asistență pentru contactarea rudelor.

(2) Centrele pot fi create:
a) de Guvern, la propunerea Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei;
b) de autoritățile administrației publice locale, la propunerea comisiei pentru probleme sociale;
c) de organizațiile internaționale și organizațiile neguvernamentale, cu informarea Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei;
d) de autoritățile administrației publice și organizațiile neguvernamentale sau private, în baza unui acord de activitate comună.

(3) Centrul:
a) asigură protecție și cazare victimelor pînă la rezolvarea situației familiale, dar nu mai mult de 3 luni;
b) acordă asistență psihologică, pedagogică, socială și juridică, îngrijire medicală membrilor de familie care sînt sau care pot fi victime;
c) efectuează, în caz de urgență, atunci cînd izolarea de agresor se impune ca o măsură de protecție, plasamentul victimei, la cererea ei, iar al copilului, cu acordul reprezentantului legal sau al autorității tutelare;
d) interzice agresorului accesul în incintă;
e) anunță organele de resort despre săvîrșirea actelor de violență în familie;
f) studiază și generalizează cauzele și condițiile producerii actelor de violență în familie.

(4) Fondatorii aprobă regulamentul de organizare și funcționare a centrului, elaborat în baza unui regulament-cadru, aprobat prin hotărîre de Guvern.

(5) Cheltuielile aferente activității centrului se suportă de la bugetul comun al fondatorilor.

(6) Organizarea și funcționarea centrului pot fi susținute material și financiar și de agenți economici și întreprinzători în condițiile Legii cu privire la filantropie și sponsorizare.

(7) Pentru asigurarea securității localurilor în care sînt cazate victimele, centrul beneficiază de asistența gratuită a poliției.

(8) Serviciul de reabilitare a agresorilor:
a) oferă programe specializate de dezalcoolizare, dezintoxicare, tratament psihoterapeutic;
b) acordă asistență psihologică, socială agresorului, realizează programe corecționale;
c) colaborează cu autoritățile teritoriale specializate în vederea promovării unui mod sănătos de viață, prevenirii și tratării alcoolismului, narcomaniei, infecțiilor sexual transmisibile etc.;
d) colaborează cu instituții, întreprinderi, organizații neguvernamentale pentru organizarea de cursuri de instruire și recalificare a agresorilor, pentru plasarea lor în cîmpul muncii;
e) informează autoritățile abilitate despre ridicarea măsurii de protecție și de reintegrare în familie a agresorului;
f) studiază și generalizează cauzele și condițiile producerii actelor de violență în familie.

(9) Guvernul stabilește și monitorizează standardele de funcționare a centrelor/serviciilor de reabilitare a victimelor și agresorilor.

Capitolul III
MECANISMUL DE SOLUȚIONARE A ACTELOR DE VIOLENȚĂ ÎN FAMILIE

Articolul 11. Dreptul la protecție al victimei

(1) Victimei i se garantează apărarea drepturilor și intereselor legitime.

(2) Persoanele cu funcție de răspundere, alte persoane care cunosc existența unui pericol pentru viața și sănătatea unei potențiale victime trebuie să comunice acest fapt autorităților abilitate cu funcții de prevenire și combatere a violenței în familie.

(2^1) Victima are dreptul la asistență pentru recuperare fizică, psihologică și socială prin acțiuni speciale medicale, psihologice, juridice și sociale. Acordarea serviciilor de protecție și asistență nu este condiționată de dorința victimei de a face declarații și a participa la procese de urmărire în justiție a agresorului. Dreptul la viața privată și confidențialitatea informației privind victima sînt garantate.

(3) Autoritățile abilitate cu funcții de prevenire și combatere a violenței în familie sînt obligate să reacționeze prompt la orice sesizare și să informeze victimele despre drepturile lor, despre autoritățile și instituțiile cu funcții de prevenire și combatere a violenței în familie; despre tipul serviciilor și organizațiile la care se pot adresa după ajutor; despre asistența disponibilă pentru ele; unde și cum pot depune o plîngere; despre procedura ce urmează după depunerea plîngerii și rolul lor după asemenea proceduri; cum pot obține protecție; în ce măsură și în ce condiții au acces la consultanță sau asistență juridică; dacă există un

pericol pentru viața sau sănătatea lor în cazul eliberării unei persoane reținute sau condamnate; dacă a fost anulată ordonanța de protecție.

(4) Cazurile de violență în familie pot fi supuse medierii, la cererea părților. Medierea se efectuează de către mediatori atestați, iar în lipsa acestora, de către comisiile pentru probleme sociale, cu participarea, după caz, a asistentului social.

(5) Victima are dreptul la asistență juridică primară și calificată gratuită conform legislației cu privire la asistența juridică garantată de stat.
(6) Victimei i se acordă asistență medicală de instituțiile medico-sanitare în conformitate cu Legea cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală.

(7) Viața privată și identitatea victimei sînt protejate. Înregistrarea, păstrarea și utilizarea datelor cu caracter personal privind victima se efectuează în conformitate cu prevederile Legii cu privire la protecția datelor cu caracter personal.

[Art.11 modificat prin Legea nr.167 din 09.07.2010, în vigoare 03.09.2010]

Articolul 12. Persoanele care pot depune cerere despre comiterea actelor de violență în familie

Persoanele care pot depune cerere despre comiterea actelor de violență în familie sînt:
a) victima;
b) în situație de criză, membrii de familie;
c) persoanele cu funcție de răspundere și profesioniștii care vin în contact cu familia;
d) autoritatea tutelară;
e) alte persoane care dețin informații despre pericolul iminent de săvîrșire a unor acte de violență sau despre săvîrșirea lor.

Articolul 13. Depunerea cererii

(1) Cererea despre comiterea actelor de violență în familie se depune:
a) la organul afacerilor interne;
b) în instanță de judecată;
c) la organul de asistență socială și de protecție a familiei și copilului;
d) la autoritatea administrației publice locale.

(2) Cererea se depune la locul:
a) de domiciliere al victimei;
b) temporar de reședință al victimei dacă aceasta a părăsit domiciliul pentru a evita continuarea violenței directe;
c) de reședință al agresorului;
d) în care victima a căutat asistență;
e) în care a avut loc actul de violență.

(3) Pentru depunerea în instanță de judecată a cererii despre comiterea actelor de violență în familie nu se plătește taxă de stat.

Articolul 14. Modalitatea examinării cererii

(1) Cererea depusă în organul afacerilor interne se examinează conform procedurii prevăzute de legislația în vigoare.

(2) Cererea depusă în instanță de judecată se examinează conform Codului de procedură civilă, Codului de procedură penală.

(3) Cererea depusă în orice autoritate abilitată cu funcții de prevenire și combatere a violenței în familie este readresată conform competenței în decursul unei zile lucrătoare.

Articolul 15. Măsurile de protecție

(1) Instanța de judecată emite, în 24 de ore de la primirea cererii, o ordonanță de protecție, prin care poate oferi asistență victimei, aplicînd agresorului următoarele măsuri:
a) obligarea de a părăsi temporar locuința comună ori de a sta departe de locuința victimei, fără a decide asupra modului de proprietate asupra bunurilor;
b) obligarea de a sta departe de locul aflării victimei;
c) obligarea de a nu contacta victima, copiii acesteia, alte persoane dependente de ea;
d) interzicerea de a vizita locul de muncă și de trai al victimei;
e) obligarea, pînă la soluționarea cazului, de a contribui la întreținerea copiilor pe care îi are în comun cu victima;
f) obligarea de a plăti cheltuielile și daunele cauzate prin actele sale de violență, inclusiv cheltuielile medicale și cele de înlocuire sau reparare a bunurilor distruse sau deteriorate;
g) limitarea dispunerii unilaterale de bunurile comune;
h) obligarea de a participa la un program special de tratament sau de consiliere dacă o asemenea acțiune este determinată de instanța de judecată ca fiind necesară pentru reducerea violenței sau dispariția ei;
i) stabilirea unui regim temporar de vizitare a copiilor săi minori;
j) interzicerea de a păstra și purta armă.

(2) Responsabilitatea de informare a agresorului despre ordonanța de protecție și de aplicare a acesteia revine inspectorului de sector în conlucrare cu asistentul social.

(3) Măsurile de protecție prevăzute la alin.(1) se aplică pe un termen de pînă la 3 luni, pot fi retrase odată cu dispariția pericolului care a condiționat luarea acestor măsuri și pot fi prelungite în cazul unei cereri repetate sau al nerespectării condițiilor prevăzute în ordonanța de protecție.

(4) Aplicarea măsurilor de protecție nu împiedică inițierea procedurii de divorț, partajării averii comune, decăderii din drepturile părintești, luării copilului fără decădere din drepturile părintești și altor acțiuni prevăzute de legislația în vigoare.

(5) Supravegherea îndeplinirii măsurilor de protecție stabilite de instanță ține de competența organelor afacerilor interne, organelor de asistență socială și altor organe, după caz.

(6) Instanța de judecată poate retrage măsurile de protecție la cererea întemeiată a victimei. În cazul victimelor copii și persoane aflate în stare de neputință, examinarea de către instanță a cazului este obligatorie.

(7) Contestarea ordonanței de protecție se face în conformitate cu legislația în vigoare.

Articolul 16. Finanțarea

(1) Activitățile de implementare a prezentei legi se finanțează de la bugetul de stat, de la bugetele unităților administrativ-teritoriale, în limita mijloacelor financiare stabilite anual, din alte surse neinterzise de lege.

(2) Finanțarea centrelor/serviciilor de reabilitare a victimelor și agresorilor se efectuează din alocațiile prevăzute la bugetul unităților administrativ-teritoriale, din donații, granturi, din alte surse, conform legislației în vigoare.

Articolul 17. Sancțiuni

(1) Nerespectarea de către agresor a prevederilor art.15 alin.(1) se pedepsește în conformitate cu legislația în vigoare.

(2) În caz de comitere a unor acte de violență în familie ce conțin elementele constitutive ale unei contravenții administrative sau ale unei infracțiuni, se aplică legislația în vigoare, indiferent de stabilirea măsurilor de protecție.

(3) Nerespectarea prezentei legi de către persoanele cu funcție de răspundere și profesioniștii în domeniu este o încălcare a disciplinei muncii și atrage răspundere disciplinară în conformitate cu legislația.

CAPITOLUL IV
DISPOZIȚII FINALE

Articolul 18.

(1) Prezenta lege intră în vigoare la expirarea a 6 luni din data publicării.

(2) Guvernul, în termen de 3 luni:
   a) va prezenta Parlamentului propuneri pentru aducerea legislației în vigoare în concordanță cu prezenta lege;
   b) va aduce actele sale normative în conformitate cu prezenta lege.

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI **Marian LUPU**

Chișinău, 1 martie 2007.
Nr.45-XVI.

HOTĂRÎREA PLENULUI

Cu privire la aplicarea de către instanțele de judecată a prevederilor Capitolului XXXI din Codul de procedură civilă (aplicarea măsurilor de protecție în cazurile de violență în familie)

Luînd în considerație faptul că practica judiciară de aplicare a prevederilor Capitolului XXXI din Codul de procedură civilă este neuniformă, întru asigurarea unei practici corecte și unitare de soluționare de către instanțele judecătorești a litigiilor privind aplicarea măsurilor de protecție în cazurile de violență în familie, în temeiul art. 2 lit. e), art. 16 lit. c) din Legea cu privire la Curtea Supremă de Justiție nr. 789-XIII din 26.03.1996, art. 17 CPC, Plenul Curții Supreme de Justiție, prin prezenta hotărîre, dă următoarele explicații:

1. Instanțele judecătorești, la examinarea pricinilor civile despre aplicarea măsurilor de protecție în cazurile de violență în familie, vor aplica prevederile Constituției Republicii Moldova, Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, Legii cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie nr. 45-XVI din 01.03.2007, Legii privind drepturile copilului nr. 338-XIII din 15.12.1994, Legii cu privire la protecția datelor cu caracter personal nr. 133 din 08.07.2011 (în vigoare de la 14.04.2012), Legii cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați nr. 5-XVI din 09.02.2006, Codului familiei, aprobat prin Legea nr. 1316-XIV din 26.10.2000, Codului de procedură civilă, aprobat prin Legea nr. 225-XV din 30.05.2003, prevederile altor acte legislative naționale și internaționale ce reglementează raporturi similare, precum și jurisprudența CEDO.

2. Conform art. 7 alin. (1) din Legea cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie nr. 45-XVI din 01.03.2007, autoritățile și instituțiile abilitate cu funcții de prevenire și de combatere a violenței în familie sînt:

a) autoritățile administrației publice centrale de specialitate (Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Ministerul Educației, Ministerul Sănătății, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Justiției);
b) autoritățile administrației publice locale de specialitate:
   - secțiile/direcțiile de asistență socială și de protecție a familiei;
   - direcțiile generale de învățămînt, tineret și sport;
   - organele ocrotirii sănătății;
   - organele afacerilor interne;
c) comisiile pentru probleme sociale de pe lîngă autoritățile administrației publice locale;
d) centrele/serviciile de reabilitare a victimelor și agresorilor;
e) alte organizații cu activități specializate în domeniu.

3. Dat fiind faptul că, Capitolul XXX1 a fost inclus în secțiunea *C. Procedura specială* a Codului de procedură civilă, această categorie de pricini se va examina conform regulilor procedurii speciale, ținîndu-se cont de termenul de examinare specificat la art. 3184 alin.(1) CPC.

4. În conformitate cu art. 280 alin. (3) CPC, dacă, la depunerea cererii sau la examinarea pricinii în procedură specială, se constată un litigiu de drept ce ține de competența instanțelor judecătorești, instanța scoate cererea de pe rol printr-o încheiere și explică petiționarului și persoanelor interesate dreptul lor de a soluționa litigiul în procedura de acțiune civilă la instanța competentă.

Se atenționează că, la depunerea cererii privind aplicarea măsurilor de protecție în cazurile de violență în familie, instanța de judecată, cu respectarea dispozițiilor art. 166, 167 CPC, imediat va intenta procesul și va dispune examinarea pricinii.

Se menționează că, în cazurile de violență în familie, scopul eliberării ordonanței de protecție constă în prevenirea unui risc real și imediat, or, sunt puse în pericol viața și sănătatea victimei, în asigurarea de urgență a protecției victimei, în preîntîmpinarea unor noi acte de violență asupra victimei și/sau asupra altor membri ai familiei, precum și în prevenirea distrugerii bunurilor victimei, a averii comune a familiei.

5. În conformitate cu art. 280 alin. (2) CPC, calitatea de participant la proces o vor avea petiționarul și persoana interesată, precum și reprezentanții organizațiilor.

6. Potrivit dispozițiilor art. 3181 CPC, pot depune în instanța de judecată cerere privind aplicarea măsurilor de protecție următoarele persoane:
- victima, membrii de familie sau reprezentantul legal al victimei;
- organul de tutelă și curatelă – în cazul minorului;
- organul de poliție;
- procurorul;
- organul de asistență socială.

În caz de imposibilitate de depunere a cererii de către victima cu capacitate deplină de exercițiu (din motive de sănătate, alte motive întemeiate), la solicitarea ei, cererea poate fi depusă de către procuror, organul de asistență socială sau poliție. În acest sens, este cazul ca procurorul sau organul de poliție să motiveze imposibilitatea depunerii cererii de către victimă. Spre exemplu: a fost bătută tare, este bolnavă, este într-o stare psihică deplorabilă etc. Pertinente în acest sens sînt și prevederile art. 53 din Codul familiei – dreptul copilului de a fi protejat (apărarea drepturilor și intereselor legitime ale copilului se asigură de părinți sau persoanele care îi înlocuiesc, iar în cazurile prevăzute de lege – de procuror, autoritatea tutelară sau de alte organe abilitate).

7. După primirea cererii, instanța de judecată contactează imediat poliția de sector de la locul aflării pîrîtului (agresorului) și solicită informarea acestuia despre procedura inițiată, precum și citarea legală a acestuia în ședința de judecată, ținînd cont de prevederile art. 102 alin. (4), 192 CPC.
Instanța de judecată poate solicita organului de asistență socială sau poliției, după caz, prezentarea unui raport de caracterizare a familiei vizate și a agresorului. Instanța de judecată poate solicita și alte acte necesare pentru examinarea cererii.

8. În cazul în care, în cadrul citării legale, persoana interesată (agresorul) va refuza să primească citația sau înștiințarea, colaboratorul de poliție va întocmi un raport conform procedurii stabilite.

Neprezentarea agresorului la ședința de judecată nu împiedică instanța să examineze cererea (art. 3183 CPC).

9. Cererea privind aplicarea măsurilor de protecție se depune la instanța judecătorească competentă de la domiciliul sau locul de aflare a victimei sau a agresorului, de la locul unde victima a solicitat asistență sau de la locul unde a avut loc actul de violență.

În cererea privind aplicarea măsurilor de protecție se indică circumstanțele actului de violență, intensitatea, durata, consecințele suportate și alte circumstanțe care indică necesitatea aplicării măsurilor de

protecție, informația referitoare la relația dintre victimă și agresor, circumstanțele care indică la pericolul iminent de violență în viitor, referiri la cadrul juridic pertinent, măsura/măsurile de protecție solicitate.

10. Conform art. 3184 alin. (1) CPC, instanța de judecată, în decurs de 24 de ore, emite o încheiere prin care admite sau respinge cererea; în cazul admiterii cererii, odată cu încheierea de admitere a cererii, se va emite și ordonanța de protecție.

Ordonanța de protecție va cuprinde una sau mai multe măsuri prevăzute de art. 3184 CPC, art. 15 din Legea cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie nr. 45-XVI din 01.03.2007, care urmează a fi aplicate față de pîrît (agresor), termenul aplicării măsurilor de protecție și condițiile prelungirii acestora, mențiuni despre termenul de recurs. Termenul de recurs este de 15 zile.

Se atenționează instanțele de judecată că, potrivit art. 3184 alin. (3) CPC, măsurile de protecție se aplică pe un termen de pînă la 3 luni.

Acest termen poate fi prelungit doar la cererea repetată ca urmare a comiterii de către agresor a unor fapte noi de violență în familie.

În cazul nerespectării condițiilor prevăzute în ordonanța de protecție, instanța de judecată, la cerere, poate institui și alte măsuri adecvate prevăzute expres de Codul de procedură civilă. Instanța poate sesiza organul competent în vederea cercetării acțiunilor agresorului de neexecutare intenționată sau de eschivare de la executarea hotărîrii instanței de judecată (fapte prevăzute de art.318 Cod contravențional, art. 320 Cod penal etc.).

Conform art. 3855 CPC, revocarea măsurilor de protecție înainte de expirarea termenului se va realiza numai la cererea întemeiată a victimei, bazată pe voința liber exprimată. În cazul examinării cererii de revocare a măsurilor de protecție pe motiv de împăcare, instanța urmează să stabilească dacă voința de împăcare a victimei este liber exprimată și dacă aceasta nu a fost supusă presiunilor din partea agresorului.

11. Instanțele judecătorești, la soluționarea cererilor privind aplicarea măsurilor de protecție, vor stabili concret ce fel de măsuri de protecție se solicită în aceste cereri și, totodată, vor constata și alte circumstanțe care au importanță pentru soluționarea pricinii, ținînd cont de stipulările art. 3 din Legea cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie nr. 45-XVI din 01.03.2007, care definește subiecții violenței în familie și condițiile în care persoanele pot fi considerate subiecți ai violenței în familie. De exemplu: *conlocuirea sau locuirea separată.*

Instanțele de judecată nu vor aplica măsuri de protecție care nu sînt prevăzute de legislație. Spre exemplu: *obligarea de a nu comite acte de violență asupra petiționarei*.

O astfel de formulare a măsurii de protecție este alogică, deoarece violența în familie este interzisă în general.

12. În cazul în care se solicită aplicarea măsurii de protecție prevăzute de art. 3184 alin. (2) lit. a) CPC – obligarea de a părăsi temporar locuința comună ori de a sta departe de locuința victimei, fără a decide asupra modului de proprietate asupra bunurilor –, instanțele judecătorești vor ține cont de faptul că, deși dreptul de proprietate al agresorului poate fi violat prin aplicarea acestei măsuri, în cazurile de violență în familie, potrivit jurisprudenței CEDO, prioritate au viața și sănătatea victimei.

În acest sens, CEDO a accentuat că, în *cazurile de violență domestică, drepturile agresorului nu pot să ia locul drepturilor victimei la viață și integritatea fizică și mentală* (hotărîrea din 09.06.2009 *în cauza Opuz c. Turciei, cererea nr. 33401/02*).

Mai mult, Curtea a relevat că tema violenței în familie nu este o chestiune privată sau de familie, ci o chestiune de interes public, care implică acțiunea eficientă a statului.

Pentru prima dată în jurisprudența sa, CEDO a remarcat că eșecul în a răspunde adecvat violenței de gen constituie o încălcare a art. 14 al Convenției Europene (clauza non-discriminare), indicînd că violența împotriva femeilor este o formă de inegalitate.

13. Se menționează că judecarea acestei categorii de pricini urmează să se înfăptuiască pe principiul asigurării interesului superior al victimei (copii, femei, vîrstnici), consfințit în actele internaționale fundamentale în domeniul drepturilor omului, asumate ca obligațiuni ale statului, și, la fel, pe principiul *toleranței „zero"*, adică aplicarea măsurilor de protecție trebuie să aibă un efect descurajant pentru agresor.

14. La examinarea cererii privind aplicarea măsurilor de protecție, se va ține cont de respectarea *principiului confidențialității*.

Instanțele judecătorești urmează, în toate cazurile, să solicite victimei părerea referitor la necesitatea judecării pricinii în ședință secretă în sensul dispozițiilor art. 23 CPC, pentru a preveni divulgarea informațiilor care se referă la unele aspecte ale vieții acesteia.

În dependență de situație, instanța va decide aplicarea art. 23 alin. (3) CPC, indiferent de părerea victimei.

15. Se explică faptul că, în procesul pregătirii și înaintării cererii de chemare în judecată în cauzele pornite în procedură contencioasă, în condițiile legii, se poate solicita instanței de judecată, după caz, aplicarea măsurilor de protecție ca măsură de asigurare a acțiunii.

Cererea va conține, în acest caz, motivarea necesității aplicării măsurilor de protecție, indicîndu-se măsurile concrete care se solicită, referirea la dispoziția Codului de procedură civilă privind asigurarea acțiunii (art. 175 alin. (1) lit. b) prevede expres, ca măsură de asigurare a acțiunii, interzicerea pîrîtului de a săvîrși anumite acte).

Spre exemplu: măsurile de protecție pot fi aplicate ca măsură de asigurare a acțiunii în pricinile civile pornite în condițiile art. 31 Codul familiei (cererea de declarare a nulității contractului matrimonial; lezarea intereselor unuia dintre soți, ale copiilor minori; limitarea dispunerii unilaterale de bunuri), în condițiile art. 68 Codul familiei (cererea privind decăderea din drepturile părintești), în condițiile art. 94 Codul familiei (cererea cu privire la declararea nulității contractului privind plata pensiei de întreținere), în condițiile art. 47-53 din Legea privind regimul juridic al adopției nr. 99 din 28.05.2010 (cererea referitoare la desfacerea adopției).

16. În conformitate cu art. 85 alin. (1) lit. c1) CPC, victimele violenței în familie sînt scutite de achitarea taxei de stat pentru cererile privind aplicarea măsurilor de protecție.

Însă, avînd în vedere dispozițiile art. 98 alin. (1) CPC, cheltuielile aferente judecării pricinii, suportate de instanța judecătorească, precum și taxa de stat, de a căror plată reclamantul a fost scutit, se încasează la buget de la pîrît proporțional părții admise din acțiune.

17. Se atenționează că, pentru cererile prin care se solicită aplicarea măsurilor de protecție prevăzute de art. 3184 alin. (2) lit. a), b), c), d), g), h) și i) CPC, taxa de stat se va încasa de la pîrît conform art. 3 pct. 1) lit. e) din Legea taxei de stat nr. 1216-XII din 03.12.1992, care prevede încasarea taxei de stat pentru cereri de chemare în judecată cu caracter nepatrimonial (sau care nu urmează a fi evaluate) în mărime de 500%.

Cotele procentuale fixe sînt calculate în unități convenționale. Unitatea convențională este egală cu 20 de lei.

Pentru cererile prin care se solicită aplicarea măsurilor de protecție prevăzute de art. 3184 alin. (2) lit. e) și f) CPC, taxa de stat se va încasa de la pîrît conform art. 3 pct. 1) lit. a) din legea menționată.

18. Ordonanța de protecție privind măsurile de protecție prevăzute la art. 3184 alin.(2) lit. a), b), c), d), g), h) și i) CPC instanța o va remite de îndată poliției și organului de asistență socială spre executare imediată.

Ordonanța privind măsurile de protecție prevăzute la art. 3184 alin.(2) lit. e) și f) CPC se remite spre executare imediată executorului judecătoresc în a cărui competență teritorială, stabilită de camera teritorială a executorilor judecătorești, se află domiciliul pîrîtului (agresorului).

Încheierea privind admiterea sau respingerea cererii de aplicare a măsurilor de protecție și încheierea privind aplicarea ordonanței de protecție pot fi atacate cu recurs conform dispozițiilor Codului de procedură civilă.

Contestarea încheierii privind aplicarea ordonanței de protecție nu suspendă executarea măsurilor aplicate.

Președintele Curții Supreme de Justiție **Mihail Poalelungi**

Chișinău
28 mai 2012
nr. 1

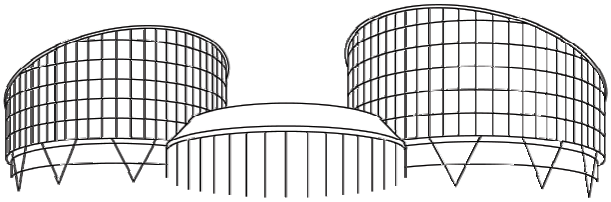

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

Traducerea și permisiunea de republicare au fost oferite sub autoritatea Direcției Generale Agent Guvernamental, Ministerul Justiției al Republicii Moldova (justice.gov.md). Permisiunea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

The present text and the authorisation to republish were granted under the authority of the Governmental Agent's General Department from the Ministry of Justice of the Republic of Moldova (justice.gov.md). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

La traduction et l'autorisation de republier ont été accordées sous l'autorité de la Direction générale de l'Agent gouvernemental du Ministère de la Justice de la République de Moldova (justice.gov.md). L'autorisation de republier cette traduction a été accordée dans le seul but de son inclusion dans la base de données HUDOC de la Cour.

A TREIA SECȚIE

CAUZA MUDRIC v. REPUBLICA MOLDOVA
(Cererea nr. 74839/10)

HOTĂRÎRE

STRASBOURG

16 iulie 2013

DEFINITIVĂ
16 octombrie 2013

Hotărîrea este definitivă. Poate fi subiect al revizuirii editoriale.

HOTĂRÎREA MUDRIC v. REPUBLICA MOLDOVA

În cauza Mudric v. Republica Moldova,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (A Treia Secție), statuînd într-o Cameră compusă din:

Josep Casadevall, *Președinte,*
Alvina Gyulumyan,
Corneliu Bîrsan,
Ján Šikuta,
Luis López Guerra,
Nona Tsotsoria,
Valeriu Grițco, *judecători,*

și Santiago Quesada, *Grefier al Secțiunii,*

Deliberînd în secret la 25 iunie 2013,

Pronunță următoarea hotărîre, care a fost adoptată la aceeași dată:

PROCEDURA

1. Cauza a fost inițiată prin cererea (nr. 74839/10) depusă la 21 decembrie 2010 contra Republicii Moldova la Curtea Europeană a Drepturilor Omului potrivit Articolului 34 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale ("Convenția"), de o cetățeană a Republicii Moldova, dna Lidia Mudric ("reclamanta").

2. Reclamanta, căreia i s-a acordat asistență juridică, a fost reprezentată de dna D. Străisteanu, avocat care își desfășoară activitatea în Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul") a fost reprezentat de Agentul său, dl V. Grosu.

3. Reclamanta a invocat, în particular că autoritățile nu și-au exercitat obligațiile sale pozitive în temeiul Articolului 3, 14 și 17 din Convenție pentru a o proteja de violența domestică și pentru a pedepsi agresorul.

4. La 18 martie 2011 cererea a fost comunicată Guvernului. De asemenea, a fost luată decizia să se examineze fondul cererii simultan cu admisibilitatea acesteia (Articolul 29 § 1).

5. Comentariile terței părți au fost recepționate de la Equal Rights Trust, o organizație non-guvernamentală cu sediul în Londra, Regatul Unit, căreia i s-a permis de către Președinte să intervină în procedură (Articolul 36 § 2 din Convenție și Articolul 44 § 2 din Regulamentul Curții). Guvernul a răspuns la acele comentarii (Articolul 44 § 5).

ÎN FAPT
I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

6. Reclamanta s-a născut în 1939 și locuiește în Lipcani.

A. Violența domestică în privința reclamantei și plîngerile sale autorităților

7. După divorțul cu soțul său care a avut loc cu mai mult de 22 ani pînă la evenimentele relevante, reclamanta locuia în propria sa casă lîngă casa care aparținea fostului său soț, A.M. La 31 decembrie 2009 A.M. a intrat cu forța în casa ei și a bătut-o. Același lucru l-a făcut la 19 februarie 2010, dată, începînd cu care a rămas permanent în casa reclamantei, în timp ce reclamanta uneori a solicitat refugiu la vecinii săi.

8. Reclamanta a obținut un raport medical care confirma că a fost bătută la 19 februarie 2010. Reclamanta și avocatul său au depus numeroase plîngeri la organul de poliție local, procuratură și alte

autorități, solicitînd protecție pentru reclamantă și pedepsirea lui A.M. Prima plîngere a fost depusă la 18 martie 2010 și a fost adresată organului de poliție local. Reclamanta, de asemenea, s-a plîns altor autorități că organul de poliție local cunoștea despre situația sa, însă nu a întreprins nicio acțiune pentru a o proteja.

9. La 27 martie 2010 reclamanta din nou a fost bătută de A.M. La 30 martie 2010 organul de poliție local a informat-o că evenimentele de care s-a plîns au fost confirmate, însă A.M. nu putea fi pedepsit deoarece suferea de o boală psihică.

10. La 9 iunie 2010 Comisariatul de poliție Ocnița a pornit urmărirea penală împotriva lui A.M. pentru violarea domiciliului reclamantei. Potrivit celor menționate de Guvern, la 24 iunie 2010 lui i s-a aplicat o măsură preventivă de a nu părăsi localitatea.

B. Ordonanțele de protecție inițiale ale instanțelor de judecată în privința reclamantei

11. La 22 iunie 2010 o instanță de judecată a emis o ordonanță de protecție, prin care a dispus evacuarea lui A.M. și obligarea acestuia de a sta departe de casa reclamantei. Cu toate acestea, ordonanța de protecție nu a fost executată. La 17 iulie 2010 reclamanta din nou a fost agresată de A.M. în curtea casei sale, după cum a fost confirmat de organul de poliție și de raportul medical. Reclamanta a depus a nouă plîngere, iar la 23 iulie 2010 o altă ordonanță de protecție a fost eliberată, similar celei din 22 iunie 2010. Această ordonanță, de asemenea nu a fost executată.

12. La 16 august 2010 au fost inițiate procedurile penale împotriva lui A.M. pentru omisiunea de a se conforma cu ordonanța de protecție din 22 iunie 2010. Acest set de proceduri a fost ulterior conexat cu cele inițiate la 9 iunie 2010.

13. La 26 august 2010 pe parcursul procedurilor penale, A.M. a fost supus unui examen psihiatric. Comisia medicală a stabilit că el suferea de schizofrenie paranoidală și i s-a recomandat internare pentru tratament psihiatric.

14. La 7 octombrie 2010 un procuror a remis cauza împotriva lui A.M. în instanța de judecată în vederea determinării dacă A.M. ar trebui să treacă un tratament psihiatric obligatoriu. În ordonanța sa, procurorul a notat, *inter alia*, că din fișa medicală a lui A.M. reiese că în 1965 el a suferit de o lovitură la cap; începînd cu 1981 el a început să creadă că soția sa intenționa să-l otrăvească și a început să o bată; începînd cu iunie pînă în septembrie 1987 el a fost internat și tratat într-un spital psihiatric fiind diagnosticat cu schizofrenie paranoidală; el s-a aflat sub supraveghere psihiatrică începînd cu 1988 și a trecut un tratament psihiatric avînd de 5 ori același diagnostic, ultima perioadă de tratament s-a sfîrșit la 25 decembrie 2004; și a fost supravegheat de autorități fiind bolnav psihic și periculos pentru societate. Părțile nu au informat Curtea despre rezultatul cererii procurorului.

15. Într-o scrisoare din 6 decembrie 2010 Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei a afirmat că la 23 noiembrie 2010, colaboratorii de poliție V.V. și R.P. din Comisariatul de poliție local și un asistent social au vizitat-o pe reclamantă acasă și au vorbit cu ea și cu A.M. Ultimul a refuzat să părăsească casa sau să semneze documentul prin care a fost avertizat să nu comită acte de violență împotriva reclamantei.

C. Ordonanța de protecție din 16 decembrie 2010

16. La 5 decembrie 2010 reclamanta a fost din nou bătută de A.M. La 16 decembrie 2010 ea a obținut a treia ordonanță de protecție, similară celor două deja emise. Instanța de judecată a notat, *inter alia*, că la 5 decembrie 2010 A.M. din nou a bătut-o pe reclamantă și că poliția a venit la ea acasă în ziua următoare și i-a aplicat o sancțiune administrativă pentru distrugerea intenționată a proprietății. La 24 decembrie 2010 vecinul reclamantei, E.C. a depus mărturii în fața colaboratorilor de poliție din Ocnița. Ea a descris numeroasele conflicte pe care le-a avut A.M. cu reclamanta și cu vecinii, vizitele numeroase ale poliției acasă la reclamantă pentru a-l avertiza pe A.M. să nu comită acte de violență față de reclamantă, și faptul că șeful organului de poliție local deseori contacta cu ea despre situația de acasă.

17. La 4 ianuarie 2011 Judecătoria Ocnița l-a declarat pe A.M. vinovat de violarea domiciliului reclamantei. Avînd în vedere constatările comisiei medicale, instanța de judecată l-a absolvit pe A.M. de răspundere penală, deoarece el a comis crima în stare de iresponsabilitate. S-a dispus, de asemenea, ca A.M. ar trebui să fie internat pentru un tratament psihiatric obligatoriu.

18. La 14 ianuarie 2011 avocatul reclamantei a solicitat o copie a sentinței din 4 ianuarie 2011, afirmînd că nu a fost informată despre ședința de judecată. Mai mult, clientul ei nu cunoștea de aceasta pînă în dimineața zilei de 4 ianuarie 2011, cînd a fost invitată în instanța de judecată de poliția locală. Astfel, drepturile procedurale ale reclamantei au fost încălcate. În aceeași zi, avocatul a solicitat organului de poliție local și serviciului de asistență socială despre măsurile întreprinse în vederea executării sentinței instanței de judecată.

19. La 21 ianuarie 2011 Comisariatul de poliție Ocnița a informat reclamanta că ei nu erau competenți să evacueze pe cineva și că acest lucru trebuia să-l efectueze executorul judecătoresc.

20. La 24 ianuarie 2011 colaboratorii de poliție din Ocnița l-au escortat pe A.M. la un spital specializat psihiatric pentru tratament medical.

21. La 31 ianuarie 2011 Procuratura Ocnița a dispus neînceperea urmăririi penale împotriva colaboratorilor de poliție din Ocnița V.V. și R.P. în privința alegației reclamantei că ei au fost complici la violența domestică din partea lui A.M.

II. MATERIALE NAȚIONALE ȘI INTERNAȚIONALE RELEVANTE

A. Drept intern pertinent

22. Prevederile relevante ale Legii nr. 45 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie (1 martie 2007, "Legea din 2007 cu privire la violența domestică (Combatere și Protecție)") prevede următoarele:

Articolul 15: Măsurile de protecție

"(1) Instanța de judecată emite, în 24 de ore de la primirea cererii, o ordonanță de protecție, prin care poate oferi asistență victimei, aplicînd agresorului următoarele măsuri:

a) obligarea de a părăsi temporar locuința comună ori de a sta departe de locuința victimei, fără a decide asupra modului de proprietate asupra bunurilor;

b) obligarea de a sta departe de locul aflării victimei;

c) obligarea de a nu contacta victima, copiii acesteia, alte persoane dependente de ea;

d) interzicerea de a vizita locul de muncă și de trai al victimei;

e) obligarea, pînă la soluționarea cazului, de a contribui la întreținerea copiilor pe care îi are în comun cu victima;

f) obligarea de a plăti cheltuielile și daunele cauzate prin actele sale de violență, inclusiv cheltuielile medicale și cele de înlocuire sau reparare a bunurilor distruse sau deteriorate;

g) limitarea dispunerii unilaterale de bunurile comune;

h) obligarea de a participa la un program special de tratament sau de consiliere dacă o asemenea acțiune este determinată de instanța de judecată ca fiind necesară pentru reducerea violenței sau dispariția ei;

i) stabilirea unui regim temporar de vizitare a copiilor săi minori;

j) interzicerea de a păstra și purta armă...

3. Măsurile de protecție prevăzute la alin.(1) se aplică pe un termen de pînă la 3 luni, pot fi retrase odată cu dispariția pericolului care a condiționat luarea acestor măsuri și pot fi prelungite în cazul unei cereri repetate sau al nerespectării condițiilor prevăzute în ordonanța de protecție.."

23. Prevederile relevante ale Codului Penal prevede următoarele:

Article 179. Violarea de domiciliu.

"(1) Pătrunderea sau rămînerea ilegală în domiciliul sau în reședința unei persoane fără consimțământul acesteia ori refuzul de a le părăsi la cererea ei, precum și perchezițiile și cercetările ilegale, se pedepsesc cu amendă în mărime de pînă la 300 unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 100 la 200 de ore, sau cu închisoare de pînă la 2 ani."

Article 2011. Violența în familie.

"(1) Violența în familie, adică acțiunea sau inacțiunea intenționată, manifestată fizic sau verbal, comisă de un membru al familiei asupra unui alt membru al familiei, care a provocat suferință fizică, soldată cu vătămarea ușoară a integrității corporale sau a sănătății, suferință psihică ori prejudiciu material sau moral, se pedepsește cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 150 la 180 de ore sau cu închisoare de pînă la 2 ani.

(2) Aceeași acțiune:

a) săvîrșită asupra a doi sau mai multor membri ai familiei;

b) care a provocat vătămarea medie a integrității corporale sau a sănătății

- se pedepsește cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 180 la 240 de ore sau cu închisoare de pînă la 5 ani.

(3) Aceeași acțiune care:

a) a cauzat vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății;

b) a determinat la sinucidere sau la tentativă de sinucidere;

c) a provocat decesul victimei

- se pedepsește cu închisoare de la 5 la 15 ani."

Article 320. Neexecutarea hotărîrii instanței de judecată.

"(1) Neexecutarea intenționată sau eschivarea de la executare a hotărîrii instanței de judecată, dacă aceasta a fost comisă după aplicarea sancțiunii contravenționale,

se pedepsește cu amendă în mărime de la 200 la 300 de unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 150 la 200 de ore, sau cu închisoare de pînă la 2 ani..."

24. În temeiul Articolelor 152 și 155 din Codul Penal, o acțiune care cauzează o vătămare nepericuloasă pentru viață, precum și o amenințarea cu aplicarea vătămării, sunt infracțiuni care se pedepsesc cu închisoare sau cu muncă în folosul comunității.

B. Documente internaționale pertinente

25. Un rezumat al documentelor internaționale relevante referitoare la violența domestică, inclusiv prin natura sa discriminatorie față de femei, a fost expus în cauza *Opuz v. Turcia* (nr. 33401/02, §§ 72-86, CEDO 2009) și *Eremia v. Republica Moldova* (nr. 3564/11, §§ 29-37, 28 mai 2013, încă nu este definitivă).

26. În Recomandarea sa Rec(2002)5 din 30 aprilie 2002 cu privire la ocrotirea femeilor împotriva violenței, Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei a afirmat *inter alia*, că Statele membre ar trebui să introducă, dezvolte și/sau să îmbunătățească unde este necesar politicile naționale împotriva violenței bazate pe siguranță maximă și protecția victimelor, suport și asistență, ajustarea legislației penale și civile, ridicarea conștienței publice, instruirea pentru specialiștii care se confruntă cu violența împotriva femeilor și prevenirea acesteia.

27. Comitetul de Miniștri a recomandat, în particular, ca Statele membre ar trebui să sancționeze serios violența împotriva femeilor, cum ar fi violența sexuală și viol, abuzul de vulnerabilitatea victimelor

însărcinate, lipsite de apărare, bolnave, cu dizabilități sau în dependență, la fel ca și sancționarea abuzului ținînd cont de poziția agresorului. Recomandarea prevede, de asemenea, că Statele membre ar trebui să asigure că toate victimele violenței să beneficieze de posibilitatea de a iniția proceduri, să introducă prevederi care să asigure inițierea procedurilor penale de partea procurorului, să încurajeze procurorii să privească violența împotriva femeilor ca un factor agravant sau decisiv la adoptarea soluției de a porni ori nu urmărirea penală într-un interes public, să asigure unde este necesar că măsurile sunt întreprinse eficient în vederea ocrotirii victimelor împotriva amenințărilor și eventualele acțiuni de răzbunare și să întreprindă măsuri specifice pentru a asigura ocrotirea drepturilor copiilor pe parcursul procedurilor.

28. Cu privire la violența în familie, Comitetul de Miniștri a recomandat că Statele membre ar trebui să califice toate formele de violență în familie ca infracțiuni și să prevadă posibilitatea de a întreprinde măsuri în vederea, *inter alia*, de acordare a posibilității judecătorilor să adopte măsuri interimare cu scopul ocrotirii victimelor, să interzică făptașului de a contacta, comunica cu sau de a se apropia de victimă, să locuiască sau să intre în anumite locuri, să sancționeze toate încălcările a măsurilor impuse făptașului și să stabilească o procedură obligatorie de acționare pentru poliție, serviciile medicale și sociale.

29. În recomandarea sa Generală nr. 28 cu privire la obligațiunile importante a Statelor părți în temeiul Articolului 2 din Convenția cu privire la eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor (CEDAW/C/2010/47/GC.2), Comitetul pentru eliminarea discriminării față de femei a constatat că "Statele părți au obligația să prevină, investigheze, să intenteze un proces și să pedepsească...acțiunile bazate pe violență de gen".

30. În raportul său referitor la vizita în Moldova din 4 la 11 iulie 2008 (documentul A/HRC/11/6/Add.4, 8 mai 2009), Raportorul Special al Națiunilor Unite asupra violenței împotriva femeilor, cauzele și consecințele a notat, *inter alia*:

"...atitudinile patriarhale și discriminatorii cresc vulnerabilitatea femeilor față de violență și abuz. În acest context, mai ales violența domestică este foarte răspîndită, larg trecută cu vederea de către societate; ea nu primește atenția cuvenită nici de la autorități, nici de la societate și nici de la femeile înseși, rezultatul fiind o infrastructură de protecție insuficientă pentru victimele violenței...

... 19. Femeile din Moldova suferă de toate forme de violență. Cu toate acestea, violența domestică și traficul sunt domenii majore de interes. Cele două sunt strîns legate și sunt legate de poziția subordonată a femeilor în societate în ansamblu. ...

20. În timp ce date fiabile și înregistrări sistematice a cazurilor cu privire la natura și amploarea fenomenului lipsesc, se spune că violența în familie este larg răspîndită. Potrivit unui raport al Ministerului Muncii, Protecției Sociale și a Familiei: "[...] În prezent, frecvența de violență în familie, ai cărei victime sunt femei și copii, atinge proporții alarmante. Din păcate, este foarte dificil pentru stat să controleze violența domestică, deoarece, în majoritatea cazurilor se raportează numai atunci cînd există consecințe grave de violență, celelalte cazuri fiind considerate doar conflicte în familie.

21. În ciuda acestui fapt, violența în familie nu este percepută ca o problemă care justifică intervenția legală dacă nu duce la leziuni grave. Ca urmare, această crimă este tratată în tăcere și primește o recunoașterea slabă din rîndul funcționarilor, societății și înseși femeilor.

22. Conform unui studiu realizat în 2005, 41 % dintre femeile intervievate au raportat existența unei forme de violență în familie cel puțin o dată în timpul vieții lor. Sondajul a arătat că violența psihologică, urmată de violența fizică, este forma de abuz cea mai răspîndită în familie. Aproape o treime dintre femeile intervievate au indicat ca au fost supuse mai multor forme de violență. Studiul prevede că violența domestică persistă printre diferite tipuri de clasă și educație; cu toate acestea, femeile cu un nivel mai ridicat de educație sau statut economic pot avea tendința de a nu divulga incidentele de violență. Violența sexuală rămîne cea mai rară formă de violență raportată. Acest lucru poate fi din cauza lipsei de recunoaștere a abuzului sexual în cadrul familiei ca un delict sau teamă în rîndul victimelor de a fi ținuți responsabili și de a fi îndepărtați.

23. Autorii actelor de violență împotriva femeilor sunt adesea membrii familiei, soții sau foștii soți (73,4 %), urmat de tații sau tații vitregi (13,7 %) și mamele sau mamele vitrege (7 %). Personalul de la azilul din Chișinău au indicat că soții femeilor care caută ajutor la azil sunt de obicei ofițeri de poliție sau militari, ceea ce face mult mai dificil pentru femei sa scape de mediul violent și să inițieze divorțul. ...

29. Există, de asemenea, o serie de concepții greșite răspîndite cu privire la violența împotriva femeilor, care tratează problema ca niște cazuri izolate, cu privire la un anumit grup. Aceste concepții greșite sunt: (a) violența împotriva femeilor este un fenomen care are loc în case sărace și destrămate, (b) victimele violenței sunt femeile vulnerabile care au nevoie de protecție specială, (c) bărbații violenți sunt devianți care abuzează de alcool și droguri sau au tulburări de personalitate, (d) violența în familie include toți membrii familiei, inclusiv bărbații. Din experiența mea, astfel de neînțelegeri adesea rezultă în soluții greșite și parțiale, cum ar fi programul de reabilitare a agresorilor, restricțiile asupra femeilor, în scopul de a le proteja sau de soluții de gen neutre pentru a trece cu vederea cauzele violenței în bază de gen ".

ÎN DREPT
I. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 3 DIN CONVENȚIE

31. Reclamanta s-a plîns că autoritățile au tolerat maltratarea la care ea a fost supusă în propria sa casă și au omis să execute ordonanțele de protecție obligatorii ale instanței de judecată emise pentru a-i oferi protecție. Reclamanta s-a bazat pe Articolul 3 din Convenție, care prevede următoarele:

"Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante."

A. Admisibilitatea

32. Curtea menționează că această plîngere nu este vădit nefondată în sensul Articolului 35 § 3 (a) din Convenție. Curtea menționează în continuare că nu este inadmisibilă din oricare alte motive. Urmează astfel să fie declarată admisibilă.

B. Fondul

1. Susținerile părților

(a) Reclamanta

33. Reclamanta s-a plîns că Statul a omis să execute obligațiile sale pozitive în temeiul Articolului 3 din Convenție în vederea ocrotirii ei de violență domestică și să prevină repetarea violenței. Reclamanta era, în particular, o persoană vulnerabilă, ținînd cont de vîrsta de 72 ani, după 22 ani de divorț ea trebuia să suporte agresiune fizică și verbală.

34. Reclamanta a afirmat că autoritățile "cunoșteau sau trebuiau să cunoască" despre violența aplicată asupra ei de către A.M. (a se vedea *Z. și alții c. Regatul Unit* [MC], nr. 29392/95, § 73, CEDO 2001-V). Vecinul ei, E.C., a confirmat că ea contacta frecvent cu șeful organului de poliție local în vederea raportării oricăror incidente de violență domestică din partea lui A.M. (a se vedea § 16 *supra*). Cu toate acestea, unica măsură efectivă de a o proteja de violența domestică viitoare a fost întreprinsă abia la 24 ianuarie 2011, mai mult de 1 an după prima sa plîngere depusă. Prin urmare, reacția autorităților nu a fost promptă, în pofida situației urgente și nu i-a fost oferită protecție imediată pentru riscul violenței viitoare.

35. Reclamanta a afirmat în continuare că Statul respondent a omis să asigure executarea în timp a legislației care a fost adoptată special pentru a proteja victimele violenței domestice, în pofida încălcării repetate a ordonanțelor de protecție de către A.M. Guvernul a continuat să trateze cazul său ca un episod minor în care ea trebuia să se justifice pentru nedepunerea – sau retragerea – plîngerilor sau pentru ne-

prezentarea probelor. Cu toate acestea, natura violenței domestice este astfel că ea este deseori nesesizată; chiar atunci cînd infracțiunea era sesizată, victima putea fi intimidată de agresorul său și a fost mai puțin hotărîtă de a continua acuzarea. Omisiunea de a ține cont de aceasta și obligarea victimei de a iniția sau continua proceduri penale în vederea executării ordonanțatelor de protecție a subminat eficacitatea legislației adoptată pentru ocrotirea victimelor. Reclamanta a afirmat că, astfel, Statul respondent l-a încurajat pe A.M. să continue maltratarea în condiții de impunitate, în timp ce autoritățile s-au bazat pe boala lui psihică ca o justificare pentru neexecutarea diferitor măsuri de protecție adoptate în favoarea reclamantei.

(b) Guvernul

36. Guvernul a afirmat că autoritățile au întreprins toate măsurile rezonabile în vederea ocrotirii reclamantei de riscul violenței și prevenirii repetării violenței. În particular, instanțele judecătorești naționale au emis ordonanțe de protecție și organul de poliție, împreună cu organele de asistență socială, au vizitat-o pe reclamantă acasă pentru a verifica comportamentul lui A.M. și pentru a-l avertiza de a nu agresa reclamanta. Două investigații au fost pornite în privința lui A.M. și au fost aplicate mai multe sancțiuni administrative, iar în cele din urmă el a fost internat pentru tratament medical obligatoriu. Guvernul, de asemenea, s-a referit la omisiunea reclamantei de a se adresa la un medic după pretinsul atac din 31 decembrie 2009 (a se vedea § 7 *supra*) pentru a obține o confirmare în scris a alegațiilor sale, precum și contradicțiile între descrierea evenimentelor în plîngerile sale depuse la nivel național și cele prezentate Curții. Similar, reclamanta a omis să obțină probe medicale în legătură cu pretinsa sa agresiune fizică din 27 martie 2010. Aceasta a făcut imposibil pentru Guvern de a comenta alegațiile cu privire la violență pînă la 22 iunie 2010.

37. Cît privește perioada după 22 iunie 2010, atunci cînd a fost emisă o nouă ordonanță de protecție, autoritățile din nou au reacționat prompt prin avertizarea lui A.M. de a nu agresa reclamanta și prin impunerea unor restricții asupra contactării cu ea. De asemenea, asupra lui a fost aplicată măsura preventivă de a nu părăsi localitatea (a se vedea § 10 *supra*). Alte măsuri nu puteau fi întreprinse din cauza bolii psihice de care suferea A.M.

38. Prezenta cauză este distinctă de *Opuz*, citată *supra*, deoarece nivelul violenței și oricăror amenințări în prezenta cauză au fost în mod evident mai puțin serioase decît în *Opuz* și reacția autorităților a fost una promptă în prezenta cauză.

2. Aprecierea Curții

(a) Principii generale

39. Curtea reiterează că pentru a cade sub incidența Articolului 3 rele tratamente trebuie să atingă un nivel minim de severitate. Aprecierea acestui minim este relativă: depinde de toate circumstanțele cauzei, cum ar fi natura și contextul tratamentelor, durata acestora, efectele sale fizice și psihice și în anumite cazuri, sexul, vîrsta și starea de sănătate a victimei (a se vedea *Costello-Roberts c. Regatului Unit*, 25 martie 1993, § 30, Seria A nr. 247-C și *Kudła c. Poloniei* [MC], nr. 30210/96, § 91, CEDO 2000-XI).

40. În continuare, Curtea reiterează că Articolul 1 din Convenție, coroborat cu Articolul 3, impune Statelor obligații pozitive pentru a asigura că indivizii aflați sub jurisdicția lor sunt protejați împotriva tuturor formelor de rele tratamente, interzise de Articolul 3, inclusiv dacă un astfel de tratament este administrat de persoane private (a se vedea *A. c. Regatului Unit*, 23 septembrie 1998, § 22, *Rapoarte ale Hotărîrilor și Deciziilor* 1998-VI și *Opuz*, citat *supra*, § 159). Această obligație trebuie să includă protecție eficientă de, *inter alia,* un individ sau indivizi identificați de la actele ilegale al unui terț, precum și măsuri rezonabile pentru a preveni maltratarea de care autoritățile au știut sau trebuiau să știe (a se vedea, *mutatis*

mutandis, *Osman c. Regatului Unit*, 28 octombrie 1998, § 116, *Rapoarte* 1998-VIII; *E. și alții c. Regatului Unit*, nr. 33218/96, § 88, 26 noiembrie 2002; și *J.L. c. Letoniei*, nr. 23893/06, § 64, 17 aprilie 2012).

41. Nu este rolul Curții de a substitui autoritățile naționale la alegerea a măsurilor posibile care puteau fi întreprinse pentru a asigura conformarea cu obligațiile pozitive în temeiul Articolului 3 din Convenție (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Bevacqua și S. c. Bulgariei*, nr. 71127/01, § 82, 12 iunie 2008). În același timp, în temeiul Articolului 19 din Convenție și în conformitate cu principiul că Convenția are drept scop să garanteze nu teoretic sau iluzoriu, dar practic și drepturi eficiente, Curtea trebuie să asigure ca obligația Statului de a proteja drepturile celor aflați în jurisdicția sa este efectuată adecvat (a se vedea *Nikolova și Velichkova c. Bulgariei*, nr. 7888/03, § 61, 20 decembrie 2007).

42. În continuare, Articolul 3 impune autorităților să conducă o investigație cu privire la pretinsa maltratare, chiar dacă o astfel de tratare este aplicată de persoane private (a se vedea *M.C. c. Bulgariei*, nr. 39272/98, § 151, CEDO 2003-XII, și *Denis Vasilyev c. Rusiei*, nr. 32704/04, §§ 98-99, 17 decembrie 2009). Pentru ca o investigație să fie apreciată ca "eficientă", aceasta trebuie, în principiu, să fie capabilă să conducă la stabilirea circumstanțelor cauzei și la identificarea și pedepsirea celor responsabili. Aceasta nu reprezintă o obligație de rezultat, dar una de mijloace. În cauzele ce au la bază Articolele 2 și 3 din Convenție, în care eficacitatea investigațiilor oficiale se pune în discuție, Curtea deseori a apreciat dacă autoritățile au reacționat prompt la plîngerile din acel moment. S-a luat în considerație începerea investigației, termenii în care au fost luate declarațiile și perioada de timp acordată investigației inițiale (a se vedea *Denis Vasilyev*, citat *supra*, § 100 cu referințele următoare; și *Stoica c. României*, nr. 42722/02, § 67, 4 martie 2008).

43. Imixtiunea de către autorități în viața privată și viața de familie poate deveni necesară în vederea ocrotirii sănătății și drepturilor unei persoane sau să prevină acțiunile ilegale în anumite circumstanțe (a se vedea *Opuz*, citat *supra*, § 144). În cele din urmă, Statele trebuie să mențină și să aplice în practică un cadru legal corespunzător, care acordă protecție împotriva acțiunilor de violență din partea persoanelor private (a se vedea *X și Y c. Olanda*, 26 Martie 1985, § 22 și 23, Seria A nr. 91; *Costello-Roberts c. Regatului Unit*, 25 Martie 1993, § 36, Seria A nr. 247-C; *D.P. și J.C. c. Regatului Unit*, nr. 38719/97, § 118, 10 octombrie 2002; *M.C. c. Bulgariei*, citat *supra*, §§ 150 și 152, CEDO 2003-XII; *Bevacqua*, citat *supra*, § 65, și *Sandra Janković c. Croației*, nr. 38478/05, § 45, 5 Martie 2009).

(b) Aplicarea acestor principii asupra prezentei cauze

(i) Dacă reclamanta a fost supusă tratamentului contrar Articolul 3 din Convenție

44. În prezenta cauză, Curtea menționează că reclamanta de 2 ori a obținut probe medicale că a fost bătută de A.M. (a se vedea §§ 8 și 11 *supra*). Mai mult, chiar dacă se pare că reclamanta nu a obținut în continuare probe medicale, atît organul de poliție local și instanțele judecătorești au stabilit că A.M. a agresat-o de cîteva ori (a se vedea §§ 9 și 16 *supra*).

45. Mai mult, frica de agresiunea fizică ulterioară din partea lui A.M., urmare a celor din 19 februarie, 27 martie, 17 iulie și 5 decembrie 2010 (a se vedea §§ 8, 9, 11 și 16 *supra*), a fost suficient de serioasă pentru a cauza reclamantei suferință și anxietate care a condus la tratament inuman în sensul Articolului 3 din Convenție.

46. În asemenea circumstanțe, Curtea constată că Articolul 3 din Convenție este aplicabil prezentei cauze. Urmează astfel să se determine dacă acțiunile autorităților ca răspuns la plîngerile reclamantei au fost compatibile cu cerințele acelei prevederi.

(ii) Dacă autoritățile s-au conformat cu obligațiile sale pozitive în temeiul Articolului 3 din Convenție

47. Astfel cum a fost reiterat anterior (a se vedea § 39-43 *supra*), obligațiile pozitive ale Statelor în temeiul Articolului 3 include pe de o parte adoptarea unui cadru legal cu scopul de a preveni și pedepsi

maltratarea din partea persoanelor private și pe de altă parte, aplicarea legilor în practică, atunci cînd se cunoaște de un risc iminent de maltratare a unei persoane identificate sau cînd maltratarea a avut deja loc, astfel acordînd protecție victimelor și pedepsind pe cei responsabili de maltratare.

48. Cu privire la prima obligație, Curtea menționează că legislația Moldovei prevede sancțiuni specifice pentru comiterea actelor de violență împotriva membrilor (foști) unei familii (a se vedea §§ 23 și 24 *supra*). Mai mult, legea prevede măsuri de protecție pentru victimele violenței domestice, la fel ca și sancțiuni împotriva acelor persoane care refuză să se conformeze cu hotărîrile instanței de judecată (a se vedea §§ 22 și 23 *supra*). Curtea conchide că autoritățile au adoptat un cadru legal care le permite să întreprindă măsuri împotriva persoanelor acuzate de violență în familie.

49. Curtea trebuie să determine dacă autoritățile naționale au cunoscut, sau au trebuit să cunoască despre violența la care a fost supusă prima reclamantă și de riscul violenței ulterioare, și în caz afirmativ dacă au fost întreprinse toate măsurile rezonabile în vederea ocrotirii ei și pedepsirii făptașului. Verificînd dacă autoritățile naționale și-au îndeplinit obligațiile sale pozitive în temeiul Articolului 3 din Convenție, Curtea trebuie să reitereze că nu va lua locul autorităților naționale întru alegerea unei măsuri particulare, destinată să protejeze o victimă de la violența domestică (a se vedea, *mutatis mutandis*, *A. v. Croația*, citat *supra*, § 61 și *Sandra Janković*, citat *supra*, § 46).

50. Este clar din diferite documente din dosar că autoritățile cunoșteau despre perioada îndelungată a problemelor de sănătate psihică. Într-adevăr, el era supravegheat de un medic psihiatru și era considerat periculos pentru societate. De asemenea, se cunoștea că el avea, în particular, sentimente negative puternice față de fosta sa soție, reclamanta, suspectînd-o că vrea să-l otrăvească (a se vedea, de exemplu, § 14 *supra*). În timp ce aceste circumstanțe nu atestă automat un pericol iminent pentru reclamantă, riscul asupra sănătății sale fizice a devenit foarte evident atunci cînd A.M. a pătruns cu forța în casa ei și a bătut-o, o circumstanță pe care autoritățile o cunoșteau (a se vedea § 8 și următoarele *supra*). Astfel, este necesar să se determine dacă acțiunile întreprinse în vederea ocrotirii reclamantei au fost suficiente pentru a fi compatibile cu obligațiile pozitive în temeiul Articolului 3.

51. Curtea menționează că reclamanta era o femeie singură, în vîrsta de 72 ani la acel moment. De fapt, ea era deosebit de vulnerabilă față de agresiunile lui A.M., care a manifestat un comportament violent o perioadă îndelungată față de ea (a se vedea § 14 *supra*). El a intrat în casa ei fără permisiune și a rămas mai mult de 1 an, astfel el a avut posibilitatea s-o maltrateze în orice timp, iar reclamanta a fost nevoită să caute adăpost la vecini. Curtea consideră că acel risc asupra sănătății fizice și psihice a reclamantei a fost iminent și suficient de serios pentru a solicita autorităților să acționeze prompt. Autoritățile naționale ar fi putut să-l acuze pe A.M. de 3 diferite infracțiuni încă din decembrie 2009: vătămare corporală și amenințarea cu astfel de vătămare (Articolele 152 și 155 din Codul Penal), ținînd cont de faptul că A.M. nu mai era membru de familie al reclamantei și că astfel Articolul 2011 din Codul Penal nu era aplicabil, violarea de domiciliu (Articolul 179 din Codul Penal) și omisiunea de a se conforma cu decizia instanței de judecată (Articolul 320 din Codul Penal), toate citate în § 23 și 24 *supra*. Aceasta ar fi permis instanțelor judecătorești să întreprindă o acțiune fermă, fie prin sancțiuni sau, cum în cele din urmă s-a întîmplat, prin constatarea oficială că A.M. suferea de o boală psihică și prin obligarea de a urma un tratament psihiatric obligatoriu.

52. Cu toate acestea, acțiunile lor au fost ineficiente, care i-au permis lui A.M. să locuiască în casa reclamantei pentru mai mult de 1 an după ce a depus plîngerea. În timp ce autoritățile în cele din urmă au pornit urmărirea penală, a durat aproximativ 6 luni pentru a iniția procedurile referitoare la violarea de domiciliu (a se vedea § 10 *supra*) și 8 luni pentru a iniția proceduri referitoare la omisiunea de a se conforma cu ordonanța de protecție emisă în favoarea reclamantei (a se vedea § 12 *supra*). Nu a fost pornită nicio urmărire penală în privința violenței propriu-zise.

53. Mai mult, refuzul lui A.M. de a se conforma cu ordonanța de protecție a fost atît de evident și de persistent că instanțele judecătorești au trebuit să emită încă două astfel de ordonanțe. În pofida celor menționate *supra,* autoritățile încă nu-l evacuase pe A.M. din casa reclamantei, organul de poliție local

informînd reclamanta la 21 ianuarie 2011 că ei nu erau competenți de a evacua pe cineva (a se vedea § 19 *supra*). Numai la 24 ianuarie 2011 A.M. a fost în cele din urmă evacuat de Comisariatul de poliție Ocnița.

54. Este adevărat că A.M. a fost în final recunoscut bolnav psihic. Cu toate acestea, instanțele judecătorești ar fi putut dispune tratamentul obligatoriu cu mult mai devreme dacă procedurile penale ar fi fost pornite mai devreme (a se vedea § 51 *supra*). Nu există o explicație acceptabilă în dosar sau în observațiile Guvernului în legătură cu tergiversarea cu mai mult de 1 an a acestor acțiuni.

55. Curtea conchide că modalitatea în care autoritățile au tratat cauza, în special perioada îndelungată și inexplicabilă întru executarea ordonanțelor de protecție ale instanței de judecată și supunerea lui A.M. la tratamentul medical obligatoriu, a condus la omisiunea de a se conforma cu obligațiile pozitive în temeiul Articolului 3 din Convenție. Prin urmare, a existat o violare a acestei prevederi în prezenta cauză.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 14 DIN CONVENȚIE COROBORAT CU ARTICOLELE 3 ȘI 8 DIN CONVENȚIE

56. Reclamanta s-a plîns, de asemenea, în temeiul Articolului 14 din Convenție coroborat cu Articolul 3 și 8, că autoritățile au omis să aplice legislația națională adoptată pentru a oferi protecție contra violenței domestice, urmare a ideilor preconcepute referitoare la rolul femeilor în familie. Articolul 14 prevede următoarele:

"Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta convenție trebuie să fie asigurată fără nici o deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație."

A. Admisibilitatea

57. Curtea menționează că această plîngere nu este vădit nefondată în sensul Articolului 35 § 3 (a) din Convenție. Curtea menționează, în continuare că nu este inadmisibilă din oricare alte motive. Urmează astfel să fie declarată admisibilă.

B. Fondul

58. Reclamanta a invocat că autoritățile au omis să acționeze adecvat în vederea prevenirii violenței domestice, protejării de la efectele ei, investigării plîngerilor și pedepsirii făptașului. Ele, astfel, au promovat violența ulterioară din partea lui A.M., care s-a simțit imun la orice acțiune a Statului. Violența a fost bazată pe gen și a condus la discriminare contrar Articolului 14 din Convenție.

59. Guvernul a afirmat că nu a existat un tratament discriminatoriu în prezenta cauză. Spre deosebire de *Opuz*, citat *supra*, autoritățile nu au fost indiferente la plîngerile reclamantei și au întreprins toate acțiunile rezonabile pentru a preveni maltratarea sa, începînd cu procedurile penale pornite în privința lui A.M. și în cele din urmă internîndu-l pentru tratament medical obligatoriu. Chiar dacă mai pot fi găsite careva deficiențe în implementarea legii cu privire la violența domestică, aceasta s-a datorat caracterului relativ nou al legii, care a fost adoptată în 2007.

60. Equal Rights Trust a invocat că există probe bine-stabilite că violența domestică are un impact disproporționat și diferit asupra femeilor. Dacă ar fi fost abordată efectiv, o astfel de violență a impus o reacție particulară, care includea tratarea unei astfel de violențe ca o formă de discriminare bazată pe gen. Omisiunea de a realiza aceasta a dus la omisiunea de a recunoaște importanța problemei și impactul său asupra demnității femeilor. Ei s-au referit la Recomandarea Generală nr. 28 cu privire la obligațiile esențiale ale Statelor Părți în temeiul Articolului 2 din Convenția privind eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor adoptată de Comitetul pentru eliminarea discriminării împotriva feme-

ilor (CEDAW/C/2010/47/GC.2), în conformitate cu care "Statele părți au obligația să previnã, investigheze, intenteze un proces și să pedepsească ... acțiunile de violență bazate pe gen".

61. Curtea reiterează că a constatat deja omisiunea unui Stat de a proteja femeile împotriva violenței domestice, care încalcă dreptul lor la protecție egală a legislației și că omisiunea nu trebuie să fie intenționată (a se vedea *Opuz*, citată *supra*, § 191).

62. În prezenta cauză, Curtea se referă la constatările sale (a se vedea § 8, 9, 14, 16 și 51 *supra*) că reclamanta a fost supusă violenței din partea lui A.M. de mai multe ori și autoritățile au știut despre aceasta. Curtea observă că lui A.M. i s-a permis să locuiască în casa reclamantei mai mult de 1 an, că 3 ordonanțe de protecție trebuiau să fie emise de instanța de judecată și care nu au fost executate pe parcursul întregii aceste perioade. Mai mult, pe parcursul acelei perioade, A.M. a opus rezistență organului de poliție local și asistenților sociali locali (a se vedea § 15 *supra*), refuzînd să confirme în scris că a fost înștiințat să nu agreseze reclamanta și să nu repete acțiunile sale violente față de ea. În pofida cîtorva prevederi legale care permit autorităților să pornească proceduri penale în privința lui A.M. și astfel, să-l supună la un examen psihiatric în vederea hotărîrii cu privire la tratamentul psihiatric obligatoriu, a durat aproximativ 1 an ca autoritățile să facă acest lucru.

63. În opinia Curții, combinarea factorilor de mai sus, demonstrează evident că acțiunile autorităților nu au constituit o simplă omisiune sau tergiversare în examinarea violenței în privința reclamantei, însă a condus la tolerarea repetată a violenței și a reflectat o atitudine discriminatorie față de ea ca femeie. Constatările raportorului special al Națiunilor Unite cu privire la violența împotriva femeilor, cauzele și consecințele (a se vedea § 30 *supra*) numai susține impresia că autoritățile nu au apreciat seriozitatea și extinderea problemei violenței domestice și efectul discriminatoriu asupra femeilor.

64. Prin urmare, în circumstanțele particulare ale prezentei cauze, Curtea constată că a existat o violare a Articolului 14 coroborat cu Articolul 3 din Convenție.

65. Curtea consideră că plîngerea în temeiul Articolului 14 coroborat cu Articolul 8 nu ridică chestiuni separate. Astfel, Curtea nu examinează această plîngere separat.

III. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 17 DIN CONVENȚIE

66. Reclamanta s-a plîns în temeiul Articolului 17 din Convenție că omisiunea autorităților de a stopa comportamentul violent al lui A.M. ținînd cont de boala sa psihică, care îi permitea să încalce drepturile reclamantei în condiții de impunitate, în cele din urmă încălcînd drepturile sale garantate de Convenție. Articolul 17 prevede următoarele:

"Nici o dispoziție din prezenta Convenție nu poate fi interpretată ca implicînd, pentru un stat, un grup sau un individ, un drept oarecare de a desfășura o activitate sau de a îndeplini un act ce urmărește distrugerea drepturilor sau a libertăților recunoscute de prezenta Convenție sau de a aduce limitări mai ample acestor drepturi și libertăți decît acelea prevăzute de această Convenție."

67. Examinînd materialele din dosar, Curtea consideră că această plîngere este neîntemeiată. Rezultă că acest capăt de cerere urmează să fie respins fiind vădit nefondat, în conformitate cu Articolul 35 §§ 3 și 4 din Convenție.

IV. APLICAREA ARTICOLULUI 41 DIN CONVENȚIEOF THE CONVENTION

68. Articolul 41 din Convenție prevede:

"Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltelor Părți Contractante nu permite decît o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă."

A. Prejudiciu

69. Reclamanta a solicitat 20 000 euro (EUR) în calitate de prejudicii pentru suferința cauzată ei prin umilirea și agresiunea fizică sistematică și prin omisiunea autorităților de a-i acorda prompt protecție prin executarea ordonanțelor de protecție.

70. Guvernul a invocat că suma solicitată a fost nejustificată și excesivă în lumina jurisprudenței anterioare similare a Curții în temeiul Articolului 3. Guvernul a invitat Curtea să respingă pretențiile reclamantei.

71. Ținînd cont de seriozitatea violării constatate *supra,* Curtea consideră că o compensație cu titlu de prejudiciu moral este justificată în prezenta cauză. Apreciind în mod echitabil Curtea acordă reclamantei 15 000 EUR.

B. Costuri și cheltuieli

72. Reclamanta a solicitat 7 500 EUR și 20 686,25 lei moldovenești (aproximativ 1 300 EUR) pentru cheltuieli de judecată. Reclamanta a prezentat o listă cu privire la timpul folosit de avocat în cauza ei (61,75 ore la tariful de 335 MDL la nivel național și 50 ore la tariful de 150 EUR în fața Curții).

73. Guvernul a considerat excesiv atît numărul de ore utilizat în cauză, cît și tariful pretins de avocat. Guvernul a menționat că în *Boicenco c. Moldova* (nr. 41088/05, § 176, 11 iulie 2006), Curtea a acceptat rezonabil tariful de 75 EUR pentru o oră, ținînd cont de complexitatea cauzei și de contribuția avocaților. Prezenta cauză nu a fost atît de complexă.

74. Potrivit jurisprudenței Curții, un reclamant are dreptul la rambursarea costurilor și cheltuielilor numai dacă a demonstrat că acestea au fost reale, necesare și rezonabile în cantitate. În prezenta cauză, ținînd cont de documentele de care dispune, de criteriile menționate și de faptul că reclamantei i s-a acordat asistență juridică de Consiliul Europei, Curtea consideră rezonabil să-i acorde suma de 2 150 EUR destinată să acopere costurile sub toate aspectele.

C. Penalitate

75. Curtea consideră că este corespunzător ca penalitatea să fie calculată în dependență de rata minimă a dobînzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA ÎN UNANIMITATE

1. *Declară* admisibile plîngerile în temeiul Articolelor 3 și 14 coroborat cu Articolul 3 și 8 din Convenție, și inadmisibil restul cererii;

2. *Hotărăște* că a existat o violare a Articolului 3 din Convenție;

3. *Hotărăște* că a existat o violare a Articolului 14 coroborat cu Articolul 3 din Convenție;

4. *Hotărăște* că nu este necesară examinarea separată plîngerea în temeiul Articolului 14 coroborat cu Articolul 8 din Convenție;

5. *Hotărăște*

(a) că Statul respondent trebuie să achite reclamantei, în termen de trei luni de la data la care această hotărîre devine definitivă în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, următoarele sume, care vor fi convertite în lei moldovenești conform ratei aplicabile la data executării hotărîrii:

(i) 15 000 EUR (cincisprezece mii euro), plus orice taxă care poate fi percepută cu titlu de prejudiciu moral;

(ii) 2 150 EUR (două mii una sută cincizeci euro), plus orice taxă care poate fi percepută reclamantei cu titlu de costuri și cheltuieli;

(b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus pînă la executarea hotărîrii, urmează să fie plătită o penalitate la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobînzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întîrziere, plus trei procente;

6. *Respinge* restul pretențiilor de satisfacție echitabilă ale reclamantei.

Întocmită în limba engleză și notificată în scris la 16 iulie 2013, în conformitate cu Regula 77 §§ 2 și 3 din Regulamentul Curții.

Santiago Quesada	**Josep Casadevall**
Grefier	**Președinte**

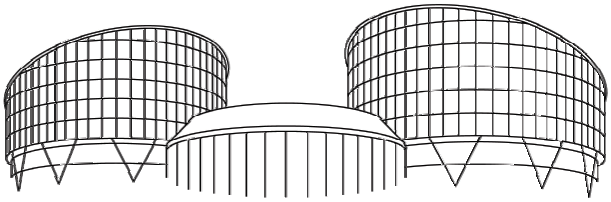

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

Traducerea și permisiunea de republicare au fost oferite sub autoritatea Direcției Generale Agent Guvernamental, Ministerul Justiției al Republicii Moldova (justice.gov.md). Permisiunea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

The present text and the authorisation to republish were granted under the authority of the Governmental Agent's General Department from the Ministry of Justice of the Republic of Moldova (justice.gov.md). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

La traduction et l'autorisation de republier ont été accordées sous l'autorité de la Direction générale de l'Agent gouvernemental du Ministère de la Justice de la République de Moldova (justice.gov.md). L'autorisation de republier cette traduction a été accordée dans le seul but de son inclusion dans la base de données HUDOC de la Cour.

SECȚIA A TREIA

CAUZA B. v. REPUBLICA MOLDOVA
(Cererea nr. 61382/09)

HOTĂRÎRE

STRASBOURG

16 iulie 2013

DEFINITIVĂ
16 octombrie 2013

Poate fi subiect al revizuirii editoriale

B. v. REPUBLICA MOLDOVA HOTĂRÎRE

În cauza B. v. Republica Moldova,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), întrunită într-o Cameră compusă din:

Josep Casadevall, *președinte,*
Alvina Gyulumyan,
Corneliu Bîrsan,
Ján Šikuta,
Luis López Guerra,
Nona Tsotsoria,
Valeriu Griţco, *judecători,*

și Santiago Quesada, *grefier al Secțiunii,*

Deliberînd la 25 iunie 2013 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărîre, care a fost adoptată la aceeași dată:

PROCEDURA

1. Cauza a fost inițiată prin cererea (nr. 61382/09) depusă la 19 noiembrie 2009 contra Republicii Moldova la Curtea Europeană a Drepturilor Omului potrivit articolului 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale ("Convenția"), de către trei cetățeni ai Republicii Moldova, dna O. B., dl V. B. și dl. I. B. ("reclamanții").

2. Reclamanții au fost reprezentați de către dl A. Bivol, avocat ce își desfășoară activitatea în Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul") a fost reprezentat de către Agentul său, dl V. Grosu.

3. Reclamanții s-au plîns, în particular, că dna O. B. ('prima reclamantă') a fost supusă actelor de violență de către fostul ei soț și că ceilalți reclamanți au asistat la aceste violențe, fiind afectați de acestea, însă autoritățile statului nu au întreprins toate măsurile în vederea stopării și prevenirii unor situații similare.

4. La 25 ianuarie 2011 cererea a fost comunicată Guvernului. De asemenea, a fost luată decizia să se examineze fondul cererii concomitent cu admisibilitatea acesteia (articolul 29 § 1).

ÎN FAPT
I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

5. Reclamanții s-au născut în 1959, 1987 și, respectiv în1990 și locuiesc în Chișinău. Prima reclamantă este mama celorlalți doi reclamanți.

A. Fondul cauzei

6. În 1998 familia primei reclamante a obținut de la angajatorul ei un apartament cu trei camere în Chișinău cu drept de folosință.

7. Potrivit primei reclamante, ea a fost bătută sistematic și insultată de către soțul ei (V.B.). În rezultat, la 16 ianuarie 2007 prima reclamantă a divorțat, însă ea a continuat sa locuiască cu V.B. în același apartament.

8. Actele de violență au continuat, fapt confirmat prin șapte rapoarte de examinare medico-legală întocmite în perioada septembrie 2007 și ianuarie 2008 care au atestat vătămări ușoare a integrității corporale ale primei reclamante cauzate "în rezultatul acțiunii traumatice a unor obiecte dur contondente cu suprafață limitată". Toate rapoartele au fost întocmite la cererea Comisariatului de poliție sec. Centru mun. Chișinău ca urmare a plîngerilor depuse de prima reclamantă. În toate rapoartele medicale prima reclamantă a descris că vătămările corporale i-au fost cauzate de bătăile lui V.B.

9. La 1 aprilie, 7 august, 7 septembrie și 28 noiembrie 2007, precum și la 10 și 29 aprilie 2008 instanțele judecătorești au pronunțat șase decizii cu privire la aplicarea sancțiunii administrative în legătură cu bătăile menționate. Prin una dintre ele s-a decis de a clasa cauza administrativă din motivul împăcării părților. Prin alta s-a decis de a înceta cauza administrativă în legătură cu expirarea termenului de prescripție de trei luni pentru aplicarea sancțiunii administrative în privința lui V.B. În celelalte patru cauze, instanțele judecătorești l-au amendat pe V.B pentru insultarea și cauzarea leziunilor corporale primei reclamante, deși în una dintre ele instanța de judecată a notat că aceasta din urmă l-a provocat pe V.B. Amenzile aplicate variau de la 140 la 300 lei moldovenești (MDL, echivalentul de la 8.65 și, respectiv la 18 euro (EUR) la acel moment). V.B a achitat toate amenzile. Din declarațiile părților se pare că procuratura a intentat la o dată necunoscută urmărirea penală împotriva lui V.B. pentru tentativă de viol, însă la 14 mai 2008 reclamanta și-a retras plîngerea și, respectiv, a fost dispusă neîncepea urmăririi penale.

10. Potrivit unui certificat eliberat de Comisariatul de poliție sec. Centru mun. Chișinău, V.B. se afla la evidență profilactică ca "scandalagiu familiar" din anul 2007.

B. Procedurile inițiate de prima reclamantă în instanța de judecată

11. La o dată necunoscută în 2008, prima reclamantă a intentat o acțiune civilă împotriva lui V.B. solicitînd evacuarea acestuia din apartament. Ea a invocat comportamentul său violent. V.B la rîndul său a depus o cerere reconvențională, solicitînd partajarea odăilor din apartament între el și ceilalți membrii ai fostei sale familii.

12. La 23 iunie 2008 Judecătoria sec. Centru mun. Chișinău a admis cererea primei reclamante și a respins cererea lui V.B. Instanța de judecată a constatat că V.B. a avut un comportament violent față de prima reclamantă și a insultat-o în prezența copiilor lor, fapt confirmat prin rapoartele de examinare medico-legală și deciziile instanțelor judecătorești.

13. La 30 octombrie 2008 Curtea de Apel Chișinău a menținut această hotărîre. Suplimentar probelor pe care s-a bazat instanța de judecată de fond, Curtea de Apel Chișinău i-a audiat pe cei doi copii, care au confirmat depozițiile mamei lor și au solicitat evacuarea tatălui din apartament.

14. La 20 mai 2009 Curtea Supremă de Justiție a casat hotărîrile instanțelor judecătorești inferioare și a pronunțat o nouă hotărîre prin care a respins pretențiile primei reclamante și a admis cererea lui V.B. Curtea Supremă de Justiție a considerat ca fiind eronate concluziile instanțelor judecătorești inferioare privind maltratarea primei reclamante în mod sistematic de către V.B. Instanța de judecată a notat că o cauză administrativă în care V.B. a fost învinuit de aplicarea violenței primei reclamante a fost clasată din motivul împăcării părților, în timp ce alta a fost încetată în legătură cu expirarea termenului de prescripție pentru aplicarea amenzii. În una dintre cele patru decizii a fost menționat că însăși reclamanta l-a provocat pe V.B. În alte trei decizii nu a fost constatat comportamentul violent sistematic al lui V.B. Mai mult, nu s-a demonstrat că V.B. era dependent de alcool sau droguri. Potrivit unui certificat eliberat de Asociația proprietarilor locuințelor privatizate, V.B. nu era cunoscut că ar fi provocat conflicte. În plus, V.B. a propus primei reclamante să privatizeze apartamentul și să-l vîndă, astfel încît să poată cumpăra apartamente separate, însă prima reclamantă a refuzat. De asemenea, instanța de judecată a constatat că ambele părți ar putea să locuiască în continuare în același apartament și a stabilit că V.B. poate să locuiască într-o odaie, iar reclamanții în celelalte două. Ariile comune au fost lăsate în folosință comună. Decizia este irevocabilă.

C. Evenimentele după pronunțarea deciziei Curții Supreme de Justiție

15. În perioada 11 iunie 2009 și 5 februarie 2010 prima reclamantă a fost internată în spital și a beneficiat de tratament pentru tuberculoză. Potrivit unui certificat medical din 30 august 2011 eliberat de către medicul de familie al primei reclamante, acesteia i-a fost recomandat, *inter alia*, să evite situațiile de stres.

16. Urmare a plîngerilor depuse de către prima reclamantă în instanța judecătorească, V.B. a continuat să se comporte violent față de ea. La 19 august 2010 o amendă administrativă în mărime de 400 MDL (25,5 EUR la acel moment) a fost aplicată lui V.B. pentru insultarea primei reclamante. După comunicarea prezentei cereri Guvernului pîrît, la 29 august 2011 dlui V.B. i-a fost aplicată o amendă în mărime de 200 MDL (12.2 EUR) pentru acțiunile de violență asupra primei reclamante.

Potrivit unui raport de examinare medico-legală întocmit la 23 august 2011, prima reclamantă a declarat că V.B. a agresat-o cu tentativă de viol în seara zilei de 21 august 2011, dar nu a reușit deoarece ea a opus rezistență. Expertul medico-legal a constatat prezența leziunilor corporale la prima reclamantă care au fost cauzate prin "acțiunea traumatică a unor obiecte dur contondente cu suprafața de interacțiune limitată", după cum urmează: echimoze de formă ovală cu dimensiuni de la 1,5x1cm pînă la 4x3cm pe diferite suprafețe ale ambelor antebrațe, pe suprafața inferioară coapsa 4 stînga și pe suprafața laterală treimea medie coapsa dreapta, precum și pe suprafețe diferite ale ambelor gambe.

17. La 1 septembrie 2011 prima reclamantă a cerut instanței judecătorești să emită o ordonanță de protecție pentru ea și feciorii ei. Reclamanta a descris ultimele evenimente și riscul unor eventuale acțiuni de violență împotriva ei, precum și incapacitatea sau reticența autorităților de a întreprinde careva măsuri pentru a proteja integritatea fizică și psihică a ei și a fiilor acesteia. În conformitate cu prevederile Legii nr. 45 (a se vedea § 21 de mai jos) ea a solicitat evacuarea temporară a lui V.B. din apartamentul comun, fără a decide asupra modului de proprietate asupra bunurilor; obligarea lui V.B. de a sta departe la o distanță de 200 m de aceasta și copii ei și de a nu contacta cu oricine dintre ei, precum și interzicerea de a vizita locul de muncă sau de studii al reclamanților.

18. La 2 septembrie 2011 judecătoria sec. Centru mun. Chișinău a emis o ordonanță de protecție, valabilă pe un termen de trei luni, cu admiterea parțială a cererii, și anume de a sta departe de locul aflării primei reclamante, la o distanță de 200 m, de a nu contacta cu ea și de a nu vizita locul de muncă al ei. Instanța de judecată a refuzat să dispună evacuarea temporară a lui V.B. din apartament. Instanța de judecată a constatat că el a comis acte de violență împotriva primei reclamante, însă „nu fost probat faptul că [V.B.] a aplicat violențe psihice și/sau fizice față de [cel de-al doilea și cel de-al treilea reclamant]". În același timp, s-a stabilit că V.B. nu dispune de un alt spațiu locativ și în plus dreptul lui de a folosi o parte din apartamentul în litigiu a fost confirmat prin decizia irevocabilă a Curții Supreme de Justiție din 20 mai 2009 (a se vedea § 14 *supra*). Potrivit Guvernului, această ordonanță de protecție a fost expediată Comisariatului de poliție de sector și ulterior comportamentul lui V.B a fost monitorizat.

19. Prima reclamantă a declarat recurs, prin care a afirmat că prin păstrarea dreptului lui V.B de a locui în același apartament cu ea autoritățile efectiv au supus-o riscului continuării maltratării ei. De asemenea, fără obligarea lui V.B. de a părăsi temporar domiciliul, ordonanța de protecție a fost lipsită de orice semnificație în partea ce ține de obligarea acestuia de a sta departe de locul reclamantei, la o distanță de cel puțin 200 m și nu asigură o protecție împotriva unor maltratări sau unui tratament inuman ori degradant provocat de un terț, contrar obligației pozitive în temeiul Convenției.

În plus, ea a menționat că potrivit unei scrisori al Direcției Generale Asistență Socială a Consiliului Municipal Chișinău, apartamentul în care locuiesc prima reclamantă și V.B era constituit din trei odăi dintre care două erau locuibile și doar una era conectată la rețeaua de încălzire centralizată.

20. La 2 noiembrie 2011 Curtea de Apel Chișinău a respins recursul declarat de prima reclamantă, din aceleași motive care au fost invocate de către instanța de judecată de fond. Această decizie este irevocabilă.

II. MATERIALE NAȚIONALE ȘI INTERNAȚIONALE RELEVANTE

A. Drept intern pertinent

21. Prevederile relevante ale Legii nr. 45 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie (1 martie 2007, "Legea din 2007 cu privire la violența domestică (Combatere și Protecție)") prevede următoarele:

Articolul 15: Măsurile de protecție

"(1) Instanța de judecată emite, în 24 de ore de la primirea cererii, o ordonanță de protecție, prin care poate oferi asistență victimei, aplicînd agresorului următoarele măsuri:

a) obligarea de a părăsi temporar locuința comună ori de a sta departe de locuința victimei, fără a decide asupra modului de proprietate asupra bunurilor;

b) obligarea de a sta departe de locul aflării victimei;

c) obligarea de a nu contacta victima, copiii acesteia, alte persoane dependente de ea;

d) interzicerea de a vizita locul de muncă și de trai al victimei;

e) obligarea, pînă la soluționarea cazului, de a contribui la întreținerea copiilor pe care îi are în comun cu victima;

f) obligarea de a plăti cheltuielile și daunele cauzate prin actele sale de violență, inclusiv cheltuielile medicale și cele de înlocuire sau reparare a bunurilor distruse sau deteriorate;

g) limitarea dispunerii unilaterale de bunurile comune;

h) obligarea de a participa la un program special de tratament sau de consiliere dacă o asemenea acțiune este determinată de instanța de judecată ca fiind necesară pentru reducerea violenței sau dispariția ei;

i) stabilirea unui regim temporar de vizitare a copiilor săi minori;

j) interzicerea de a păstra și purta armă...

3. Măsurile de protecție prevăzute la alin.(1) se aplică pe un termen de pînă la 3 luni, pot fi retrase odată cu dispariția pericolului care a condiționat luarea acestor măsuri și pot fi prelungite în cazul unei cereri repetate sau al nerespectării condițiilor prevăzute în ordonanța de protecție.."

22. Articolul 102 din Codul cu privire la locuințe (în vigoare din 3 iulie 1983) prevede următoarele:

Articolul 102. Evacuarea fără a li se acorda cetățenilor o altă încăpere de locuit

"Dacă chiriașul, membrii familiei lui sau alte persoane, care locuiesc împreună cu dînșii,... prin încălcarea sistematică a regulilor de conviețuire socialistă fac imposibilă pentru alții conviețuirea cu dînșii în același apartament sau aceiași casă, iar măsurile de prevenire și de înrîurire publică n-au dat nici un rezultat, evacuarea celor vinovați la cererea ...altor persoane interesate se face fără a se acorda o altă încăpere de locuit...."

23. La 9 iulie 2010 Parlamentul a modificat prevederile Codului civil și Codului de procedură penală (Legea nr.167, în vigoare din 3 septembrie 2010) prin care au fost stabilite măsuri de protecție aplicate victimelor violenței în familie similare celor prevăzute în Legea nr. 45, menționate supra.

24. Prevederile relevante ale Codului Penal prevăd următoarele:

Articolul 2011. Violența în familie.

"(1) Violența în familie, adică acțiunea sau inacțiunea intenționată, manifestată fizic sau verbal, comisă de un membru al familiei asupra unui alt membru al familiei, care a provocat suferință fizică, soldată cu vătămarea ușoară a integrității corporale sau a sănătății, suferință psihică ori prejudiciu material sau moral, se pedepsește cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 150 la 180 ore sau cu închisoare de pînă la 2 ani.

(2) Aceeași acțiune:

a) săvîrșită asupra a doi sau mai multor membri ai familiei;

b) care a provocat vătămarea medie a integrității corporale sau a sănătății

- se pedepsește cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 180 la 240 ore sau cu închisoare de pînă la 5 ani.

(3) Aceeași acțiune care:

a) a cauzat vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății;

b) a determinat la sinucidere sau la tentativă de sinucidere;

c) a provocat decesul victimei

- se pedepsește cu închisoare de la 5 la 15 ani."

25. În temeiul articolelor 152 și 155 din Codul penal, o acțiune ce cauzează o vătămare medie a integrității corporale sau amenințarea cu asemenea vătămări constituie infracțiuni care se pedepsesc cu închisoare sau cu muncă neremunerată în folosul comunității.

B. Documente internaționale pertinente

26. Un rezumat al documentelor internaționale relevante a fost expus în cauzele *Opuz v. Turcia* (nr. 33401/02, §§ 72-86, CEDO 2009) și *Eremia v. Republica Moldova* (nr. 3564/11, §§ 29-37, 28 mai 2013, încă nu este definitivă).

27. În Recomandarea sa Rec(2002)5 din 30 aprilie 2002 privind protecția femeilor împotriva violenței, Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei a afirmat, *inter alia*, că Statele membre trebuie să introducă, dezvolte și/sau să amelioreze, după caz, politicile naționale de luptă împotriva violenței bazîndu-se pe securitatea maximală și protecția victimelor, suport și asistență, ajustarea legislației penale și civile, sensibilizarea publicului, formarea specializată a profesioniștilor care se confruntă cu violența împotriva femeilor și prevenirea acesteia.

28. Comitetul de Miniștri a recomandat, în particular, ca Statele membre ar trebui să penalizeze corespunzător violența împotriva femeilor, cum ar fi actele de violență sexuală și violul, abuzul asupra unei stări de vulnerabilitate specială a unei sarcini, a unei incapacități de a se apăra, a unei boli, infirmități, deficiențe psihice sau mentale sau a unei stări de dependență, precum și să penalizeze orice abuz de autoritate din partea autorului. De asemenea, Recomandarea prevede că Statele membre trebuie să asigure ca toate victimele violenței să fie capabile să instituie proceduri juridice, să prevadă ca o acțiune penală să poată fi intentată de către procuror, să încurajeze procurorii să considere că violența împotriva femeilor este un factor agravant sau decisiv la adoptarea soluției de a porni ori nu urmărirea penală în interes public, să prevadă, dacă este cazul, măsuri pentru a asigura protecția eficace a victimelor împotriva amenințărilor și riscurilor răzbunării și să vegheze, prin măsuri specifice, la protecția drepturilor copiilor în timpul procedurilor.

29. Referitor la violența în familie, Comitetul de Miniștri a recomandat că Statele membre ar trebui să clasifice ca infracțiune penală toate formele de violență ce au loc în familie și să aibă în vedere posibilitatea de a lua măsuri pentru, *inter alia*, a permite autorităților judiciare să adopte măsuri interimare în vederea protejării victimelor, împiedicării autorului violenței de a intra în contact cu victimele, comunicării cu sau apropierii de acestea, de a locui în anumite locuri specificate sau frecventării anumitor locuri, să penalizeze toate încălcările cu măsurile impuse de către autorități pentru agresori și să stabilească un protocol obligatoriu de intervenție pentru ca poliția, serviciile medicale și sociale să urmeze aceleași proceduri de intervenție.

30. În raportul său privind vizita în Republica Moldova în perioada 4 - 11 iulie 2008 (document A/HRC/11/6/Add.4, 8 mai 2009), cu privire la violența împotriva femeilor, cauzele și consecințele acesteia, Raportorul Special al Națiunilor Unite a notat, *inter alia*:

"...atitudinile patriarhale și discriminatorii cresc vulnerabilitatea femeilor față de violență și abuz. În acest context, mai ales violența în familie este foarte răspîndită, larg trecută cu vederea de către societate; ea nu primește atenția cuvenită nici de la autorități, nici de la societate și nici de la femeile însești, rezultatul fiind o infrastructură de protecție insuficientă pentru victimele violenței...

... 19. Femeile din Republica Moldova suferă de toate formele de violență. Cu toate acestea, violența în familie și traficul sunt domenii majore de interes. Cele două sunt interconectate și sunt legate de poziția subordonată a femeilor în societate în ansamblu. ...

20. În timp ce date fiabile și înregistrări sistematice a cazurilor cu privire la natura și amploarea fenomenului lipsesc, se spune că violența în familie este larg răspîndită. Potrivit unui raport al Ministerului Muncii, Protecției Sociale și a Familiei: "[...] În prezent, frecvența de violență în familie, ai cărei victime sunt femei și copii, atinge proporții alarmante. Din păcate, este foarte dificil pentru stat să controleze violența în familie, deoarece în majoritatea cazurilor se raportează numai atunci cînd există consecințe grave de violență, celelalte cazuri fiind considerate doar conflicte în familie.

21. Cu toate acestea, violența în familie nu este percepută ca o problemă care justifică intervenția legală dacă nu sunt urmate de leziuni grave. Ca urmare, această este tratată în tăcere și puțin recunoscută de către funcționari, societate și înșeși femeile.

22. Potrivit unui studiu realizat în 2005, 41 % dintre femeile intervievate au raportat existența unei forme de violență în familie cel puțin o dată în timpul vieții lor.

Sondajul a demonstrat că violența psihică, urmată de violența fizică, este forma de abuz cea mai răspîndită în familie. Aproximativ o treime dintre femeile intervievate au indicat ca au fost supuse mai multor forme de violență. Studiul arată că violența în familie se întîlnește la diferite categorii sociale și niveluri de educație; cu toate acestea, femeile cu un nivel mai înalt de educație sau statut economic ar putea să nu divulge incidentele de violență. Violența sexuală rămîne cea mai rară formă de violență raportată. Acest lucru poate fi din cauza lipsei de recunoaștere a abuzului sexual în familie ca fiind un delict sau teamă în rîndul victimelor de a fi considerate vinovate și de a fi excluse din societate.

23. Autorii actelor de violență împotriva femeilor sunt adesea membrii familiei, soți sau foști soți (73,4 %), urmat de tați sau tați vitregi (13,7 %) și mame sau mame vitrege (7 %). Personalul de la azilul din Chișinău au indicat că soții femeilor care caută ajutor la azil sunt de obicei ofițeri de poliție sau militari, ceea ce face mult mai dificil pentru femei sa scape de mediul violent și să inițieze divorțul. ...

De asemenea, există o serie de concepții greșite răspîndite cu privire la violența împotriva femeilor, care tratează problema ca niște cazuri izolate, cu privire la un anumit grup. Aceste concepții greșite sunt: (a) violența împotriva femeilor este un fenomen care are loc în familii sărace și destrămate, (b) victimele violenței sunt femeile vulnerabile care au nevoie de protecție specială, (c) bărbații violenți sunt devianți care abuzează de alcool și droguri sau au tulburări de personalitate, (d) violența în familie include toți membrii familiei, inclusiv bărbații. Din experiența mea, aceste interpretări greșite deseori rezultă în soluții nechibzuite și parțiale, cum ar fi programe de reabilitare pentru agresori, restricții aplicate asupra femeilor pentru a le oferi protecție sau soluții neutre din perspectiva de gen care omit cauzele violenței bazate pe gen."

ÎN DREPT
I. PRETINSA ÎNCĂLCARE AL ARTICOLULUI 3 DIN CONVENȚIE

31. Reclamanții s-au plîns că prima reclamantă a fost maltratată de către V.B. și că autoritățile statului nu au întreprins toate măsurile pentru protejarea ei de la asemenea maltratări. Reclamanta a invocat articolul 3 din Convenție, care prevede următoarele:

"Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante."

A. Admisibilitatea

32. Guvernul a declarat că reclamanții au omis să epuizeze căile de recurs interne disponibile. În particular, prima reclamantă nu a solicitat instanței de judecată emiterea unei ordonanțe de protecție atunci cînd ea într-adevăr s-a simțit amenințată de V.B.

33. Curtea notează că la momentul depunerii plîngerilor respective în instanța de judecată în 2008 (a se vedea § 11 și următoarele *supra*) cel de-al doilea și cel de-al treilea reclamant erau adulți și ar fi putut ei însăși să depună cereri în instanța de judecată dacă ar fi dorit. Totuși, ei nu au depus nici o cerere în instanța de judecată sau orice alte plîngeri, și nici nu au prezentat Curții vreo dovadă că ei au împuternicit-o pe mama lor să depună asemenea cereri în instanța de judecată sau plîngeri în numele lor.

Prin urmare, Curtea acceptă excepția preliminară a Guvernului privind neepuizarea căilor de recurs interne de către cel de-al doilea și cel de-al treilea reclamant. Astfel, această parte a cererii trebuie respinsă în conformitate cu articolul 35 §§ 1 și 4 din Convenție.

34. Curtea consideră că excepția preliminară a Guvernului privind neepuizarea căilor de recurs interne de către prima reclamantă este strîns legată de plîngerea acesteia privind acțiunile întreprinse de către autoritățile statului ca urmare a plîngerilor depuse. Astfel, Curtea conexează această excepție preliminară cu fondul plîngerii invocate în temeiul articolului 3 din Convenție.

B. Fondul

1. Susținerile părților

(a) Prima reclamantă

35. Prima reclamantă a susținut că autoritățile nu a întreprins toate măsurile pentru a o proteja împotriva tratamentului cauzat de V.B contrar articolului 3 din Convenție. Acestea au omis să dispună evacuarea agresorului și au constatat că, de fapt, dreptul lui la proprietate a fost prioritar dreptului ei de a nu fi supusă unor rele tratamente. Mai mult decît atît, deși instanțele judecătorești au constatat că V.B. a comis acte de violență asupra ei, acestea au aplicat sancțiuni nesemnificative care nu au avut nici un efect asupra comportamentului lui V.B. Situația nu s-a schimbat nici după comunicarea prezentei cereri Guvernului pîrît, din moment ce V.B a agresat-o la 21 august 2011.

36. Autoritățile moldovenești au reiterat decizia din 20 mai 2009 (a se vedea paragraful 14 *supra*) drept motiv de a nu-l evacua pe V.B, deși existau dovezi ce atestau comportamentul lui violent și deși ea a argumentat că ordonanța de protecție nu putea fi eficientă fără o evacuare. Chiar dacă ea a retras plîngerea din frica că date din viața ei privată ar fi putut deveni cunoscute publicului, autoritățile ar fi trebuit să continue examinarea cauzei împotriva lui V.B. In opinia sa, Republica Moldova era una dintre cîteva țări ale Consiliului Europei, unde intentarea și continuarea unei urmăriri penale pentru săvîrșirea unei infracțiuni grave precum violul, depinde totalmente de alegațiile victimei de a continua sau nu învinuirea în privința pretinsului agresor. Avînd în vedere situația vulnerabilă a femeilor victime ale violențelor în familie și ale violului, neînceperea procedurii de urmărire penală ar fi putut avea loc doar după o investigare minuțioasă, altfel decît în prezenta cauză.

37. Mai mult decît atît, legislația Republicii Moldova prevede în mod expres posibilitatea de a evacua un chiriaș care, prin comportamentul său distructiv, face imposibil pentru ceilalți chiriași de a trăi în același apartament (a se vedea § 22 *supra*). Totuși, instanțele judecătorești nu au invocat nici un motiv pentru neaplicarea acestor prevederi ale legii în prezenta cauză.

38. Nu a existat nici o probă că V.B. a intenționat să-și vîndă cota sa parte din apartament, chiar dacă acesta ar fi fost privatizat. De asemenea, nu a existat vreun temei legal pentru a-l obliga să facă aceasta după privatizare. În orice caz, ea a cerut în mod expres instanțelor judecătorești de a nu decide asupra modului de proprietate asupra apartamentului, dar să-i asigure protecție prin aplicarea unor măsuri temporare împotriva lui V.B.

(b) Guvernul

39. Guvernul a notat că la 14 mai 2008 prima reclamantă și-a retras plîngerea sa referitoare la tentativa de viol comisă de către V.B la 20 aprilie 2008 (a se vedea paragraful 9 *supra*). De asemenea, ea a omis să

prezinte suportul materialului video privind tentativa de viol, care ea a pretins anterior că îl avea. Prin urmare, acțiunile ei au contribuit la neînceperea urmăririi penale în privința lui V.B.

40. Spre deosebire de alte cauze, cum ar fi *Opuz*, citată supra, în prezenta cauză nu a fost nici un risc real și iminent de maltratare a primei reclamante. În plus, instanțele judecătorești l-au penalizat de mai multe ori pe V.B. pentru acte de violență și autoritățile l-au luat la evidență ca "scandalagiu familiar". După emiterea ordonanței de protecție din 2 septembrie 2011 autoritățile au întreprins măsuri suplimentare prin informarea poliției de sector și a lui V.B și prin verificarea periodică a comportamentului acestuia (a se vedea paragraful 18 *supra*).

41. În ceea ce privește acțiunea civilă depusă în instanța de judecată de către prima reclamantă împotriva lui V.B. și care s-a finisat cu pronunțarea deciziei din 20 mai 2009, aceasta nu a fost o încercare reală de a se apăra împotriva oricărui risc de aplicare a violenței, dar mai degrabă o încercare de a obține cota parte a lui V.B. din apartamentul comun, așa cum a fost ulterior constatat de către Curtea Supremă de Justiție. De asemenea, Curtea Supremă de Justiție a statuat că probele din dosar au fost insuficiente pentru a constata o încălcare sistematică a regulilor de conviețuire. În cele din urmă, a fost evident, că prima reclamantă a depus cererea sa la Curte, după șase luni de la încetarea actelor de violență față de ea. Aceasta denotă încă o dată lipsa riscului real a unei eventuale violențe în familie.

2. Aprecierea Curții

(a) Principii generale

42. Curtea reiterează că pentru a cade sub incidența articolului 3 relele tratamente trebuie să atingă un nivel minim de severitate. Aprecierea acestui minim este relativă: depinde de toate circumstanțele cauzei, cum ar fi natura și contextul tratamentelor, durata acestora, efectele sale fizice și psihice și în anumite cazuri, sexul, vîrsta și starea de sănătate a victimei (a se vedea *Costello-Roberts c. Regatului Unit*, 25 martie 1993, § 30, Seria A nr. 247-C și *Kudła c. Poloniei* [MC], nr. 30210/96, § 91, CEDO 2000-XI).

43. În continuare, Curtea reiterează că articolul 1 din Convenție, coroborat cu articolul 3, impune Statelor obligații pozitive pentru a asigura că indivizii aflați sub jurisdicția lor sunt protejați împotriva tuturor formelor de rele tratamente, interzise de articolul 3, inclusiv dacă un astfel de tratament este administrat de particulari (a se vedea *A. c. Regatului Unit*, 23 septembrie 1998, § 22, *Rapoarte ale Hotărîrilor și Deciziilor* 1998-VI și *Opuz*, citat *supra*, § 159). Această obligație trebuie să includă protecție eficientă, *inter alia,* unui individ sau indivizi identificați de la actele ilegale al unui terț, precum și măsuri rezonabile pentru a preveni maltratarea de care autoritățile au cunoscut sau trebuiau să cunoască (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Osman c. Regatului Unit*, 28 octombrie 1998, § 116, *Rapoarte* 1998-VIII; *E. și alții c. Regatului Unit*, nr. 33218/96, § 88, 26 noiembrie 2002; și *J.L. c. Letoniei*, nr. 23893/06, § 64, 17 aprilie 2012).

44. Nu este rolul Curții de a substitui autoritățile naționale la alegerea măsurilor posibile care puteau fi întreprinse pentru a asigura conformarea cu obligațiile pozitive în temeiul articolului 3 din Convenție (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Bevacqua și S. c. Bulgariei*, nr. 71127/01, § 82, 12 iunie 2008). În același timp, în temeiul articolului 19 din Convenție și în conformitate cu principiul că Convenția are drept scop să garanteze nu teoretic sau iluzoriu, dar practic și drepturi eficiente, Curtea trebuie să se asigure că obligația Statului de a proteja drepturile celor aflați în jurisdicția sa este efectuată adecvat (a se vedea *Nikolova și Velichkova c. Bulgariei*, nr. 7888/03, § 61, 20 decembrie 2007).

45. În continuare, articolul 3 impune autorităților să efectueze o investigare efectivă cu privire la pretinsa maltratare, chiar dacă o astfel de tratare este aplicată de particulari (a se vedea *M.C. c. Bulgariei*, nr. 39272/98, § 151, CEDO 2003-XII, și *Denis Vasilyev c. Rusiei*, nr. 32704/04, §§ 98-99, 17 decembrie 2009). Pentru ca o investigare să fie apreciată ca "efectivă", aceasta trebuie, în principiu, să fie capabilă să conducă la stabilirea circumstanțelor cauzei și la identificarea și pedepsirea celor responsabili. Aceasta nu reprezintă o obligație de rezultat, dar una de mijloace. În cauzele în care se aplică articolele 2 și 3 din Convenție, în care eficacitatea investigărilor oficiale se pune în discuție, Curtea deseori a apreciat dacă autoritățile au reacționat

prompt la plîngeri la acel moment. Se ia în considerație începerea investigării, termenii în care au fost luate declarațiile și perioada de timp acordată pentru investigarea inițială (a se vedea *Denis Vasilyev*, citat *supra*, § 100 cu referințele următoare; și *Stoica c. României*, nr. 42722/02, § 67, 4 martie 2008).

46. Imixtiunea de către autorități în viața privată și viața de familie poate deveni necesară în vederea ocrotirii sănătății și drepturilor unei persoane sau să prevină acțiunile ilegale în anumite circumstanțe (a se vedea *Opuz*, citat *supra*, § 144). În cele din urmă, statele trebuie să mențină și să aplice în practică un cadru legal corespunzător, care acordă protecție împotriva acțiunilor de violență din partea particularilor (a se vedea *X și Y c. Olanda*, 26 martie 1985, § 22 și 23, Seria A nr. 91; *Costello-Roberts c. Regatului Unit*, 25 Martie 1993, § 36, Seria A nr. 247-C; *D.P. și J.C. c. Regatului Unit*, nr. 38719/97, § 118, 10 octombrie 2002; *M.C. c. Bulgariei*, citat *supra*, §§ 150 și 152, CEDO 2003-XII; *Bevacqua*, citat *supra*, § 65, și *Sandra Janković c. Croației*, nr. 38478/05, § 45, 5 martie 2009).

(b) Aplicarea acestor principii în prezenta cauză

(i) Dacă prima reclamantă a fost supusă tratamentului contrar articolului 3 din Convenție

47. În prezenta cauză, Curtea notează că nu este contestat faptul că V.B a bătut-o pe prima reclamantă de mai multe ori (a se vedea paragrafele 9 și 16 *supra*). După cum reiese din raportul de examinare medico-legală din 23 august 2011 (a se vedea paragraful 16 *supra*), medicul a constatat multiple echimoze pe corpul primei reclamante și a notat explicația ei că a fost agresată de către V.B. cu tentativă de viol.

48. În asemenea circumstanțe, Curtea constată că articolul 3 din Convenție este aplicabil prezentei cauze. Prin urmare, trebuie să se determine dacă acțiunile autorităților ca răspuns la plîngerile primei reclamante au fost compatibile cu cerințele prevederilor acestuia.

(ii) Dacă autoritățile au respectat obligațiile sale pozitive în temeiul articolului 3 din Convenție

49. Astfel cum a fost reiterat anterior (a se vedea paragrafele 42-46 *supra*), obligațiile pozitive ale statelor în temeiul articolului 3 include pe de o parte adoptarea unui cadru legal cu scopul de a preveni și pedepsi maltratarea din partea particularilor și pe de altă parte, aplicarea legilor în practică, atunci cînd se cunoaște despre un risc iminent de maltratare a unei persoane identificate sau cînd maltratarea a avut deja loc, astfel acordînd protecție victimelor și pedepsind pe cei responsabili de maltratare.

50. Referitor la prima obligație, Curtea menționează că legislația Republicii Moldova prevede sancțiuni penale specifice pentru comiterea actelor de violență, inclusiv împotriva unuia din membrii familiei (a se vedea paragrafele 24 și 25 *supra*). Mai mult, legea prevede măsuri de protecție pentru victimele violenței în familie (a se vedea paragraful 21 *supra*), precum și, mai general, evacuarea persoanelor care încalcă sistematic regulile de conviețuire (a se vedea paragraful 22 *supra*). Curtea conchide că autoritățile au adoptat un cadru legal care le permite să întreprindă măsuri împotriva persoanelor acuzate de violență în familie.

51. Curtea trebuie să determine dacă autoritățile naționale au cunoscut, sau au trebuit să cunoască despre violența la care a fost supusă reclamanta și de riscul unei eventuale violențe și, în caz afirmativ, dacă au fost întreprinse toate măsurile rezonabile în vederea protejării ei și pedepsirii autorului. Pentru verificarea dacă autoritățile naționale au respectat obligațiile sale pozitive în temeiul articolului 3 din Convenție, Curtea trebuie să reitereze că nu va substitui autoritățile naționale întru alegerea unei măsuri particulare, destinată să protejeze o victimă de la violența în familie (a se vedea, *mutatis mutandis*, *A. v. Croația*, citat *supra*, § 61 și *Sandra Janković*, citat *supra*, § 46).

52. Din materialele dosarului reiese că autoritățile naționale cunoșteau despre comportamentul violent al lui V.B. din moment ce acestea i-au aplicat de mai multe ori sancțiuni administrative (a se vedea paragrafele 9, 16 și 18 *supra*). Astfel, este necesar să se determine dacă acțiunile întreprinse în vederea protejării primei reclamante au fost suficiente pentru a fi compatibile cu obligațiile lor pozitive în temeiul articolului 3.

53. Curtea notează că autoritățile naționale, în special organele de poliție și instanțele judecătorești, nu au rămas în totalitate pasive. După fiecare incident ce implica violență, prima reclamantă era supusă unei examinări medico-legale și o singură dată a fost inițiată o investigație penală împotriva lui V.B. (care a încetat după ce prima reclamantă și-a retras plîngerea). De cinci ori instanțele judecătorești i-au aplicat amendă lui

V.B. (a se vedea paragrafele 9 și 16 *supra*). Totuși, nici una dintre aceste măsuri nu au fost suficiente pentru a-l împiedica pe V.B. să comită ulterior acte de violență. În particular, Curtea notează că amenzile aplicate lui V.B. au fost mici (a se vedea paragrafele 9 și 16 *supra*) și nu au avut vreun efect intimidant.

54. Guvernul a dat vina pe prima reclamantă, menționînd că prin retragerea plîngerii sale despre tentativa de viol și omisiunea de a prezenta proba care se afla în posesia ei, aceasta a împiedicat autoritățile să desfășoare investigația penală împotriva lui V.B. Curtea reamintește constatările sale anterioare în partea ce ține de retragerea plîngerilor despre violența în familie, că între statele membre ale Consiliului Europei „nu pare să existe un consens referitor la obligația autorităților privind menținerea unui echilibru între drepturile victimelor în temeiul articolelor 2, 3 și 8 atunci cînd sunt chemate să decidă conduita ce trebuie avută în această privință" și că „...cu cît infracțiunea este mai gravă sau riscul de recidivă mai mare, cu atît organele de urmărire penală ar trebui să continue urmărirea penală în interesul public, chiar dacă victimele își retrag plîngerile" (a se vedea *Opuz*, citată supra, § 138 și §139). În prezenta cauză, autoritățile nu au analizat gravitatea și numărul agresiunilor la care a fost supusă prima reclamantă de către V.B. și importanța primei alegații de viol care cerea continuarea urmăririi penale, deși reclamanta și-a retras plîngerea. Mai mult ca atît, în pofida celei de-a doua alegații despre tentativă de viol din 21 august 2011, atestată prin raportul de examinare medico-legală, care confirma parțial această alegație (a se vedea paragraful 16 *supra*), se pare că autoritățile nu au pornit o urmărire penală în acest sens, limitîndu-se doar la inițierea unor proceduri administrative.

55. De asemenea, Curtea notează că prima reclamantă a încercat să obțină o protecție de la eventuale violențe asupra ei, solicitînd evacuarea lui V.B din apartamentul lor comun. Cu toate acestea, în decizia sa din 20 mai 2009 Curtea Supremă de Justiție a respins pretențiile ei, concluzionînd că plîngerea înaintată a avut, mai degrabă, ca scop afectarea dreptului lui V.B de a se folosi de apartament, decît protecția primei reclamante de pericolul iminent declarat. De asemenea, Curtea Supremă de Justiție a constatat că nu au fost probe suficiente care ar demonstra că el a încălcat sistematic regulile de conviețuire, deși șase cauze administrative au fost intentate în privința lui V.B ca urmare a comportamentului violent sau jignitor față de prima reclamantă (a se vedea paragraful 14 *supra*).

56. Ulterior, instanțele judecătorești au invocat decizia din 20 mai 2009 drept temei de respingere a cererii reclamantei, atunci cînd ea a solicitat evacuarea temporară a lui V.B. din apartamentul lor comun după agresiunea din 21 august 2011 (a se vedea paragraful 17 *supra*). Curtea consideră că instanțele judecătorești naționale ar fi trebuit să ia în considerare evoluțiile care au avut loc *de facto* după pronunțarea deciziei din 20 mai 2009, și anume cele două agresiuni suplimentare ale lui V.B. (a se vedea paragraful 16 *supra*).

57. Nu este contestat faptul că V.B. a agresat-o în mod repetat pe prima reclamantă în apartamentul lor comun. Acesta a fost motivul pentru emiterea de către instanța de judecată a unei ordonanțe de protecție la 1 septembrie 2011 (a se vedea paragraful 18 *supra*). Deși un număr de măsuri au fost dispuse, care aveau drept scop de a împiedica orice contact între V.B. și prima reclamantă, inclusiv o interdicție de a se apropia de locul aflării ei sau de locul ei de muncă sau de a contacta cu ea prin orice mijloace, totuși lui V.B. i-a fost permis să trăiască în apartamentul lor comun. Curtea este de acord cu argumentul primei reclamante, care de asemenea a fost invocat în fața Curții de Apel Chișinău (a se vedea paragraful 19 *supra*), că permițînd lui V.B să trăiască în același apartament cu victima au fost ineficiente alte măsuri dispuse prin ordonanța de protecție și a expus-o riscului unei eventuale maltratări.

58. De asemenea, se pare că anume convieţuirea cu agresorul său în propriul ei apartament a supus prima reclamantă unui sentiment constant de teamă de eventuale rele tratamente, avînd în vedere numărul de agresiuni anterioare. Această frică a fost suficient de serioasă ca să provoace suferință și anxietate primei reclamante constituind un tratament inuman în sensul articolului 3 din Convenție.

59. Curtea nu poate accepta argumentul Guvernului că nu ar fi existat un risc pentru prima reclamantă de a fi supusă unor eventuale violențe și de fapt aceasta ar fi urmărit scopul de a obține cota parte a lui V.B din apartamentul comun, cu atît mai mult că ea a solicitat în 2011 evacuarea temporară și în mod expres a cerut instanțelor judecătorești să nu decidă asupra modului de proprietate asupra bunurilor (a

se vedea paragraful 17 *supra*). Aceasta ar fi permis instanțelor judecătorești naționale să mențină un just echilibru dintre cele două drepturi concurente garantate de Convenție (dreptul reclamantei de a nu fi supus la rele tratamente și dreptul lui V.B. de a folosi apartamentul), prin oferirea unei protecții reale primei reclamante și în același timp de a nu-l lipsi de bunurile sale pe V.B. De asemenea, instanțele judecătorești ar fi putut să aprecieze dacă afirmația primei reclamante bazată pe articolul 102 din Codul cu privire la locuințe (a se vedea paragraful 22 *supra*) a avut vreo importanță. Totuși instanțele judecătorești au omis să o facă.

60. Avînd în vedere cele expuse *supra*, Curtea conchide că autoritățile naționale nu și-au îndeplinit corespunzător obligația lor pozitivă în temeiul articolului 3 din Convenție pentru a proteja prima reclamantă de rele tratamente.

61. Prin urmare, a existat o încălcare al articolului 3 din Convenție. În lumina tuturor circumstanțelor constatate *supra*, excepția preliminară a Guvernului privind neepuizarea căilor de recurs interne de către prima reclamantă este respinsă.

II. PRETINSA ÎNCĂLCARE AL ARTICOLULUI 8 DIN CONVENȚIE

62. Reclamanții s-au plîns că refuzul instanțelor judecătorești naționale de a dispune evacuarea temporară a lui V.B. din apartamentul lor le-a cauzat suferințe care au fost incompatibile cu dreptul lor la viață privată. Ei au invocat articolul 8 din Convenție, care prevede următoarele:

"1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale.

2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în executarea acestui drept decît în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei, ori protejarea drepturilor și libertăților altora."

A. Admisibilitatea

63. Guvernul a susținut că reclamanții nu au epuizat căile de recurs interne disponibile.

64. Curtea consideră că plîngerea celui de-al doilea și celui de-al treilea reclamant invocată în temeiul acestei prevederi urmează să fie respinsă pentru omisiunea de a epuiza căile de recurs interne potrivit articolului 35 §§ 1 și 4 din Convenție, din aceleași motive menționate în ceea ce privește plîngerea lor invocată în temeiul articolului 3.

65. În ceea ce privește plîngerea primei reclamante, Curtea constată că cererea depusă la 1 septembrie 2011 (a se vedea paragraful 17 *supra*), constituie de fapt epuizarea căilor de recurs interne.

66. Curtea notează că plîngerea primei reclamante invocate în temeiul articolului 8 nu este vădit nefondată în sensul articolului 35 § 3 din Convenție. În continuare Curtea notează că plîngerea nu este inadmisibilă în baza niciunui alt temei. Prin urmare, ea trebuie declarată admisibilă.

B. Fondul

1. Susținerile părților

67. Prima reclamantă a susținut că autoritățile au omis să respecte obligația lor pozitivă în temeiul articolului 8 din Convenție de a o proteja împotriva unei ingerințe în viața ei privată din partea lui V.B. Ea a pretins că urmare a pronunțării deciziilor instanțelor judecătorești naționale, ea de fapt a fost constrînsă să-și abandoneze casa, chiar dacă, la fel ca și V.B., nu avea un alt spațiu locativ. Ea a susținut că decizia Curții Supreme de Justiție din 20 mai 2009 i-a impus o povară disproporțională și a constituit o

ingerință în viața sa privată, care a fost disproporțională scopului protecției dreptului lui V.B. de a folosi apartamentul.

68. Guvernul a susținut că autoritățile au întreprins toate măsurile rezonabile ca răspuns la plîngerile primei reclamante, prin aplicarea în privința lui V.B a sancțiunilor administrative și prin luarea lui la evidență ca "scandalagiu familiar", cu măsuri suplimentare de control instituite după emiterea ordonanței de protecție din 2 septembrie 2011. Cu toate acestea, autoritățile nu au putut continua investigările în privința lui V.B. după retragerea de către prima reclamantă a plîngerii sale despre tentativa de viol. Din moment ce măsurile întreprinse au prevenit eventuale violențe, insistența primei reclamante de a-l evacua pe V.B avea scopul de a-l lipsi pe acesta de cota sa parte din apartament și nu instituirea unei protecții.

2. Aprecierea Curții

(a) Principii generale

69. Curtea reiterează că în timp ce articolul 8 din Convenție are, în principal, ca obiect protejarea individului împotriva ingerințelor arbitrare ale autorităților publice, acesta implică, de asemenea, obligații pozitive inerente în "respectul" efectiv pentru viața privată și de familie, și aceste obligații pot implica adoptarea unor măsuri în sfera relațiilor între particulari. Copiii și alte persoane vulnerabile, în particular, au dreptul la o protecție efectivă (a se vedea *X și Y c. Olandei*, 26 martie 1985, §§ 23-24 și 27, Seria A nr. 91, și *August c. Regatului Unit* (dec.), nr. 36505/02, 21 ianuarie 2003).

70. Cît privește respectarea vieții private, Curtea a menționat anterior, în diferite contexte, că acest concept include integritatea fizică și psihologică a unei persoane. Potrivit articolului 8 statele au obligația să protejeze integritatea fizică și psihologică a unei persoane de acțiunile altora. În acest sens, statele trebuie să mențină și să aplice în practică un cadru legal corespunzător care acordă protecție împotriva actelor de violență din partea particularilor (a se vedea *X și Y c. Olandei*, citat *supra*, §§ 22 și 23; *Costello-Roberts c. Regatului Unit*, 25 martie 1993, § 36, Seria A nr. 247-C; *D.P. și J.C. c. Regatului Unit*, nr. 38719/97, § 118, 10 octombrie 2002; *M.C. c. Bulgariei*, nr. 39272/98, §§ 150 și 152, CEDO 2003-XII; *A c. Croației*, nr. 55164/08, § 60, 14 octombrie 2010; și *Hajduová c. Slovaciei*, nr. 2660/03, § 46, 30 noiembrie 2010). Curtea menționează în acest context, că vulnerabilitatea particulară a victimelor violenței în familie și necesitatea implicării active a statului în protejarea lor a fost accentuată în diferite instrumente internaționale (de exemplu, a se vedea *Bevacqua*, citat *supra*, §§ 64-65, și *Sandra Janković c. Croației*, nr. 38478/05, §§ 44-45, CEDO 2009-... (extrase)).

(b) Aplicarea acestor principii în prezenta cauză

71. În prezenta cauză, Curtea notează că integritatea fizică și morală a reclamantei, ce constituie obiect al conceptului de viață privată (a se vedea *X și Y c. Olandei*, 26 martie 1985, § 23, seria A nr. 91), a fost afectată prin abuzurile periodice din partea lui V.B. În acest sens, Curtea face trimitere la constatările sale din paragrafele 54-58 *supra* cu privire la suferința și anxietatea suferită de prima reclamantă în propriul ei apartament, confruntîndu-se cu un risc real de rele tratamente.

72. Mai mult decît atît, autoritățile au cunoscut despre aceste circumstanțe, deoarece ele au fost supuse spre examinare organelor de poliție și instanțelor judecătorești naționale. În opinia Curții, aceasta ar fi trebuit să provoace autoritățile să acționeze în virtutea obligațiilor lor pozitive impuse în temeiul articolului 8 din Convenție.

73. Curtea reiterează că sarcina sa nu este de a substitui autoritățile naționale competente la stabilirea celor mai potrivite metode pentru protejarea persoanelor împotriva agresiunilor asupra integrității lor personale, dar mai degrabă de a analiza în temeiul Convenției acțiunile întreprinse de către autoritățile naționale în exercitarea competențelor lor. Prin urmare, Curtea va analiza dacă autoritățile naționale, în special instanțele judecătorești, la examinarea cauzei au încălcat obligația lor pozitivă în temeiul articolului 8 din Convenție (a se vedea *Sandra Janković*, citată *supra*, §46).

74. În acest sens, Curtea notează că la 20 mai 2009 Curtea Supremă de Justiție, casînd deciziile instanțelor judecătorești inferioare, nu a considerat cele șase cauze administrative în privința lui V.B. ca fiind probe suficiente ce demonstrau cu certitudine comportamentul violent a lui V.B. față de prima reclamantă. În procesul civil din 2011, instanțele judecătorești au făcut o simplă trimitere la decizia din 20 mai 2009 pentru a confirma dreptul lui V.B. de a nu fi evacuat din apartament, fără a lua în considerare actele de violență comise ulterior de acesta în 2010 și 2011. Instanțele judecătorești nici nu au încercat să aprecieze dacă dreptul lui V.B de a folosi apartamentul încălca într-o anumită măsură drepturile primei reclamante garantate de prevederile articolului 8 din Convenție și articolul 102 din Codul cu privire la locuințe (a se vedea paragraful 22 *supra*).

75. În asemenea circumstanțe, Curtea conchide că autoritățile naționale nu au respectat obligațiile lor pozitive în temeiul articolului 8 din Convenție. Acestea au omis să mențină un just echilibru între drepturile implicate și efectiv au constrîns prima reclamantă la un risc continuu de a fi supusă actelor de violență sau să-și abandoneze casa.

Prin urmare, a existat o încălcare al articolului 8 din Convenție.

III. ALTE PRETINSE ÎNCĂLCĂRI ALE CONVENȚIEI

76. De asemenea, reclamanții au pretins că decizia Curții Supreme de Justiție din 20 mai 2009 a fost arbitrară și nu a fost întemeiată pe probele din dosar. În plus, prima reclamantă s-a plîns despre încălcarea dreptului ei de proprietate, din moment ce ea a pierdut o cotă parte din apartament ca urmare a pronunțării deciziei Curții Supreme de Justiție.

77. Examinînd toate materialele aflate în posesia sa, Curtea constată că aceste plîngeri nu relevă nicio aparență de încălcare a drepturilor și libertăților prevăzute în Convenție. Prin urmare, această parte a cererii trebuie să fie respinsă ca fiind vădit nefondată în conformitate cu articolul 35 §§ 3 (a) și 4 din Convenție.

IV. APLICAREA ARTICOLULUI 41 DIN CONVENȚIE

78. Articolul 41 din Convenție prevede:

"Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau Protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltelor Părți Contractante nu permite decît o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă."

A. Prejudiciul moral

79. Prima reclamantă a pretins suma de 32000 EUR cu titlu de despăgubiri pentru încălcarea drepturilor sale garantate de prevederile articolelor 3 și 8 din Convenție. Ea a invocat jurisprudența Curții referitoare la cauzele violenței în familie și a afirmat că încălcarea drepturilor ei a fost continuă și că autoritățile au demonstrat o toleranță față de făptuitor.

80. Guvernul a considerat că nu ar trebui să fie acordate despăgubiri în absența vreunei încălcări a drepturilor reclamantei. Cu titlu secundar, Guvernul a susținut că suma pretinsă era excesivă ținînd cont de jurisprudența Curții în cauze similare.

81. Curtea consideră că încălcările constatate fără îndoială au cauzat suferință primei reclamante. Luînd în considerare circumstanțele cauzei și avînd în vedere jurisprudența sa, Curtea acordă reclamantei suma de 15000 EUR.

B. Costuri și cheltuieli

82. Reclamanta a pretins suma de 3485 EUR cu titlu de costuri și cheltuieli și a prezentat o listă detaliată a numărului de ore lucrate de avocatul ei asupra cauzei (treizeci și opt ore la un tarif ce varia între 50 EUR și 100 EUR per oră).

83. Guvernul a considerat excesiv atît numărul de ore lucrate asupra cauzei, cît și tariful pretins de avocat. Guvernul a menționat că în cauza *Boicenco c. Moldova* (nr. 41088/05, § 176, 11 iulie 2006), Curtea a acceptat ca fiind rezonabil tariful de 75 EUR per oră, ținînd cont de complexitatea cauzei și de contribuția avocaților. Prezenta cauză nu a fost atît de complexă.

84. Curtea reiterează că pentru ca costurile și cheltuielile de judecată să poată fi rambursate potrivit articolului 41, trebuie să se constate că au fost efectiv și în mod necesar suportate și erau rezonabile în cuantum (a se vedea, de exemplu, *Nilsen și Johnsen v. Norvegia* [MC], nr. 23118/93, § 62, CEDO 1999-VIII).

85. Avînd în vedere lista detaliată prezentată și complexitatea cauzei, Curtea acordă reclamantei suma de 3000 EUR cu titlu de costuri și cheltuieli.

C. Penalitate

86. Curtea consideră că este corespunzător ca penalitatea să fie calculată în dependență de rata minimă a dobînzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA ÎN UNANIMITATE

1. *Conexează* cu fondul excepția preliminară a Guvernului privind neepuizarea căilor de recurs interne de către prima reclamantă și o *respinge*;

2. *Declară* plîngerile primei reclamante invocate în temeiul articolelor 3 și 8 din Convenție admisibile, iar restul cererii inadmisibilă;

3. *Hotărăște* că a existat o încălcare al articolului 3 din Convenție;

4. *Hotărăște* că a existat o încălcare al articolului 8 din Convenție;

5. *Hotărăște*

(a) că Statul pîrît trebuie să plătească primei reclamante, în termen de trei luni de la data la care această hotărîre va deveni definitivă în conformitate cu articolul 44 § 2 din Convenție, următoarele sume, care vor fi convertite în lei moldovenești conform ratei aplicabile la data executării hotărîrii:

(i) 15000 EUR (cincisprezece mii euro), plus orice taxă care poate fi percepută cu titlu de prejudiciu moral;

(ii) 3000 EUR (trei mii euro) plus orice taxă care poate fi percepută de la reclamantă, cu titlu de costuri și cheltuieli;

(b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus pînă la executarea hotărîrii, urmează să fie plătită o penalitate la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobînzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întîrziere, plus trei procente;

6. *Respinge* restul pretențiilor reclamantei cu titlu de satisfacție echitabilă.

Întocmită în limba engleză și notificată în scris la 16 iulie 2013, în conformitate cu Regula 77 §§ 2 și 3 din Regulamentul Curții.

Santiago Quesada	**Josep Casadevall**
Grefier	**Președinte**

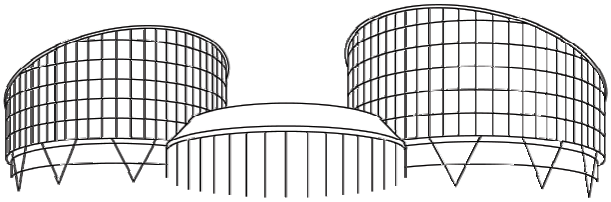

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

Traducerea și permisiunea de republicare au fost oferite sub autoritatea Direcției Generale Agent Guvernamental, Ministerul Justiției al Republicii Moldova (justice.gov.md). Permisiunea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

The present text and the authorisation to republish were granted under the authority of the Governmental Agent's General Department from the Ministry of Justice of the Republic of Moldova (justice.gov.md). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

La traduction et l'autorisation de republier ont été accordées sous l'autorité de la Direction générale de l'Agent gouvernemental du Ministère de la Justice de la République de Moldova (justice.gov.md). L'autorisation de republier cette traduction a été accordée dans le seul but de son inclusion dans la base de données HUDOC de la Cour.

A TREIA SECȚIE

CAUZA EREMIA c. REPUBLICII MOLDOVA
(Cererea nr. 3564/11)

HOTĂRÎRE

STRASBOURG

28 mai 2013

DEFINITIVĂ
28 august 2013

Hotărîrea este definitivă. Poate fi subiect al revizuirii editoriale

HOTĂRÎREA EREMIA c. REPUBLICII MOLDOVA

În cauza Eremia c. Republica Moldova,
Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Camera), statuînd într-o Cameră compusă din:
Josep Casadevall, *Președinte,*
Alvina Gyulumyan,
Corneliu Bîrsan,
Ján Šikuta,
Luis López Guerra,
Nona Tsotsoria,
Valeriu Grițco, *judecători,*
și Santiago Quesada, *Grefier al Secției,*
Deliberînd în secret la 7 mai 2013,
Pronunță următoarea hotărîre, care a fost adoptată la aceeași dată:

PROCEDURA

1. Cauza a fost inițiată prin cererea (nr. 3564/11) depusă la 16 ianuarie contra Republicii Moldova la Curtea Europeană a Drepturilor Omului potrivit Articolului 34 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale ("Convenția"), de trei cetățene ale Republicii Moldova, dna Lilia Eremia, dra Doina Eremia și dra Mariana Eremia ("reclamantele").

2. Reclamantele, cărora li s-a acordat asistență juridică, au fost reprezentate de dra D.I. Străisteanu, avocat care își desfășoară activitatea în Chișinău. Guvernul Republicii Moldova ("Guvernul") a fost reprezentat de Agentul său, dl C. Grosu.

3. Reclamantele au invocat, în particular, că autoritățile au omis să-și îndeplinească obligațiile sale pozitive în temeiul Articolelor 3, 14 și 17 din Convenție în vederea protecției lor de la violența în familie și să pedepsească agresorul lor.

4. La 21 martie 2011 cererea a fost comunicată Guvernului. De asemenea, a fost luată decizia să se examineze fondul cererii simultan cu admisibilitatea acesteia (Articolul 29 § 1).

5. Comentariile terței părți au fost recepționate de la Equal Rights Trust, căreia i s-a permis de către Președinte să intervină în procedură (Articolul 36 § 2 din Convenție și Articolul 44 § 2 din Regulamentul Curții). Guvernul a răspuns la acele comentarii (Articolul 44 § 5).

ÎN FAPT
I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

6. Reclamantele s-au născut în 1973, 1995 și respectiv 1997 și locuiesc în Vălcineț.

A. Contextul cauzei

7. Prima reclamantă a fost căsătorită cu A., ofițer de poliție la Comisariatul de poliție din Călărași. Cea de-a doua și a treia reclamantă sunt fiicele lor. Potrivit celor afirmate de prima reclamantă, după nașterea celei de-a doua fiice, A. deseori putea să vină acasă în stare de ebrietate și a agresat-o, uneori în prezența fiicelor. La 2 iulie 2010 prima reclamantă a depus o cerere de divorț, fiind agresată cu o zi înainte de A. și fiind martor cum fiicele sale minore au fost insultate. În continuare, A. a devenit mai violent, în mod regulat a agresat-o pe prima reclamantă și le-a insultat pe ambele fiice.

8. La 30 august 2010 prima reclamantă a contactat Comisariatul local de poliție pentru a raporta faptul că a fost lovită în cap de A. în acea zi. La 18 septembrie 2010 lui A. i s-a aplicat de către instanța de judecată o amendă în sumă de 200 lei moldovenești (MDL, echivalent cu aproximativ 12.40 euro (EUR)). La 30 septembrie 2010 el a fost avertizat oficial de către autoritatea responsabilă, Ministerul Afacerilor Interne, să înceteze comportamentul său violent.

9. La 5 noiembrie 2010 A. a venit acasă în stare de ebrietate și a agresat-o pe prima reclamantă. La 6 noiembrie 2010 prima reclamantă a raportat incidentul la Procuratura teritorială.

10. Potrivit celor menționate de reclamante, la 11 noiembrie 2010 A. din nou a agresat-o pe prima reclamantă în prezența fiicelor lor. Același lucru l-a făcut la 12 noiembrie 2010, de această data aproape sufocînd-o pe prima reclamantă, după care ea și-a pierdut vocea pentru o zi jumătate. La o dată nespecificată șeful-adjunct al Comisariatului de poliție Călărași a invitat-o pe reclamantă să fie examinată de un medic-legist pentru a stabili extinderea și natura leziunilor de pe corpul său. Examinarea a avut loc la 23 noiembrie 2010, însă asemenea leziuni nu au fost depistate.

B. Ordonanța de protecție și evenimentele ulterioare

11. La 29 noiembrie 2010 reclamantele au depus o cerere la Judecătoria Călărași în vederea eliberării ordonanței de protecție. Ordonanța de protecție a fost eliberată la 9 decembrie 2010, instanța de judecată constatînd că A. a manifestat un comportament violent față de prima reclamantă, deoarece a bătut-o, a insultat-o, și-a impus voința sa asupra ei, cauzîndu-i stres și suferință psihologică, a amenințat-o și a fost violent față de animalul domestic. Mai mult, această violență avea loc adesea, în prezența fiicelor lor minore, ale căror dezvoltare psiho-socială a fost afectată negativ în rezultat. A. a fost obligat să nu se apropie de casă la o distanță de 500 m pentru o perioadă de 90 de zile, i s-a interzis să contacteze cu reclamantele sau să comită careva acte de violență împotriva lor. Reclamantele au notificat Comisariatul de poliție local, Procuratura și Serviciul de asistența socială despre ordonanță, care a fost aplicată asupra lui A. la 12 decembrie 2010.

12. La 9 decembrie 2010 prima reclamantă a solicitat judecătorului B.N. din Călărași să anuleze termenul de 6 luni de așteptare asupra căruia a insistat atunci cînd reclamanta a depus cererea de divorț. Ea și-a bazat cererea sa pe ordonanța de protecție din acea zi și a invocat că istoria violenței lui A. previne orice posibilitate de reconciliere. Prima reclamantă a invocat că a fost informată de grefierul judecătorului B.N. că judecătorul a refuzat să examineze cererea sa de divorț în regim de urgență. La 12 ianuarie 2011 prima reclamantă s-a plîns la Președintele Judecătoriei Călărași cu privire la refuzul judecătorului.

13. La 10 decembrie 2010 Comisariatul de poliție Călărași a pornit o cauză împotriva lui A. pentru a supraveghea executarea ordonanței de protecție din 9 decembrie 2010. Între 12 decembrie 2010 și 17 ianuarie 2011 poliția locală l-a vizitat de 6 ori pe A. pentru a-l atenționa cu privire la abuzul de alcool, să nu facă de rușine familia sa, să nu insulte rudele și să nu încalce ordonanța de protecție.

14. La 14 decembrie 2010 A. a fost avertizat de poliția locală cu privire la comportamentul său violent și i s-a solicitat să confirme în scris că a înțeles termenii ordonanței de protecție. S-a stabilit că A. s-a mutat din casă și locuia temporar într-o locuință oferită de autorități locale.

15. La 16 decembrie 2010 A. a văzut-o pe prima reclamantă în stradă și a urmărit-o, folosind un limbaj insultător și jignitor, încercînd să o rețină. El a continuat să o hărțuiască într-un magazin în care ea a încercat să se adăpostească.

16. La 19 decembrie 2010, A. a intrat în casa familiei fără a ține cont de ordonanța de protecție. Potrivit celor afirmate de Guvern, reclamantele i-au permis să se întoarcă pînă la 16 ianuarie 2011. Reclamantele au susținut că ele nu au permis acest lucru, A. odată revenit a agresat-o pe prima reclamantă, a distrus anumite lucruri și a insultat-o pe a treia reclamantă. La 23 decembrie 2010 prima reclamantă a raportat poliției despre incidentele din 16 și 19 decembrie 2010. Cele mai multe plîngeri la diferite autorități au fost redirecționate Procuraturii Călărași.

17. La 10 ianuarie 2011 prima reclamantă a fost invitată pentru a depune depoziții referitoare la plîngerile sale contra lui A. la Comisariatul de poliție Călărași. Ea a declarat că a fost ulterior presată de poliție să-și retragă plîngerea sa, deoarece dacă A. ar fi avut o înregistrare în cazierul judiciar și ar fi pierdut serviciul, aceasta ar fi avut un impact negativ asupra perspectivei educaționale și carierei fiicelor lor. O întrevedere cu procurorul teritorial a fost fixată pentru a doua zi, de această data în prezența lui A. Pe parcursul întrevederii prima reclamantă i-a spus procurorului că ea dorește desfacerea căsătoriei, însă nu să-i cauzeze probleme soțului său.

18. La 12 ianuarie 2011 prima reclamantă a fost informată că procurorul nu va porni urmărirea penală. La 13 ianuarie 2011 A. s-a întors acasă. El din nou a agresat-o și a insultat-o pe prima reclamantă, simulînd strangularea acesteia și amenințîd-o că o va ucide pe ea și pe mătușa ei dacă nu-și va retrage plîngerea. La 14 ianuarie 2011 un medic legist a constatat hematoame pe gîtul primei reclamante și una pe claviculă, care putea să apară în modul în care prima reclamantă l-a descris.

19. Guvernul a invocat că la 1 martie 2011 A. a telefonat-o pe a treia reclamantă să-i ureze la mulți ani. În continuare, Guvernul a menționat că A., obținînd permisiunea din partea primei reclamante s-a întors acasă să-și felicite personal fiica cu ziua de naștere, petrecînd acolo 20 de minute în prezența reclamantelor și a socrului său.

20. La 2 martie 2011 prima reclamantă a raportat incidentul la Judecătoria Călărași, informînd-o că ea nu a fost de acord cu vizita lui A. acasă cu o zi înainte, cu toate acestea el a venit, încălcînd astfel ordonanța de protecție. Ea a solicitat instanței de judecată prelungirea duratei ordonanței de protecție pentru încă 90 de zile. La 14 martie 2011 A. a fost citat în ședința de judecată, unde i s-a notificat despre prelungirea ordonanței de protecție.

21. La 15 martie 2011 Direcția Asistență Socială și Protecție a Familiei a informat-o pe prima reclamantă că din cauza unei greșeli de cancelarie, ordonanța de protecție din 9 decembrie 2010 nu a fost executată de către asistentul social local.

22. La 14 aprilie 2011 Curtea de Apel Chișinău a admis cererea de apel a lui A., anulînd parțial ordonanța de protecție din 9 decembrie 2010. Instanța de apel a constatat că legea nu prevedea expres distanța de 500 m, nici nu interzicea expres agresorului hărțuirea sau aplicarea violenței fizice asupra victimei, chiar dacă aceste elemente erau implicite din obligația generală de a nu intra în contact cu victima. Instanța de apel, prin urmare a decis să anuleze acești termeni din ordonanța de protecție.

C. Procedurile penale pornite în privința lui A. și cererea reclamantelor cu privire la aplicarea sancțiunilor contravenționale asupra lui

23. La 13 decembrie 2010 prima reclamantă a solicitat pornirea urmăririi penale cu privire la acțiunile violente ale lui A. În aceeași zi, reclamantele au solicitat ca a doua și a treia reclamantă să fie recunoscute oficial victime ale violenței domestice în cadrul urmăririi penale.

24. La 17 ianuarie 2011 reprezentantul reclamantelor s-a plîns că nu a fost invitat la întrevederea din 11 ianuarie 2011 la Procuratura Călărași (a se vedea § 17 *supra*) la care prima reclamantă în prezența lui A. a fost presată în vederea retragerii plîngerii sale. De asemenea, la 17 ianuarie 2011 urmărirea penală a fost pornită în privința lui A. La 25 ianuarie 2011 reclamantele din nou au solicitat Procuraturii recunoașterea oficială celei de-a doua și a treia reclamantă ca victime ale violenței domestice în cadrul urmăririi penale.

25. La 19 ianuarie 2011 prima reclamantă a fost invitată la o întrunire cu lucrătorii sociali, care i-ar fi sugerat să încerce să se împace cu A., deoarece ea "nu era nici prima nici ultima femeie bătută de soț". La 20 ianuarie 2011 reclamantele s-au plîns la Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei despre atitudinea asistentului social.

26. La 17 februarie 2011 reclamantele au solicitat organului de poliție din Călărași să-i aplice lui A. o amendă pentru încălcarea ordonanței de protecție la 16 decembrie 2010, 20 și 22 ianuarie și 6 februarie 2011, motivul de bază fiind că A. a contactat-o pe prima reclamantă și a presat-o pentru a-și retrage plîn-

gerea. Ca răspuns ea a fost informată că la 24 februarie 2011 cauza contravențională pornită în privința lui A. a fost expediată Judecătoriei Călărași.

27. La 1 aprilie 2011 un procuror din cadrul Procuraturii Călărași a stabilit că A. a admis anterior că a agresat fizic și psihologic cei 3 membri ai familiei. Apoi, A. a depus o cerere către procuror solicitînd să fie liberat condiționat de răspundere penală. Procurorul a constatat că erau probe esențiale ale vinovăției lui A., cum sunt diferite rapoarte medicale, depozițiile martorilor, acte referitoare la aplicarea amenzii și avertizările din partea angajatorului său, Ministerul Afacerilor Interne. Cu toate acestea, ținînd cont că el a comis o "infracțiune mai puțin gravă", nu a consumat droguri sau alcool, trebuia să întrețină 3 minori, a fost respectat la serviciu și în comunitate și "nu reprezintă un pericol pentru societate" procurorul a suspendat urmărirea penală, cu condiția că va fi redeschisă în cazul în care A. va comite altă infracțiune în acea perioadă de timp.

28. La 13 aprilie 2011 reclamantele au contestat ordonanța procurorului din 1 aprilie 2011. La 18 aprilie 2011 procurorul ierarhic superior a respins plîngerea din motivul că suspendarea urmăririi penale în privința lui A. ar fi oferit o mai bună protecție reclamantelor.

II. DREPT INTERN PERTINENT ȘI DOCUMENTE INTERNAȚIONALE

A. Drept intern pertinent

29. Prevederile relevante din Codul Penal dispun:

Articolul 59: Liberarea condiționată de răspundere penală

În privința persoanei puse sub învinuire pentru săvîrșirea unei infracțiuni ușoare sau mai puțin grave, care își recunoaște vinovăția și nu prezintă pericol social, urmărirea penală poate fi suspendată condiționat, cu liberarea ulterioară de răspundere penală în conformitate cu procedura penală, dacă corectarea acestei persoane este posibilă fără aplicarea unei pedepse penale."

Articolul 2011: Violența în familie.

"(1) Violența în familie, adică acțiunea sau inacțiunea intenționată, manifestată fizic sau verbal, comisă de un membru al familiei asupra unui alt membru al familiei, care a provocat suferință fizică, soldată cu vătămarea ușoară a integrității corporale sau a sănătății, suferință psihică ori prejudiciu material sau moral, se pedepsește cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 150 la 180 de ore sau cu închisoare de pînă la 2 ani.

(2) Aceeași acțiune:

a) săvîrșită asupra a doi sau mai multor membri ai familiei;

b) care a provocat vătămarea medie a integrității corporale sau a sănătății

se pedepsește cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 180 la 240 de ore sau cu închisoare de pînă la 5 ani.

(3) Aceeași acțiune care:

a) a cauzat vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății;

b) a determinat la sinucidere sau la tentativă de sinucidere;

c) a provocat decesul victimei

se pedepsește cu închisoare de la 5 la 15 ani.."

Articolul 320: Neexecutarea hotărîrii instanței de judecată

"(1) Neexecutarea intenționată sau eschivarea de la executare a hotărîrii instanței de judecată, dacă aceasta a fost comisă după aplicarea sancțiunii contravenționale, se pedepsește cu amendă în mărime de la

200 la 300 de unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 150 la 200 de ore, sau cu închisoare de pînă la 2 ani....”

30. Prevederile relevante ale Legii nr. 45 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie (1 martie 2007, “Legea din 2007 cu privire la violența în familie (Combatere și Protecție”) prevede următoarele:

Articolul 15: Măsurile de protecție

“(1) Instanța de judecată emite, în 24 de ore de la primirea cererii, o ordonanță de protecție, prin care poate oferi asistență victimei, aplicînd agresorului următoarele măsuri:

a) obligarea de a părăsi temporar locuința comună ori de a sta departe de locuința victimei, fără a decide asupra modului de proprietate asupra bunurilor;

b) obligarea de a sta departe de locul aflării victimei;

c) obligarea de a nu contacta victima, copiii acesteia, alte persoane dependente de ea;

d) interzicerea de a vizita locul de muncă și de trai al victimei;

e) obligarea, pînă la soluționarea cazului, de a contribui la întreținerea copiilor pe care îi are în comun cu victima;

f) obligarea de a plăti cheltuielile și daunele cauzate prin actele sale de violență, inclusiv cheltuielile medicale și cele de înlocuire sau reparare a bunurilor distruse sau deteriorate;

g) limitarea dispunerii unilaterale de bunurile comune;

h) obligarea de a participa la un program special de tratament sau de consiliere dacă o asemenea acțiune este determinată de instanța de judecată ca fiind necesară pentru reducerea violenței sau dispariția ei;

i) stabilirea unui regim temporar de vizitare a copiilor săi minori;

j) interzicerea de a păstra și purta armă...

(3) Măsurile de protecție prevăzute la alin.(1) se aplică pe un termen de pînă la 3 luni, pot fi retrase odată cu dispariția pericolului care a condiționat luarea acestor măsuri și pot fi prelungite în cazul unei cereri repetate sau al nerespectării condițiilor prevăzute în ordonanța de protecție.

(4) Aplicarea măsurilor de protecție nu împiedică inițierea procedurii de divorț, partajării averii comune, decăderii din drepturile părintești, luării copilului fără decădere din drepturile părintești și altor acțiuni prevăzute de legislația în vigoare.

(5) Supravegherea îndeplinirii măsurilor de protecție stabilite de instanță ține de competența organelor afacerilor interne, organelor de asistență socială și altor organe, după caz.

(6) Instanța de judecată poate retrage măsurile de protecție la cererea întemeiată a victimei. În cazul victimelor copii și persoane aflate în stare de neputință, examinarea de către instanță a cazului este obligatorie.

(7) Contestarea ordonanței de protecție se face în conformitate cu legislația în vigoare.

31. Articolul 2 din Legea cu privire la poliție (nr. 416, republicată la 31 ianuarie 2002) prevedea că principalele sarcini ale poliției includ, *inter alia*, apărarea vieții, drepturilor și demnității altora, prevenirea crimelor și ocrotirea ordinii publice. În temeiul Articolului 21 (8) din aceeași lege, un colaborator de poliție poate fi concediat pentru comiterea unor contravenții ce discreditează poliția.

B. Documente internaționale relevante

32. Un rezumat al documentelor internaționale relevante referitoare la protecția de la violența în familie, inclusiv natura sa discriminatorie asupra femeilor, a fost făcut în cauza *Opuz c. Turciei* (nr. 33401/02, §§ 72-86, CEDO 2009).

33. În Recomandarea sa Rec(2002)5 din 30 aprilie 2002 cu privire la ocrotirea femeilor împotriva violenței, Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei a afirmat *inter alia*, că Statele membre ar trebui să introducă, dezvolte și/sau să îmbunătățească unde este necesar politicile naționale împotriva violenței

bazate pe siguranță maximă și protecția victimelor, suport și asistență, ajustarea legislației penale și civile, ridicarea conștienței publice, instruirea pentru specialiștii care se confruntă cu violența împotriva femeilor și prevenirea acesteia.

34. Comitetul de Miniștri a recomandat, în particular, ca Statele membre ar trebui să sancționeze serios violența împotriva femeilor, cum ar fi violența sexuală și viol, abuzul de vulnerabilitatea victimelor însărcinate, lipsite de apărare, bolnave, cu dizabilități sau în dependență, la fel ca și sancționarea abuzului ținînd cont de poziția agresorului. Recomandarea prevede, de asemenea, că Statele membre ar trebui să asigure că toate victimele violenței să beneficieze de posibilitatea de a iniția proceduri, să introducă prevederi care să asigure inițierea procedurilor penale de partea procurorului, să încurajeze procurorii să privească violența împotriva femeilor ca un factor agravant sau decisiv la adoptarea soluției de a porni ori nu urmărirea penală într-un interes public, să asigure unde este necesar că măsurile sunt întreprinse eficient în vederea ocrotirii victimelor împotriva amenințărilor și eventualele acțiuni de răzbunare și să întreprindă măsuri specifice pentru a asigura ocrotirea drepturilor copiilor pe parcursul procedurilor.

35. Cu privire la violența în familie, Comitetul de Miniștri a recomandat că Statele membre ar trebui să califice toate formele de violență în familie ca infracțiuni și să prevadă posibilitatea de a întreprinde măsuri în vederea, *inter alia*, de acordare a posibilității judecătorilor să adopte măsuri interimare cu scopul ocrotirii victimelor, să interzică făptașului de a contacta, comunica cu sau de a se apropia de victimă, să locuiască sau să intre în anumite locuri, să sancționeze toate încălcările a măsurilor impuse făptașului și să stabilească o procedură obligatorie de acționare pentru poliție, serviciile medicale și sociale.

36. În recomandarea sa Generală nr. 28 cu privire la obligațiunile importante a Statelor părți în temeiul Articolului 2 din Convenția cu privire la eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor (CEDAW/C/2010/47/GC.2), Comitetul pentru eliminarea discriminării față de femei a constatat că "Statele părți au obligația să previnã, investigheze, să intenteze un proces și să pedepsească...acțiunile bazate pe violență de gen".

37. În raportul său referitor la vizita în Moldova din 4 la 11 iulie 2008 (documentul A/HRC/11/6/Add.4, 8 mai 2009), Raportorul Special al Națiunilor Unite asupra violenței împotriva femeilor, cauzele și consecințele a notat, *inter alia*:

"...atitudinile patriarhale și discriminatorii cresc vulnerabilitatea femeilor față de violență și abuz. În acest context, mai ales violența domestică este foarte răspîndită, larg trecută cu vederea de către societate; ea nu primește atenția cuvenită nici de la autorități, nici de la societate și nici de la femeile înseși, rezultatul fiind o infrastructură de protecție insuficientă pentru victimele violenței...

... 19. Femeile din Moldova suferă de toate forme de violență. Cu toate acestea, violența domestică și traficul sunt domenii majore de interes. Cele două sunt strîns legate și sunt legate de poziția subordonată a femeilor în societate în ansamblu. ...

20. În timp ce date fiabile și înregistrări sistematice a cazurilor cu privire la natura și amploarea fenomenului lipsesc, se spune că violența în familie este larg răspîndită. Potrivit unui raport al Ministerului Muncii, Protecției Sociale și a Familiei: "[...] În prezent, frecvența de violență în familie, ai cărei victime sunt femei și copii, atinge proporții alarmante. Din păcate, este foarte dificil pentru stat să controleze violența domestică, deoarece, în majoritatea cazurilor se raportează numai atunci cînd există consecințe grave de violență, celelalte cazuri fiind considerate doar conflicte în familie.

21. În ciuda acestui fapt, violența în familie nu este percepută ca o problemă care justifică intervenția legală dacă nu duce la leziuni grave. Ca urmare, această crimă este tratată în tăcere și primește o recunoașterea slabă din rîndul funcționarilor, societății și înseși femeilor.

22. Conform unui studiu realizat în 2005, 41 % dintre femeile intervievate au raportat existența unei forme de violență în familie cel puțin o dată în timpul vieții lor. Sondajul a arătat că violența psihologică, urmată de violența fizică, este forma de abuz cea mai răspîndită în familie. Aproape o treime dintre femeile intervievate au indicat ca au fost supuse mai multor forme de violență. Studiul prevede că violența domestică persistă printre diferite tipuri de clasă și educație; cu toate acestea, femeile cu un nivel mai ridicat de

educație sau statut economic pot avea tendința de a nu divulga incidentele de violență. Violența sexuală rămîne cea mai rară formă de violență raportată. Acest lucru poate fi din cauza lipsei de recunoaștere a abuzului sexual în cadrul familiei ca un delict sau teamă în rîndul victimelor de a fi ținuți responsabili și de a fi îndepărtați.

23. Autorii actelor de violență împotriva femeilor sunt adesea membrii familiei, soții sau foștii soți (73,4 %), urmat de tații sau tații vitregi (13,7 %) și mamele sau mamele vitrege (7 %). Personalul de la azilul din Chișinău au indicat că soții femeilor care caută ajutor la azil sunt de obicei ofițeri de poliție sau militari, ceea ce face mult mai dificil pentru femei sa scape de mediul violent și să inițieze divorțul. ...

29. Există, de asemenea, o serie de concepții greșite răspîndite cu privire la violența împotriva femeilor, care tratează problema ca niște cazuri izolate, cu privire la un anumit grup. Aceste concepții greșite sunt: (a) violența împotriva femeilor este un fenomen care are loc în case sărace și destrămate, (b) victimele violenței sunt femeile vulnerabile care au nevoie de protecție specială, (c) bărbații violenți sunt devianți care abuzează de alcool și droguri sau au tulburări de personalitate, (d) violența în familie include toți membrii familiei, inclusiv bărbații. Din experiența mea, astfel de neînțelegeri adesea rezultă în soluții greșite și parțiale, cum ar fi programul de reabilitare a agresorilor, restricțiile asupra femeilor, în scopul de a le proteja sau de soluții de gen neutre pentru a trece cu vederea cauzele violenței în bază de gen ”

ÎN DREPT
I. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 3 DIN CONVENȚIE ÎN PRIVINȚA PRIMEI RECLAMANTE

38. Prima reclamantă s-a plîns că autoritățile au ignorant abuzul în familie la care ea și copiii săi au fost supuși, și au omis să execute ordonanța de protecție obligatorie care era destinată să le ofere protecție. Reclamantele s-au bazat pe Articolul 3 din Convenție, care prevede următoarele:

“Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante.”

A. Admisibilitatea

39. Curtea menționează că această plîngere nu este vădit nefondată în sensul Articolului 35 § 3 (a) din Convenție. Curtea menționează în continuare că cererea nu este inadmisibilă din oricare alte motive. Urmează, astfel, să fie declarată admisibilă.

B. Fondul

1. Susținerile părților

(a) Prima reclamantă

40. Prima reclamantă a invocat că Statul a omis să-și îndeplinească obligațiile sale pozitive în temeiul Articolului 3 din Convenție în vederea ocrotirii ei de la violența în familie și să prevină repetarea violenței. În particular, ea era o persoană vulnerabilă, deoarece agresorul era un colaborator de poliție și avea suportul colegilor săi și altor autorități locale, care au făcut mai dificilă obținerea ocrotirii.

41. Prima reclamantă a invocat că autoritățile “cunoșteau sau trebuiau să cunoască” despre violența lui A. asupra ei (a se vedea *Z și alții c. Regatului ui Unit* [MC], nr. 29392/95, § 73, CEDO 2001-V), ținînd cont de numărul de acte de violență din partea lui A. și incidentele raportate. Măsurile întreprinse în privința ei au fost ineficiente și A. a avut posibilitatea să încalce ordonanța de protecție de mai multe ori.

42. Mai mult, la 29 noiembrie 2010 reclamantele au solicitat eliberarea ordonanței de protecție, iar instanța de judecată națională a adoptat decizia abia la 9 decembrie 2010, în pofida legii prin care era obligată să elibereze o astfel de ordonanță timp de 24 ore după recepționarea cererii întemeiate. Astfel, autoritățile au reacționat foarte încet, în pofida situației urgente și în consecință primei reclamante nu i-a fost acordată protecție imediată de la riscul violenței ulterioare.

43. Prima reclamantă a afirmat în continuare că Statul respondent a omis să asigure executarea la timp a legislației specifice adoptate în vederea ocrotirii victimelor de violență în familie, în pofida faptului că A. a încălcat repetat ordonanța de protecție. Guvernul a menționat că prima reclamantă singură a fost responsabilă pentru încălcarea ordonanței de protecție, care a dus la faptul că a fost agresată la 13 ianuarie 2011, în pofida obligației integrale a Statului de a asigura conformarea cu ordonanțele de protecție.

44. În cele din urmă, prima reclamantă a invocat că suspendarea urmăririi penale pornite în privința lui A. a condus la liberarea de răspundere penală, chiar dacă a încălcat de numeroase ori ordonanța de protecție și actele de violență repetate asupra ei.

(b) Guvernul

45. Guvernul a invocat că autoritățile au întreprins toate măsurile rezonabile de protecție a primei reclamante de la riscul violenței, precum și în vederea prevenirii repetării violenței. În particular, instanța de judecată națională a emis prima ordonanță de protecție la cererea inițială a primei reclamante. Înainte de emiterea ordonanței de protecție, autoritățile au știut numai de 2 incidente de violență din partea lui A. față de prima reclamantă, care au avut loc la 30 august și 6 noiembrie 2010. Astfel, nu a existat niciun motiv pentru autorități să prezume un risc iminent față de reclamante, și după cîteva săptămîni (la 9 decembrie 2010) o ordonanță de protecție a fost emisă.

46. Era evident faptul că A. cunoștea despre termenii ordonanței de protecție din 12 decembrie 2010, deoarece a fost avertizat să nu o încalce (a se vedea § 11 *supra*); el a fost, de asemenea, luat la evidență ca agresor în familie și a fost obligat să stea departe de familie pentru un termen de 90 zile. În continuare, el a fost vizitat de colaboratorii de poliție de 6 ori și a discutat anticipat cu ei despre comportamentul său (a se vedea § 13 *supra*). Guvernul a invocat că A. s-a întors acasă în decembrie 2010 și a rămas pînă la 16 ianuarie 2011, deoarece prima reclamantă i-a permis. Guvernul nu vrea să sugereze că prima reclamantă este responsabilă pentru actele de violență care au avut loc la 13 ianuarie 2011, însă faptul că ea i-a permis lui A. să rămînă în casă a făcut posibilă aplicarea violenței repetate și a semnificat că autoritățile s-au aflat în imposibilitate să o ocrotească de la vătămare.

47. Guvernul a invocat că au fost întreprinse toate măsurile necesare în cadrul urmăririi penale, care a avut ca rezultat acuzarea lui A (a se vedea § 24 *supra*). Cu toate acestea, urmare a faptului că A. și-a recunoscut vina și și-a exprimat sincerele sale remușcări, procurorul a decis să suspende urmărirea penală cu condiția ca A. să nu mai comită careva infracțiuni timp de 1 an. O astfel de suspendare nu a semnificat o siguranță pentru A., dar mai degrabă a fost privită ca cea mai bună metodă de protecție a reclamantelor împotriva actelor de violență domestică repetate ale lui A., ținînd cont de posibila pedeapsă care-i putea fi aplicată (a se vedea § 28 *supra*). În acest sens, prelungirea ordonanței de protecție din 14 martie 2011 (a se vedea § 19 *supra*) nu a fost determinată de niciun incident nou, dar de vizita lui A. acasă ca s-o felicite pe fiica sa cu ziua de naștere, care, după cum a afirmat Guvernul a avut loc numai cu permisiunea primei reclamante.

2. Aprecierea Curții

(a) Principii generale

48. Curtea reiterează că pentru a cade sub incidența Articolului 3 rele tratamente trebuie să atingă un nivel minim de severitate. Aprecierea acestui minim este relativă: depinde de toate circumstanțele cauzei, cum ar fi natura și contextul tratamentelor, durata acestora, efectele sale fizice și psihice și în anumite

cazuri, sexul, vîrsta și starea de sănătate a victimei (a se vedea *Costello-Roberts c. Regatului Unit*, 25 martie 1993, § 30, Seria A nr. 247-C și *Kudła c. Poloniei* [MC], nr. 30210/96, § 91, CEDO 2000-XI).

49. În continuare, Curtea reiterează că Articolul 1 din Convenție, coroborat cu Articolul 3, impune Statelor obligații pozitive pentru a asigura că indivizii aflați sub jurisdicția lor sunt protejați împotriva tuturor formelor de rele tratamente, interzise de Articolul 3, inclusiv dacă un astfel de tratament este administrat de persoane private (a se vedea *A. c. Regatului Unit*, 23 septembrie 1998, § 22, *Rapoarte ale Hotărîrilor și Deciziilor* 1998-VI și *Opuz*, citat *supra*, § 159). Această obligație trebuie să includă protecție eficientă de, *inter alia,* un individ sau indivizi identificați de la actele ilegale al unui terț, precum și măsuri rezonabile pentru a preveni maltratarea de care autoritățile au știut sau trebuiau să știe (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Osman c. Regatului Unit*, 28 octombrie 1998, § 116, *Rapoarte* 1998-VIII; *E. și alții c. Regatului Unit*, nr. 33218/96, § 88, 26 noiembrie 2002; și *J.L. c. Letoniei*, nr. 23893/06, § 64, 17 aprilie 2012).

50. Nu este rolul Curții de a substitui autoritățile naționale la alegerea a măsurilor posibile care puteau fi întreprinse pentru a asigura conformarea cu obligațiile pozitive în temeiul Articolului 3 din Convenție (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Bevacqua și S. c. Bulgariei*, nr. 71127/01, § 82, 12 iunie 2008). În același timp, în temeiul Articolului 19 din Convenție și în conformitate cu principiul că Convenția are drept scop să garanteze nu teoretic sau iluzoriu, dar practic și drepturi eficiente, Curtea trebuie să asigure ca obligația Statului de a proteja drepturile celor aflați în jurisdicția sa este efectuată adecvat (a se vedea *Nikolova și Velichkova c. Bulgariei*, nr. 7888/03, § 61, 20 decembrie 2007).

51. În continuare, Articolul 3 impune autorităților să conducă o investigație cu privire la pretinsa maltratare, chiar dacă o astfel de tratare este aplicată de persoane private (a se vedea *M.C. c. Bulgariei*, nr. 39272/98, § 151, CEDO 2003-XII, și *Denis Vasilyev c. Rusiei*, nr. 32704/04, §§ 98-99, 17 decembrie 2009). Pentru ca o investigație să fie apreciată ca "eficientă", aceasta trebuie, în principiu, să fie capabilă să conducă la stabilirea circumstanțelor cauzei și la identificarea și pedepsirea celor responsabili. Aceasta nu reprezintă o obligație de rezultat, dar una de mijloace. În cauzele ce au la bază Articolele 2 și 3 din Convenție, în care eficacitatea investigațiilor oficiale se pune în discuție, Curtea deseori a apreciat dacă autoritățile au reacționat prompt la plîngerile din acel moment. S-a luat în considerație începerea investigației, termenii în care au fost luate declarațiile și perioada de timp acordată investigației inițiale (a se vedea *Denis Vasilyev*, citat *supra*, § 100 cu referințele următoare; și *Stoica c. României*, nr. 42722/02, § 67, 4 martie 2008).

52. Imixtiunea de către autorități în viața privată și viața de familie poate deveni necesară în vederea ocrotirii sănătății și drepturilor unei persoane sau să prevină acțiunile ilegale în anumite circumstanțe (a se vedea *Opuz*, citat *supra*, § 144). În cele din urmă, Statele trebuie să mențină și să aplice în practică un cadru legal corespunzător, care acordă protecție împotriva acțiunilor de violență din partea persoanelor private (a se vedea *X și Y c. Olanda*, 26 Martie 1985, § 22 și 23, Seria A nr. 91; *Costello-Roberts c. Regatului Unit*, 25 Martie 1993, § 36, Seria A nr. 247-C; *D.P. și J.C. c. Regatului Unit*, nr. 38719/97, § 118, 10 octombrie 2002; *M.C. c. Bulgariei*, citat *supra*, §§ 150 și 152, CEDO 2003-XII; *Bevacqua*, citat *supra*, § 65, și *Sandra Janković c. Croației*, nr. 38478/05, § 45, 5 Martie 2009).

(b) Aplicarea acestor principii prezentei cauze

(i) Dacă prima reclamantă a fost supusă tratamentului contrar Articolului 3 din Convenție

53. În prezenta cauză, chiar dacă prima reclamantă nu a putut să prezinte probe medicale care ar fi demonstrat că a fost maltratată repetat, la 9 decembrie 2010 instanța de judecată a hotărît că situația era suficient de serioasă pentru a justifica emiterea ordonanței de protecție (a se vedea § 11 *supra*). Ulterior, prima reclamantă a obținut probe medicale care au probat maltratarea din partea lui A. la 13 ianuarie 2011 (a se vedea § 18 *supra*).

54. Mai mult, frica de actele de violență ulterioară era suficient de serioasă pentru a implica suferință și anxietate care evoluează într-un tratament inuman în sensul Articolului 3 din Convenție (a se vedea *Gäfgen c. Germaniei* [MC], nr. 22978/05, § 108, CEDO 2010).

55. În asemenea circumstanțe, Curtea constată că Articolul 3 din Convenție este aplicabil prezentei

cauze. Urmează, prin urmare să se determine dacă acțiunile autorităților, ca reacție la plîngerile reclamantelor, au fost în conformitate cu cerințele acestei prevederi.

(ii) Dacă autoritățile s-au conformat cu obligațiile sale pozitive în temeiul Articolului 3 din Convenție

56. După cum s-a reiterat anterior (a se vedea § 48-52 *supra*), obligațiile pozitive ale Statelor în temeiul Articolului 3 includ pe de o parte adoptarea unui cadru legal cu scopul de a preveni și pedepsi maltratarea din partea persoanelor private și pe de altă parte, aplicarea legilor în practică, atunci cînd se cunoaște despre un risc iminent de maltratare a unei persoane particulare sau cînd maltratarea a avut deja loc, astfel acordîndu-i o protecție victimelor și pedepsindu-i pe cei responsabili de rele tratamente.

57. Cu privire la prima obligație, Curtea menționează că legislația Moldovei prevede sancțiuni specifice pentru comiterea actelor de violență împotriva membrilor unei familii (a se vedea § 29 *supra*). Mai mult, legea prevede măsuri de protecție pentru victimele violenței domestice, la fel ca și sancțiuni împotriva acelor persoane care refuză să se conformeze cu deciziile instanței de judecată (a se vedea § 29 și 30 *supra*). Curtea conchide că autoritățile au adoptat un cadru legal care le permite să întreprindă măsuri împotriva persoanelor acuzate de violență în familie.

58. Curtea trebuie să determine dacă autoritățile naționale au cunoscut, sau au trebuit să cunoască despre violența la care a fost supusă prima reclamantă și de riscul violenței ulterioare, și în caz afirmativ, au fost oare întreprinse toate măsurile rezonabile în vederea ocrotirii ei și pedepsirii făptașului. Verificînd dacă autoritățile naționale și-au îndeplinit obligațiile sale pozitive în temeiul Articolului 3 din Convenție, Curtea trebuie să reitereze că nu va lua locul autorităților naționale întru alegerea unei sau altei măsuri particulare, destinate să protejeze o victimă de la violența domestică (a se vedea, *mutatis mutandis*, *A. c. Croației*, citat *supra*, § 61 și *Sandra Janković*, citat *supra*, § 46).

59. Curtea consideră că autoritățile cunoșteau despre comportamentul violent al lui A. (a se vedea § . 8-10 *supra*), care a devenit și mai evident atunci cînd instanțele judecătorești au emis ordonanța de protecție din 9 decembrie 2010 (a se vedea § 11, 15, 16 și 18 *supra*). În special, în pofida dispozițiilor clare ale ordonanței, la 19 decembrie 2010 A. s-a întors în casa reclamantelor (a se vedea § 16 *supra*). În timp ce Guvernul a invocat că acest lucru s-a întîmplat cu acordul primei reclamante, nu s-a prezentat nicio probă pentru a-și confirma afirmația. În orice caz, este evident că prima reclamantă s-a plîns prompt autorităților despre dubla încălcare de către A. a ordonanței de protecție prin hărțuirea ei pe stradă și prin faptul că a intrat în casa ei fără consimțămînt (a se vedea § 15 și 16 *supra*). Această plîngere demonstrează nu numai că reclamantele nu doreau ca A. să se întoarcă acasă, dar de asemenea că autoritățile urmau să realizeze că prima reclamantă a fost expusă la un risc sporit pentru o violență ulterioară, ținînd cont de faptul că A., fiind un colaborator de poliție, a neglijat ordonanța de protecție eliberată de instanța de judecată.

60. La 11 ianuarie 2011 A. a avut o audiență cu procurorul teritorial pentru a discuta plîngerea depusă de reclamante (a se vedea § 17 *supra*). Chiar dacă, urmare a audienței, A. a știut că va fi luată o decizie cu privire la pornirea urmăririi penale împotriva lui, el s-a întors acasă 2 zile mai tîrziu, la 13 ianuarie 2011 (din nou încălcînd ordonanța de protecție), unde el a agresat-o și amenințat-o în prezența fiicelor pe prima reclamantă că o va ucide (a se vedea § 18 *supra*). Curtea consideră că pînă la 13 ianuarie 2011 autoritățile au avut suficiente probe despre comportamentul violent al lui A. și că prima reclamantă era supusă riscului violenței domestice ulterioare, din cauza neglijenței flagrante din partea lui A. a ordonanței de protecție.

61. Curtea consideră că prima reclamantă era deosebit de vulnerabilă, fiind în imposibilitate de a se apăra singură de A., care era un colaborator de poliție antrenat să depășească orice rezistență. Faptul că o astfel de violență a avut loc în casa lor a prevenit orice ajutor din afară. Curtea consideră că riscul stării fizice și psihice a fost iminent și suficient de serios pentru a impune din partea autorităților o reacție promptă.

62. Din comentariile părților rezultă că autoritățile nu au rămas total pasive: A. a fost avertizat de Ministerul Afacerilor Interne, a avut discuții preliminare cu poliția și i s-a aplicat o amendă (a se vedea §

9 și 13 supra). Cu toate acestea, nici una din aceste măsuri nu au fost eficientă și la 23 decembrie 2010 reclamantele au informat autoritățile de alte 2 încălcări ordonanței de protecție din partea lui A. (a se vedea § 16 *supra*). Nu a fost luată nicio măsură, fapt care i-a permis lui A. să se întoarcă în casa familiei la 13 ianuarie 2011 și să agreseze, repetat încălcînd ordonanța de protecție. Chiar și după acest incident nu au fost întreprinse careva măsuri specifice împotriva lui A. pentru a asigura siguranța reclamantelor; el a continuat să-și îndeplinească obligațiunile sale în calitate de colaborator de poliție în perioada relevantă.

63. Lipsa unei acțiuni decisive din partea autorităților în privința lui A. este și mai îngrijorătoare ținînd cont de faptul că agresorul era un colaborator de poliție, al cărui cerințe profesionale includeau în temeiul legislației naționale (a se vedea § 31 *supra*), ocrotirea drepturilor altor persoane, prevenirea infracțiunilor și ocrotirea ordinii publice. Autoritățile nu au luat în considerație impactul unei astfel de omisiuni de a executa ordonanța de protecție emisă de instanța de judecată de un colaborator de poliție asupra ordinii publice și nu au pornit urmărirea penală în temeiul Articolului 320 din Codul Penal (a se vedea § 29 *supra*). De asemenea, este dubios faptul că A. odată fiind angajat al Statului și autoritățile au beneficiat mai mult decît de o oportunitate pentru a influența comportamentul său, decît ar fi avut față de o altă persoană privată, cu toate acestea, autoritățile au întreprins foarte puține acțiuni.

64. În cele din urmă, Curtea observă că urmărirea penală pornită în legătură cu comportamentul violent al lui A. față de prima reclamantă a fost suspendată cu posibilitatea pentru A. să fie complet liberat de răspundere penală dacă nu va comite alte infracțiuni timp de 1 an (a se vedea §§ 27 și 28 §). Ținînd cont că A. a agresat-o repetat pe prima reclamantă, precum și avînd în vedere neglijarea completă a ordonanței de protecție din 13 ianuarie 2011, atunci cînd s-a întors în casa familiei și a agresat-o, încălcarea repetată a ordonanței (a se vedea §§ 16, 18, 19 și 26 *supra*), nu este clar cum procurorul a constatat că A. "nu era periculos pentru societate" și a suspendat urmărirea penală pornită în privința lui (a se vedea 27 *supra*). Mai mult, procurorul ierarhic superior a ajuns la aceeași concluzie la 18 aprilie 2011, chiar dacă instanța de judecată a prelungit ordonanța de protecție cu numai 4 zile mai devreme din motiv că A. încă mai prezenta un risc semnificativ pentru prima reclamantă (a se vedea § 19 și 28 *supra*).

65. În opinia Curții, suspendarea urmăririi penale în privința lui A. în asemenea circumstanțe a avut un efect, mai degrabă de a-l eschiva de răspundere penală, decît de a-l împiedica de la comiterea în continuare a violenței față de prima reclamantă, fapt care evoluează într-o adevărată impunitate (a se vedea *Pădureț c. Moldovei*, nr. 33134/03, §§ 70-77, 5 ianuarie 2010).

66. Avînd în vedere modul în care autoritățile au condus cauza, în particular, cunoștința autorităților despre pericolul violenței domestice ulterioare a lui A. și omisiunea de a întreprinde măsuri eficiente în privința lui și să asigure pedepsirea lui în temeiul prevederilor legale aplicabile, Curtea constată că Statul a omis să-și îndeplinească obligațiile sale pozitive în temeiul Articolul 3 din Convenție. A existat, prin urmare, o violare a acestei prevederi în privința primei reclamante.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 3 DIN CONVENȚIE ÎN PRIVINȚA CELEI DE-A DOUA ȘI A TREIA RECLAMANTE

67. A doua și a treia reclamantă s-au plîns de violarea drepturilor lor garantate de Articolul 3 din Convenție, urmare a faptului că au fost insultate de A. și fiind martori la actele de violență față de mama lor.

68. Curtea, care este competentă de da o calificare în drept a circumstanțelor cauzei (a se vedea *Guerra și alții c. Italiei*, 19 februarie 1998, § 44, *Rapoarte 1998-I*), a decis să examineze plîngerea invocată de reclamante în temeiul Articolului 8 din Convenție, care prevede următoarele:

"1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale.

2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în executarea acestui drept decît în măsura în care

acest amestec este prevăzut de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei, ori protejarea drepturilor și libertăților altora."

A. Admisibilitatea

69. Curtea menționează că această plîngere nu este vădit nefondată în sensul Articolului 35 § 3 din Convenție. Curtea notează în continuare că cererea nu este inadmisibilă din oricare alte motive. Urmează, astfel, să fie declarată admisibilă.

B. Fondul

70. A doua și a treia reclamantă s-au plîns de insulte din partea lui A. și că au fost martori la agresiunea fizică și verbală față de mama lor în casa lor, fiind în imposibilitate să o ajute.

71. Guvernul a invocat că autoritățile au întreprins toate măsurile rezonabile în privința lui A., în particular discuțiile preventive cu poliția, avertisment oficial din partea Ministerului Afacerilor Interne, o amendă din partea instanței de judecată, și pornirea urmăririi penale în legătură cu comportamentul său violent. Mai mult, instanțele de judecată au eliberat o ordonanță de protecție și după aceea numai un incident de violență din partea lui A. a fost raportat. Acest lucru deosebește prezenta cauză de cauzele precedente în care Curtea a constatat o violare a Articolului 8 în partea ce ține de omisiunea autorităților de a întreprinde careva acțiuni, astfel ca *Hajduová c. Slovaciei* (nr. 2660/03, 30 noiembrie 2010).

72. Curtea reiterează că în timp ce obiectul esențial al Articolului 8 din Convenție este să protejeze un individ împotriva acțiunii arbitrare a autorităților publice, pot fi suplimentar și obligații pozitive inerente în "respectul" efectiv pentru viața privată și de familie. Aceste obligații pot implica adoptarea unor măsuri în sfera relațiilor între indivizi privați. Copiii și alte persoane vulnerabile, în particular au dreptul la ocrotire efectivă (a se vedea *X și Y c. Olandei*, 26 martie 1985, §§ 23-24 și 27, Seria A nr. 91, și *August c. Regatului Unit* (dec.), nr. 36505/02, 21 ianuarie 2003).

73. Cît privește respectarea vieții private, Curtea a susținut anterior, în diferite contexte, că conceptul vieții private include integritatea fizică și psihologică a unei persoane, care este de obligația Statului să o protejeze, chiar dacă pericolul vine urmare a acțiunilor altora. În acest sens, ele trebuie să mențină și să aplice în practică un cadru legal corespunzător care acordă protecție împotriva actelor de violență din partea persoanelor private (a se vedea *X și Y c. Olandei*, citat *supra*, §§ 22 și 23; *Costello-Roberts c. Regatului Unit*, 25 martie 1993, § 36, Seria A nr. 247-C; *D.P. și J.C. c. Regatului Unit*, nr. 38719/97, § 118, 10 octombrie 2002; *M.C. c. Bulgariei*, nr. 39272/98, §§ 150 și 152, CEDO 2003-XII; *A c. Croației*, nr. 55164/08, § 60, 14 octombrie 2010; și *Hajduová*, citat *supra*, § 46). Curtea menționează în acest context, că vulnerabilitatea particulară a victimelor violenței domestice și necesitatea implicării active a Statului în ocrotirea lor a fost accentuată în diferite instrumente internaționale (de exemplu, a se vedea *Bevacqua*, citat *supra*, §§ 64-65, și *Sandra Janković c. Croației*, nr. 38478/05, §§ 44-45, 5 martie 2009).

1. Dacă a existat o ingerință în drepturile celei de-a doua și a treia reclamantă garantate de Articolul 8 din Convenție

74. În prezenta cauză, starea psihologică a celei de-a doua și a treia reclamante a fost afectată negativ prin asistarea repetată la violența aplicată de tatăl lor asupra mamei în casa de familie, ceea ce a fost recunoscut și de către instanța de judecată națională (a se vedea § 11 *supra*). În opinia Curții, acest lucru conduce la o ingerință în dreptul la respectarea vieții private celei de-a doua și a treia reclamante și respectarea dreptului lor la domiciliu în sensul Articolului 8 din Convenție.

75. Deoarece această ingerință a avut loc sub forma tratamentului din partea lui A. față de prima reclamantă într-un astfel de mod care contravine Articolului 3 din Convenție (a se vedea § 66 *supra*), aceasta nu poate fi considerată ca fiind "în conformitate cu legea" sau "necesară într-o societate demo-

cratică". Unica chestiune care rămîne să fie examinată este dacă autoritățile au cunoscut sau trebuiau să cunoască despre ingerința în drepturile celei de-a doua și a treia reclamante garantate de Articolul 8 și dacă au întreprins toate măsurile rezonabile să oprească o astfel de ingerință și să prevină repetarea acesteia în conformitate cu obligațiile sale pozitive în temeiul Articolului 8 din Convenție.

2. Îndeplinirea obligațiilor pozitive în temeiul Articolului 8

76. Curtea reiterează că sarcina sa nu este să se substituie autorităților naționale relevante pentru determinarea celor mai pertinente metode în vederea protejării persoanelor de la acte de violență asupra integrității lor, dar mai degrabă să revizuiască în temeiul Convenției deciziile care au fost luate de acele autorități în exercitarea obligațiilor lor. Curtea va examina, astfel, dacă Republica Moldova, la examinarea cauzelor celei de-a doua și a treia reclamantă, a încălcat oare obligațiile sale pozitive în temeiul Articolului 8 din Convenție (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Handyside c. Regatului Unit*, 7 decembrie 1976, § 49, Seria A nr. 24).

77. În ordonanța din 9 decembrie 2010 (a se vedea § 11 *supra*) instanța de judecată națională a stabilit că starea psihologică a celei de-a doua și a treia reclamante a fost afectată negativ urmare a asistării la violența aplicată de A. față de mama lor. Prin urmare, ordonanța de protecție eliberată în acea zi a prevenit contactarea, insultarea sau maltratarea din partea lui A. nu numai a primei reclamante, dar de asemenea și a copiilor săi. Mai mult, la 13 decembrie 2010 reclamantele au solicitat procuraturii ca a doua și a treia reclamantă să fie recunoscute oficial ca fiind victime ale violenței domestice în cadrul urmăririi penale pornite împotriva lui A. În continuare, la 23 decembrie 2010 reclamantele s-au plîns la Procuratura Călărași că A. nu numai a agresat-o pe prima reclamantă, dar la 19 decembrie 2010 le-a insultat și pe cea de-a doua și a treia reclamantă (a se vedea § 16 *supra*).

78. Pentru Curte este clar că la sfîrșitul lunii decembrie 2010 autoritățile erau conștiente de încălcările ordonanței de protecție de către A. și de comportamentul său amenințător și insultător nu numai față de prima reclamantă, dar de asemenea de efectele a unui asemenea comportament asupra celei de-a doua și a treia reclamantă. Cu toate acestea, după cum a fost constatat mai sus în privința Articolului 3, nu au fost întreprinse acțiuni sau acestea au fost insuficiente pentru a preveni repetarea comportamentului lui A. Mai mult, în pofida unui act violent ulterior din 13 ianuarie 2011, nu a fost întreprinsă nicio acțiune decisivă împotriva lui A., care în cele din urmă a fost liberat de răspundere penală.

79. În asemenea circumstanțe, Curtea conchide că autoritățile naționale nu și-au îndeplinit corespunzător obligațiile lor pozitive în temeiul Articolului 8 din Convenție. A existat, astfel o violare a acestei prevederi în privința celei de-a doua și a treia reclamante.

III. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 14 DIN CONVENȚIE ÎN COROBORARE CU ARTICOLELE 3 ȘI 8 DIN CONVENȚIE

80. Reclamantele s-au plîns de asemenea în temeiul Articolului 14 din Convenție coroborat cu Articolul 3 și 8, că autoritățile au omis să aplice legislația națională adoptată cu scopul de a acorda protecție de la violența domestică, urmare a ideilor preconcepute referitoare la rolul femeilor în familie. Articolul 14 prevede următoarele:

"Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta convenție trebuie să fie asigurată fără nici o deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație."

A. Admisibilitatea

81. Curtea notează că aceste plîngeri nu sunt vădit nefondate în sensul Articolului 35 § 3 (a) din Convenție. În continuare, Curtea menționează că cererea nu este inadmisibilă din oricare alte motive. Urmează astfel să fie declarată admisibilă.

B. Fondul

82. Reclamantele s-au plîns că autoritățile au omis să întreprindă acțiuni adecvate cu scopul de a preveni violența în familie, ocrotirea de la efectele acesteia, examinarea plîngerilor și pedepsirea făptașului. Astfel, autoritățile au promovat violența ulterioară a lui A., care s-a simțit imun față de orice acțiune a Statului. Violența a fost bazată pe gen și a condus la discriminare contrar Articolului 14 din Convenție.

83. Guvernul a invocat că nu a existat un tratament discriminatoriu în prezenta cauză. Spre deosebire de *Opuz*, citat *supra*, autoritățile nu au fost indiferente la plîngerile primei reclamante și au întreprins toate acțiunile rezonabile pentru a preveni maltratarea, pornind urmărire penală împotriva lui A și liberîndu-l de răspundere penală cu condiția că va suporta această responsabilitate dacă va comite în continuare careva infracțiuni. Aceasta a condus la sporirea protecției primei reclamante. Chiar dacă mai pot fi constatate careva deficiențe în implementarea legii cu privire la violența domestică în practică, aceasta se datorează faptul că această lege este relativ nouă, adoptată în anul 2007.

84. Equal Rights Trust a invocat că există probe bine-stabilite că violența domestică are un impact disproporționat și diferit asupra femeilor. Dacă ar fi fost abordată efectiv, o astfel de violență ar fi impus o reacție specială, care ar include tratarea unei astfel de violențe ca o formă de discriminare bazată pe gen. Omisiunea de a realiza aceasta a dus la omisiunea de a recunoaște importanța problemei și impactul său asupra demnității femeilor. Ei s-au referit la Recomandarea Generală nr. 28 cu privire la obligațiile de bază ale Statelor Părți în temeiul Articolului 2 din Convenția privind eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor adoptată de Comitetul pentru eliminarea discriminării împotriva femeilor (CEDAW/C/2010/47/GC.2), în conformitate cu care "Statele părți au obligația să prevină, investigheze, intenteze un proces și să pedepsească acțiunile de violență bazate pe gen".

85. Curtea reiterează că a constatat deja omisiunea unui Stat de a proteja femeile împotriva violenței domestice, care încalcă dreptul lor la protecție egală a legislației și că omisiunea nu trebuie să fie intenționată (a se vedea *Opuz*, citată *supra*, § 191).

86. În prezenta cauză, Curtea se referă la constatările sale (a se vedea § 66 *supra*) că prima reclamantă a fost supusă violenței din partea soțului său de mai multe ori și că autoritățile erau conștiente de acest lucru. Curtea observă că, suferind în mod repetat acte de violență, prima reclamantă a solicitat examinarea urgentă a cererii sale de divorț. Cu toate acestea, judecătorul, aparent, a refuzat s-o examineze urgent și Președintele Judecătoriei Călărași nu a întreprins nicio acțiune la plîngerea oficială depusă în acest sens (a se vedea § 12 *supra*).

87. În continuare, Curtea menționează că la 10 ianuarie 2011 prima reclamantă a fost chemată la Comisariatul local de poliție și după cum se pretinde a fost presată să-și retragă plîngerea împotriva lui A. (a se vedea § 17 *supra*). Mai mult, plîngerea avocatului său cu privire la acest fapt, a fost lăsată aparent fără niciun răspuns (a se vedea § 12 *supra*). De asemenea, este evident că Direcția Asistența Socială și Protecția Familiei din Călărași a omis să execute ordonanța de protecție în numele reclamantei pînă la 15 martie 2011 (a se vedea § 21 *supra*) și după cum se pretinde, ar fi insultat-o în continuare pe reclamanta prin sugestia de reconciliere, deoarece oricum "ea nu era nici prima nici ultima femeie bătută de soțul său" (a se vedea § 25 *supra*).

88. În cele din urmă, recunoscînd că și-a bătut soția, A. a fost, în principiu, scutit de orice responsabilitate ca urmare a ordonanței procurorului cu privire la suspendarea condiționată a procedurilor (a se vedea § 27 *supra*).

89. În opinia Curții, combinarea factorilor menționați demonstrează clar că acțiunile autorităților nu au fost doar o simplă omisiune sau tergiversare a cauzei privind violența asupra reclamantei, dar a condus la tolerarea repetată a violenței și a reflectat o atitudine discriminatorie față de prima reclamantă ca femeie. Constatările raportorului special al Națiunilor Unite cu privire la violența asupra femeilor, cauzele sale și consecințele (a se vedea § 37 *supra*) doar susține impresia că autoritățile nu au apreciat pe deplin seriozitatea și extinderea problemei violenței domestice în Moldova și efectul său discriminatoriu asupra femeilor.

90. Prin urmare, în circumstanțele particulare ale prezentei cauze, Curtea constată că a existat o violare a Articolului 14 coroborat cu Articolul 3 din Convenție în privința primei reclamante.

91. Curtea consideră că plîngerea în temeiul Articolului 14 coroborat cu Articolul 8 nu ridică chestiuni separate. Astfel, Curtea nu va examina această plîngere separat.

IV. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 17 DIN CONVENȚIE

92. Reclamantele s-au plîns, de asemenea, în temeiul Articolului 17 din Convenție că omisiunea autorităților de a opri comportamentul violent al lui A. i-a permis acestuia să continue încălcarea drepturilor lor în condiții de impunitate, efectiv distrugînd drepturile sale garantate de Convenție. Articolul 17 prevede următoarele:

"Nici o dispoziție din prezenta Convenție nu poate fi interpretată ca implicînd, pentru un stat, un grup sau un individ, un drept oarecare de a desfășura o activitate sau de a îndeplini un act ce urmărește distrugerea drepturilor sau a libertăților recunoscute de prezenta Convenție sau de a aduce limitări mai ample acestor drepturi și libertăți decît acelea prevăzute de această Convenție."

93. Examinînd materialele din dosar, Curtea consideră că această plîngere este neîntemeiată. Reiese că acest capăt de cerere urmează să fie respins fiind vădit nefondat, în conformitate cu Articolul 35 §§ 3 și 4 din Convenție.

V. APLICAREA ARTICOLULUI 41 DIN CONVENȚIE

94. Articolul 41 din Convenție prevede:

"Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltelor Părți Contractante nu permite decît o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă."

A. Prejudiciul

95. Prima reclamantă a solicitat 20 000 euro (EUR) cu titlu de prejudicii pentru suferința cauzată ei prin umilirea și maltratări sistematice, și urmare a omisiunii autorităților de a-i acorda prompt protecție prin executarea ordonanțelor de protecție. Ea s-a referit la experiențele sale de a fi agresată, amenințată și insultată de A., și umilită de colegii de serviciu și diferite autorități pentru inițierea divorțului cu A. și pentru că "era o soție rea care merita să fie bătută".

96. Cea de-a doua și a treia reclamantă au solicitat cîte 5 000 EUR, din motivul că au fost martori la violența asupra mamei lor, înseși ele au fost maltratate și au fost umilite la școală și de către asistenții sociali.

97. Guvernul a invocat că suma solicitată era nejustificată, în principal deoarece autoritățile au întreprins toate măsurile rezonabile pentru a preveni violența împotriva reclamantelor. Guvernul, de asemenea, a invocat că suma a fost excesivă în comparație cu jurisprudența anterioară a Curții referitoare la Articolele 3 și 8. Guvernul a invitat Curtea să respingă pretențiile reclamantelor.

98. Ținînd cont de seriozitatea violărilor constatate *supra*, Curtea consideră că o compensație pentru prejudiciul moral este justificată în prezenta cauză. Apreciind în mod echitabil Curtea acordă reclamantelor în comun 15 000 EUR.

B. Costuri și cheltuieli

99. Reclamantele au solicitat 8 737,50 EUR și 29 463,25 lei moldovenești (MDL, aproximativ 1 876 EUR) pentru cheltuieli de judecată. Reclamantele au prezentat o listă cu privire la timpul utilizat de

avocat (87.95 ore cu tariful de 335 MDL pentru o oră de lucru la nivel național și 58.25 ore la tariful de 150 EUR pentru o oră de lucru în fața Curții).

100. Guvernul a considerat excesive cît numărul de ore lucrate asupra cauzei așa și tarifele solicitate de avocat. Guvernul a menționat că în *Boicenco c. Moldovei* (nr. 41088/05, § 176, 11 iulie 2006) Curtea a admis ca rezonabilă rata de 75 EUR pentru o oră, ținînd cont de complexitatea cauzei și de contribuția avocaților. Prezenta cauză nu a fost la fel de complexă.

101. Potrivit jurisprudenței Curții, un reclamant are dreptul la rambursarea costurilor și cheltuielilor numai dacă a demonstrat că acestea au fost reale, necesare și rezonabile în cantitate. În prezenta cauză, ținînd cont de documentele de care dispune, de criteriile menționate și de faptul că reclamantelor li s-a acordat asistență juridică de Consiliul Europei, Curtea consideră rezonabil să-i acorde suma de 2 150 EUR destinată să acopere costurile sub toate aspectele.

C. Penalitate

102. Curtea consideră că este corespunzător ca penalitatea să fie calculată în dependență de rata minimă a dobînzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA ÎN UNANIMITATE

1. *Declară* plîngerile în temeiul Articolelor 3, 8 și 14 din Convenție admisibile, iar restul cererii inadmisibilă;

2. *Hotărăște* că a existat o violare a Articolului 3 din Convenție în privința primei reclamante;

3. *Hotărăște* că a existat o violare a Articolului 8 din Convenție în privința celei de-a doua și a treia reclamantă;

4. *Hotărăște* că a existat o violare a Articolului 14 coroborat cu Articolul 3 din Convenție în privința primei reclamante;

5. *Hotărăște* că nu este necesar să examineze separat plîngerea în temeiul Articolul 14 coroborat cu Articolul 8 din Convenție;

6. *Hotărăște*

(a) că Statul pîrît trebuie să plătească reclamantelor în comun, în termen de trei luni de la data la care această hotărîre devine definitivă în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, următoarele sume, care vor fi convertite în lei moldovenești conform ratei aplicabile la data executării hotărîrii:

(i) 15 000 EUR (cincisprezece mii euro), plus orice taxă care poate fi percepută cu titlu de prejudiciu moral;

(ii) 2 150 EUR (două mii una sută cincizeci euro) plus orice taxă care poate fi percepută cu titlu de costuri și cheltuieli;

(b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus pînă la executarea hotărîrii, urmează să fie plătită o penalitate la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobînzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întîrziere, plus trei procente;

7. *Respinge* restul pretențiilor reclamantelor cu privire la satisfacție echitabilă.

Întocmită în limba engleză și notificată în scris la 28 mai 2013, în conformitate cu Regula 77 §§ 2 și 3 din Regulamentul Curții.

Santiago Quesada	**Josep Casadevall**
Grefier	**Președinte**

Foto: Secvență din spectacolul „CASA M”, în imagine actrița Mihaela Strâmbeanu.

Misiunea OSCE in Moldova a oferit sprijin financiar la editarea prezentei publicaţii. Acest suport nu prevede aprobarea de către Misiune a conţinutului, prezentării grafice sau a modului de expunere a informaţiei şi opiniilor ce se conţin in publicaţie.